GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Litt.
Sv.

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

SVÄRD OCH BÄLTE

ROMANTISERAD SEDESKILDRING

FRÅN RIDDARETIDENS SENARE ÅRHUNDRADE

AF

C. G. BJÖRKMAN

STOCKHOLM
ADOLF BONNIER
Kongl. Hof- och Universitetsbokhandlare.

Norrköping 1885. M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri

Första skiftet.

Så som det gotländska landet framträder för den, som i våra dagar från sjösidan betraktar det samma, så reste det sig ur hafvet för sexhundrade år till baka. Dess kalkklippor voro lika hvita, dess kust lika kal, och Visby blickade då, såsom nu, öfver till moderlandet. Denna stads namn var då liktydigt med en magt, som sträckte sitt inflytande öfver hela Östersjön och öfver fjerran land. Sagan har mycket att förtälja om huru Visby uppstod, och om man tager historien till hjelp, kan man lätt lära känna stadens utveckling och senare öden, eller huru på fred, välstånd och försoffning följde krig, förstörelse och fall. Vi vilja ej sysselsätta oss dermed; vår berättelse är knuten vid orten allena och tilldrager sig vid den tidpunkt, då Visby stod nära nog på höjden af sin storhet — år 1274.

Det var midt på förmiddagen dagen efter de fyratio martyrers dag. Murare och timmermän, handtlangare och stenputsare voro ifrigt sysselsatta med arbetet å stadens försvarsverk, muren, på hvilken redan 25 års mödor voro nedlagda. Gert Silktop, kastellanen, hvilken i den hanseatiske härmästarens frånvaro hade öfverbefälet och uppsigten öfver staden sig anförtrodda, stod i det halffärdiga tornet vid Norreport, samtalande med byggmästaren och meddelande sina på erfarenhet grundade åsigter om skottgluggarnes vidd m. m., då man hänledde hans uppmärksamhet på tvenne ryttare,

hvilka från den så kallade Qvarnbacken syntes taga arbetet i betraktande.

Tiderna voro oroliga. Bönderna, missnöjda med befästningsverket, hvilket skulle göra dem beroende af borgarens godtycke, hade intagit en hotande ställning, hvarjemte Taxteinaren, en fruktad storman, för ej så länge sedan försatt staden i ängslig spänning. Det var derför ej utan oro som Gert iakttog främlingarne.

"Bönder är det icke," mumlade han efter att icke alldeles fåfängt hafva ansträngt sitt öga, "och härmästaren kan det icke gerna vara, ty hvarför skulle han komma norrifrån, när hamnen länge varit isfri; ej heller är det sannolikt, att han begifvit sig ut med den östliga vind, som nu i flera dagar varit rådande. Men hvilka äro de då? Af Taxteinaren har intet försports, sedan hans fäste i fjol blef förstördt. Dock, hans djerfhet är af ett vågsamt slag och det *kan* vara han, ehuru dessa män der borta stödja sig på en skog af furu i stället för ask *). Fredliga resande kunna de likväl också vara: hertig Andreas af Gårdrike kom ju häröfver på resa till jarl Birgers hof. Hvem säger, att de icke äro sändebud från Novgorod eller Smolensk, eller väringar, återvändande från Konstantinopel, eller några af svärdsriddarne, som bönderna lära hafva inkallat — ha! detta är det sannolikaste af allt, ty, vid sankt Olof och Lars! omständigheterna låta en frukta det värsta, och deras uppförande är ovanligt. — Men jag skall öfvertyga mig!"

Gert Silktop var en betänksam och försigtig man, beslutsam, raskder det gälde att handla, oförvägen der mod kräfdes ooh ej i saknad af ridderliga egenskaper. Han visste tack vare förslagne handtlangare besked om allt hvad som förehades; han höll reda på bönderna och straffade deras ofog; höll ordning mellan borgarne och manstukt bland härmännen **); var hatad af lands-

*) Lansarne voro i allmänhet af ask.

**) Vi få icke föreställa oss att vakttjenstgöringen i Visby bestreds af borgarne sjelfve eller att borgmästarne, hvilka voro flere,

bygden och älskad af staden. Han skydde hvarken mödor eller besvär, var främst öfverallt och saknades ej der han behöfdes.

Vid i fråga varande tillfälle var han ej heller sen, såsom vi skola se. Raskt sprang han stegen utför för att på ett eller annat vis sätta sitt beslut i verket. Visserligen kom en härman i det samma springande med andan i halsen och hejdade honom; men han lät sig ej hindra af de underrättelser denne medförde, utan tvärt om stadfästes derigenom hans föresats.

"Hvad är på färde?"

"Taxteinaren bröt sig förliden natt in i Solberga," flämtade karlen, "och det säges, att han med tvenne mäns följe ridit ut till Lärbro. Hela klostret är i uppståndelse, systrarne veta hvarken ut eller in, och jämmer och qvidan råda der, ty han lär ej hafva spart på hugg och slag; i synnerhet skall han hafva våldfört sig å priorinnan."

"Aha!" utbrast Gert. "Men hade han endast tvenne män med sig?"

"Ej flere, ej färre, kastellan; en vaktade porten och hästarne medan den andre ledsagade Taxteinaren. Flera bönder, nyss inkomna söder ifrån, försäkra, att de i nattens stillhet hört hästtramp, och en påstår sig hafva sett trenne beväpnade ryttare rida förbi deras gårdar på väg hit."

"Då, vid alla helgon, sankt Olof och Lars, behöf-

---

tillika voro höfvidsmän vid påkommande tillfällen. Visserligen vet historien att omtala, att borgmästare understundom förde flottor och ledde härar, men i allmänhet var det deras syssla att öfvervaka stadens merkantila intressen och handlägga lokala angelägenheter samt "skipa lag och rätt". Hvad hansestäderna beträffar hade dessa sin egen här- eller högmästare, under hvilken den stående hirdens höfvidsmän omedelbart lydde. Dessa höfvidsmän kallades borgfogdar eller på Gotland kastellaner ("kastalin", af "kastali" = kastell, slott, borg), hvilkas myndighet torde kunna liknas vid våra dagars kommendanters.

ver jag ej längre bråka min hjerna om hvilka dessa män äro!" sade kastellanen. "Är detta allt hvad du vet?"

"Allt!"

"Nå väl, begif dig då till klostret och tag så noga reda på huru der står till, som fru priorinnan vill meddela, och, om så fordras, begär hos underfogden Herrmann det folk, som behöfves för att besätta och försvara det."

Efter att hafva yttrat dessa ord ilade kastellanen med vingade fjät nedåt "hofvet" eller härmästarens hus, i hvilket han sjelf bodde, och hvarest hirden var förlagd. Härmännen putsade sina vapen, spelade tärning eller sträckte sig halfslumrande på bänkarne, när han ryckte upp dörren och ropade:

"Till häst!"

Gert försvann, men ekot behöfde ej upprepa befallningen. Hvar enda man sprang upp; med största skyndsamhet påspändes harnesken och hjelmarne, hästarne fördes ut och när kastellanen, sjelf fullt rustad och väpnad, kom ned, fann han sina män uppsuttna. Med en blick af tillfredsställelse sprang han i sadeln och ögonblicket derefter sprängde skaran ut genom Norreport. Dold af de väldiga sand- och kalkhögarne svängde Gert till venster och tog vägen förbi hospitalet utmed kusten åt Lummelunda, i akt och mening att kringgå och afskära de båda ryttarne. Marken var likväl oländig, gropig och ojemn, så att han blef nödsakad att snart minska farten till skridt. Dock öfvervunno de raska och lifliga hästarne hvarje svårighet, och ändtligen uppnådde han skogen, i hvars bryn han fann plats att ordna sina män och meddela dem sina befallningar, hvarvid han lade dem synnerligen på hjertat att vara vaksamme och modige och ej låta sig skrämma, utan beslutsamt anfalla Taxteinaren och hans män.

Derpå spred han härmännen på en enda linie, med små afstånd mellan rotarne, för att behålla sambandet mellan dem, och drog i sydostlig rigtning genom skogen

tills han uppnådde vägen, som går mellan Bro kyrka och Visby, der han svängde åt höger, så att, om Taxteinaren icke allaredan dragit sig undan, han nu borde befinna sig mellan Gert och staden. För att på en gång kunna genomsöka möjligast största ytvidd, lät kastellanen, i den mån markens beskaffenhet sådant tillät, manskapet intaga större mellanrum, men färdas försigtigare framåt. Sjelf följde han vägen och stannade ofta för att undersöka ett eller annat hofspår, som allt emellanåt förekom i den af ett ovanligt tidigt vårväder uppblötta, men af nattkylan stelnade marken. Vid ett tillfälle märkte han sålunda tydliga, nästan färska spår efter hofvar, hvarjemte han kunde se, att de ridande hade färdats i traf.

Så småningom närmade han sig på detta sätt Qvarnbacken. Framkommen till den plats, å hvilken de sökte nyss befunnit sig, fann han likväl ingen, och alla spår upphörde med ens. Han tecknade derför åt härmännen, hvilka samtidigt kommit fram ur skogen, att göra halt, då i det samma en häst gnäggade och han såg dem rusa af åt det håll hvarifrån ljudet kommit. Ögonblickligen gaf äfven Gert sin häst sporrarne och sprängde åstad, och så stor var hans ifver att komma i delo med fienden, att han icke gaf sig tid att stanna och upptaga hjelmen, hvilken en gren slog från hans hufvud.

I den rigtning han red lutade marken betydligt utför, furorna stodo tätt, buskar dolde markens ojemnheter, och mer än en gång var hans häst nära att rulla öfver ända. Men framåt bar det icke desto mindre, och snart var han betydligt framför sina följeslagare, hvilka, mindre våghalsiga än kastellanen, höllo upp sina hästar i backen.

Vid foten af denna låg ett gammalt kalkstensbrott, nu fyldt med vatten och kringvuxet af famnshög ungskog. Här höll han in sin springare, oviss om huruvida han borde rida åt höger eller åt venster; ändtligen bestämde han sig för att kringgå hindret åt venster och

fortsatte derför sin ridt i denna rigtning. Men efter att hafva tillryggalagt några hundra steg, stötte han på så väldiga stenmassor och så tät skog, att han omöjligen kunde komma längre. Efter att hafva förvissat sig härom, ville han vända sin häst och rida till baka, men plötsligt susade en pil mellan hans högra arm och lifvet, uppslet örat på hans häst, kom denne att kasta sig åt sidan och — på marken rullade kastellanen sjelf, insnärjd i stegläder och brustna sadelgjordar, medan springaren, med otvetydiga uttryck af förskräckelse, snabbare än tanken slet tyglarne ur hans hand och försvann i vildt fyrsprång.

Kastellanen var visserligen yr efter sitt fall och hade också fått en och annan skråma, men detta hindrade honom icke att sparka från sig sadeln och ropa på sina män. Hade han haft tid, så skulle han utan tvifvel snart hafva stått på fötter och hämnat sig å Taxteinaren, (ty naturligtvis måste det hafva varit denne, som skjutit på honom) men ehuru qvick nog lyckades han ej resa sig förrän en jernhand grep honom vid halsen och ett svärd skymtade för hans blick.

"Svär," sade en rå stämma, och ett bistert anlete lutade sig öfver honom, "svär att hvad än må inträffa och hvem än jag är, icke antasta mig, ej beröfva mig frihet eller lif, eller är du dödsens!"

Kastellanen såg sitt folk nalkas i galopp och ville ogerna ingå på slika vilkor. Men hans öfverman lyfte beslutsamt klingan och tvang honom att gifva efter.

"Vid sankt Olof och Lars," sade han halfqväfd, "jag svär!"

"Nej, vid Kristi kors och din salighet skall du svära," pockade bågskytten.

"Djefvulen tage dig," mumlade kastellanen harmsen, men ingen undflykt hjelpte och han måste beqväma sig till att aflägga eden och upprepa inför sina män, hvilka nu kommo upp, den lejd han nödgats lofva sin öfverman. "Du är en taxteinare?" sporde han derefter.

"Det kommer dig intet vid," svarade mannen. "Men äfven om jag det vore, så räcker din lejd så långt, herr kastellan."

"Det gör den," genmälde Gert Silktop, "men förbanna mig om jag icke tager dig afsides till dess mina män genomsökt snåret, ty jag misstänker, att du har sällskap, annars hade du näppeligen vågat så öfverfalla mig, som du gjorde. Sitt af der, härmän, och börja undersökningen, men gån försigtigt fram och lemnen ingen buske ogranskad; fören fram deras hästar, så snart I finnen dem; tio marker silfver får den, som bringar mig Taxteinaren. — Nej, stanna här, du karl! jag har något att säga dig, och du skall ej gå förr än mig lyster. — Två härmän hit!"

"Detta är mot tro och lofven," ropade bågskytten. "Oantastad och fri skulle jag vara, och nu hållen I mig till baka! "Detta är svek!"

"Håll fred, karl; du öfverföll mig utan skäl och orsak."

"Det är en lögn, Gert Silktop; jag rådde icke för, att pilen flög af, hvilket ock är tydligt nog, eftersom du fortfarande drager andan, ty hade min mening vhrit att döda dig — ännu aldrig sköt jag fel. Bågen höll jag uppe för att i nödfall sätta dig en pil mellan gonen, men rigtad var den icke och derför lefver du. Men sedan den händelsevis gått af och du fallit af hästen samt jag visste mig ur stånd att undkomma din räfst, återstod mig intet annat än att begagna tillfället och af din olycka draga möjligast största vinst."

"Vill du dermed säga," sade kastellanen, "att ingen utom dig låg gömd der inne?"

"Jag är dig ej svar skyldig, kastellan. Ditt folk tör snart nog veta det."

"Var icke ogen, gode vän, ty det är dig af ingen nytta; jag såg både dig och din följeslagare från tornet vid Norreport."

"Somliga se i syne, Gert," anmärkte bågskytten torrt.

"Men din herre, Taxteinaren," sporde Gert Silktop, "hvar är han?"

"Taxteinaren är icke min herre."

"Nu ljuger du visst," ropade kastellanen, "hvems tjenare är du då, med förlof?"

"Jag är min egen herre!"

Kastellanen slungade på mannen en arg blick och lade handen på svärdsfästet, men bågskytten gjorde detsamma.

"Nej hör," sade kastellanen då; "låtom oss icke öfverila oss, utan tvärt om blifva vänner. Du har din frihet åter, karl; gå hvart du vill. Dock kunde du ju säga mig om icke Taxteinaren var den, som förde dig hit."

"Taxteinaren är slagen," svarade bågskytten, mindre ovillig än förut, "så att I kunnen göra Eder lustiga, krämare."

"Du förstår att ljuga väl, ohängde," sade kastellanen strängt.

"Tro så mycket dig lyster," genmälde karlen; "jag vet hvad jag vet, och tör säga, att slik messa bevittnades aldrig tillförene af Lärbrobönderna som den, hvilken förrättades i morgse. Är det Taxteinaren I söken så rid dit, herr Gert, rid till Lärbro, och vid högaltaret skolen I finna hans sargade lik, ty dit blef han släpad."

Kastellanen utbrast i ett föraktligt skratt.

"Och huru kan du veta allt detta?" sporde han hånande, "om du icke var i hans följe? Jag har dig der, skälm."

"Nej — ja," stammade karlen, "nej, I misstagen Eder — — —"

"Spar dig besväret, vän," afbröt kastellanen; "du är en taxteinare, det lider intet tvifvel."

"Nå väl!" utbrast bågskytten, "hvad mera. Jag är

en taxteinare och som sådan har jag varit åsyna vittne till Taxteinarens död."

Men kastellanen log tviflande.

"Taxteinaren är en rask riddare," sade han, "och du må ej tro, att jag hyser hopp om att kunna bemägtiga mig hans person eller, att, om jag vore så synnerligt lycklig, något ondt skulle tillfogas honom. Det kan således icke komma mycken skada åstad om du också talade ren sanning. Ha! det var liksom en frisk vind, det der ljudet af hans trumpet, det der dånet af hans härskri, klangen af hans svärd, och jag skulle ej söka honom nu om det icke vore derför, att han i går våldgästat Solberga."

"Det bestrider jag," inföll mannen, "ty våld använde han ej, ehuru priorinnan väl förtjent en ristning. Men jag står fast vid och vill svära med hand på kors, att Taxteinaren sedan dess ljutit döden. Viljen I likväl icke tro mig, så låten bli, det är icke af nöd, som jag omtalar det. Något ansåg jag mig vara skyldig Eder och derför lät jag Eder veta förhållandet. Men nu går jag."

Det låg något tvärsäkert och trovärdigt i bågskyttens ord och hållning, som slog kastellanen, och han erinrade sig äfven, att Taxteinaren vid sitt besök i klostret haft tvenne män i följe. Flera andra omständigheter bidrogo också till att bestyrka mannens ord. Taxteinaren kunde väl knappast hafva varit så oförsigtig att midt på ljusa dagen visa sig framför Visby; ej heller var han den, som plägade sticka sig undan i skog och busksnår.

Han hejdade bågskytten.

"Jag börjar verkligen tro dig," sade han; "vill du ej vänta ett ögonblick och berätta mig förloppet af händelsen, som förorsakade hans död, och säga mig, hvem din kamrat är?"

"Taxteinaren blef stenad på kyrkogården," svarade bågskytten, "sedan han likväl tagit en blodig hämd på

sin fiende. Mera har jag icke tid att meddela om icke det, att någon kamrat har jag icke."

"Men här komma edra springare," invände kastellanen pekande på tvenne hästar, den ena i synnerhet lång, starkt bygd och ful, som hans folk nu förde fram ur snåret; "och I voren trenne män i går vid klostret. Huru skall jag förstå det?"

"Jag har ingen häst; dessa äro ej mina och dessutom bara två."

"Det skälet är för svagt, vän, ty hvarför skulle du föra Taxteinarens häst med dig. Hör! lif, frihet och fred lofvar jag åt din stallbroder om du vill vara ärlig i denna sak."

"Hästarne äro icke mina, säger jag," sade den gamle taxteinaren med hetta, slängande bågen öfver skuldran, "och nu står jag icke här längre."

Han vände plötsligt kastellanen ryggen och gick beslutsamt in åt skogen.

Gert Silktop såg med gäckad nyfikenhet efter honom och förblef en stund stående för sig sjelf, med pannan tankfull i handen. Derpå ropade han på sin hjelm och häst — sadelgjordarne hade emellertid blifvit sammanknutna, hufvudbonaden upptagen samt gångaren tillrättaskaffad — kallade på sina män och intog sin plats i spetsen för dem.

"Det var bestämdt Erengisle Plata," mumlade han sättande sig i rörelse; "men jag skall undersöka förhållandet."

Andra skiftet.

Sjöfarten på Visby under vintern hade på grund af isförhållande å Östersjöns östra kust varit ovanligt

obetydlig, och hamnen — om sommaren en skog af master, en enda ofantlig varubod, en flytande marknadsplats och medelpunkten för rörelse och idoghet — var tom på främmande fartyg, om man undantager en och annan seglare, som, lockad af den tidiga våren, begifvit sig ut från Hamburg, Bremen eller Lübeck, och af stormar tvungits att der söka tillflykt. Få voro derför de resande, om ens staden hyste alls några andra än dem, som nödgats öfvervintra å Gotland; kloster och herbergen, — de voro ej ringa till antalet — erbjödo öfverflöd på luft och rum; alla bodar voro stängda, allt köpslående afbrutet, och syntes folk på gatorna, var det derför, att en borgare färdades till sitt sista hvilorum eller en bröllopsskara till kyrkan, allt under pomp och stât; eller också var det en messa, som skulle åhöras, eller rådet, med Gert Silktop till ordförande, som, liksom tolf århundraden förut de gamle romarne på Forum satt till doms på torget. Vintern var för Visby stad hvad natten är för menniskan: hvilans och vederqvickelsens samt drömmarnes tid.

Ty Visby drömde om den storhet, som skulle komma, och minnena af dess magt qvarstå ännu såsom lysande vittnesbörd om forntida ihärdighet och fosterländsk offervillighet: ruinerna af tempel, hospital, fromma stiftelser; men framför allt stadsmuren med sina väldiga torn, och på sådana storartade verk nedlade Visbys invånare sitt öfverflöd på tid och penningar.

Men de bygde om vintern också sina väldiga, med famnstjocka murar försedda, tre, fyra våningar höga, tornlika, trappgaflade hus, ej sällan med måladt glas i festsalens fönster. Enskilda boningar och offentliga sekulära byggnader uppfördes efter samma plan, tavernerna icke undantagna.

Ett herberge, som låg vid stora torget och skulle vara det förnämsta i staden, erbjöd åtminstone slik präktig anblick.

Aftonens skuggor föllo öfver land och haf, stad och

folk, och det var nästan mörkt inne i herberget, ty af brasan, som nyss flammat på spiselhällen, återstod ej mycket, och något bloss sprakade ännu icke under rökhufven. Dock var "stugan" ej tom. Framför de falnande kolen å härden sutto på en bänk tvenne män, af hvilka den ena redan såg till baka på lifvets sommar. Hans hår var gråsprängdt, erfarenheten hade kört sin plog öfver den höga pannan och bekymmer dragit ögonbrynen till samman i en djup bugt öfver näsan. Skägget, långt och stort, räckte honom ned på bröstet, anletet bar prägeln af allvar och hans utseende var på det hela taget strängt, för att icke säga bistert. Hans klädedrägt och vapen voro en förnäm mans, och i hans blick låg också ej ringa stolthet.

Den andre befann sig ännu i mannaålderns bästa år. Han var en jette i kroppsstorlek, muskulös och groflemmad, hans hår och helskägg var mjukt som silke, hans ansigte fylligt och hyn rödlett. Ögonen voro utstående och själlösa och hans åtbörder råa och tunga. Öfver den broderade rocken låg virad om halsen en riddares kedja, och den gyllene sporren klädde hans väldiga häl. På bucklor och dyrbara spännen, somliga af guld, andra af silfver, på stickningar och inläggningar var det ingen ända. Svärdsfästet, öfver hvilket skölden hängde, var rikt lindadt med guldtråd, och kappan, som vårdslöst låg kastad på bordet, var af finaste skarlakan och fodrad med mård.

Af samtalet, som fördes mellan dessa båda män, förstod man, att den yngre (af hvilkens tungomål man väl kunde höra, att han var en dansk) nyss anländt till Visby. Han ordade nemligen vidt och bredt om faran af att våga sig ut på hafvet under vårstormarnes och isgångens tid, och skröt ofantligt öfver sitt mod, som trotsat allt detta och ändtligen ledt honom i hamn. Han hade kommit till Visby, sade han, i ett ärende af yttersta vigt, och vore det hans mening att påföljande morgon draga det inför rådet — "rådet," tillade han

med eftertryck, "för I veten väl, herr Johan, att härmästaren Magnus blef mördad under sin resa från konung Valdemars hof, hvarest han lär hafva beklagat sig öfver herrens af Taxtein våldsamheter och äfven utverkat sig dennes häktande."

"Mördad!" sporde herr Johan, — detta var den äldres namn, — "verkligen? Sannerligen, riddare, jag visste föga eller intet derom, och I ären för visso i denna stad den andre blott, som känner det."

"I misstagen Eder," svarade riddaren med ett kort skratt; "mina män veta det alla, och jag är säker, att staden, vare sig saken var okänd före min ankomst eller ej, nu är väl nog bekant med den. — Jag hörde ryktet alla redan för några veckor sedan, på min väg till Nyköping, och vid hertigens hof var händelsen på allas läppar. Herr Erengisle lär vara den skyldige."

Herr Johan rynkade ögonbrynen. "Hvilken menen I?" frågade han; "många af det namnet, både riddare och väpnare, finnas der borta på fastlandet."

"Sant nog, herr Johan; men om jag hörde rätt, så kännen I väl den jag menar, eller är ej jungfru Anna trolofvad med en riddare af detta namn? Nå väl! hvem har utfört illdådet, om ej den fromme korsfararen och ärlige riddaren? Ha ha ha! Hans vänner påstå visserligen, att stigmän haft sin hand i saken, men härmästarens egna svenner säga annat och utpeka Erengisle af Plata som gerningsmannen. Härmästaren hade gjort halt på skogen och just suttit af, då riddaren plötsligt sprängde fram och släpade honom med sig, och innan det förbluffade folket hann sansa sig, hade han röfvat deras herre icke allenast på lif, utan äfven på kläder, svärd, penningar och allt, och en illa genomstungen kropp var allt hvad svennerna funno, när de slutligen kommo fram. Men säg, herr Johan, hafven I sett honom sedan han kom hit öfver? — Hertigen sjelf berättade mig, att Erengisle och Taxteinaren begifvit sig till Gotland för att ur Solberga kloster taga, den ene sin syster, den

andre sin brud, hvilken på förrädiskt sätt lär hafva blifvit inspärrad der."

"I bringen underliga tidningar," sade herr Johan mörkt," och jag är ledsen, att det skulle spridas, icke emedan jag är herr Erengisles vän, utan derför, att jag är öfvertygad om, att han aldrig fläckat sin ära med slikt dåd."

"Värre än så skolen I höra," genmälde riddaren, "fastän af annat slag. I veten, herr Johan, att herr Erengisle, medan konungen uppehöll sig i Linköping, tog Taxteinaren ut ur tornet. Detta grepp på konungens myndighet hade till följd riddarens förklarande i akt och indragning af hans gods."

"Jag väntade ej bättre," svarade herr Johan. "Men hvad bevisar, att det var han, som befriade Taxteinaren?"

"Edert folk visste att berätta, att I lånaden honom både män och hästar, ja att till och med en af edra söner, han, som nu tjenar i hertigens hird, tagit del deri."

"Hvad!" utbrast herr Johan, "mitt folk? — min son? —"

"Så säges det," sade dansken synbarligen road af herr Johans rörelse: "men hvad I ännu mindre skolen finna behagligt, är, att Kjeldor Andersson, fogden på Kalmare hus, blifvit befald att utan uppskof sätta sig i besittning af icke endast herr Erengisles gods och egendom utan äfven göra sig till herre af Sundholm."

"Sundholm?!" ropade herr Johan och reste sig från bänken, "mitt slott!"

"Jag visste icke, att det var edert," genmälde riddaren, retsamt leende," men om så är, så beklagar jag eder. I hafven tagit del i förolämpningen mot konungen, och jag fruktar, att I ej lätt skolen undgå hans hämd. Kjeldor Andersson är också en man, som, när han en gång fått håll på något, ej plägar lemna sitt rof ifrån sig. Utom tvifvel skall han göra allt för att förhindra eder från att få godset till baka, och det är

stor sannolikhet för, att han skall lyckas, ty hans inflytande i Valdemars råd är stort, och hans egenmäktighet ett ordspråk. Dessutom hafven I förr en gång gifvit konungen anledning till missnöje; det var när I gjorden gemensam sak med herren af Ymseborg. Sådant glömmes ej, sen I, och det enda, som nu står eder till buds, är derför att omfatta hertigens planer och nyttja edert inflytande till hans bästa. Derigenom kunnen I en dag återvinna edra gods och äfven göra herr Erengisle en god tjenst. — Men jag är trött," — den gode riddaren gäspade — "och mina fördjeflade svenner hafva ej ännu kommit till baka. Hvad sägen I om vi skulle gå till hvila?"

Herr Johan svarade icke, utan mätte golfvet med tunga steg. Då och då kramade han svärdsfästet, stannade, mumlade några ord och fortsatte med ett halfqväfdt utrop sin gång, ett rof för tankar, som kommo hans ådror att svälla och hans panna att flamma. Och han hade skäl dertill, ty om det, som riddaren sagt vore sant, hvilket vore allt för troligt, så var herr Johan i denna stund beröfvad rikedom, magt och anseende. Det var ett allvarsamt slag, och desto hårdare, som det var oväntadt. Högsinnad, varm, kraftfull — för öfrigt ett barn af sin tid — hade han ansett sin pligt vara att i sin mån bispringa en nödställd vän, och annat än ära hade han icke väntat sig deraf. Men i känslan af sin magt glömde han — såsom ofta var tillfället med stormännen — att konungen var hans herre och att han var skyldig honom vördnad, icke allenast som rikets öfverhufvud utan äfven såsom lagens högste vårdare. För sent erinrade han sig detta nu. Men å andra sidan kunde han ingalunda medgifva, att konungen varit i sin fulla rätt, ty, sade han, "om klingan dödar, icke har fästet någon del deruti", och i öfvergreppet på konungens myndighet hade han sannerligen icke tagit verksam del. Enligt hans förmenande hade konungen följaktligen bort hålla sig till gerningsmannen allena och ej till hans häst

eller vapen, än mindre till annor man eller hans vänner, och då nu Valdemar handlat i motsats härtill och afhändt honom hans rättmätiga egendom under falska förevändningar, vore sådant både olagligt och lågt, och det retade herr Johan hjertligen, att sådan orättvisa skulle vederfaras honom medan han vore frånvarande och ur stånd att försvara sig och sina rättigheter.

Under det herr Johan så fortfor att gå upp och ned, sysselsatt med sin harm och upptagen af bekymmer, hade den danske riddaren inslumrat på bänken der han suttit, och en tredje person inträdt i rummet. Herr Johan hade väl märkt denne, ja, äfven stannat och kastat en blick på honom, men som främlingen tycktes vara en bonde, så hade han icke ådragit sig någon vidare uppmärksamhet från herr Johans sida.

Han bar på hufvudet en bredskyggig hatt, djupt nedtryckt i pannan, och öfver skuldrorna en kappa, i hvars uppslagna krage nedre delen af hans ansigte var doldt. På grund häraf och af mörkret i rummet hade man svårt att urskilja hans drag, men att hans öga var qvickt, att hans näsa var fint krökt och att ett par väldiga knäfvelbårar prydde hans läpp, det kunde man se vid eldskenet från spisen. Det sätt, på hvilket han bar sitt hufvud, hans stolta hållning och höga bröst svuro högt mot hans simpla drägt. Med högra handen lindad i kappans veck sammanhöll han denna öfver bröstet; den venstra hvilade som om han stödt den på ett svärdsfäste, och som han stannat innanför dörren, så stod han, med högra foten dristigt ställd framför den venstra.

Främlingen hade länge haft sina ögon fästa på herr Johan, tydligen i afsigt att fånga hans blick. Någon rörelse hade han likväl icke gjort, ej heller yttrat något, som kunnat ådraga honom herr Johans tankar. Men slutligen, när denne fortfor att oroligt vandra fram och åter, och för hvarje slag gick förbi främlingen utan att märka honom, tycktes främlingens tålamod hafva kommit till korta, och plötsligt tog han ett steg framåt

och lade sin ena hand på Herr Johans arm, samtidigt görande ett tecken af tystnad.

Men herr Johan var uppe i allt annat än fredliga planer, ty ögonblickligen tog han åt svärdet, sprang tre steg till baka för att hafva rum för klingan och spände en blick i främlingen, som hade han velat nagla honom vid väggen. Denne visade emellertid hvarken häpnad eller fruktan, tvärt om syntes det som om han väntat sig ett sådant mottagande, ty ett leende spelade i hans öga, och till herr Johans ytterliga förvåning slog han ut handen åt honom, likasom bjudande ett ärligt handslag. Denna rörelse återbringade lika mycket herr Johan till sig sjelf som den afkylde hans vrede, och skjutande sin halfdragna klinga till baka steg han fram och såg främlingen rakt i ansigtet.

En blick var nu nog för att låta honom se hvem han hade för sig och han dröjde ej länge att fatta och krama främlingens hand.

"Nå, vid min moders skugga!" utropade han och hans allvarliga stämning tillät honom ett ögonblicks fröjd. "Aldrig förr blef jag öfverraskad så som i dag och aldrig var du mera välkommen. — Ha! käcke Erengisle, är du på ön, och i slik drägt? — Eja! jag erinrar mig nog hvarför. Men säg, djerfve riddare, hvar är ditt folk? — hvar Taxteinaren? — Du har väl icke öfverrumplat staden och kommit att taga mig till fånga, liksom förr min dotter, eller hur?" —

"Nej, sannolikt är, att jag sjelf blir tagen," svarade herr Erengisle, "ty på min väg hit, hörde jag mitt namn nämnas mera än en gång och Gert Silktop har godt väderkorn."

"Men Taxteinaren, vän? — Ditt folk?"

"Taxteinaren är slagen, och mitt folk utgöres för närvarande af min stallsven Björn. Är han icke här? — Jag är nu på återfärd till Sverige och sedan jag hörde, att I voren här, har jag kommit för att trycka eder hand och vexla ett ord med jungfrun, ty jag inser väl,

att när jag nu gått, mången en dag skall förflyta innan jag kan bjuda henne hem och härd."

"Dess värre, Erengisle, dess värre! Tidningarne från fastlandet äro föga glada. Kom! låtom oss sitta ned och språka derom. Riddaren, som der gått till hvila, meddelade mig, att konungens hämd ej uteblifvit."

"Jag hörde det händelsevis af en af hans svenner, herr Johan, och det grämer mig, att I skolen lida för min skull. Bättre hade det varit om jag och Björn ensamma vågat äfventyret, än att slik olycka skulle ske eder."

"Ha! du vet det! — Dock, *det* skall du icke tro om mig, Erengisle, att, ehuru bekymren äro svåra, jag bördar dig, eller ångrar den hjelp jag gaf; det vore evärdelig skam. Det enda, som ångrar mig, är att jag icke kallade mina fränder och vänner till hopa och i en dristig handling befriade Sveriges rike från en gyckelkung och från hans hof af narrar. Så gjorde i gamla dagar mången herre, mindre mägtig än jag, och landet led ej deraf, så vidt jag vet. Men vore jag blott öfver i Göta rike igen — än är tid att göra något för vår sak. Johan Filipsson af Ymseborg, som är en rättskaffens herre, och flera till honom, skulle nog låna mig ett vänligt öra, så äfven herr Amund Turesson, hertig Magnus' svärfader. Men olyckligtvis finnes här ingen snäcka, som kan taga oss öfver sjön, och följaktligen måste jag vänta till hafvet är isfritt och våren är inne, ehuru hvarje dag, som således går obegagnad förbi, skall förlama resterna af min kraft och försäkra konung Valdemar om sitt byte."

"Det lider intet tvifvel, svärfader, och väl förstår jag eder harm. Men säg, kunden I icke följa mig i natt? — Min snäcka ligger vid Klint och det är således några mil att rida och besvärligheter att utstå, men deremot kommen I säkert öfver, ty min mening är att stäfva för Öland och deröfver begifva mig till fastlan-

det. Vid middagstiden i morgon aktar jag vara vid Milboda och, innan dygnet är öfver, i Kalmar."

"Hvad! du aktar dig öfver till fastlandet? — Hör jag rätt eller vet du icke, att du är en fredlös man?"

"Att jag är fredlös, kære herre, det är mig icke obekant, och att jag äfventyrar mitt lif, dermed är jag förtrogen. Men arm, som jag nu är, kan jag icke draga till främmande land, ty de utländske riddarne draga i fält med vapendragare och svenner, och utan följe kan jag ej fara ut. Stannar jag hemma i Sverige, der fordringarne äro mindre och litet af ridderskap finnes, så tör må hända, när jag kommer till Nyköping, hertig Magnus gifva mig en tjenst, emedan riddares sällskap fägnar honom. Jag skall då kanske blifva i stånd att tala för eder sak, och i alla händelser vara eder till nytta."

"Deri har du rätt, Erengisle. Ryktet förljuder, att hertigen tillvållat sig styrelsen och säkerligen skall en brytning mellan bröderna inträffa så snart konungen återkommit från sin Romaresa, så att du nog skall vara säker så länge du befinner dig på Nyköpings hus. Men huru tänker du att slippa genom landet utan att väcka misstankar? — I Kalmar är du näppeligen obekant, och der sitter Kjeldor Andersson. — Jag skulle mena, att du gjorde bättre i att segla rakt på Nyköping."

"Det kan jag icke, herr Johan, ty de hästar jag begagnat här på ön, köpte jag för min sista skärf, och skam vore det om jag, en friboren riddersman, skulle färdas till fots likt en tiggare (Gud hjelpe min fattigdom?). Derför, sen I, måste jag taga den kortaste vägen för att icke utsätta både mig sjelf och dem för storm och oväder, som ju lätt kunna uppstå, eller äfventyra att möta olyckor, större och oöfverstigligare än de, hvilka sedan inträffat. Hvad Kjeldor Andersson angår, skall jag så välja min tid och mitt landningsställe, att skramlet af mitt svärd ej väcker honom, och, väl ute af hans område, ligger landet öppet och — landet är vidt."

"Sant! men vägarne äro få och till dem måste du hålla dig. Men antaget, att du undgår alla farliga möten, så kan du dock icke under denna årstid taga din hvila i skog och mark, utan måste söka skydd för nattkylan vid bondgårdarne. Misstankar skola utan tvifvel falla på en ryttare, som så ensam och okänd drager fram, och när du en morgon vaknar, skall du kanske finna konungens folk hvart än du blickar och finna dig sjelf vara en fånge. — Har du tänkt härpå, Erengisle."

"Det har jag icke, men lyckan har hittills gynnat mig och jag vågar lita på henne ännu en gång. Dessutom är Björn med mig, som I veten, och han var alltid en försigtig och vaksam tjenare. Men sägen mig nu eder mening om mitt förslag. Kunnen I och jungfrun följa mig med ens? — Kan gästgifvaren finna hästar för eder utan större tidsutdrägt? Om ej, så skola mina hästar vänta eder bakom klostret i skogsdungen och som en vind föra eder till Klintehamn."

"Och du sjelf, riddare?"

"Jag sjelf, herr Johan, skall ej dröja länge, och om en häst kan fås, skall jag blifva snar. Men skulle fara förmärkas eller Gert Silktop visa sig, då gören I bäst om I läggen ut från land; ty då måste jag söka annan lägenhet."

"Nej, vid min moders skugga! Vän, till slikt skulle hvarken hotelser eller böner förmå mig, så länge min gamla arm ännu kan föra svärd, äfven om andra skäl ej urståndsatte mig att mottaga ditt anbud. Ha! Lemna dig åt Gert Silktops och hans krämares hämd! — Lägga ut ifrån land utan dig! — Menar du då, att min ära blifvit hängd, Erengisle, derför att djefvulen har tagit mina gods? — Men jag ser din välmening, gode riddare," tillade han, och tryckte faderligt herr Erengisles hand; "och jag är ledsen, att omständigheterna förhindra mig från att begagna mig af ditt anbud. Bekymra dig icke om mig, utan sörj för dig sjelf och din säkerhet, be-

gif dig härifrån så snart du kan, ty, som du sjelf sade, Gert har ett fint väderkorn och skall våga allt för att fånga dig, ja, betala ditt hufvud med dess vigt i guld, sedan nu mera ditt våld på härmästaren är kändt."

"Mitt våld mot härmästaren!" utropade herr Erengisle.

"Ja," sade herr Johan. "Jag hörde för redan länge sedan, att du lönligen öfverfallit och slagit herr Magnus. För din skull köpte jag berättarens tystnad, ty skändligt tal förde han, och sådant ville jag icke skulle blifva spridt om dig. Jag visste det innan den danske riddaren skröt med sina tidningar, ehuru jag ej låtsade derom. Nu säges öfver hela staden, att du sudlat dina händer i ogildt blod."

"Nej, hvad menen I, herr Johan? — I ären förhindrad, saden I, att betjena eder af mitt erbjudande, och nu talen I om härmästaren i sådana ordalag, att jag måste tänka, det I, I sjelf, tron mig vara en eländig stigman. — Svepen eder ej i gåtlika ord; min hjerna är ej vid nog att fatta sådana; utan sägen rent ut hvad I menen."

"Och det skall jag göra som en ärlig man och i all vänskap, Erengisle, men vred skall du icke blifva, att jag säger dig det så som det är. Jag ville ej, att det nu skulle komma på tal mellan oss, gode vän, ty af sorger och olyckor har du haft fullt mål mätt, och rätt är det icke att stjäla botgörarens staf. Men sedan du spörjer — nej, blif ej otålig, son; jag menar dig intet ondt, ej heller är jag dig afvog — —"

"Icke är jag otålig, herr Johan," sade riddaren med en röst, som, illa öfverensstämde med hans ord. "Men sägen mig hvad I menen, och sätten ej mitt tålamod i spiketunnan."

"Att jag använder många omvägar," genmälde herr Johan lugnt, "det härrör från min vänskap för dig, hvilken bjuder mig att gå försigtigt till väga på det att du, med ditt hastiga lynne och heta blod, icke skall tro, att

andra känslor leda mig än de, som äro rättskaffens. Ser du, omständigheterna — eja! låt mig rent ut säga: ditt armod — skulle kunna komma dig att döma mig orätt, och jag vet, att, en en gång fattad misstanke i sådant ett fall, som det jag menar, ej lätt är utrotad, och gräma mig skulle det, om slik låghet lades mig till last, så litet som jag det förtjenar. Till yttermera visso är min egen fattigdom ett bevis derpå, att jag icke föraktar din, och det glädjer mig till och med att tillfälle är mig gifvet att, utan att kunna skäligen tilläggas dåliga afsigter, säga dig huru sakerna stå. Hade vi begge fortfarande varit de rike och mägtige män vi voro vid jultiden, så skulle detta ärende likväl hafva kommit på tal mellan oss och så mycket säkrare och mera rättfram, som jag då stått utom alla misstankar. — Men icke vill jag språka med dig, Erengisle, om du ej kan höra mig till slut, utan att vredgas."

"Tillgif, herr Johan, och sägen," stammade herr Erengisle med möda undertryckande sin rörelse, "om jungfrun har gifvit sin hand till en annan eller hvad annars det är, som föregås af så högtidliga ord."

"Min dotters hand skall tillhöra dig eller ingen," sade herr Johan med eftertryck; "dig eller ingen, sådana äro hennes egna ord, frukta icke något rörande den saken. Men hinder hafva uppstått, såsom du skall höra, hvilka det beror på dig att undanrödja, och, innan jag hör ditt svar, — ehuru jag sjelf är öfvertygad om din oskuld, — säger jag dig, att hon aldrig skall tillhöra dig förr än du så gjort. Vet nu, att samma rykte, som anklagar dig för att hafva lönligen öfverfallit och mördat härmästaren, utpekar dig som en ärelös roffare, tjuf och skälm, en, som icke hållit sig för god att plundra herr Magnus döda kropp och lemna hans lik att stelna på snön. Hade man sagt, att du tagit hans sköld och svärd — eja! sådant hade varit din rätt och — nej, stilla! — och intet hade derom varit att säga; men

man fann honom blottad på penningar och kjortel, skjorta och hosor...

"Och hvem vågar säga, att jag är gerningsmannen?" skrek herr Erengisle uppspringande.

"Hela staden," sade herr Johan och såg skarpt på riddaren, "ty ingen känner dig här från någon annan sida än den värsta — ingen utom jag, men jag tänker bättre om en Plata än så."

"Men hvarför då allt detta, herr Johan? Hvad har min förbindelse med jungfrun att göra med eländiga rykten och nidingsdåd eller hvad staden tror? — Tror hon, att jag är skyldig till allt hvad som sålunda påbördas mig, eller huru? — Vid svärd och bälte! allt detta öfvergår mitt förstånd!"

"Lugna dig, och du skall höra," genmälde herr Johan uppstigande, vänligt läggande sin hand på riddarens arm. "Jungfrun tänker om möjligt ännu högre om dig än jag, son; att du slagit herr Magnus, det gillar hvarje redlig man, som känner det våld härmästaren begått mot dig, och att du något litet haft din hand med i det nesliga dådet, det veta vi, alla dina vänner. Men, ser du, min slägt är likaså anboren som din, och vi gifte oss aldrig med någon underlägsen i börd, och magt, ej heller med den, som ej samtidigt egde ett ofläckadt rykte och stadigt anseende. Nu är det så, att din sköld ej skiner så blank efter detta rykte som tillförene, och min slägt skulle taga det illa upp om jag trotsade dess nedärfda stolthet. Ärligen vill jag ock tillägga, att äfven jag skulle föga lika att, hvart än jag kom, höra min svärsons namn nämnas med nesa och spott. Derför vill jag nu, att du måtte häfva alla misstankar och bevisa, så godt du förmår, att du är oskyldig till gerningen. — Jag vill deruti efter bästa öfvertygelse bistå dig."

Ett hvasst svar darrade just på herr Erengisles skälfvande läpp, då, i detta ögonblick, den danske riddaren, i sömnen vändande sig på sin smala hviloplats,

ramlade ned från bänken och kom de båda samtalande att spritta till. Herr Erengisles ord dogo, när han märkte riddarens förlägenhet och hörde hans förbannelser, men han vände sig å nyo till herr Johan, undandrog sig hans vänliga hand och sade, dock med mildare tonfall:

"Detta är således det välkommen I så hjertligen bjöd mig när jag kom in, herr Johan. — Sannerligen! föga bättre hade det kunnat vara. Ha! — hade jag blott kunnat ana detta, visligen skulle jag hafva undvikit att söka eder, att trotsa faror af allehanda slag, fångenskap, död. — Men djefvulen förföljer mig, menar jag; icke förr är jag kommen för att till lif och frihet återföra en älskad syster än jag finner henne död; knappt är hämd för lidna oförrätter tagen på hennes mördare, förr än jag förlorar min ende vän; och slutligen, när jag kommer för att i ett kärleksfullt ord från min trolofvades läppar och i ett faderligt tryck af min svärfaders hand finna tröst och lisa i mina sorger, då ligger i fadershanden en huggorm dold, och jungfrun — ha! skall jag se jungfrun?"

"Hvad!" utropade nu den danske riddaren, hvilken emellertid kraflat sig upp och, vänd mot herrarne, lyssnat till herr Erengisles heta ord. "Hvad! är detta Erengisle af Plata?"

Men herr Johan, till hvilken frågan var ställd, aktade ej derpå.

"I det sinne du nu är," sade han saktmodigt, "tänker jag att jungfrun skulle finna föga behag i mötet. — Men" — tillade han, hastigt seende att herr Erengisle gjorde våld på sig — "jag anser det vara bäst för eder båda att under nuvarande förhållanden icke se hvar andra, utan vänta dermed till dess du rentvagit dig från de beskyllningar, som nu vidhänga ditt goda namn, ty att du så skall göra, dervid står jag fast — men hvad gäller larmet? — hvad båda dessa rop och skrän —?"

Under senare delen af deras samtal, men utan att

någon af de i rummet varande iakttagit det, hade ett oväsen uppstått utanför, och en väldig folkhop så småningom under högljudda hotelser, som med hvarje ögonblick tilltogo i styrka, packat sig på torget och ändtligen blifvit så bullrande, att herr Johan derå blifvit uppmärksam.

Genom den lilla, tjocka och gröna glasrutan hade han en visserligen oredig öfversigt af hvad som försiggick der ute, ty mörkret var nu ganska djupt, men han förstod likväl genast hvad som var på färde. Det led ej tvifvel, att herr Erengisle på ett eller annat sätt blifvit upptäckt. Väpnade skaror ryckte an från alla håll, följda af qvinnor och barn med bloss i händerna, och uppmuntrande gälla skrän, medan här och der spjut glittrade och hjelmar blänkte, bebådande ankomsten af härmän. Hela torget var så att säga en enda rasande bölja; hufvud vid hufvud, skuldra vid skuldra, sköld vid sköld — så stod folket, blodgirigt skakande sina vapen.

Bestört ryggade herr Johan och lade handen betecknande på svärdsfästet i det han vände sig om mot riddaren. Men denne vårdade sig ej om det fruktansvärda larmet. De tankar, som korsade hans hjerna, de känslor, som svallade i hans bröst, hade bemägtigat sig alla hans sinnen, och det tycktes nästan som hölle han ett ord af jungfrun, hans trolofvade, för mera än sitt lif. Han var vred och öfvervägde utom tvifvel herr Johans ord samt huru han borde förhålla sig. En äkta ridderlig natur, danad i korsfararens skola, kunde han ena ögonblicket brusa upp och i det andra bjuda handen till försoning, och länge hade det för den skull kanske icke dröjt förrän hans storsinthet kommit till väldet. Men djefvulen, som alltid är framme till skada och förfång, uppträdde i det afgörande ögonblicket i form af den danske riddaren.

"Riddar Erengisle," sade denne kommande rundt bordet; "jag tänker, I haden bättre att gå medan tider är, om I viljen slippa helskinnad härifrån."

Det behöfdes ej mera än detta råa råd för att bringa herr Erengisle ur jemvigt. Plötsligt vändande sig mot jetten — och vid rörelsen rasslade ett svärd under hans kappa — mätte han honom med en ljungande blick.

"Hvem ären I, sedan I råden mig okallad?" sporde han förbittrad.

"Mitt namn är allom bekant," svarade den danske, "och tänker jag, att äfven I hafven hört det, änskönt vi ej råkats förr. Jag är Magnus, välboren riddare och herre af Dysevald."

"Ha så! är det du, erkeskälm; jag känner dig väl!" ropade herr Erengisle. "Håll fred och lägg dig icke uti hvad dig litet vidkommer, eller skall jag beröfva dig lusten dertill."

"Hvad nu, hvad nu!" ropade jetten och slog våldsamt på sitt långa svärd; "hvad orsak har jag gifvit dig att tilltala mig således?"

Men herr Erengisles uppmärksamhet var alla redan rigtad åt annat håll. Under det han vexlat ord med sin nyförvärfvade fiende hade dörren öppnats och ingen annan än vår, från kastellanens äfventyr bekante bågskytt störtat in. Från det inre af herberget hade samtidigt värden inkommit med facklor, och när nu rummet blifvit upplyst, syntes riddaren icke utan häpnad lyssna till sin rustares ord. Bågskytten var nemligen herr Erengisles tjenare.

"Röjd ären I och viljen I slå ett slag för eder frihet, så bida ej ett ögonblick längre här," sade denne, sedan han gjort ett kort uppehåll för att draga andan. "Han tog edra hästar och red till baka till Visby; jag såg honom väl. Efter att hafva uppehållit mig i skogen till skymningens inbrott begaf jag mig enligt eder befallning på väg, ty af fruktan att leda Gert på edra spår vågade jag mig icke ut så länge dager var. Ack, herre, det hade varit bättre om jag glömt att gå alls, ty mera än hundrade steg hade jag icke tillryggalagt förrän jag stötte på en gammal käring, som bad mig

af barmhertighet hjelpa sig med ett bylte, och jag efterkom i min enfald hennes önskan. Käringen var Gert, nådige herre. Några af hans män lågo i bakhåll längre fram och, efter att hafva låtit locka ur mig hvart jag ämnade mig, blef jag gripen och qvarhållen till dess Gert hunnit vidtaga sina anordningar, hvarefter jag släpptes lös och gjorde det bruk jag kunde af mina ben för att om möjligt varna eder för faran; och nu är jag här, för sent likväl, synes det, för att råda bot på olyckan, ty borgarne hafva skockat sig samman och kastellanen — måtte den lede anamma honom! — anrycker med stormsteg."

"Ha!" skrek riddaren med ett vildt skratt, i det han kastade till baka kappan och slängde af sig hatten, under hvilka klädesplagg han hittills dolt pansarskjorta och hjelm; "ha, ha! är här ingen, som, för att brädda bägaren, säger, att jag är galen — — —"

"Jo, jag!" inföll den danske riddaren, som emellertid dragit sitt svärd och nu trängde in på Erengisle. "Försvara dig, försvara dig, eller ränner jag dig stålet genom lifvet!"

Herr Erengisle ryckte förbluffad till och af hans förvåning märkte man, att detta hade han icke väntat. Han vek till och med ett steg till baka. Men i nästa ögonblick svälde ådrorna på hans panna, han fnös af harm, sprang på jetten, vred klingan ur hans hand och tilldelade honom med fästet ett så eftertryckligt slag midt i ansigtet, att herr Magnus med blodet frustande ur näsa och mun raglade till baka och med en väldig duns föll till golfvet. "Försvara dig sjelf, du stormodige danske skälm," ropade han, kastande vapnet åt honom; "der är ditt svärd och jag skänker dig lifvet — hvad! hafven också I dragit blankt, herr Johan!"

"Mig tyckes det väl behöfvas," svarade herr Johan, pekande på dörren; "drag sjelf ditt svärd om du icke vill dödas med svärdet i skidan! — Galning," tillade han, då han märkte, att riddaren studsade, "missförstå mig

icke; jag står med vapen i hand *för* dig, ej *mot* dig, fastän du vägrat rentvå din ära."

Men herr Erengisles vrede hade under grälet med Dysevald nått sin vändpunkt, den lyckliga utgången hade stämt honom mildare och återstoden af hans harm vek nu, i det han fann sig träffad af förebråelsen och måste erkänna dess befogenhet. Öfvertygad om herr Johans välvilja och upprigtighet, grep han hans hand.

"Kalla mig icke otacksam," sade han, "utan tillgif mig min hetta och jag vill rentvå mig från alla beskyllningar, om jag lefvande kommer härifrån. Vårda emellertid jungfrun och bruka svärdet till hennes försvar, om sådant kräfves, och ej för mig, ty det skulle ej gagna min sak — —"

Och utan att gifva herr Johan tid att svara, än mindre göra invändningar, kramade riddaren hans händer, stammade ett afskedsord och störtade ut. Herr Johan skyndade efter, besluten att se om ej hans gamla arm kunde vara hans unge vän till nytta, men — för att hindra den danske riddaren att på gammalt lömskt, danskt vis falla hans herre i ryggen, hade rustaren varit så försigtig att på utsidan bomma dörren, så herr Johan kunde icke komma ut.

I samma stund som herr Erengisle visade sig på förstugubron, mottogs han med ett ihållande, ohyggligt skrän. Torget var fullkomligt upplyst af ett stort antal facklor och bloss, och med bågar beväpnade borgare hade slagit en vid halfkrets från herbergets ena hörn till det andra, för att åtminstone ringa den björn, som ingen vågade anfalla i dess kula, medan en stor mängd qvinnor och barn vimlade om hvar andra i bakgrunden af torget. Sorlet var döfvande.

Ryktet om härmästarens död och att Erengisle af Plata vore banemannen, hvilket blifvit spridt genom Dysevalds följeslagare, hade gått som en löpeld öfver Visby, men ej långsammare hade det andra rykte gått från mun till mun, som berättat om, att samme Eren-

gisle befunne sig i staden. Hvarje själ brann af begär att hämnas det nesliga, med så många vederstygglighеter förknippade dådet, och så tätt hade dessa rasande hämnare skockat sig, att riddaren ifrågasatte möjligheten af att bana sig väg ut från herberget, och uppmanade sin rustare, Björn, att utan motstånd gifva sig.

"Jag har lejd," svarade Björn, "om jag vill begagna den, men innan jag sticker svärdet i skidan, vill jag höra hvad I viljen göra."

"Det höfves icke spörja," genmälde riddaren; "illa skulle det anstå mig att rygga för faran."

"Och illa skulle det anstå mig," inföll Björn, "att öfvergifva min herre. Är det så, att I hafven för afsigt att före midnatt knacka på sankt Peters dörr, så vill jag som en trogen tjenare följa eder på vägen."

"Nej, betänk dig, karl, och var ej stursk; du offrar ditt lif till ingen nytta," sade herr Erengisle. "Gå in igen; herr Johan skall gifva dig en tjenst, eller, om han vägrar, skall jungfrun göra det."

"Herren är svennens föredöme, riddare, och sedan I hafven bestämt eder sjelf trotsa döden, så har ej heller jag annat att göra, desto mindre, som det lär blifva nödvändigt (så hjelpe Gud min syndiga själ!) att blidka gamle Peter, eller i värsta fall stjäla mig in bakom eder rygg. Men, herre, dragen eder in i huset i stället för att så der göra eder till mål för pilar och stenskott. I herbergets öfre våningar kunnen I med lätthet försvara eder."

"Tack för din vishet," sade riddaren; "jag vill taga din vink i akt, bara du säger mig hvad utsigt du har att skaffa mig undsättning."

Björn hade icke besinnat detta, men svaret blef honom till stor lättnad besparadt, ty under deras samtal hade en ansenlig skara härmän dragit upp rundt omkring trappan och en välbekant röst tillropade nu herr Erengisle att gifva sig. Riddaren blickade ut. Spjuten

stodo så tätt som kornet på en åkerteg och i härmännens midt syntes den förslagne kastellanen.

"Gif dig, riddare; i dag skall din tapperhet varda fåfäng, ty, vid sankt Olof och Lars, jag har folk nog med mig för femtio sådana kämpar som du!"

"Du bedrager dig, herr kastellan," genmälde riddaren kallt. "Min hand och min klinga svika ej hvar andra så länge jag kan draga andan, och klokt vore det för den skull, om du droge dina män till baka eller beredde dig på en salig hädanfärd, för annars kan det hända, att det blifver dig för hett dit du kommer."

"Jag har både skriftat och tagit nattvarden, så frukta icke för det, herr Erengisle," sade Gert allvarligt. "Men jag bjuder eder goda vilkor; jag fordrar endast, att I skolen underkasta eder rådet och bjuda bot för mordet å härmästaren. För alla andra öfverträdelser lofvar jag eder eftergift."

"Hvad! sätter du vilkor för mig — en anboren riddersman, krämare? och det utan att du hört mina! — Bjud säkerhet till lif och lem, återställ mina hästar, hvilka du med våld tillegnat dig, och tillförsäkra mig en obehindrad resa härifrån, så skall jag underhandla med dig om böterna, förutsatt att du kan bevisa, att jag föröfvat mordet."

"Jag måste först höra rådet," svarade Gert tålmodigt, "ty min myndighet sträcker sig ej vidt nog i detta fall. Säkerhet till lif och lem tör jag dock kunna lofva på eget bevåg och sedan kan det ju hända, att I sjelf kunnen utverka eder friheten. Gifven eder blott utan blodsutgjutelse, så kunnen I räkna på min mellankomst till eder fördel. — Men till baka der, härmän! — till baka, säger jag; ingen beträde herberget så visst lifvet är honom kärt — ha! hvem är det som skjuter? — Rider eder satan, borgare!"

Detta gälde några borgare, hvilka, missnöjda med kastellanens undseende med en, som de alla redan betraktade som sin fånge, trängt sig in mellan härmännen

och afskjutit sina bågar. En pil hade flugit så nära herr Erengisle, att ringarne i hans jernsärk klirrat och han sjelf känt flägten af vingen. En annan fastnade i dörren och en tredje studsade till baka mot husväggen, medan en fjerde försvann in i förstugan, som gick rätt igenom herberget, och i hvilken riddaren och Björn stodo.

Med möda gjorde sig Gert Silktop åtlydd, beledsagande sina ord med slag af flatan af sitt svärd, men ehuru ordningen blef återställd voro underhandlingarne ohjelpligt afbrutna.

Seende allt flera bågar spännas och mängden börja rifva upp stenläggningen tog riddaren till svärdet och beredde sig genast att anfalla. Klingan blixtrade i hans hand, hvarje muskel i hans kropp spände sig, han samlade sin styrka och valde kastellanen till sitt offer.

Då, i det ögonblick han ville störta på honom, högg Björn tag i honom; taget var så oväntadt, att han tumlade till baka under ursinniga försök att återvinna jemvigten, golfvet öppnade sig under hans fötter, det hjelpte ej att spjerna mot, ned, ned utför en stentrappa gick det, så att elden sprakade om jernskenorna, en dörr splittrades och flög upp, och han stannade ej förr än på bakgården. Ett förfärligt fall hade han gjort. Hans vrede var berättigad, och hans första tanke, sedan han hemtat sig och funnit, att hans lemmar voro i behåll, var att springa upp och blodigt straffa Björn för hans mer än vanvördiga beteende, men lyckligtvis kunde han icke komma så fort framåt i mörkret som hans hastiga sinne ville, utan fick tid att afkyla sig och betänka orsakerna till Björns allt för dristiga tilltag, hvarvid han kom till den slutsatsen, att hvad än Björns bevekelsegrund varit — och den kunde icke gerna vara annat än god, tack vare den erfarenhet riddaren hade — vore hans otillständiga handling visserligen straffvärd, men för gammal trofasthets skull ville herr Erengisle öfverse med skälmstycket denna gång och i stället begagna till-

fället, medan han nu vore nere på gården, för att se sig om, huruvida ingen utgång erbjöde sig derifrån, hvarigenom han sjelf och tjenaren kunde undkomma.

Gården var på alla sidor omgifven af höga hus. Ledd af tanken, att han möjligen skulle finna en trappgång i något af dem, liknande den, utför hvilken han så brådstörtadt anländt, undersökte han, i största hast, — ty han visste, att hans lif berodde på hans skyndsamhet, — huset till höger, och fann ganska rigtigt en dörr — men låst, och då han icke kunde spilla tid med att bryta upp den förr än andra lättare utvägar blifvit försökta, fortsatte han till nästa hus; men äfven der var bakporten stängd.

Skränet och sorlet utifrån hade nu nått en förbittrad höjd; med vapenklang och buller blandade sig ihåliga, dånande ljud, såsom när man sparkar på den stängda dörren till ett hus, och det blef riddaren klart, att Björn måste hafva lyckats tillsluta förstugudörren samt att kastellanen vore sysselsatt med att bryta sig in. Ett hus återstod honom att undersöka; han flög dit; äfven detta var försedt med en port, och han fann den öppen. Trefvande med händerna, kännande för sig med fötterna passerade han en s. k. svale, nådde trappan, steg upp och gladde sig redan åt friheten, då han plötsligt blef tvungen att stanna. — En lucka stängde hans väg; han kunde ej komma längre.

Riddaren pustade ett ögonblick. Det var tydligt, att skulle någon flykt möjliggöras, så måste han kalla Björn till sin hjelp. Han vände sig om för att skynda till baka.

I detta ögonblick, liksom för att håna honom, brast den storm lös, som han väntat. Herberget tycktes färdigt att brista under ett enda fasligt skrän, det suckade och stönade, marken darrade och de närstående husen skälfde; om ett åskmoln brakat sönder och tusen viggar på en gång slagit ned kunde ej oväsendet hafva varit värre.

Riddaren begrep, att det vore förbi med Björn; ka-

stellanen hade lyckats spränga dörren och skulle snart vara på gården. Herr Erengisle beredde sig på det värsta, ty han hade ingen nåd att vänta, ej heller ämnade han tigga om någon — ha! der kom redan fienden; han hörde hans qvicka steg och urskilde eller tyckte sig mot den ljusare bakgrunden urskilja Gert Silktop sjelf med vanlig ifver trefva sig in i svalen. Besluten att till det yttersta försvara sig och att denna djerfhet skulle kosta kastellanen lifvet lyfte han klingan, färdig att hugga till.

Men Björn, ty ingen annan än han var det, märkte rörelsen, huru svagt ljudet deraf än var, och bad riddaren hålla inne. Han hade genomletat gården, sade han, utan att finna sin herre, emedan han börjat i galen ända, såsom ofta händer när man har brådt; nu ville han, att riddaren skulle tillgifva det våld hvartill han gjort sig saker; han hade icke afvetat någon trappgång i förstugan, än mindre en öppen lucka, utan det hade varit för att rädda undan ett dödande spjutstygn, som han kastat sin herre åt sidan. — — —

"Är det du, skälm," afbröt honom herr Erengisle, "så är du välkommen, och fastän ditt grepp var skamligt, så var det ett karlatag och derför är det ock tillgifvet. Men kom upp och låt oss pröfva hvad vår förenade kraft förmår mot slik en flisa trä som denna luckan här. Sätt ryggen till, ty det tål det vid, och samfälda tag — så!"

"Först detta," svarade Björn, omsorgsfullt stängande svaldörren, "ty annars skola vargarne genast spåra oss. Det är tredje dörren jag bommat i afton och om sankt Peter tager skäl," tillade han skämtande, "så bör jag vara värdig åtminstone en dörrvaktaresyssla i himmelriket. Men nu är jag här."

Sägande så spände han sin breda skuldra sida om sida med riddarens, och för påtryckningen kröktes plankorna, af hvilka luckan var gjord. Ännu ett tag, ett väldigare, och den sprang upp.

Tredje skiftet.

Kastellanen hade emellertid gjort sig till herre öfver förstugan och sände derifrån en del af sitt folk ned på gården medan han sjelf skred att undersöka huset, i hvilket han förmodade att riddaren fastsatt sig.

Björn hade icke haft så orätt då han hänledde herr Erengisles uppmärksamhet å de fördelar herberget kunde erbjuda. Dess inre var rikt på 'pass,' som lätteligen kunde försvaras af en enda klinga mot verldens alla härar, beväpnade med båge, yxa, svärd och spjut allena, hvilket kastellanen ock väl visste, bekant som han var med det brukliga bygnadssättet. Att stugudörren var bommad utifrån styrkte honom dessutom i hans förmodan, ty han såg deri blott ett puts, som Björn velat spela honom för att draga hans uppmärksamhet på sig; men då han efter att hafva "dragit låsen ifrån" fann dörren stängd äfven på insidan vek hvarje skymt af tvifvel derom. Han tviflade icke på att försvaret skulle blifva både långvarigt och blodigt, ty han kände sin man, men Gert Silktop var å sin sida ihärdig och skulle, om nödvändigt vore, offra halfva sin hird, om andra medel visade sig fruktlösa, för att död eller lefvande bemägtiga sig riddaren. Emellertid hade han honom i en fälla, ur hvilken han icke kunde slippa ut, och dermed vore ej ringa vunnet. Det gälde nu att förnya underhandlingarne och om möjligt bringa den belägrade till förnuft innan andra strängare och besvärligare mått och steg togos.

Kastellanen ville icke uppoffra folk förrän i yttersta nödfall, ty han älskade den gyllene freden, och krig och blodsutgjutelse hade för honom inga lockelser. — Han ropade för den skull genom dörren, tillsägande herr Erengisle säkerhet till lif och lem om han utan vidare motstånd ville gifva sig. Men då efter en god stund intet svar följde, fann han sig föranlåten att med ett

slag af änterbilan, som han höll i handen, beledsaga en förfrågan om ingen vore der inne. Han hörde röster der inifrån, dock följde ej heller denna gången något svar, och ett tredje tillrop, ehuru åtföljdt af en försäkran om att ingen förskoning kunde väntas, om man ej genast öppnade eller svarade, hade lika liten framgång.

Nu brast kastellanens tålamod och han befalde sina män att slå in dörren. Dock, innan ett slag fallit, hejdade han dem. Det föll honom nemligen in, att han kanske ändå misstagit sig och att det vore endast värden, hvilken han visste icke tillhörde de tappres här, och herr Johan, som — nej, den tanken måste han förkasta; och så gaf han tecknet. Ett halft dussin yxor anföllo nu dörren; den sprack, splittrades och föll.

Kastellanen sprang in, men stannade plötsligt och såg sig omkring i rummet. Han hade väntat skarpa hugg och ett förtvifladt motstånd, men icke en arm hejdade honom. Under rökhufven fladdrade matt ett bloss; det var halfmörkt der inne, och till att börja med trodde han att stugan vore tom. Men vid närmare efterseende varseblef han i mörkaste vrån, vid foten af trappan, som ledde upp i herbergets öfre våningar, herr Johan Bååt med hotande uppsyn och vapen i hand, liksom beredd ej mindre att bestrida honom tillträdet till trappan än att försvara värden, som med vatten och handkläden låg på knä invid en tredje, synbarligen sårad person, som satt med ryggen stödd mot trappstegen.

Kastellanen hade sett riddaren falla, i det borgarne skjutit på honom; naturligtvis antog han nu, att den sårade var denne, och tagande en fackla sprang han fram för att öfvertyga sig härom, på samma gång alla hans män af enahanda orsak rusade till, och tvungo herr Johan, hvilken var dem alla bekant, att sticka svärdet i skidan och hålla sig stilla.

Men Gert märkte genast, att han misstagit sig. Kufvande sin harm vände han sig vred till härmännen med befallning att förflytta den sårade till en lämpli-

gare plats. Men häremot hade herr Johan åtskilligt att invända.

"Nej," sade han och trängde sig fram till kastellanen; "det förbjuder jag, och det lyster mig veta hvad rätt I hafven att vid sådan tid på dygnet inträngа här med våld?"

"Med hvad rätt?" upprepade kastellanen öfverraskad af att höra sin myndighet ifrågasatt. "För mina handlingar lågo alltid skäl till grund, och giltiga skäl, herr Johan. Gören eder icke besvär att spörja hvilka de äro vid detta tillfälle, ty jag skyller eder ingen redogörelse. Inför härmästaren allena (helgonen bedje för hans själ!)" — han korsade sig andäktigt, — "*var* jag ansvarig, men i denna stund är jag det för ingen."

"Det märker jag fullväl," svarade herr Johan med skärpa; "I hafven kommit högt i fatet, Gert Silktop, sedan I voren en underfogde blott. Men här ligger den aktade riddaren herr Magnus af Dysevald illa sårad och i ett sådant tillstånd, som kräfver ögonblicklig vård i stället för oväsen och tumult. Hafven I medlidande med olyckan, så inställen edra undersökningar och finnen honom en läkare, som bättre förstår sig på att ansa sår än denna tölp till gästgifvare, samt dragen edert folk till baka och lemnen honom till den ro han så väl behöfver efter den blodsförlust han lidit."

"Riddaren skall komma i åtnjutande af all den vård jag kan åstadkomma," genmälde kastellanen kallt, "och ro äfven. Men han spärrar min väg upp till de öfra våningarne och jag misstänker storligen, det I afsigtligt hafven satt honom så för att hindra mig eller föra mig bakom ljuset. Jag låter icke lura mig, herr Johan, och med eder tillåtelse skall jag flytta honom till ett långt lämpligare och beqvämare ställe — I tillåten ju?"

"I ären ju allsmägtig för närvarande," — herr Johan talade med någon hetta — "och kunnen göra hvad I viljen. Dock skall jag ännu en gång göra eder upp-

märksam på den våda, som flyttningen kan medföra för hans lif, samt att han är konungens af Danmark sändebud till eder stad; omkommer han genom edert förvållande, kunde lätt hända, att följderna skola bringa både sorg och bitter ånger åstad."

"Konungen af Danmark!" ropade kastellanen hånfullt, "ha! hvad hafva vi Visby borgare att frukta af honom? — Jag trotsar hans magt. Vår stad hörsammar ingen utom svenskarnes konung, men vore det icke derför, att vi ärligen vilja hålla hvad våra fäder lofvade på den tid Visby behöfde skydd, så skulle det nogsamt visa sig hvad vi tänka äfven om *hans* öfverherskap. Vår stad har murar och torn, herr Johan, och — men tillgifven mig; tiden är dyrbar. Flytta det danska sändebudet, mina män, men sakta och varligt — så der — nej, håll upp hans hufvud! — det är bättre — lägg honom på bänken här, väl stödd — så ja. — Nå, det gick ju förträffligt, eller hvad sägen I, herr Johan? — Men hemta en gråbroder du, Ajvar, och bruka dina ben för ro skull; bed honom taga vård om riddaren. Under tiden hålla tvenne härmän vakt här tillika med riddarens svenner — hvar äro de?" — han vände sig till värden efter att förgäfves hafva blickat rundt om kring efter dem, — "hvar är hans vapendragare, hvar kammartjenaren? — Eller anlände herr Magnus hit utan både småsvenner och andra betjenter?"

"Den nådige herren sände såväl vapendragaren som kammartjenaren och rustaren till baka till skeppet för att hemta upp kläder och annat," svarade värden. "Men jag tänker, att de rätt nu böra vara här."

"Och edra män, herr Johan, äro väl med herr Erengisle förskansade der uppe, sedan jag icke ser någon af dem här, eller huru? Men jag råder eder för eder egen säkerhets skull att kalla dem ned och det utan dröjsmål."

"Ha, hvad nu! hvad språk är detta?" utbrast den gamle stormannen. "Menen I att jag skulle åtlyda edra

befallningar, eller hvad? Mina män skall jag icke kalla till baka för hotelsers skull, Gert Silktop, I kunnen derom vara förvissad, och må den, som anfaller dem, väl akta sig, att hans djerfhet ej tager en ända med förskräckelse. Dock borden I veta, att de ingalunda äro hvar I tänken; min kammarsven är hos jungfru Anna, hvilket är eder väl bekant, och jag har ingen här att uppvakta mig."

Men detta styrkte endast kastellanens misstankar.

"I gören orätt," sade han, "i att söka slika undflykter, ty jag är fast besluten att genomsöka huset, och jag svär, att om edra män lefvande falla i mina händer, så skola de hängas och I dyrt umgälla eder motspänstighet och svek, ty svek är det att yttra sig så, som I hafven gjort. Jag uppmanar eder nu för sista gången, och ber eder betänka huru fruktlöst hvarje motstånd är."

"Stor tack," svarade herr Johan. "Det blifver vid hvad jag har sagt, och I kunnen sätta edert beslut i verket; jag skall ej hindra eder."

"Välan!" ropade kastellanen med flammande blick, i det han satte foten på trappan. "Upp med sköldarne, härmän, och följen mig! — Jag har ej dragit ut min sista man och spänt harnesk på för att i ett eländigt herberge gäckas af en fredlös riddare och en handfull huskarlar."

Så sagdt ilade han oförfärad uppför trappan följd af ett halftjog härmän — resten af dem höll herberget afspärradt för de rasande borgarne — säker om att finna den han sökte förskansad någonstädes uppe i huset.

Det är onödigt att följa honom steg för steg, ty vi veta ju, att han låtit bedraga sig. Vi vilja endast nämna, att hans förvåning var stor när han fann sig i i obestridd besittning af första våningen, ty denna var hvad herr Erengisle framför allt bort försvara, emedan den var lättast att hålla. Men när han nådde andra våningen och såg äfven den öppen och öfvergifven, så började han ana oråd. Nitisk och raskare än någon

af de tungt beväpnade härmännen, hade han redan i början fått ett betydligt försprång och begagnade sig nu deraf för att ensam verkställa undersökningen af de tvenne återstående våningarne och sålunda visa, att, om han ock misstagit sig, så hade han ändå ådagalagt personligt mod. Alltså sprang han utan att kalla på sina män uppför den tredje trappan, for som en mordengel med sin fackla genom kammaren och hastade ändtligen uppför den sista trappan, hvilken ledde till vinden. En bom lagd öfver uppgången ingöt en stråle af hopp, men endast för att gäcka honom, ty obehindradt lyfte han bommen och fåfängt undersökte han vinden.

Hvilka hans tankar voro när han nedkommen i stugan hastigt sporde efter herr Johan, kan man lätt inse, och att han icke var blid till sinnes, det kunde hvarje man se. Herr Johan hade emellertid lemnat herberget, och kastellanen fick ej ens tid att fråga hvarthän han styrt sina steg, ty, i det han trädde ut till hirden skallade ett rop, som aldrig felade att framkalla bäfvan —

"Taxteinaren! Taxteinaren!"

Hvad detta rop plägat innebära hade han aldrig förgätit, men han blef så mycket mera öfverraskad af att höra det nu, sedan han på morgonen mottagit trovärdiga underrättelser, dels om att taxteinaren haft ett endast obetydligt följe, dels om att han vore död. Hvad skulle han tro?

Blodiga nederlag och ofantliga förluster hade alltid varit hvad Visby lidit der detta härskri ljöd, och alltid hade Taxteinaren sjelf varit närvarande dervid.

Var alarmet falskt? — Det såg ej så ut; tvärt om var herr Erengisles oerhörda djerfhet att ensam intränga i staden ett bevis på motsatsen, men i hvilket fall som helst måste man göra sig underkunnig om huru sig dermed rätteligen förhölle, och kastellanen träffade till den ändan sina anordningar.

Men herr Erengisles namn hade vändt upp och ned på hela Visby; staden var till ytterlighet upprörd,

oreda och förvirring herskade på alla kanter. Han kunde följaktligen icke beherska ställningen så som annars, men hans mod och fasthet voro oförändrade.

Förutseende och omtänksam, hade han redan efter senaste äfventyret med Björn låtit i hast uppbåda manskap och besätta stadsportarne — hvilka då ännu icke voro försedda med dörrar — jemte tornen och muren, och hans första göra var nu att sätta sig i förbindelse med höfvidsmännen derstädes. Detta försiggick med mycket lugn, och, oaktadt en den vildaste förskräckelse herskade ute på torget, hvarifrån borgarne under varningsropet "Taxteinaren! Taxteinaren! muren! muren!" skyndsamt aflägsnade sig och qvinnorna skrikande flydde in i husen, behöll han under sina anordningar fullkomligt välde öfver sig sjelf, glömde ingenting, förbisåg intet.

Hvad herr Erengisle angår, hade det folk, som genomsökte gården, återkommit med oförrättadt ärende, och då man ej ens funnit Björn, så begrep kastellanen, att begge, enär herberget saknade allt, som kunde hafva möjliggjort riddarens flykt från sjelfva huset, undkommit genom någon öppen stående bakport.

Ofördröjligen skickade han nu ett större antal starka patruller för att genomsöka alla de ställen, der riddaren kunde förmodas hafva sökt tillflykt, hvarjemte han afsände bud till Norreport och Söderport samt Hamnporten med befallning, att höfvidsmännen derstädes skulle vara på sin vakt. Sjelf satte han sig derpå i spetsen för återstoden af hirden och aftågade oförtöfvadt till Österport för att från denna centralt belägna punkt leda och öfvervaka allt.

Der liksom öfverallt herskade oreda och oväsen. En del borgare hade gått upp på muren och andra strömmade ideligen till, besvärade sina på vakt stående medbröder och afbröt förbindelsen mellan dem eller vexlade ord med härmännen, hvilka tvärt mot borgarnes mening djerfdes påstå, att ingen taxteinare ännu varit synlig och att alarmet varit falskt.

Misshälligheten i anledning af denna meningsskiljaktighet hotade att öfvergå till handgripligheter, så stor var harmen hos borgarne, och det var just i sista stunden som kastellanens ankomst förhindrade ytterligheter, i det han, efter att sjelf från tornet så godt sig göra lät hafva undersökt saken, utan tvekan förklarade sig dela härmännens mening; dock, tillade han, kunde fienden mycket väl hafva visat sig annorstädes längs efter muren, hvarom han skulle "öfvertyga sig" — detta var hans stående uttryck i dylika fall — sedan han återställt ordningen. Han förmanade derefter borgarne att icke öfverila sig, utan genom lugn och fasthet ingjuta förtroende hos hvar andra till deras förenade kraft, så ville han svara för, att deras hem förblefve obefläckade af fiendehand och deras eganderätt aktad. Just som han var sysselsatt härmed, mottog han underrättelse om att tvenne ryttare blifvit tagne vid Söderport; borgarne hade således ändå rätt; ett sorl af triumf genomlopp mängden. I största hast sammandrog kastellanen sitt folk, afsände förstärkningar till olika, svagt besatta punkter eller sådana, hvilka kunde anses hotade, i synnerhet hufvudportarne, och begaf sig så åstad för att sjelf se och förhöra fångarne.

Men ödet var emot Gert Silktop den dagen.

Då han andtäppt och varm anländt till Söderport, fann han alls inga ryttare. Härmän och borgare, hvaraf portgången var packad, svarade på hans fråga efter dem, att ett misstag blifvit begånget.

Men nu jäste kastellanens sinne öfver.

"Misstag och narrverk," skrek han; "djefvulen tage eder. Här skriker den ene, att taxteinaren är för staden, en annan, att han är oss i hälarne, en tredje, att han är fången, medan alla, borgare och härmän om hvar andra, ränna som kacklande höns genom gatorna till skam, spott och spe för hvarje ärlig man, som nödgas se derpå. — Upp på muren, der, och det utan tve-

kan! Jag skall, vid sankt Olof och Lars, lära eder att fara med lögn. — Hvar är Herrman?"

"Här," svarade uppifrån en af tornets gluggar underfogden — en tysk, som lärt krigareyrket i Frankrike och Normandiet —; "men jag säger eder, kastellan, att det verkligen var ett misstag; de tvenne — —"

"Hvad! vågar du föra samtal med mig der uppifrån?" afbröt kastellanen. "Packa dig ned, om du vill hafva ditt skinn oskadt, och tillåt dig icke sådana friheter."

Tack vare den krigstukt, som rådde i hirden, och under hvilken Hansans höfvidsmän förstått att böja äfven de motsträfvigaste, behöfde han ej vänta länge på den i sjelfsväldets skola danade underfogden, huru ogerna denne än fogade sig efter befallningen.

"Hvad menade du med att sända mig falskt bud?" sporde kastellanen. "Vid din salighet, tala sant, ty rätt nu börjar mitt tålamod tryta."

"Uff," genmälde Herrman buttert, "de båda ryttarne voro herr Johan Bååts vapendragare och rustare, men jag visste det icke förrän vi fingo facklor hit och de blefvo igenkända; jag lät dem draga sina färde."

"Och hvarifrån kommo de?"

"Från skilda håll; de hade varit ute för att från någon hamn skaffa sin herre lägenhet öfver till fastlandet."

"Väl," sade kastellanen; "återvänd till din post, men akta dig, så att du icke blifver öfvermodig der uppe, ty då vet jag en högre syssla för dig, den att vakta korparne i galgen. Försvara tornet väl; sätt bågskyttar i hvarje glugg; släpp ingen hvarken ut eller in förrän du meddelat dig med mig och mottagit mitt svar; sätt — ha, hvad nu? hvad gäller skränet? — sätt ett halftjog spjut i porthvalfvet — hvad! är det på mig man ropar eller är djefvulen lös igen! Vid sankt Olof och Lars — — — —"

"Taxteinaren!" ljöd det igen. "Taxteinaren för Norreport! En strid, en strid!"

"Jag vill svära på, att det är han lika litet nu som förr, men — *öfvertyga mig skall jag!*"

Denna gången egde anskriet åtminstone någon grund: det var herr Erengisle, som kämpade för sin frihet vid Norreport.

Fjerde skiftet.

Vi sågo riddaren med rustarens tillhjelp lyckligt undandraga sig den öfverhängande fara, som var en naturlig följd af kastellanens inträngande i herberget. Om han ännu en gång ville njuta af friheten, så måste han söka smyga sig ut ur det främmande huset, undvika uppmärksamhet och misstankar, trotsa alla de nya faror, som på alla sidor omhvärfde honom, och verkställa sin flykt ur den lefvande spetsgård, som omslöt staden.

Men huset låg vid en gränd, hvilken ännu i dag är en biåder till stora torget i Visby, och som sträckte sig från torgets nordvestra hörn ned till Sankt Hansgatan, och denna gränd vimlade af väl beväpnade borgare, hvilka, hvar eller hvar annan försedd med bloss, skyndade till för att taga del i rörelsen, som sedan en god stund pågått utanför herberget.

Riddaren hade således att först bana sig väg här — hugga sig ut, borde vi hafva sagt — ty hans rustning skulle knappast fela att göra honom misstänkt, men om han icke desto mindre lyckades deruti, så skulle ändock intet underverk af tapperhet förslå, om han vore nog galen att till fots *) försöka kämpa sig ut genom

---

*) Medeltiden lemnar oss flera exempel på att jernklädda *ryttare* deremot förmådde trotsa en aldrig så djup linie fotfolk.

befästningarne, och dock — om han icke begagnade sig af mörkret såsom bundsförvandt, och verkställde sin flykt medan natten varade, så funnes icke det ringaste hopp om, att han skulle lyckas sedan solen gått upp. Hans utsigter voro således föga behagliga. Stående bakom dörren till förstugan, för att icke vara sedd utifrån, märkte han ock hvad han hade att vänta; men vi få ej tro, att han ryggade till baka.

I blomman af sin ålder, högrest och muskelstark, härdad i krig, begåfvad med ett aldrig svigtande mod och en ovanlig sjelftillit, fikande efter krigsäfventyr och älskande faran samt dertill eldad af den framgång han alla redan rönt och ej så litet smickrad af att veta sig vara föremål för ett så omfattande upplopp, betraktade han tvärt om med tillfredsställelse dessa upphetsade, hämdtörstande hopar, hvilkas hotande utseende och arga sorl kunnat jaga hvarje vanlig menniska till underkastelse, och hvilka så misshagade Björn, som troget höll sig vid riddarens sida, att han svor ve och förbannelse öfver dem och i harmen tuggade sitt borstiga skägg.

Rustaren var dock ingen rädd karl, ty han hade för länge handskats med vapen för att vara det, men han insåg, erfaren som han var, huru fåfängt det vore att försöka slå sig ut, der ensamt fiendens antal var tillräckligt att krossa hans herre, och i alla händelser mägtigt nog för att hålla riddaren stången till dess antingen kastellanen med sina rustade härmän komme upp eller borgarne sjelfva hunnit göra, hvad vid dylika tillfällen temligen ofta förekom: stena sin fiende till döds — ett grufligt och grymt sätt att taga bot, och skäl nog till bekymmer. Naturligtvis gälde för ögonblicket hans uttryck af missnöje den förlägenhet, i hvilken de befunno sig, ty framåt kunde de icke gå, men ej heller bakåt. Hvad var under sådana omständigheter att göra? Riddaren ville efter vanligheten slåss, det visste Björn allt för väl, men det finge ej ske, så länge någon annan utväg stode att utfundera, och Björn kunde skryta af

att mer än en gång hafva tänkt för både sig sjelf och sin herre. I besittning af en fyndighet, som visserligen var rå, men dock nyttig vid många tillfällen, blefvo ej heller nu hans funderingar utan frukt, men han tvekade något att meddela riddaren sina tankar efter det svar han fått, då han rådde honom att i herberget försvara sig, och dessutom visste han, att herr Erengisle egde en halsstarrighet, som ej var lätt att öfvervinna. Omsider beslöt han sig likväl för att våga försöket och ryckte riddaren sakta i bältet.

"Herre! herre! — hvad menen I, med förlof?"

"Att vi rätt nu måste ut," svarade riddaren; "vi få ej dröja här mycket längre; eljest blifver det för sent."

"Så tänker äfven jag. Men huru det skall tillgå att komma undan med lifvet, det skulle jag vilja veta."

"Du skall få det, vän; det finnes intet tvifvel med hänsyn till vår väg, ty den ligger rätt framför oss."

"Och leder antingen till himmelriket eller galgbacken, ja; men jag förstår ej det, herre; hafven I beslutat att låta det komma så vidt?"

"Vänta och du skall se, Björn — hör: Gert tog våra hästar, var det icke så? — Välan; jag vill taga dem till baka, ty mig tillhöra de med all rätt jemte både sadel och betsel, och rida ut ur staden."

Rustaren studsade.

"I kunnen ej mena hvad I sägen, stränge herre, och tiden är illa vald för skämt. Dessa förbannade borgare strömma *till* torget, det är sunnan, och eder väg ligger *derifrån*, det är nordan, och så skall bara den omständigheten väcka förundran och leda till förderf. — Gif eder hellre till Gert Silktop, herre, eller hör hvad jag har att säga, och spar edert lif."

"Och hvad är ditt förslag?" sporde riddaren.

"Att I öfverrumplen borgaren, som bebor detta hus och tvingen honom att föra eder ut ur denna belägenhet. Han känner alla om- och bivägar, som leda härifrån, och huset står utan tvifvel i förbindelse med för-

rådshvalfven, från hvilka — så mycket känner jag deras underliga byggnadssätt — utgång finnes, antingen åt stora gatan eller någon annan plats, mindre farlig än denna. Väl utkommen, tänker jag I skolen med framgång kunna våga ett försök att smyga öfver strandmuren, som ännu är så låg, att den kan bestigas utan stege, och sannolikt glest besatt. Mörkret skall gynna eder flykt och i den danske riddarens skepp, hvilket vid detta laget torde vara öfvergifvet, kunnen I taga rådrum eller i värsta fall bemägtiga eder det samma."

"Ditt förslag är ej dåligt," sade riddaren eftertänksamt, "men det anstår icke en riddersman att löpa som en tjuf genom gatorna af fruktan för några eländiga krämare. Mina hästar skall jag hafva i trots af kastellan, råd och borgare, och ridande vill jag färdas härut."

"Det torde dess värre blifva händelsen äfven mot eder vilja, herre," genmälde Björn med ett spöklikt grin.

"Hvad menar du dermed?" sporde riddaren strängt.

"Hvad annat, än att I dyrt skolen plikta om I framhärden i eder föresats. Betänken, herre, huru onödigt I utsätten eder för dessa äfventyr. Kommen I någonsin så långt som till härmästarens stall, så skola hundra goda klingor göra eder hvarje vidare steg stridigt och till sista bloddroppen försvara de i deras vård anförtrodda djuren. I ären dock icke mera än en menniska; I hafven dock en arm af kött och blod, om än senorna äro stålsatte. Att ensam, åtföljd af endast en eländig sven, inträngа midt i en manstark hird och hemta sin häst i ett stall, bevakadt natt och dag af härmästarens bäste män, med en stor härstyrka inom hörhåll och en rasande stad i hälarne, det är ytterlig galenskap, herre, jag säger eder det rent ut, och jag följer icke med på slik lättsinnig färd."

"Så gör som du vill; icke tvingar jag dig att följa, karl, är det så, att du fruktar för ditt skinn eller före-

drager att söka dig ut så, som du bäst kan, eller önskar stanna på din lejd, så gör som du vill."

"Nej, icke är jag rädd," mumlade björn svärjande, "hvart I gån, dit går också jag, gälde det så att storma helvetet — hvilket torde vara icke stort farligare än hvad I viljen göra —; men jag är arg, herre, öfver att I liten för mycket på eder styrka och på klingan, som ju kan brista, och jag säger eder, att döden då är viss. —"

"Nå väl, hvad mera? — Skola vi icke alla göra bekantskap med den, eller hvad? — Eller menar du att kunna lura döden genom att gå sunnan i stället för nordan? — Jag skall säga dig, fastän en riddersman ej borde hålla samtal med en låg huskarl som du, att i det heliga landet hörde jag mången lärd man säga, att menniskans vilja är Guds, när hon drager svärdet till trons försvar, för ära eller en rättfärdig sak, men djefvulens, då hon visar fienden ryggen. Nu tänker jag, att min sak är så rättfärdig som någon annan, och då jag går att kämpa för den, är det helgonens vilja, att jag så gör, och till dem anförtror jag mig. Träffar mig emellertid döden, då är det Guds vilja som sker, och vore det lika fåfängt att förneka hans allmagt som att söka undkomma hans råd."

"Det höfves mig icke strida härom, herre, och sedan I fullt och fast ären besluten att göra det omöjliga, så lyster det mig att följa eder och se utgången af edert djerfva dåd."

"Välan, så kom då, och du skall se mig sätta skräck i staden," sade riddaren, i det han uppstötte dörren; "men gif noga akt på mig: gör som jag gör och upprepa mina ord, om du hör mig yttra något, men skrik dervid så, att lungorna kunna brista, utan afseende å hvad det är."

Björn fick ej tid att säga något vidare, ty i det samma störtade sig hans herre midt in bland folket, och fruktan att förlora honom ur sigte och icke hastigt nog komma till hans hjelp, voro de känslor, under hvilka

alla andra qväfdes. Så fort som hans gamla ben orkade bära honom — han var dock ännu en lifskraftig och färdig karl, på hvilket vi ock redan sett ett par vackra prof — följde han derför herr Erengisle. Denne hade redan med en hänsynslöshet utan like gripit tvenne borgare och, innan de hunnit se eller misstänka hvem den djerfve var, än mindre göra något motstånd, vändt dem mot de tätt efter följande och handlöst kastat sig med sin och deras förenade tyngd mot dessa och hejdat dem. I blinken följde Björn sin herres föredöme, och fick tvenne borgare vid armen. I det samma uppgaf herr Erengisle ett rop, som kom hvar enda borgare att stanna och mången att i förskräckelsen tappa både bloss och vapen —

"Taxteinaren! Taxteinaren!"

Ej förr hörde Björn ropet, än han begrep, att riddarens mening var att taga borgarne genom öfverumpling och genom ett dristigt uppträdande och slå dem med skräck. Men Björn godkände icke helt och hållet planen; riddarens syfte var att ådraga sig uppmärksamhet och öfvervältiga genom intrycket, Björns var att leda uppmärksamheten åt ett annat håll; och skickligt begagnande det ögonblick af bestörtning, som följde på riddarens skri, föll han, egensinnigt afvikande från sin herres befallning, genast in med ropet —

"Till muren! till muren!"

Det var ett ögonblick af utomordentlig spänning, och kallsvetten sipprade fram på den gamle rustarens panna. Häpen, bestört, villrådig vacklade folkmassan, men öfvervältigad var den icke, och i nästa ögonblick hade kanske riddaren förlorat sitt djerfva spel. Men liksom om himmelen haft miskund med herr Erengisles ungdom eller velat ännu en stund spara ett tappert hjerta och en arm, så ofta och verksamt höjd i dess tjenst; liksom om helgonen, till hvilka riddaren satt sin lit, velat visa honom, att hans enfaldiga förtröstan på dem ej varit fåfäng, hördes i rätta stunden, upprepadt af tolf-

tusen röster, samma fruktansvärda skräckinjagande härskri, och en flåsande, svart folkström vältrade in i gränden.

Detta var afgörande. Med ett vildt mummel vände borgarne om; "till muren! till muren!" var det allmänna ropet och liksom hundra ekon skallade det samma på alla kanter.

Riddaren och hans tjenare kunde åter andas; hopen vidgade sig och upplöstes; framåt, åt norr började staden att röra sig, ändtligen brast sambandet, folket delade sig och störtade bort för att på genaste vägen uppnå muren och deltaga i försvaret af hem och härd mot den gamle, välbekante fienden, och inom kort fann sig herr Erengisle med Björn ensam på gatan, beundrande sin lycka och stadgad i sitt beslut att fresta den på nytt.

I närheten af det nuvarande Späcksrum låg "hofvet", d. v. s. det hus, i hvilket rådet plägade hålla sina sammankomster, hvarest härmästaren såväl som kastellanen bodde och hirden hade sin "stufva."

Att detta hus icke låg mera i hjertat af staden hade förmodligen sin orsak i den omständigheten att i norra stadsdelen *) hade de rikaste köpmännen sina förrådshus och varubodar, och att således tyngdpunkten för handeln var belägen der. Der nedanför utbredde sig ju ock den egentliga hamnen — nu alldeles uppgrundad — och, då stadens tillvaro berodde af sjöfarten, var det sålunda helt naturligt, att styrelsen skulle hafva sitt säte der, hvarest dess närvaro oftast af behofvet påkallades. Uteslutande afsedt till rådplägnings- och öfverläggningsrum var hofvet icke befäst, utan blott och bart ett — rådhus, hvari ordningsmagten, lämpligt nog, blifvit inhyst.

Härmännen — i fredstid voro de att betrakta som lagens handtlangare — hade sålunda sin "stufva" eller kasern i bottenvåningen och denna gränsade omedelbart till stallet, hvilket bildade en mot hofvet vinkelrätt liggande flygel, som åter igen stödde sig på en med råd-

*) Der voro äfven de flesta och präktigaste kyrkorna belägna.

huset jemnlöpande huslänga, hvilken med några få famnar sträckte sig förbi det samma, bröt så skarpt af och framgick till samt slutade i ett åt Späcksrum vettande gafvelhus, mellan hvilket och rådhuset en kort mur var uppförd, så att den, genom dessa husens inbördes lägen, uppkomna stallgården på alla sidor var omgärdad. Med gården stod så väl knektstugan som rådhusets öfra del i förbindelse, och från den samma ledde en stark och vid, i muren anbringad utfartsport ut åt gatan. För öfrigt vette hofvet med en ståtlig framsida åt Späcksrum och saknade naturligtvis lika litet ett tilltalande inre som den yttre anblicken var präktig och rik.

Hitåt således styrde herr Erengisle sina snabba steg. Från Sankt Hansgatan nedkom han genom en gränd till Hästgatan, och gick utan fruktan vidare framåt Späcksrum.

Öfverallt var öde och mörkt; alla borgare hade försvunnit och endast de aflägsna, tidt och ofta skallande varningsropen störde den herskande stillheten.

I det riddaren närmade sig hofvet blef det dock åter lifligare. Bloss började å nyo blänka, fotsteg höras och mörka gestalter skymta fram och åter. Men herr Erengisle ville våga allt och trotsa allt, och bekymrade sig icke derom, utan trädde oförfäradt på, mötte med den kallaste likgiltighet den nyfikenhet och misstro, som hans blanka hjelm och rustning väckte, och gick rakt på hofgårdens utfartsport, dragande i sina fjät det tiotal borgare, som uppehöll sig utanför hofvet.

Björn fördrog ej så många vittnen till hvad han visste förestå. Efter att flera gånger utan framgång hafva sökt göra sin herre uppmärksam på dem, tog han saken i sin egen hand och vände sig plötsligt om mot borgarne och sporde vredt om det nu vore tid att syslolösa vanka omkring, då fienden i hvarje ögonblick väntades.

"Hållen I eder undan, eller ären I tjufvar och skälmar," sade han, "som vilja begagna alla hederliga borgares bortovaro för att plundra deras hus; må hända

hafven I sammanrotat eder med sådant syfte mot hofvet, efter som I här stryken omkring; men slikt skall förhindras — —," här grep han en borgare vid kragen; "dig skall jag sätta i hvalfvet och der skall du sitta till dess du visat hvem du är och i hvad afsigt du uppehåller dig här, eller, om du är en borgare, hvarför är du icke på muren i stället för att ränna här nere, rädd om ditt skinn som en hare."

"Nej, håll," ropade borgaren sökande att slita sig lös," jag är en hederlig bikarl och så äro vi alla och just på väg till muren; släpp mig, säger jag dig, och jag skall gå — hej der! hjelp, vänner!"

Men de andra, kanske rädda att blifva igenkända och stämplade som fega, eller af andra orsaker, hade redan tagit till bens och lemnat kamraten i sticket, hvadan dennes rop voro helt och hållet förgäfves.

Björn önskade ej mera, och då hans fånge nu gjorde en förtviflad ansträngning för att befria sig, låtsade han som om han måste släppa.

Genast störtade bikarlen bort.

Björn gjorde ett försök att förfölja, men stannade så snart han af de bortilande stegen kunde sluta till att borgaren ej tänkte hålla stånd, och återvände derpå till riddaren, som emellertid funnit porten stängd och just var i färd med att underhandla med portnären.

"Hvad!" sade riddaren. "Kan jag gifva dig lösen här utifrån? skall jag ropa den öfver hela staden? — Öppna, så skall jag hviska dig lösen i örat."

"Nej," genmälde portnären med bestämdhet; "kastellanen har icke lemnat en enda man hemma, som kan försvara gården och jag öppnar icke med mindre du gifver lösen såsom jag fordrat."

"En olycka öfver dig," ropade herr Erengisle otåligt. "Här kommer jag för att hemta hästar och du vågar uppehålla mig sålunda. Öppna, säger jag dig, och det genast; du äfventyrar din nacke, förvägne!"

"Jag håller mig till kastellanens befallningar och

fruktar ej dina hotelser. Men säg åtminstone ditt namn, och om jag känner till det, så kan det ju hända, att jag finner giltigare skäl för din vägran att gifva lösen än du sjelf tyckes hafva."

"Holger Strabajn, Hakon, det är Holger Strabajn vid Österport," ropade i detta ögonblick en jungfrulig silfverstämma från ett af hofvets fönster, — "han, som i somras underhandlade med bönderna och sålde sina hästar till herr Johan Bååt; jag känner honom, på hans röst, Hakon."

"Vid svärd och bälte!" ropade riddaren på det angenämaste öfverraskad och sträfvande att upptäcka den sköna talande. "I hafven ej glömt min röst, jungfru, ehuru det — men tillgifven mig —"

"När det är så," sade emellertid portnären," att det är Holger Strabajn, då vill jag draga ifrån en bom. Men ären I säker, jungfru? — jag förstår icke hvarför ej kastellanen sändt en af härmännen."

"Det skall jag säga dig," svarade riddaren: "hvar enda man var på muren."

"Underligt är det, och jag får ej tro dig på så lösa grunder," återtog portnären, likväl frändragande den sista bommen och öppnande porten på glänt. "Det är olikt en sådan ordningsman som kastellanen att sända en främmande man, och jag säger dig, att jag tror dig icke. Men gif lösen!"

"Skräfvelkäft!" hväste Björn, och innan riddaren kunde hindra det, rände han sitt svärd tvärs igenom portnären, hvilken föll utan att gifva en suck ifrån sig.

"Hej, det var raskt gjordt," sade riddaren; "jag menar, att vi likafullt stå här i skåpet."

"Det tror jag icke," genmälde rustaren pröfvande sin styrka mot porten; "den är rostig och tung och tål ett ärligt tag, men — —"

"Låt vara," afbröt herr Erengisle, "eller hör du icke, att kedjan ligger på innanför och hånar dina an-

strängningar? — Stå stilla! jag skall klättra öfver muren och öppna."

"Vänta, djerfve nattvandrare," inföll från hofgården en röst, som kom riddarens hjerta att klappa fortare. — Bultarna gnisslade och nycklarna vredos om i sina rostiga lås, och tunga jernkedjor skramlade och föllo ned. Ögonblicket derefter drogs porten upp och fritt tillträde lemnades riddaren. Tvenne mörka skepnader mötte honom i det han undrande trädde in, oviss om icke försåt lurade, beredd på allt, med svärdet i handen, under det att rustaren, som vanligt, betäckte hans rygg. Men öfverraskad blef han ändå; de båda skepnaderna tycktes hafva afvaktat ett passande tillfälle för att öfverfalla dem: den ena störtade fram till riddaren, den andra till Björn, herr Erengisle fann sig fattad i armen innan han hunnit tänka på motstånd och omedvetet sjönk han på knä, i det han hörde dessa ord:

"Nu är du min fånge, Erengisle af Plata; gif dig!"

"Förräderi — försåt!" skrek Björn häftigt anfallande sin angripare. "Till baka der, krämare, eller kom hit om I viljen, djeflar och hundar! man mot man, en mot en, det är rent spel; icke gifver jag mig för två, än mindre till en pilt som du."

"Nej, håll, Björn, jag är Tyrne Tryta, herr Johans kammarsven, och menar dig ingen förtret," sade rustarens motståndare, som just med möda undgått ett dråpslag: "du känner mig ju? — Så, låt mig då stänga porten igen, — det är jungfruns vilja, — eller skola vi öfverrumplas af kastellanens folk eller andra."

"I sådant mörker som detta ser jag bara fiender," svarade rustaren argt, men höll icke desto mindre inne och såg spörjande bort till riddaren. "Hvad sägen I, herre; ljuger han eller talar han sanning? ären I fången eller hvad? — Aldrig var jag med om slikt äfventyr förr, och djefvulen skulle icke känna hvarken ut eller in här, om han vore i mitt ställe och säge eder sålunda

ligga på knä för — för ett kjoltyg. Så hjelpe mig Gud. Hvad viljen I, att jag skall göra?"

"Gif dig till Tyrne," svarade riddaren och steg skrattande upp, "men se till att få ut hästarne."

"Hästarne, Erengisle?" sporde samma härliga stämma som nyss förklarat riddaren fången — och den tillhörde ingen annan än herr Johan Bååts dotter, hvilken, ängslig för sin älskares säkerhet, från jungfruburens fönster med öga och öra sökt att af larmet och rörelsen få en aning om hans öde, igenkänt hans röst, då han utanför porten begärde tillträde och med ord och handling ilat till hans hjelp, glömsk af alla faror, ledd allena af sitt hjertas ingifvelse. — "Du kan ej mena att genast lemna denna säkra tillflyktsort och trotsa kastellanens stålklädda härmän och tusenden af välbeväpnade och rasande borgare? — och öfvergifva mig," tillade hon sakta.

"Skulle jag ej vilja stanna hos min ädla jungfru!" ropade riddaren ömt. "Ville jag ej stanna hos dig, och älska dig, Anna, och glömma sorger och olyckor vid din sida. Men ack! vigtiga ärenden kalla mig bort — din fader skall säga dig, hvilka de äro — och jag får ej dröja längre än att säga dig det farväl, för hvilket jag sökte dig förgäfves i herberget. Nej, spörj mig icke hvarför eller hvilka orsakerna äro, Anna, jag har ej tid att svara dig, kan icke, vill icke, dyra jungfru, ehuru jag väl vet, att lika rent som mitt samvete är, lika visst förblefve din tro på min oskuld."

"Ack ja," hviskade jungfrun varmt. "Du är mitt allt, Erengisle; till dig ser jag upp, komme väl eller ve, och intet skall förmå mig att tvifla på din ärlighet, fastän ryktet berättar underliga ting om dig — ja, riddare, jag vet det, men jag vet också, att du är oskyldig, ty mitt hjerta försvarar dig."

"Härliga hjerta! ädla varelse!" sade riddaren rusig af hennes kärleksrika ord. "Jag förtjenar icke din godhet, älskade, intet öfverseende, ingen ömhet. — Ack!

att jag aldrig låtit min vrede — min eländiga vrede — förföra mig till att lyfta min hand mot härmästaren! — Men det är nu för sent att ändra, och med ovärdig ånger skall jag icke råda bot på ett lögnaktigt rykte."

"Är det då för att vederlägga detta som du nu ämnar bryta dig väg genom deras led, hvilkas hämd du har ådragit dig," sporde jungfrun. "Ack, Erengisle, du äfventyrar att utan rentvådd sköld nedstiga i din graf, till liten fromma för ditt eget anseende och till evig olycka för mig."

"Nej, tänk icke så, Anna, tänk icke så! Mitt rykte skall jag återupprätta, och lyckan skall vänta dig, så vidt hon beror deraf. Dock är vilkoret, att jag icke får rygga, och derför måste jag ut — till seger, ty huru kan jag blifva slagen, när jag i striden för frihet och ära understödjes af en sådan kärlek som din? — Jag måste bort, huru djupt det än smärtar mig att å nyo skiljas från dig, ty endast fri kan jag hoppas att vinna dig och grundlägga en varaktig lycka för oss båda. Stannade jag här, vore min undergång säker. Fången, utan försvar — hjelplös — skulle man ej tveka att låta mig lida för den rätte gerningsmannen, i synnerhet efter den oro jag i dag förorsakat borgarne och sedan jag vägrat att dagtinga."

"Men de hafva ingen rätt att låta våld öfvergå eder, riddare. Visby tillhör, efter hvad min fader har sagt, det svenska väldet, och rådet är ansvarigt för sina handlingar. — De skola ej våga företaga sig något mot dig, om du fordrar rättvisa i konungens namn."

"Vore det så som du säger, jungfru, så skulle du alla redan hafva öfvervunnit mina skrupler, men ack! konungens vänskap har jag förbrutit — nej, blif ej rädd, min älskade! — Att jag tog Taxteinaren ut från fängelsehvalfven under biskopshuset i Linköping, det kostade mig hans bevågenhet, mina gods och äfven — din faders."

"Du förskräcker mig!" sade jungfrun.

"Nej, frukta ej för din fader," sade Erengisle missförstående hennes mening och angelägen att trösta, der han icke kunde godtgöra sitt fel.

"Mycken möda kan det icke kosta honom — —"

"Jag fruktar ej för honom," afbröt jungfrun. "Han har mägtiga förbindelser och skall lätt återvinna sitt; men du, huru tänker du reda dig ur alla dessa svårigheter, hvad ämnar du företaga, hvad kan du göra? — Ack, Erengisle, det är för dig jag rädes."

En het tår föll på riddarens hand, i det han ömt slöt jungfrun till sitt bröst. "Räds ej för mig, jungfru," sade han. "Fredlös är jag, men ej för vanheder, och så länge riddarens samvete är lätt, är hans arm af stål. — Mången god dag skall likväl gå, år skola kanske sjunka bakom oss förrän vi åter mötas, det vill jag icke dölja; men ses vi igen, såsom jag tror och hoppas, så blifver det i lugn. — Tiden är således det enda, som hotar, det enda vi behöfva frukta; men vår kärlek skall ju räcka bortom den och vår trohet besegra alla hinder."

"Kunde jag blott hoppas, att du komme igenom — komme ut härifrån — allt annat skulle då byta färg," sade jungfrun, knappt i stånd att tillbakahålla sina snyftningar. — "Men hvad båtar tapperhet, hvad gagnar mannamod, der öfvermagten är så stor som här. Din blotta åsyn skall fördubbla hvarje borgares styrka och lägga stål i hvarje egg."

"Ha ja," genmälde herr Erengisle; "men der striden är het, der glöder ock min klinga. Dock, jungfru, hvar är din käckhet, hvar den sköldmö, som helt nyss visade *mig* hvad mod mägtar åstadkomma? — Har min hjertans kär ej ett uppmuntrande ord för sin riddare? — Skall han gå till striden med ett vekt hjerta och en styrka, dränkt i hennes tårar?"

"Tillgif min svaghet, Erengisle; det är så länge sedan jag såg dig, att jag knappast kan bära tanken på en så snar skilsmessa — en skilsmessa för evigt. Men

du har rätt. Illa passa tårar nu, om de än flyta från hjertat, och — nej, bort! — jag gråter ej mera, utan är åter din, min ädle, dyre Erengisle. Men hvad vill du göra? Antag att du slår dig igenom, hvad kan du väl göra derefter?"

"Sannerligen, jag har ännu ej haft tid att tänka derpå, min Anna, ty sedan jag kom hit in hafva andra tillfälliga bekymmer trängt den frågan i bakgrunden. Till fastlandet leder likväl vägen, och innan jag sätter foten på hemmets jord, skall jag hafva haft tid att samla mina tankar."

"Och du *vill* göra det," sporde jungfrun bedjande. "Du vill icke glömma att betänka dig innan du handlar, du vill försöka att undvika de faror, som på alla håll omhvärfva dig i samma stund du befinner dig inom Valdemars domvärjo; du vill samla dina vidtflygande tankar och erinra dig, att du är fredlös, att ditt lif kan ostraffadt tagas; du vill ej kasta dig i onödiga äfventyr och blottställa dig sjelf och resterna af mitt hopp? — Vill du lofva mig detta, Erengisle?"

"Så vidt som det är möjligt," svarade riddaren, "så vill jag lofva det, hulda mö. Dock fruktar jag, att jag, om jag vill återvinna hvad jag förlorat, skall komma i sådan ställning, att det blifver mig omöjligt att undvika äfventyr. Men var ej bedröfvad, jungfru. Lyckligt skall jag genomgå alla de faror ditt lilla hjerta i sin ängslan ser, ty hvad jag har att utstå derutinnan är endast en skärseld, af helgonen mig ådömd till straff för begångna synder och missdåd, och utan hvilken de anse mig ovärdig din gunst. Derför, hulda, bed för mig och hoppas på det bästa."

"Jag skall," sade jungfrun "om möjligt bedja varmare för dig än förr, och hoppas" — tillade hon suckande — "då jag vet dig utom den fara, som nu sväfvar öfver dig. Ack, Erengisle, om jag kunde följa dig! — ack, om jag hade en småsvens drägt och en häst! — Men det får ej blifva så," återtog hon sorgset, då

riddaren häftigt kramade hennes hand; "hos min fader måste jag förbida min Erengisles återkomst, såsom pligten bjuder. Må hända skall då Erengisle, när tillfälle blir, komma till sin älskarinnas tröst, ingifva henne mod att med tillförsigt motse framtiden och förnya hennes hopp om slutlig lycka?"

Hon såg upp i hans ansigte och ville trots mörkret läsa svaret på sin enkla begäran i hans ögon; men herr Erengisle stod tyst och med sänkt hufvud, och jungfrun kände knappast hans svaga, osäkra handtryckning.

"Kan ej Erengisle lofva det," sade hon sakta, lindande sina armar om hans hals. "Begär Anna ett för stort offer af sin älskares kärlek?"

"Så är det," sade riddaren mörkt och hans läppar hvilade ett ögonblick på hennes panna. "I dag må jag väl synas dig både kall och hård, om ej värre, ädla jungfru, men jag kan ej bringa dig det offer du begär — jag får ej återse dig, ej lyssna till din sköna röst, ej trycka dina hvita händer — derpå har jag nyss gifvit din fader mitt löfte."

"Så är det således som jag anade," sade jungfrun undergifvet och sjönk till baka i herr Erengisles famn. "Jag visste, att min fader hade stränga ord för dig och likväl glömde jag din ärliga öppenhet, din redebogenhet att bifalla hans fordringar, och lät honom således beröfva mig en glädje, som jag kunnat rädda åt mig. Men hvartill gagna sjelfförebråelser? — Sjelf har jag beredt mig mitt hårda öde, och vare det fjerran från mig att yrka på, att du skall begå ett löftesbrott för att besvärja det. Men du skall underrätta mig tid efter annan huru det går dig, Erengisle, du skall skrifva — ty, riddare, löftesbrott kan det icke kallas om du i stället för ryktet, hvilket annars skulle låta mig veta om du lefver och huru du far, begagnar dig af något liknande. Tag denna" — här tog hon guldspiralen, som prydde hennes arm, och lade den i riddarens hand —;

"bryt den i stycken och sänd mig dem, en efter annan, allt efter som lägenhet är och våra vägar korsas; lägg dem nedanför mitt fönster. Med solen skall jag hvarje morgon stiga upp, och en gång skall jag finna ditt bud. Om ej — —"

"Dina hästar vänta, djerfve riddare," sade herr Johans allvarsamma röst bakom dem, och jungfrun spratt till såsom den rädda hinden, när jägaren stöter i sitt horn. "Till häst, Erengisle, och detta möte, som tillfället beredt eder, skall varda dig förlåtet. Hasta, och du skall kanske undgå den säkra död, som väntar dig om Gert kommer till baka med sitt utvalda folk. Sök upp Henrik på Nyköpings hus eller, bättre, herr Johan Filipsson och rådslå med honom eller sök skydd på hans välbefästade slott till dess tillfälle yppar sig att handla, eller du hör något från mig. Mins dock det löfte du gifvit med ord och handslag; min dotter skall få veta nog om dig genom sin fader. — Till häst, riddare, till häst!"

Herr Johans ton var bestämd och herr Erengisle insåg, att deras möte nu vore slut. Tid var det också. Björn hade redan suttit upp, ty Tyrne hade åtagit sig att hålla riddarens häst, och utifrån gatan hördes de jemna stegen af annalkande stridsmän. Dock hastade herr Erengisle icke, och herr Johan ville icke störa det sista ögonblick, som kanske återstod den tappre, sedan nu en gång slumpen korsat hans förbud. Länge och ömt höll han sin trolofvade tryckt till sitt hjerta. Dock voro hans ord få.

"Här skiljas vi då," sade han med rörelse. "Må den heliga jungfrun vaka öfver dig, ädla qvinna, och skydda dig och gifva dig glädje! — Farväl, dyra jungfru! farväl, älskade hjerta! — Vår kärlek hvilar i herrans hand."

Skälfvande låg jungfrun ännu en gång vid hans bröst, men nästa ögonblick satt han i sadeln.

En afskedsvink, ett sista uppmuntrande ord. — På vid gafvel flögo portarne upp och riddaren störtade ut.

Femte skiftet.

Vid Norreport hade en sluten skara borgare dragit upp tvärs öfver gatan och fullkomligt afspärrat porthvalfvet, hvilket dessutom, i likhet med tornet, var besatt med män ur hirden, alla väl beväpnade och rustade. Muren vimlade af folk och många hundrade män stodo beredda att med båge och svärd understödja försvararen och efter bästa förmåga möta den utifrån väntade fiendens anfall, ty som bekant gälde det nu mera icke herr Erengisle, utan en mera fruktad fiende, nemligen Taxteinaren, hvilken tillskrefs egenskaper, mera passande ett vidunder än en menniska.

I jemförelse med hans namn var herr Erengisles ett ärans och dygdens. Hvar Taxteinaren nämdes, ryste man och korsade sig eller undersökte svärdets skärpa eller pilens spets, somliga mumlande böner om seger eller görande löften om gåfvor till kyrkan, medan andra modigare svuro Taxteinarens död och förderf. Omkring honom hvälfde sig äfven samtalet, vare sig sådant fördes mellan folket på muren, härmännen i tornen eller borgarne längs vallgatan — öfverallt var hans fruktade namn på folkets läppar och öfverallt hans anfall med ängslan väntadt, ty ryktet hade förkunnat hans annalkande, och här, likasom vid Österport, voro alla, trots posternas enständiga försäkringar om motsatsen, öfvertygade, att de mörka fläckarna här och hvar vid skogsbrynet, voro hvardera en fördelning af hans anryckande härmassor.

Ett vigtigt stöd för borgarnes enhälliga mening var också den med begärlighet mottagna underrättelsen om att kastellanen tagit ett stort antal fångar vid Söderport. Från två hade antalet växt till tvåhundra, och man slöt häraf, att ett formligt slag utkämpats på slätten mellan Söderport och Solberga, från hvilket senare ställe Taxteinarens anfall sannolikt utgått. Den

sanna uppgift om förhållandet, som den af kastellanen afsända förstärkningen strax efteråt medförde, förmådde icke skaka denna förutfattade mening; Taxteinarens närvaro var och förblef trodd och borgarne kallade härmännen för lögnhalsar.

Andra rykten vandrade dessutom från mun till mun. De af kastellanen utskickade ströfhoparne eller patrullerna, såsom det heter på vår tids språk, hade nemligen vetat förtälja flera mötande borgare, att kastellanen funnit herberget tomt. Detta var naturligtvis högst egendomligt, ty man hade tydligen sett herr Erengisle, då han stod i beredskap att hugga sig ut, så att det lede intet tvifvel, att han ju måste hafva varit der. De många och olika gissningar, som nu uppstodo öfver huru han undkommit, hans utseende o. d., sammanföllo slutligen med dem, som dessförinnan brytt mången hjerna, angående de begge okände, hvilka så kraftigt höjt varningsropet i gränden, men man enades ej om, huruvida herr Erengisle och "han i den blanka hjelmen" varit en och den samme, ty såsom vanligt fans det en massa folk, som hade sett Erengisle långt förut och på andra, de mest motsatta ställen, och dessutom visste mången att berätta, att Holger Strabajn vid Österport varit sedd under enahanda omständigheter i närheten af hofvet, ja, somliga påstodo, att de uppsnappat några ord af hans samtal med portnären, hvilket igen motsades af ett annat rykte, som förkunnade, att Strabajn hela aftonen varit närvarande på muren och ännu befunne sig derstädes.

Sålunda fortforo de mest olika sägner att korsa hvar andra, men Taxteinaren var och förblef dock hufvudämnet, och så småningom började man anse som sannolikt, att man tagit honom för herr Erengisle.

Alla tankeutbyten, allt prat och sorl upphörde dock, när plötsligt tvenne ryttare kommo sprängande gatan upp, och som slagne af en enda gemensam tanke grepo alle sina vapen, och vakthafvanden, hvars anordningar

hittills varit beräknade på anfall utifrån, sökte att i hast ordna hoparne.

Mellan borgare och härmän förefans en ständig afundsjuka, som ofta kostade onödigt blod. De förre voro nemligen så högmodiga, att de icke ville underordna sig kastellanens befallningsmän och de senare skydde å sin sida ej att visa borgarne sitt krigiska förakt. Följden var att när slagordning skulle intagas, vägrade borgarne i fiendens åsyn att lyda någon annan än kastellanen sjelf eller deras egen valde höfvitsman, hvilka båda voro frånvarande, och som ett intet kunde herr Erengisle och Björn spränga deras oordnade hop och framtränga ända till porthvalfvet.

Här stodo emellertid härmännen färdiga att mottaga dem och här började leken. På en rustad häst, och försedd med en god lans, hade väl det motstånd, härmännen, huru tappra de än voro, kunnat erbjuda, varit af föga betydelse, men hvarken riddarens eller svennens häst bar pansar, och herr Erengisle var derför tvungen, om han icke ville hafva djuret spetsadt med ens, att försigtigt anfalla fienden, ty denne väntade honom med fälda spjut.

Beslutsamt högg han icke desto mindre in, skickligt afvärjande stötarne som rigtades mot hans häst och tvingade härmännen steg för steg att vika. Björn, som säkerligen delade härmännens förakt för borgarne, och som insåg nödvändigheten af att icke släppa någon i herr Erengisles rygg, underhöll emellertid förvirringen och oredan bland dessa, och aktade sig noga för att gifva dem tid att hemta sig, samt förblef, tack vare mörkret, oskadad, ehuru pilar hveno från alla håll.

Sålunda stödd af sin förträfflige rustare kunde riddaren uteslutande egna härmännen sin uppmärksamhet, och han gjorde det äfven. Snart sprang en spjutstång, träffad midt på af ett kraftigt hugg, och med sin häst alltid samlad till språng intog riddaren ögonblickligen den derigenom uppkomna luckan. Ändtligen inne bland

dem, hängde hvarje härmans lif på hans klinga, ty i det trånga hvalfvet, hvari sex man i bredd knappast fingo rum, kunde de icke begagna sina långa vapen, och för att icke blifva dödade på stället måste de kasta dem och begära pardon.

Men dermed var ej mycket vunnet. Längre in i hvalfvet och utanför detta hade en ansenlig hop samlat sig, till hälften härmän, till hälften borgare, väpnade med stridsyxor, klubbor och svärd, facklor, handpikar och kastspjut, och här blef striden allvarsam, i det de rustade härmännen, understödda af de lättare väpnade borgarne, under ett förskräckligt skri angrepo riddaren.

Lyckligtvis vågade ingen skjuta eller nyttja kastvapen af fruktan att träffa sina bröder på insidan porten, men med en hundrafaldig öfvermagt var det väl ej heller nödvändigt. Öfverallt hade riddaren att nästan samtidigt afvärja de hugg, som haglade ned på honom, och de slag och stötar, som rigtades mot hans häst, men skickligt begagnande hvarje det minsta tillfälle fick han likväl tid att utdela ett hugg än till höger än till venster och för hvart och ett kom han nästan omärkligt, men dock något framåt, och nådde slutligen så pass långt att halfva hästkroppen var utanför och han sjelf befann sig rätt under hvalfbågen.

Nu kallade han på Björn, ty hans arm började tröttas och han ville våga ett afgörande försök innan all kraft var utsinad och medan hans svettdrypande stridskamp ännu var i stånd till en sista ansträngning, och derför högg han sporrarne i djuret och trängde på.

I detta ögonblick gick ett sorl genom massan.

Herr Erengisle, som fruktade, att Björn fallit, såg sig om och höll in sin häst för att hjelpa honom, men seende rustaren fortfarande uppe, ehuru hårdt ansatt och långsamt ryggande för en tryckande öfvermagt ropade han endast åt honom att följa sig och sprängde igen framåt.

"Gert! Gert för Wisby!" skallade det i det samma,

och hopen svälde ut och mångdubblades, ty kastellanen hade anländt — och med honom en ofantlig menniskomassa, och — "Gert för Wisby!" ljöd det igen och med nytt mod mottogs riddaren. En väldig härman måttade ett klubbslag åt hans häst, en annan ett yxhugg mot hans stegläder och hundraden skakade sina svärd. Men nu kom också Björn till riddarens hjelp, nedlade den farligaste och klöf hjelmen för den, som förde yxan, medan herr Erengisle sjelf reste sig i stigbyglarne för att i ett enda hugg fälla jetten med klubban.

Klingan var redan höjd och karlens öde skulle hafva varit afgjordt på mindre tid än vi behöfva för att skrifva en bokstaf, men riddaren glömde i hettan, att hvalfbågen, under hvilken han satt, var lägre än sjelfva portrummet, hvaruti han nyss kämpat, och följden var den, att svärdet träffade denne med all kraft och splittrades som glas deremot. I det samma drabbade klubbslaget hans häst midt mellan ögonen, trots Björns försök att afvända slaget; riddaren kände hästen vackla och ragla åt sidan, han hörde glädjerop framifrån och härskrin bakifrån och beredde sig att springa ur sadeln för att icke dragas under sin häst. Men plötsligt reste sig stridskampen och tog ett språng framåt, kastade under sina hofvar jetten, störtade omkull ett halftjog män, slog, bet och tog ett nytt språng. Alla veko åt sidan för det rasande djuret, och med tillbakalagda öron och fladdrande man flög det genom hopen. Björn kom efter för lösa tyglar, vildt svängande sitt svärd, och ropande Taxteinarens välkända härskri. Man anföll honom icke, sände icke en gång en pil i flyktingarnes rygg; kastellanen, som just i det samma tillika med några utvalde män anlände, rusade i välberättigadt raseri efter dem ut i mörkret, men hans vrede var fåfäng, ty herr Erengisle var redan ute, och icke en enda ryttare fans till hands för att förfölja honom.

Men kastellanen var icke ensam i sin vrede.

Nere i herberget satt nemligen den danske riddaren, just återkommen till sig sjelf. Hans sår voro allvarsamma: näsbenet var krossadt, öfverläppen klufven, några tänder utslagna, och ett större krossår vanställde hans panna. Någon fara förefans likväl icke för hans lif. Men oaktadt några ädlare delar således icke tagit skada eller smärtan rimligtvis kunde vara stor för en sådan natur som Magnus Dysevald, vred han sig likväl, der han låg utsträckt på bänken, som en mask, och stönade och skakade sin näfve samt visade sådana prof på elakt lynne, att Sören Flot, hans vapendragare, efter att länge hafva utstått misshandling, slutligen kom under fund med, att hans herre gaf luft, icke åt kroppsliga smärtor, utan åt andliga.

I sjelfva verket var det också så. Dysevalds stolthet, grundad ej mindre på rikedomar än på anseende som oöfvervinnerlig, — han sades aldrig hafva varit besegrad — hade blifvit djupare sårad än han kunde smälta, och i jemförelse med själssmärtorna voro de kroppsliga såsom hugget af ett tvehändigt svärd mot slaget af en gycklares trä. Deraf hans raseri. Flera gånger sprang han upp, grep efter sina vapen och skrämde alla, både tjenare och andra, på flykten, men lika ofta sjönk han till baka, oförmögen att öfverkomma den svindel, som, förorsakad af blodsförlust och mattighet, grep honom, stönade vildare än förut och fradgade af en vanmägtig vrede.

Den läkare, efter hvilken kastellanen sändt, hade infunnit sig och gjorde sitt bästa för att lugna Dysevald, men fåfänga voro hans vänliga föreställningar. Bindlarne lossnade och föllo af vid riddarens våldsamma rörelser, och det nyss stannade blodet började å nyo flöda och öka hans raseri. Detta var likväl redan allt för häftigt för att länge kunna bäras. Hans krafter, redan öfvermåttan nedsatta, aftogo ytterligare med hvarje utbrott och ett sista, vildt försök att störta ut, tydligen

i afsigt att hämna sig på herr Erengisle, bragte honom ändtligen på knä och han föll till marken, ett skenbart offer för sin vilda rörelse.

Munken skyndade genast till för att lemna all möjlig hjelp; så gjorde ock Sören Flot och hans kamrater, och riddaren blef släpad till baka till sitt läger. Omsorgsfullt undersökte gråbrodern derpå hans tillstånd och fann, att Dysevald fallit i en vanmagt, så djup, att tvifvel uppstod, om han skulle återvända till lif.

De farhågor han yttrade hade en märkvärdig verkan å riddarens svenner — en verkan, motsatt till den han väntat. Flot uttryckte nemligen sin ledsnad genom en axelryckning, och tillegnade sig med kall likgiltighet sin herres välfylda, guldsydda penningpung, medan de begge andra, likt hungriga vargar, roffade åt sig hvad de funno af riddarens dyrbara saker, såsom mantel och hatt, svärd och bälte, riddarkedja och sporrar, ja, till och med den nedblodade silkesrocken, hvilken man dragit af honom.

Förstenad af afsky kunde munken ej få fram ett ord och sträckte förgäfves sin hand, hvari en bannstråle tycktes hvila, ut mot dem; uslingarne hånade honom oförtäckt, skrattade åt hans missnöje och bad honom vänta till dess de slutat; de hade ingen lust, sade de, att, om riddaren doge, hemta deras rättfångna egendom ur klostret, ty det vore lätt nog att inse, hvart alla dessa sköna saker skulle gå om munken finge råda. Riddaren deremot ville de lemna honom i oqvald besittning; ja, Flot, som troligen ville försäkra sig mot alla händelser, ålade till och med munken att samvetsgrant vårda "hans käre herre."

Efter väl slutad förrättning gingo de derefter att i värdens egen kammare styrka sig med ett stop öl och taga en efterlängtad hvila.

Men de kallblodiga skälmarne måste naturligtvis slåss om rofvet, åtminstone Skröne och Fant, ty en viss

försigtighet tycktes leda Flot, och han afhöll sig från att öppna tvistigheter.

Fant, rustaren, hade vetat att lägga sig till med de ovedersägligen kostligaste persedlarne, och Skröne, kammarsvennen, tyckte, att han fått allt för litet och i det ögonblick den förre lade ned sitt röfvade gods, tillgrep den senare Dysevalds mårdbebrämade kappa, i det han klagade öfver, att hans lön stode inne för längre tid än två år och dermed ville göra sin bättre rätt gällande. Men Fant var ingalunda sinnad att afstå från kappan.

"Det är lögn!" skrek han och slet manteln ur Skrönes händer. "Du har fått ut hvarje penning och mera dertill, så riddaren var dig intet skyldig. Men det är alltid så med dig, att du vill hafva allt för dig sjelf och lemna dina stallbröder just så mycket som dig lyster, liksom vore vi dina tjenare. Tog du icke både pungen och hermelinsmanteln för din egen del när vi delade rofvet efter Magnus, och lemnade mig endast svärdet och de sönderskurna kläderna, fast det var jag, som gjorde gerningen? — Och den här gången vill du åter igen taga det bästa och dyrbaraste! — Men jag säger dig, att denna gången är det min tur, och denna kappa skall du aldrig axla, så sant som jag här bär — —"

"Håll!" inföll Flot, "och yttra ej något, som kan stå eder begge dyrt, utan minnens hvar I ären. Eja! är det skick för goda vänner att gräla om en eländig kappa, när det alldeles icke är visst, att riddaren dör, och när dertill stånkan skummande af must står på bordet? — Blygens, och gifven hit. Jag är riddarens vapendragare och den, som råder här, derför gifven mig manteln och upphören med edra otidigheter, eller skolen I ångra det. Gifven hit kappan, säger jag; ingen skall hon tillhöra, innan riddarens öde är afgjordt, men det torde väl hända, att hon derefter kan passa mig lika så bra som någon af eder. Skaken hand nu och varen ej gramse, vänner; sittom ned och låtom oss pröfva ölet. — Så. Nu en ärlig bägare!"

Beröfvade föremålet för kifvet och något snopna öfver vapendragarens myndiga mellankomst slängde först Skröne och strax derefter Fant benet innanför bänken, båda synbarligen träffade af Flots ord.

Till att börja med höllo de sig väl tysta och glodde under lugg på hvar andra, men tack vare stånkans flitiga rund och Flots bemedling, glömde de slutligen sin harm och lossade på tungbanden. Huru länge de glammade öfver ölet lemna vi osagdt, men före midnatt stego de icke från bordet.

Sjette skiftet.

Det var dock icke så illa ställdt med herren till Dysevald, som utseendet gaf anledning att tro, och stor var också de hederliga svennernes missräkning när morgonen kom.

Riddaren hade ganska snart återvunnit medvetande och tillbragt en lugn natt samt njutit af ostörd hvila och en stärkande sömn, som varade långt in på dagen. Läkaren hade också med uppoffrande omsorg vakat öfver honom; dertill hade svullnaden allaredan börjat gifva med sig, och ehuru riddaren naturligtvis var svag, var hans tillstånd i både andligt och lekamligt hänseende särdeles tillfredsställande, bättre än den gode munken vågat hoppats, ty af sådana jettenaturer som Magnus Dysevald hade han icke hemtat sin erfarenhet. Så snart riddaren vaknade, bragte han honom en läskande, förut tillredd dryck att ytterligare styrka sig med, och Magnus drack med begärlighet.

"Det var en härlig dryck," sade han efter att hafva tömt bägaren till sista droppen, och hans röst hade vunnit i styrka; "har du något mera, fader?"

"Icke nu," genmälde gråbrodern, "ty detta må icke njutas i öfverflöd, min son, och du måste vara nöjd; låt mig känna din puls."

"Det var illa," svarade Dysevald under det läkaren uppmärksamt räknade pulsens slag; "det var illa, ty jag är fortfarande törstig — tvi, djefvulen, hvad var det — hvad är det, som klibbar i mitt skägg — ej! bindlar —"

"Stilla, stilla, son! och rif ej af dem; lugn gagnar dig bättre än fruktlös oro, var derför försigtig och lägg band på dig."

"Nej, lägg band på dig om du ej spar dina råd, munk; du skall veta, att jag känner mig stark nog dertill, tag dig derför till vara."

"Det är ovärdigt tal, min son, och du hyser ringa aktning för den heliga kyrkan. Men jag tillgifver dig, ty febern qväller i dina ådror och din synd är ej uppsåtlig. Jag vill nu se om dina sår; det torde vara behöfligt att byta om förbanden."

"Ej! för djefvulen! hämd och förderf — nej, vänta, munk," afbröt han vildt, då läkaren ville aflösa förbanden; "vänta till dess jag gifver dig tillåtelse, och säg mig först huru snart jag kan vara läkt — det är: vet du väl hvad det blifvit af den svenske riddaren?"

"Jag har lyssnat till min pligt, min son, ej till buller och stridsrop — —"

"Tag reda på det nu då, herr helgedom; värden bör veta något eller mina män — hvar äro Flot och Skröne? — Hej, der! är icke Fant här en gång? — Skurkar och skälmar! hvar ären I?"

"Du sporde mig om huru snart du kunde blifva återställd," sade munken mildt förebrående, "och du anstränger dig sålunda!"

"En olycka öfver dig, prest, munk, läkare eller hvad djefvulen du är," skrek Magnus. "Låt mig råda öfver mig sjelf så pass länge som du behöfver för att muttra tio ave och lika många paternoster, och jag skall

foga mig efter dina önskningar, så vidt jag kan. Gör dig underrättad och låt mig ofördröjligen veta hvad ända grälet i går afton tog, om riddaren blef fången eller undkommit (hvilket Gud förbjude!). I senare fallet förse dig med skrifsaker, så att du kan uppsätta ett bref åt mig. Kalla emellertid på min vapendragare; jag har något att säga honom i enrum."

"Vill du då icke först tillåta mig att ansa dina sår, min son? Vänta ännu ett dygn innan du underkastar dig slika olämpliga ansträngningar. Märk väl, att om din härdighet hittills motstått följderna af dina skador oförsigtighet — — —"

Munken tystnade, ty Dysevald grep honom hotande i armen.

"Har jag icke sagt dig hvad jag vill, herr prest, eller hvad menar du med ditt prat? — Jag säger dig å nyo, att jag litet aktar på, hvad följderna blifva, om jag endast kan sätta det i verket, som ligger mig på sinnet. Gå, som jag sagt dig; ögonblicken äro värda guld. Kalla hit Sören och lemna oss allena; hvarken du eller ditt kloster skola förlora på din skyndsamhet."

"Du glömmer dig svårligen," genmälde gråbrodern, "då du lägger hand på min drägt, min son. Blygs! erinra dig, om ej hvarför jag kommit, så dock, att jag är Guds, hämnarens, tjenare."

"Harm var ej menad," sade riddaren släppande sitt tag men synbarligen ovillig att gifva vika; "harm var ej menad. — Jag är retlig i dag, det skall du tillgifva, och innan jag tillfredsstält min åtrå, fruktar jag att ingen förändring inträffar. Se, att du kan uträtta mitt ärende och tag detta — hvad nu! hvar äro mina penningar! hvem djefvulen har vågat röfva mig på mitt guld!"

Han letade med stor ifver efter pungen.

"Nej, lugna dig, sansa dig," förmanade munken, "eller bringar du döden öfver dig förr än du anar. Din

vapendragare tog din pung, i bättre afsigt hoppas jag likväl, än jag var benägen att tro."

"Vapendragaren?" sporde riddaren och såg halft tviflande, halft misstänksamt på munken; "hvad skulle väl han med mina penningar att göra?"

"Derom må du spörja honom sjelf, min son, och säkerligen skall han gifva dig skäl. Men icke behöfver jag ditt silfver, gode riddare; utan lön vill jag uträtta ditt uppdrag. Tag du mitt råd i stället och anstränga dig icke öfver höfvan, och far så väl tills jag är åter. Jag går nu att kalla på din tjenare; om du så önskar, skall jag dröja och bära vittnesbörd mot honom, om han skulle neka att hafva tagit det du saknar."

"Pungen innehöll fem mark, sex öre och två penningar," sade Dysevald, "utom guldringar och smycken samt mitt dyrbara sigill, det vill säga allt af värde jag medförde, derför dröj du, fader munk, till dess jag hört Sören. Värdet af hela innehållet belöpte sig till minst tjugu mark, så förlusten vore ej ringa och jag skulle intet hafva att belöna dina goda tjenster med, eller offra för en lycklig resa, såsom ju bruket är i din stad. Jag kan dock icke tro, att Sören, om han enligt din utsago tagit pungen, dermed menat att röfva mig, så jag tager med afseende å honom det ordet åter. Är du likväl viss om, att ingen främmande varit inne under natten? — jag ser icke mitt svärd! hvar är min sköld och min kedja? hvad djefvulen betyder detta — ej! kommer du der!"

Gråbrodern hade emellertid kallat på Sören och denne trädde just in, bärande de från riddaren tagna sakerna, deribland den rika pungen och den tunga riddarkedjan. Hans blick var helt oskyldig, hans hållning obesvärad och minen uttryckte så mycket som om han till det yttersta fullgjort sina skyldigheter, och som om han väntade endast lof och pris.

Dysevald stirrade på honom, antingen afväpnad af hans oskyldiga min eller undrande öfver hans fräckhet.

"Ej! riddare!" utropade Flot glädtigt; "I hafven hemtat eder förvånansvärdt mycket sedan i går afton; I sen helt frisk ut — —"

"Nej, jag är arg, Sören — —"

"Lappri, riddare, lappri! Det är icke värdt, att I grämen eder öfver en olycka, som så lätt kan godtgöras. För djefvulen! döden rår icke på eder och är ej han med sina bundsförvandter mägtig att knäcka eder hjelterygg, så förblifven I för visso obesegrad till domedag. Men här är eder pung och öfriga tillhörigheter; jag underskattade eder styrka i går och trodde ej, att I voren i stånd till att så snart taga vara på eder sjelf, hvarför jag tog dem i förvar, sedan jag icke kunde motstå trötthet och sömn och var rädd, att de kunde försvinna."

"Försigtigt tänkt, men handladt likt en hednisk hund," ropade Dysevald, ryckande pungen åt sig och räknande dess innehåll. "Det qvittar dig lika, herr vapendragare, tyckes det, hvad ända jag tager blott du får ditt behof af hvila tillfredsställdt, och jag säger dig, att hederligare hade det varit, om du stannat vid din herres sida i hans våda och offrat en natts hvila för den vänskaps skull, som jag så ofta visat dig, i stället för att öfvergifva mig och låta mig både dö och ruttna, hvilket visst din mening var, och derför löne dig djefvulen. Men gå du, fader, och uträtta mitt uppdrag."

"Och nu, Sören," fortfor han sedan gråbrodern lemnat rummet, "skall jag säga dig, att du uppfört dig värre än den argaste fiende. Hvad kan du anföra till din ursäkt? — Vet du väl, att slikt gjort dig ovärdig framtida riddarslag?"

"Nej, nu ären I lustig," svarade svennen skrattande, "och som vanligt misskännen I mig. Jag vill ej nämna de rätta skälen till min frånvaro medan munken var inne, men litade på, att I skullen förstå mig. Vet icke jag min herres åtrå? Har icke jag mer än en gång afgifvit prof på mitt deltagande i allt hvad som rör eder?

— Har jag icke ofta ådagalagt min oskuld då I, såsom nu, stämplat mig som trolös och vårdslös? — I dömen efter skenet, herr Magnus, och utan att höra svarande parten."

"Och hvad har du att försvara dig med i dag då, erkeskälm som du är," sade Dysevald vredt; "mig synes, att du haft en mjuk bädd och sofvit både länge och väl."

"Solen står högt och jag nekar icke till, att jag sofvit väl," genmälde Sören, "men deremot förnekar jag, att jag sofvit länge. I går afton, efter det jag anbefalt eder till munken, gick jag att förhöra mig om huru det artade sig der ute, ty efter hvad som förefallit mellan eder och herr Erengisle, förstod jag, att underrättelser om honom skulle blifva eder kärkomna."

"Ej! nej, satan!" inföll riddaren; "jag vill svära på, att det är en af dina vanliga lögner; du har lyssnat till samtalet mellan munken och mig?"

"Nej, det var en skamlig förmodan," ropade vapendragaren skämtsamt; "men hvad mera? det kunde ju icke utöfva något inflytande på hvad jag dessförinnan hade uträttat, ty, förutseende att herr Erengisles öde låg eder om hjertat, riddare, hade jag allaredan då inhemtat upplysningar om honom. Men det är märkvärdigt, hvilken dålig mening I hafven om min ärlighet, herre; rätt nu älsken I att se svek och lögn i hvarje min handling, ehuru I dertill icke hafven någon orsak."

"Det må stå för din räkning, men hvad ditt förutseende beträffar — så. Säg mig rent ut hvad du hört, men ljug icke."

"Ännu aldrig ljög jag, det skolen I veta," genmälde Flot stolt; "men I hafven ett retligt lynne, hvarmed jag vill öfverse. Viljen I veta hvad det blifvit af herr Erengisle, så kan jag säga eder, att han har försvunnit."

"Försvunnit? hvad? — Det var ett bålstort ord, som du visserligen sjelf uppfunnit, Sören, ty det säger

hvarken ett eller annat. Är det allt, eller döljer du något under dina krumbugter?"

"Ja — det vill säga — besinna dock, riddare, att mycket kunnat inträffa sedan midnatt, då jag var ute, och möjligen är han nu tagen, men det sista jag hörde — jag vågar säga det — var, att herr Erengisle hade undkommit."

"Ej, ja, djefvulen, det likar sig till sanning det," skrek Dysevald skakande sin knutna hand i luften. Ej! det är den våghalsen likt — liksom det är likt krämarne att släppa honom ifrån sig, ha ha! en mot tiotusen! — en enda klinga mot murar och torn, pilar, spjut och kastvapen! ha, ha, ha! för djefvulen! — vore det icke derför, att han tillfogat mig en dödlig skymf, så skulle jag beundra hans dåd. — Men är du säker, Sören, att du hört rätt? — Är det möjligt, att han trotsat en hel stad? — Har du sökt vinna bekräftelse?"

"Jag har sändt både Jörgen Skröne och Peder Fant att inhemta underrättelser, och innan de återkommit kan man icke med visshet veta något. Värden påstår likväl, att det förhåller sig så som jag sagt."

"Ej, ja, det lider intet tvifvel ty jag anade det, och nu måste handlas. Ett par pålitliga män måste sändas i hans spår, Sören, och det ofördröjligen; det var för att tala derom, som jag önskade ett samtal med dig."

"I förvånen mig, riddare!"

"Sätt din förvåning å sido, och hör hvad jag säger dig. Du ser mina bindlar och du kan ana mina sår. Det är Erengisle Plata, som sträckt mig här. Men mina köttsår äro ej de, för hvilka jag vill kräfva hämd. Du skall veta, att den skymf jag lidit är sådan, att min ära ej vore värd så mycket som en hyndas, läte jag ett ögonblick gå förbi utan att tänka på upprättelse. Jag vill hafva riddarens lif på hvad sätt jag bäst kan, och förr skall jag icke stanna än jag ser hans lifsåder öppen."

"Jag förstår," sade vapendragaren, alldeles icke öf-

verraskad, "och jag delar fullkomligt eder mening, riddare, men —"

"Åt helvete med dina men, Flot, jag aktar dem ej mera än ditt deltagande, och bättre gjorde du om du dermed hölle inne. Du måste skaffa mig tvenne oförvägna sällar, raska och beslutsamma, säger jag dig; kan du finna dem, ja eller nej?"

"Men viljen I ej vänta till dess vi med visshet veta huru sakerna stå, det vill säga, om riddaren verkligen undkommit eller icke?"

"Är du då färdig att när som helst gifva dig af," sporde Magnus," sedan du menar, att vi ej något närmare skola höra om herr Erengisle innan du sprungit i sadeln? — Tiden är dyrbar; redan nu gungar kanske riddaren på hafvet, och i morgon skall han må hända vara i Nyköping hos hertig Magnus. Det är nödvändigt att varsko Anders Kjeldorsson på Kalmar slott och sticka ut den fredlöse hos hertigen, hvars vänskap för Erengisle, samt kända gästfrihet och fåfänga utan tvifvel skulle sätta riddaren i säkerhet för min hämd. Tvenne män, således, och det raskt, eller skall jag finna dem sjelf, såsom du skall erfara."

"Viljen I endast gifva mig tydliga föreskrifter, så att jag kan välja männen med afseende på ärendet, så tror jag mig kunna finna de rätta."

"Ej, hvad nu? — har du varit så länge i min tjenst och jag skall vara nödd att gifva dig uttryckliga befallningar i en sådan sak som denna? — Erengisle af Plata får icke komma fram till Nyköping; Erengisle Plata får ej lefva om jag skall andas fritt — för djefvulen! begagna hvad medel du vill, list, försåt, allt, — ur vägen måste han, förstår du, herr sven?"

"Det är klart nog hvad I viljen, herr riddare," genmälde Sören lugnt, "och jag tänker, att I skolen gilla mitt val. Jörgen Skröne och Peder Fant äro båda, som I väl veten, rätt skickliga som stigmän, och jag tviflar icke på, att de gladeligen skola uträtta ärendet, i syn-

nerhet som båda längta att lemna en plats, der deras hufvuden sväfva i fara att falla offer för deras afundsjuka, och de veta, att deras lif hänger på deras ömsesidiga tystlåtenhet. För eder egen skull, herr Magnus, torde det också vara bättre om de sändes bort, ty I kunden komma i ett svårt läge om det blefve kändt, att edra män föröfvat det illdåd, för hvilket skenet hvilar på en annan."

"Du har rätt," sade Magnus efter någon tystnad; "sannerligen, har du icke rätt. Ej ja, sänd dem, sänd dem, sänd dem! Här äro penningar, så att de kunna komma fram. Gå du till Gert Silktop och anmäl min ankomst samt skälet hvarför jag sjelf uteblifver, likväl utan att nämna om — mitt missöde — min skymf! Begär att af honom få låna de hästar, som behöfvas för att förkorta möjliga afstånd, och sänd så de begge skälmarne å stad med goda och starka vapen. Brefven skola vara färdiga när du kommer till baka, ty här kommer nu munken."

"I skolen blifva åtlydd, herr riddare," svarade Sören, i det gråbrodern inträdde, och tillade vändande sig till denne — "om det nu behöfves. Säg fader, hvad nyheter för du? har riddar Erengisle undkommit eller har ryktet ljugit?"

"Ryktet har sagt sant, min son," genmälde den andlige. "Intet spår af riddaren har hittills stått att finna, men Herrmann Tysk med ett halft tjog knektar är ute och Gert sjelf är just i begrepp med att stiga till häst för att leda efterspaningarne."

"Det var den minst dåliga af alla nyheter i dag!" ropade Dysevald; "och hoppas jag att snart höra ännu bättre. Men rappa dig, Flot! — Har du försett dig med skriftyg, fader munk? — jag ser, att du har gjort det. Låtom oss då begynna."

"Men, riddare," inföll Flot och vände sig plötsligt på hälen; "I hafven icke sagt mig huru de utskickade skola förhålla sig i händelse de alldeles icke kunna

spåra upp herr Erengisle eller i händelse de förlora honom ur sigte. Det faller mig in," tillade han och sänkte rösten till en hviskning i det han på samma gång lutade sig ned öfver Magnus Dysevald, "det faller mig in, att I gjorden bäst om I sänden dem rakt öfver till Nyköping med bref till jungfru Mette, eder syster. Minnes jag rätt, så är hon både ett farligt och ett säkert vapen, när hon blir bekant med edra önskningar, och i denna saken kunden I svårligen finna ett lämpligare."

Magnus syntes lifligt berörd och öfverlade ett ögonblick med sig sjelf, i det hans glänsande öga spelade öfver svennens orörliga drag, som hade han sökt att deri läsa utvecklingen af den plan, som sprungit fram ur dennes hjerna. Att han icke lyckades att utlägga Sörens ord blef snart bekant för denne, ty han grep och kramade hans hand och sporde så lågmält han förmådde om svennens mening.

"Såsom jag tänker mig saken," svarade denne, "så bör den vara lättare att utföra, och säkrare äfven både i handling och påföljd. Jag skulle nemligen föreslå, att I, som förut sagt, sänden buden rakaste och genaste vägen till Nyköping med bref till såväl jungfru Mette som hertigen. Hvad den senare angår, är hans vördnad för kyrkan allt för stor för att icke ett till och med endast sanningsenligt omnämnande af Erengisles bedrifter här skulle vara nog att för alltid sticka ut denne ur hans gunst, och kunnen I således lätteligen förhindra honom från att sätta sig i säkerhet, på samma gång I, utan att uppväcka riddarens misstankar, gifven de utskickade ett tillfälle att utföra sitt ärende. Men i hemlighet måste de anlända till Nyköping, i hemlighet måste de öfverlemna brefven till jungfrun; hon skall nog finna lägenhet att framlemna edert budskap till hertigen utan att edra män synes. Hon är — skön och när riddaren anländer —"

"Ej, ja, rätt nu ser jag hvad du menar!" skrek Dysevald ifrigt. "Ej, ja, för djefvulen! Du menar, att

Mette skall förföra Erengisle — leda honom i bakhåll, menar jag, ha, ha — bra! En slyngel är du, så sant som jag lefver, och en helvetets riddersman blir du visst, men det är som hand och handske allt det du tänker och gör, och en präktig skalle sitter på dina skuldror. Ej! tag snäckan och låt dem sätta ut redan denna morgon. Men, det är sant, har du lagt planen så vidt, så skall du ock lägga resten. Sätt dig derför att författa brefven såsom du bäst förstår, så får jag för ett ögonblick hvila och samla mina tankar."

"Men ännu ett ord, herr riddare," sade Flot. "Skolen I ej afvakta följden af Gert Silktops efterspaningar?"

"Hvad tänker du?" sporde Dysevald. "Erengisle skall må hända finna tillfälle att försvinna lika tyst som han anlände hit, och så kan det hända, att Gert får rida ön rundt till domedag utan påföljd och att jag för alltid blir urståndsatt att återställa mitt anseende, — ej! Nej, res, säger jag dig, ty dermed är intet förloradt. Fångas han mot förmodan af Gert — så skall jag styra det så, att han aldrig mera skall lägga hand på sadelknapp. — Skrif, skrif! — skynda! — var snar! — Gif dem uttryckliga befallningar och säg, att goda gerningar förtjena god lön, men tillägg, att repet skall finna dem om de svika förtroenden eller förhoppningar."

"Allt skall blifva dem vederbörligen förklaradt," genmälde Flot; "men jag tänker, att det ej vore illa, om I på förhand gåfven dem en handpenning på eder gunst. I kännen väl både Skröne och Fant, hvilka otrogna girigbukar de äro. För en penning eller två göra de allt, bara de kunna väga den i handen, och dessutom behöfva de något på färden öfver till fastlandet."

"Menar du, att de tvifla på mitt löfte, karl, eller hvad? — Då skall djefvulen taga dem och deras skurkaktiga trolöshet. — Eller ljuger du i din egen ficka? — hvad? — kalla hit dem!"

"De äro ute i staden nu," sade Sören med orubb-

ligt lugn, "men så snart de återkommit, skola de blifva tillsagda. Sant är det likväl, att eder pungrem är hårdare tilldragen än det är *min herre* värdigt, och jag tror ej tiden vara väl vald att nu ytterligare bevisa detta. Mins väl den skymf, som blifvit eder tillfogad och spörj om ej hämden är värd en mark kölnisk."

Magnus Dysevald stirrade på sin sven med en blick, hvari häpnad och vrede kämpade, i det han ryckvis vände på pungen. "Ej, du, satan!" utbrast han ändtligen. "Detta vågar du säga mig, emedan du ser, att jag ligger vanmägtig här. Tag det silfver du önskar och stjäl hälften deraf som vanligt; men skrif nu, eller skall min hämd först drabba dig, hund till sven, som du är!"

Sjunde skiftet.

Det sätt, på hvilket herr Erengisle mästrat sin springare under striden i och vid Norreport, der han genom en svag rörelse af handen eller en fin känning af skänkeln än kastade honom åt sidan, än ryggade, än lät honom falla framåt, visade fullväl, att han hade sin häst i handen och var en i ridkonsten fullkomnad ryttare. Vi behöfva således icke säga, att han mycket snart återvann herraväldet öfver djuret, oaktadt det raseri, hvari detta blifvit försatt efter det förfärliga klubbslag, som varit nära att till riddarens nackdel afgöra striden, men genom föremålets utomordentliga motståndsförmåga blef hvad det näppeligen var ämnadt till: en medelbar anledning till både riddarens och den hack-i-häl följande rustarens räddning; ty efter den ihärdige och käcke kastellanens ankomst med ordnade och friska krafter hade aldrig någon af dem varit i stånd att hugga sig väg ut.

Sin goda lycka och förträffliga häst hade herr Erengisle således att tacka för sitt lif, och han prisade den förra och smekte med vänlig hand den senare, under det ömma, veka tankar rörde sig inom honom, och jungfruns sista ord: "välsignelse öfver dig!" återklingade i hans öra.

Men bakom honom genljöd luften af rop af gäckadt hopp, af ursinne och nesa, och murarne trycktes under de massor af folk, som krälade derå.

Riddaren hade, knappast ute ur faran, saktat farten, men Björn, försigtigare och alls icke angelägen att å nyo nödgas utstå en hvad han kallade skärseld, yrkade ifrigt på att låta hästarne löpa undan, ty det vore tydligt nog, att kastellanen snarast möjligt skulle sätta efter och uppbjuda sitt yttersta för att fånga dem. Riddaren gaf denna gång vika för rustarens råd, och Björn, som ville till skeppet så snart som möjligt, fann lätt den rätta vägen. Och så bar det af i sträckt galopp öfver det fält, der 89 år senare Wisby magt skulle bräckas af den danske röfvaren Waldemar Atterdag.

Följande stadsmuren på ett passande afstånd uppnåddes på en kort stund Jungfrustigen, mellan klostret och staden. Här hindrade Solberga trädgårdar dem från att rida rakt fram, hvarför de måste vika af nedåt Söderport och passera denna på ett pilhålls afstånd. Lyckligtvis var mörkret så djupt, att de icke kunde ses från stadsmuren, och det oväsen, som följt på underrättelsen om riddarens flykt, hindrade Herrman väktare att förnimma hofslagen af hästarne, så att de oantastade kommo in på Klintehamnsvägen, hvilken de hade att följa för mera än sex raster. Efter första rasten minskades farten till traf, men strax efter midnatt uppnådde de likväl det ställe, der de väntade att finna snäckan, och de funno henne också, men — full af kastellanens härmän.

Och annat var ju icke att vänta.

Genast efter hemkomsten från sitt olyckliga möte med Björn, hade kastellanen, på grund af de på morgo-

nen mottagna underrättelserna, sändt sina ryttare å stad för att taga reda på, hvar herr Erengisle och hans följeslagare landstigit och om möjligt bemägtiga sig deras fartyg, och denna kloka åtgärd hade således icke visat sig fåfäng. Snäckan låg i en djup vik mellan tvenne skogbevuxna klintar; vägen dit ned var stupande och besvärlig och passet så trångt, att en ryttare med nöd kunde färdas derigenom.

Härmännen, som funnit det långt beqvämare att för natten taga qvarter i snäckan, hade af dessa orsaker lemnat sina hästar uppe på klinten å en öppen plats i skogen, just vid nedgången till passet, och öfverenskommit att en och en i tur skulle vakta dem, medan de öfriga, tre till antalet, hvilade. Denna anordning var likväl mera beqväm än försigtig, men de väntade af goda skäl ingen fiende den natten och litade för resten på mörkret.

Men hafvet var tyst och vinden stilla; endast en svag östanflägt susade då och då genom skogen; det minsta ljud kunde höras och det aflägsnaste djur vädras af de vid träden bundna hästarne; riddaren blef, medan han ännu var på något afstånd, varnad af en gnäggning, och begrep genast hvad detta betydde.

Han stannade derför och satt af, hvilket exempel strax följdes af rustaren, hvarpå han hviskade några ord till denne, Björn gaf honom sitt svärd, och han kastade sig in i skogen åt det håll, hvarifrån gnäggningen kommit. Det var ej lätt att taga sig fram i mörkret, men, van att öfvervinna äfven omöjligheter, fann riddaren likväl sin väg, och kom efter åtskilliga besvärligheter ändtligen så nära lägerplatsen, att han kunde urskilja den vaktande härmannen, hvilken, för att hålla sig vaken och motstå nattkylan, vandrade fram och tillbaka mellan hästarne.

Riddaren hade blott ett att göra. Han ville icke öfverfalla karlen såsom en stigman utan måste ropa till honom och gifva honom tid att möta angreppet, men

Björn, som alltid var framme i läglig tid, förekom hvad som lätteligen kunnat tillintetgöra frukterna af deras ansträngningar och slog i rätta stunden härmannen till jorden med en gren, som han för ändamålet utsökt, afväpnade honom och hade väl naglat honom fast vid marken om ej riddaren skyndat fram och förhindrat det.

Rustarens uppträdande hade emellertid varit bullersamt, och rörelse uppstod nere på snäckan. Förut förvissad om, dels att skaran vore fåtalig, dels att inga härmän utom väktaren befunno sig å platsen, oroade detta likväl hvarken riddaren eller Björn, och en röst dernerifrån, som sporde hvad stode på, fick till svar, att lägret vore taget, hvarpå de lemnade härmannen åt sitt öde och med all hast nedstego i passet, för att förhindra fienden att kapa loss och lägga ifrån. Hvad som följde är lätt att förutse. Troende sig anfallna af en öfverlägsen styrka, i saknad af en beslutsam anförare och ej i besittning af mod, härdadt i faran, föllo de till föga när riddaren satte foten på däcket, kastade sina vapen öfver bord och gåfvo sig fångne.

Denna händelse var icke ovälkommen för herr Erengisle; han och Björn skulle endast med stort arbete och tidsutdrägt hafva kunnat inskeppa sig och sina hästar, från hvilka riddaren för ingen del ville afstå, men med fångarnes hjelp gick detta för sig med mycken lätthet.

Hans mening var likväl icke att behålla de fångar han gjort; så snart hästarne voro om bord och snäckan blifvit pumpad läns samt seglet blifvit upptaget ur rummet, taljor och skot inskurna och rodret ilagdt, tackade herr Erengisle härmännen, och bad dem återvända till Wisby. Derpå lade han ut och ankrade på redden, tio skeppslängder från land, samt förblef liggande der för återstående delen af natten, afvaktande dagen för att sticka till sjös.

Dagen kom, seglet hissades och snäckan stod ut ur viken, stäfvande vestvart öfver åt Ölands norra udde, gynnad af en frisk, sydostlig bris.

Herr Erengisle hade tagit rodret för att, medan den gamle rustaren njöt väl behöflig vederqvickelse, leda skeppet och samla sina tankar, sörja öfver sina minnen och drömma om framtiden.

De voro ej ljusa, de tankar, som sväfvade öfver hans själ, och solen, som härligt steg upp ur böljan, förmådde dock icke drifva dem på flykten. Minnena voro mörka, framtiden ännu mörkare och den enda ljusglimten var jungfruns kärlek, den ledstjerna, som hittills fört honom helbregda genom alla vådor och äfventyr.

Erengisle älskade henne ock, trofast och orubbligt, men icke glödande, lidelsefullt, utan lugnt och sansadt, ty hans känslor voro ej ögonblickets, utan lifvets, väckta kanske mera af hennes inre egenskaper än hennes yttre behag.

Anna Båât var nemligen ingen skönhet; hennes gestalt, ehuru välbildad, var oansenlig; hennes drag saknade i allmänhet regelbundenhet, hennes panna var mycket för hög och ansigtsvinkeln allt för stor för att hennes utseende skulle kunnat kallas verkligt skönt. Dock var hennes utseende tilltalande och godt; dygd och älsklighet bredde sig öfver dragen och strålade ur de klara, mörkblå ögonen, och det var väl detta, som intagit den sjelf af upphöjda känslor beherskade Erengisle.

Hvad framtiden bure i sitt sköte, om han skulle få ega henne eller icke, det var likväl en fråga, ej lätt att besvara. För närvarande hade han allt emot sig — han var fredlös och utarmad, och hindren reste sig oöfverstigliga; ty huru kunna anskaffa de fordrade bevisen på sin oskyldighet i mordet å härmästaren, huru återvinna sina gods och den fred han förverkat? — Riddaren rufvade länge häröfver.

Emellertid hade Gotland sjunkit ned i hafvet och Öland stigit upp derur, och med spänd duk sprang snäckan öfver böljan. Sjön var ren från is, och vinden gynnande, och då Björn kom upp för att aflösa sin herre, så fann han, att riddaren styrde in åt småländska kusten.

Erengisle hade uppgifvit sin plan att resa öfver Öland. På Ydö i Tjust bodde herr Birger Filipsson, en bror till herren till Ymseborg, och dit ville han, ty herr Birgers gästfrihet var lika bekant som hans tillgifvenhet för hertig Magnus. Han befalde derför rustaren att hålla den kurs han satt, men kalla på honom om ishinder mötte, samt gick så ned under däcket.

Björn var en gammal sjöbuss och förstod sig väl på att föra ett skepp, ehuru dertill, hvad särskildt snäckan beträffade, fordrades ej ringa skicklighet. Han kände ock väl farvattnet, hade rest der många gånger på handelsfartyg och sedermera på fribytare, och intet grund var honom obekant, ingen holme okänd, ingen hamn längs hela kusten af Tjust och Småland obesökt af honom.

Vid middagstiden kom snäckan in i skärgården; ingen is var till finnandes, utom litet sörja. Med van hand ledde Björn som förut skeppet, och ändtligen blef Ydö synligt.

Slottet låg på en långt utskjuten, klippig halfö, till följd af kustens höjning nu införlifvad med fastlandet. Det var starkt befäst och tillhörde den mägtige Birger Filipsson, farbroder till den sedermera så namnkunnig vordne Tyrgils Knutsson, hvars fader, Knut Filipsson, egde det för sin storlek och styrka vida berömda Aranäs slott, hvilket under medeltiden så ofta var skådeplatsen för märkvärdiga händelser och möten. Ydö hus hade väl inga fyrtio vindbryggor och lika många portar, men icke desto mindre var det ansenligt nog, och, till följe af sitt af hafvet omflutna läge, lika starkt som de förnämsta enskilda slotten i riket, Ymseborg ej undantaget. Herr Birger uppehöll sig också der under större delen af året, ty hans gods lågo strödda i närheten — och hans politiska åsigter voro icke sådana, att han kunde vara säker för konung Valdemar annorstädes än inom sina murar, i midten af en talrik och öfvad besättning.

Beväpnade män vandrade äfven nu upp och ned på vallarne, stannade ofta och betraktade snäckan med nyfikenhet (ty det var ovanligt att se segel i sjön så tidigt på våren). I den mån denna närmade sig, ökades de nyfiknes antal och slutligen märkte Björn bland dem hofmästaren sjelf, lätt att särskilja från alla andra på sin i solen glänsande staf. Han nedsteg dock strax igen från muren, åtföljd af några af de öfriga.

Rustaren väckte nu sin herre; ty de voro nu tätt invid landet och skulle snart lägga till, hvarvid Björn ensam ej kunde sköta skeppet; och riddaren visade sig äfven ofördröjligen.

"Hvad! är du alla redan så långt kommen," utropade han, med förvåning varseblifvande hvar de befunno sig. "Du har ett säkert öga och en stadig hand, gubbe; jag visste icke, att du vore så hemmastadd här. Vet du äfven hvar det bästa landningsstället är?"

"Det vet jag, herre; det är ej första gången jag för en snäcka till Ydö."

"Då skall du ock hafva äran att föra skeppet i hamn," sade Erengisle läggande handen på segelfallet, "och jag vill för en gång lyda dig, så riddare jag är — nej, det blifver vid hvad jag sagt, och befall du bara; skall jag låta det gå?"

"Icke ännu" — Björn var halft skamsen; — "jag förstår, att I viljen gå rundt udden in i viken; der till höger, herre; der är djupare vatten och lättare och bättre botten."

"Rätt så, Björn, styr dit du vill; jag skall passa på här. Men är det icke långgrundt der inne eller ser jag fel?"

"Det är så; men stranden är öfverallt likadan; der är den likväl fri från sten och då här ingen brygga finnes, så får man ränna upp snäckan der stranden är renast; hon skall lätta af sig sjelf sedan lasten blifvit lossad. Mig tyckes likväl, att herr Birger kunde bestå en bro för all den handel han drifver."

"Handel?" sporde riddaren.

"Å, I hafven väl hört om grälet mellan konungen och herren till Ymseborg? Skepp började gå ut och in här i skären. Visbyboarne tillbytte sig lin, humle och hästar för vapen af alla slag. Jag var sjelf ombord i ett skepp från Lübeck; vi hade femtio fullständiga rustningar om bord, hvilka vi lossade här och det var på återresan härifrån, som vi föllo in med Taxteinaren — men der kommer herr Birgers hofmästare för att välkomna eder, herre, och rätt nu kunnen I låta seglet falla."

Nästan i det samma sköt snäckan upp på sanden och blef stående fast ett par famnar från land. Riddaren märkte ett brak i det han sprang i land, men hofmästaren, som å herr Birgers vägnar i det samma bjöd honom välkommen, och dennes följeslagare, som rusade ned mellan Erengisle och snäckan, hindrade honom att se hvad det var. Men Björn ropade, att skeppet vore läck, och i det riddaren vände sig om, följde ett annat brak, högre än det första. Färden hade ej slutat utan äfventyr: gammal och rutten, hade snäckan ej förmått motstå stöten mot stranden; först hade däcket spruckit och dernäst stäfven öppnat sig och fartyget remnat midt i tu.

I största hast fick man hästarne ut — det var lätt nog — men af vapen och annat kunde hvarken riddaren eller Björn åt sig rädda mera, än den senare sitt svärd, den förra en enhändig stridsyxa, förr än vattnet välte in och sköljde bort allt.

"Vid svärd och bälte!" utbrast Erengisle efter ett ögonblick af bestörtning, "vår herre och helgonen hafva landsatt mig här och låtit mig förstå, att min väg ligger ej till baka utan framåt. Så ske då! svärd skall jag ej bära, förrän min ära är upprättad, det svär Erengisle Plata!"

"Erengisle Plata!" utropade en storväxt knekt, som hittills stått bland de efterste bland dem, som infunnit sig. "I konung Valdemars namn," sade han armbågande

sig fram till riddaren, i hälarne följd af tvenne spjutmän, — "ären I min fånge!"

"Ha, hvad!" sade riddaren, "hvem säger det?"

"Ja, hvem är du, förvägne?" ropade hofmästaren kastande sig emellan. "Håll! här gäller ingens myndighet utom herr Birgers." Och vändande sig till riddaren tillade han — "Jag är visserligen öfverraskad att finna mig så oväntadt och nära eder, ärade herre och riddare, och jag tviflar på, att herr Birgers förvåning skall blifva mindre än min, men icke dess mindre kunnen I befalla öfver mig och mina män."

"Nej, låt honom komma," sade Erengisle.

"Gäller ej konungens myndighet i hans egen landsända," skrek knekten uppbragt, "sedan I hindren mig i min tjenst?"

"Sakta, sakta, karl, och tag ditt förnuft till fånga i stället för riddaren. Här står jag, ser du, med tio män och du har icke flera än tre. — Tag skäl, vän, tag skäl — eller en krossad skalle om du icke ändrar dig. Riddaren är herr Birgers gäst och skall icke besväras af en slik som dig, hör du?"

"Men veten I väl, att han är konungens fiende?" utfor knekten. "Han har förhånat konungens myndighet och kränkt konungens ära, veten I det? han har med våld tagit Tax— — — —"

"Jag vet det — allt!" afbröt hofmästaren, "men det skall — — —"

"Jag har konungens befallning," afklippte knekten; "jag är hans man, och den, som motsätter sig mig, bryter mot konungen."

"Konungen är ute på botgörarfärd," anmärkte hofmästaren med en spefull anstrykning — "eller menar du Kjeldor Andersson — eller må hända hertigen, sedan du är så högljudd; hvar har du sigillet?"

"Icke har jag konungens sigill, det veten I väl," genmälde knekten, glödande af harm, "ej heller hertigens. Men herr Kjeldor har sändt mig — —"

"Så skicka hit herr Kjeldor, så skola vi se om det är han eller hertig Magnus, som förestår riket — men vi hafva junker Erik ej långt härifrån, och till honom skola vi hänskjuta tvisten om herradömet öfver Tjust särskildt, om det är så, att konung Valdemar vill skipa lag äfven i denna landsända. — Viljen I, så visar jag eder vägen, herr Erengisle. Följ, du knekt, med dina män!"

Björn hade under detta ordbyte tillspänt sadelgjordarne och pålagt betslen, hvadan han, när nu riddaren tillsade derom, kunde följa honom med hästarne.

Vägen upp till slottet var väl brant, men farbar nog, och det stod ej länge på innan de befunno sig framför portarne, hvilka genast gingo upp. Artigt bjöd hofmästaren herr Erengisle att träda in; men riddaren hade sina egna begrepp om hvad honom såsom en fredlös man ålåg, och afböjde vänligt inbjudningen, sägande, att han ingalunda ville, det herr Birger för att visa honom gästfrihet, skulle ådraga sig konungens vrede. Herr Birger visste ju icke en gång, hvilken det vore, som hofmästaren visade så mycken uppmärksamhet, och derför ville han stanna utanför till dess hofmästaren inhemtat herr Birgers mening.

Med förvåning hörde hofmästaren på honom och försökte att göra Erengisle tydligt, att herr Birger gladeligen ville äfventyra konungens vänskap (hvilken han för öfrigt ej frågade efter) för nöjet att se honom som sin gäst. Men det hjelpte icke; riddaren ville hafva sin vilja fram och hofmästaren måste gifva efter.

Ej stort villigare, men af andra orsaker, var den kunglige ströfknekten att följa hofmästaren, men han måste dock följa denne, dertill tvingad af hofmästarens öfverlägsenhet i folk.

Riddaren fick vänta längre på hofmästarens återkomst än det var öfverensstämmande med vanlig höflighet, och länge och med stigande otålighet fick han fortsätta den vandring han börjat, medan Björn, funderande

öfver orsakerna till dröjsmålet, satt sig på en sten i närheten. Murarne, nyss fulla af nyfikne svenner, hade strax efter hofmästarens inträde blifvit öfvergifna af nästan alla och dock var det stilla på borggården, såsom om ingen lefvande varelse uppehölle sig der inne.

Denna omständighet förekom riddaren egendomlig. Han kände icke herr Birger, och det var ej något ibland stormännen okändt att ena dagen hysa regeringsvänliga åsigter och den andra alldeles motsatta. Han erinrade sig också hofmästarens yttrande, huru öfverraskad herr Birger skulle blifva öfver hans ankomst, och då dämpade ljud, såsom af i hast påspända vapen, trängt till hans öra, ansåg han det vara bäst att vara på sin vakt, i händelse ändan på hans långvariga väntan, hvilken såg ut som en ringaktning, skulle blifva ett öfverfall.

Han meddelade Björn sin mening, och fann honom dela den; det vore ej olikt, sade rustaren; han hade sett dylikt förräderi förr.

Plötsligt uppstod vapenslammer och högljudt sorl och vreda rop; väktaren i tornet spände sitt armborst och efter hand fyldes muren å nyo med väpnade män. Riddaren sprang till sin häst, beredande sig på hvad som så förvillande liknade ett svar på hans misstankar, och Björn följde föredömet, ryggande in mellan bergknattarne i det han såväl som riddaren blottade sina vapen. Men dessa försigtighetsmått voro onödiga, hvilket riddaren snart märkte; ingen fiende kom, utan tvärt om aftog larmet igen och väktaren lade sitt armborst å sido. Strax derefter öppnades portarne och herr Birger Filipsson åtföljd af junker Erik trädde ut.

"Nej, nej, herre!" skrek Björn, i det riddaren kastade tyglarne åt honom och hoppade ur sadeln för att till fots möta de begge herrarne; "tro dem ej, lita icke på dem — vid bucklor och spännen, riddare, I rusen midt i lejongapet!"

"Fred, fred!" afbröt riddaren; "junkern är med honom, ser du icke det? — Fred, säger jag."

"Ha!" utbrast herr Birger, i det han och riddaren trädde hvar andra till mötes; "här är ju kämpen, den vidtberömde och fruktade Erengisle Plata! — välkommen, riddare, välkommen! det fägnar mig att se eder."

"Oaktadt allt det buller jag gör?" sporde skämtande riddaren. "I skolen hafva tack, herr Birger."

"Slikt buller som I gören," inföll junker Erik, räckande Erengisle handen, "lider en riddersman höra. Jag är rätt glad att göra eder bekantskap, riddare."

"Sådan välkomma är mig kär," sade riddaren, "och stolt är jag att sålunda få trycka eder hand, junker. — Det är ett präktigt och lofvande intåg jag håller på fredlös mark, herr Birger."

"Men jag har att bedja eder, gode riddare, tillgifva min försummelse att icke förr hasta eder till mötes," svarade herr Birger. "Dock kan junkern intyga, att mitt förfall var laga. Tänken I icke desto mindre, att I kunnen öfverse dermed, så låtom oss se till, att Edert uppehåll på Ydö äfvensom i Sverige för öfrigt skall hålla hvad början lofvat. Kom, herr riddare; I hafven haft en lång och besvärlig resa, gissar jag, ehuru föga spår deraf är att se, om man undantager korset der mellan edra ögonbryn. Kom! vi stego upp från bordet för att helsa eder välkommen; nu vilja vi I edert sällskap återvända dit; viljen I följa oss, riddare?"

Förtroligt togo herr Birger och junkern riddaren mellan sig och under fortsatta vänskaps- och glädjebetygelser förde de honom upp i slottet.

I riddarsalen stod ett bord, dignande under en riklig välfägnad.

Erengisle hade hvarken smakat föda eller dryck på ett och ett halft dygn; och doften af rätterna, vinet, som perlade i silfverbägarne, och den prakt, med hvilket bordet var lagdt, men framför allt den vänlige värdens uppmaningar förde honom snart ned på bänken. Först nu bjöds välkomman — en jettestor silfverkanna

fyld med kraftigt mjöd — rundt; derpå smakades på anrättningen.

Men genast i början stannade riddaren.

"Herr Birger!" sade han; "I skolen tillgifva mig det, men jag erinrar mig, att min sven blef qvar utanför porten — — —"

"Svennen?" afbröt borgherrn; "nej det har ingen fara, riddare. Både han och edra hästar äro under hofmästarens synnerliga vård."

Åttonde skiftet.

"Nå väl, Birger," sporde junkern, sedan riddaren om aftonen gått till hvila och herrarne stodo ensamma i salen, färdiga att skiljas för aftonen — "hvad sägen I?"

Dagen hade varit en arbetsdag för dem begge, ty junkern hade kommit i ett ärende från hertigen, och hertig Magnus var sysselsatt med det vanskliga arbetet att stöta sin krönte broder från tronen.

Som bekant var konung Valdemar vid denna tid frånvarande på en resa till Roma för att hos påfven afbedja en dödssynd. Han hade lemnat sitt land i ett farligt ögonblick, då riket som en följd af hans gränslösa lättsinne och overksamhet befann sig i upplösningstillstånd, och förvaltningen, lag- och krigsväsendet — allt låg i lägervall. Och dock hade jarl Birger i arf till sin son och myndling lemnat ett med kraftig hand ordnadt, mägtigt och ansedt rike!

Valdemar saknade de egenskaper, som utmärkt hans store fader; historien vet icke omtala en enda handling af klokhet, kraft eller konungslighet, icke ett enda drag i hans enskilda lif, som kunnat mildra eftervärldens dom. Vällustig och svag, liknöjd om rikets

välfärd och sitt eget anseende, en man, som för ögonblickets njutning äfventyrade och uppoffrade allt utan att någonsin lyssna till förnuftets röst eller andras vänliga råd, undantagandes de dåliga, som hviskades i hans öra af de utländske gunstlingar, hvaraf hans hof vimlade, sjönk han så småningom allt djupare och djupare. Varningar hade icke uteblifvit, men de förmådde ej rycka upp honom; missnöjet med styrelsesättet hade gifvit sig luft i en hotande rörelse; Johan Filipsson till Ymseborg hade blifvit häktad för stämplingar, och junker Erik hade måst fly till Danmark för delaktighet deri, men så snart faran var öfverstånden, var han lika sorglös som förut, glömde hela saken och släppte herr Johan ur fängelset.

Denne begaf sig då till Norge, men återkom efter någon tid, och stämplingarne började på nytt i det äfven junker Erik återvände och förenade sig med de missnöjde och hertig Magnus, hvilken emellertid blifvit ledare af den liga, som bildat sig mot Valdemar med syfte att beröfva honom den krona, som han var ovärdig att bära.

Vare sig att det, som förehades, icke kom till Valdemars kännedom, eller att han icke brydde sig om att höra derpå, eller att han litade på sin magt och på böndernas tillgifvenhet, allt nog, han företog intet deremot; och bara det, att han tillstadde de begge herrarnes vistelse i riket utan lejd eller borgen, visar, huru litet han vårdade sig om sin säkerhet.

Junker Erik blef den mellanhand, genom hvilken den försigtige hertig Magnus underhöll förbindelse med de sammansvurne, och begagnades af denne äfven, sedan han nu en gång bar en uppviglares rock, att värfva anhängare och utforska folkets tankar.

Under tiden fortfor ett godt förhållande att råda mellan konungen och hertigen. Den senare lefde dock för det mesta på sitt starkt befästade slott vid Nyköping, omgifven af allt hvad landet egde ypperst af rid-

derskap, medan, å andra sidan, konungen uppehöll sig "med sina lekar i Sveavälde," uppvaktad af utländska lycksökare och samvetslöse äfventyrare, hvadan de ej oftare sammanträffade än deras vägar föllo samman — och det var sällan nog — och sålunda bevarades ett yttre sken af vänskap dem emellan.

Men när konungens skamliga förhållande till danska prinsessan Jutta blef kändt, då kunde hertigen, såråd i sina stränga sedesbegrepp, ej längre dölja det förakt han så länge i hemlighet närt.

Nu var också konungens anseende hos de lägre klasserna skakadt, och presterskapet tvang honom att resa till Roma. Om hertigen hyste planer på *kronan* redan då, så var tillfället gynsamt att börja arbetet. Han grep också med riksföreståndares magt och myndighet de slappa tyglarne, men förde tills vidare i konungens namn den regering han tillvällat sig.

Som politisk karaktär var hertig Magnus en öfverlägsen ande, kraftig, klok och beslutsam. Han egde en öppen blick, en mångsidig förmåga, och var den enda af jarl Birgers söner, som någonsin bort bära Sveriges konungakrona, ty i likhet med Valdemar var junker Erik en svag furste, god och eftergifven, samt besatt öfver hufvud egenskaper, farliga för en konung under ett tidsskifte, som fordrade spiror af stål.

Magnus var dock en slösare. Lag och rätt höll han visserligen i sitt hertigdöme; ingenstädes var man så säker till lif, lem och egodelar som der; men hans hofhållning fordrade ofantliga summor, och de gärder han pålade folket för att kunna betäcka sina utgifter, utarmade de skattdragande. Denna omständighet stämde bönderna afvogt mot honom, ty ehuru äfven Valdemar ingalunda sparade, behöfde han med sina ojemförligt större tillgångar aldrig utskrifva extra skatter, och så länge allmogen ej deraf tyngdes, voro de nöjda och räknade ej så noga om understundom orätt och skada tillfogades dem af herrarne.

Hvad stormännen beträffar, så voro ej heller de i allmänhet benägna för en anslutning till hertigen. De funno visserligen konungens uppförande fördömligt, men hans slapphet var alls icke illa sedd, tvärt om. Stormännen älskade magten och sjelfsvåldet och fruktade den stränge hertigen, i hvilken de sågo en andre jarl Birger, hvars jernfjettrar ingalunda varit behagliga för dem. Sins emellan hade de också tvister och gräl, och till och med de, som bildat ligan, voro oenige och afundsjuke. Följden var den, att ligan aldrig erhöll någon fasthet, trots hertigens alla ansträngningar att stadga henne.

Slutligen kom den dag då han ansåg vidare försök med ligan fruktlösa. Som han dock var fullt besluten att våga ett sista försök, företog han en resa till Vestergötland, de stores stamhåll, för att om möjligt samla herrarne omkring sig, ehuru han på förhand var nästan öfvertygad om, att han skulle misslyckas; ty han ville ej nöja sig med bedrägliga löften och fagra ord allena. Han sände derför sin broder, junkern, till Ydö för att rådgöra med herr Birger om hvad man i ty fall skulle företaga.

Herr Birger hade sedan lång tid till baka varit hertigens vän och hans sak varmt hängifven. Han var en klok, ärlig och rättrådig herre, men äregirig, han, som alla andra af hans mägtiga slägt, och utom tvifvel hade hertigen fäst honom vid sig genom något löfte.

I förening med brodern hade herr Birger varit ligans upphofsman och ledare innan hertigen ens visste att hon bestod, ty meningen hade i början varit att sätta den svage junker Erik på tronen, då herrarne sjelfva naturligtvis blifvit de styrande. På hans slott hade de sammansvurne haft sina möten, och konungens ovänner en säker tillflyktsort. Hans källare och förrådshus voro öfverfylda med rustningar och vapen, och fästet en skola för krigiska lekar efter det mönster, som gafs i Nyköping. Korteligen, herr Birger var hertigens kraftigaste stöd, ej mindre i handling än i ord.

"Nå väl, Birger, hvad tänken I? — Är icke han den man vi behöfva?"

"Må hända", genmälde herr Birger, tydligen intagen af samma tanke. "Han har säkerligen de egenskaper, som fordras för ett så vågsamt företag, men efter hvad jag har hört, är han en egenvilja, som gerna går sin egen väg och i ingens ledband."

"Men är han pålitlig? Kan man göra honom förtroenden?"

"För visso. Han skulle ej svika sin fiende, än mindre oss, derför borgar hans ärlighet. Men jag fruktar, att han skall blifva svår att vinna för vår sak såsom den ter sig i närvarande stund, ty hans åsigter äro af ett ovanligt slag och hans begrepp om ära något öfverspända, om vi till måttstock taga vårt förehafvande."

"Men det gäller ju icke blod, frände, utan blott en oskadlig kraftsåtgärd, ett hot på sin höjd; åsynen af en öfverlägsen härsmagt under Erengisles befäl skall utom tvifvel vara nog för Valdemar."

"Nej, vi få ej förtrösta på sådant", sade herr Birger. "Skarpa hugg skola ej uteblifva, och blod *måste* flyta om icke konungens hofmän äro så fege inför fienden som de äro dristige bland qvinnor. Men riddaren är ej blödig, junker; han skulle tvärt om skämmas om konungen blefve hans fånge under dylika omständigheter."

"Han måste dock hafva kommit hitöfver för *något* ändamål", invände junkern, icke utan ifver, "fastän han icke låtit undfalla sig något derom, utom det, att herren af Sundholm anbefalt honom att resa till Ymseborg och taga eder broders råd. Han måste hafva ett ärende — I märkten ju sjelf huru stor hans missräkning var när han fick höra, att herr Johan vore bortrest — och om så är, hvarför skulle han icke lyssna till edra råd lika så väl?"

"Derför", genmälde herr Birger, "att Ydö icke var ändpunkten för hans resa, ej heller jag samma person som herren till Ymseborg. Dessutom känner han redan af gammalt min broder, då jag deremot intill denna

dag varit honom obekant. Dock kan det ju hända, att han vill höra på mig, men det är sannerligen ej mycket att lita på, att han skall taga råd, som gynna vårt förehafvande. — Förelägg honom ett hjeltedåd; gif honom ett tjog pröfvade ryttare och sänd honom att storma Kalmar slott eller Stockholms, och han skall göra det. — Men något faller mig in, frände, som jag icke tänkt på förr; han är fredlös och arm; må hända kunna vi egga honom till ökad bitterhet mot konungen och få honom att för sin säkerhet mottaga ett anständigt följe, hvarmed vi kunna sända honom i konungens väg. Riddaren säges aldrig hafva vändt faran ryggen; utan tvekan skall han mottaga hofmännens anfall, om ej för annat, så för ärans skull. Man kan hafva en skara svenner till reds i händelse det skulle gå riddaren emot, men sannolikt skall han häfda sitt rykte och gå segrande ur striden. — —"

"Men, frände", afbröt junkern; "medan riddaren är upptagen af sitt försvar, så skall Valdemar utom tvifvel se till att komma undan."

"Nej, I misstagen eder. Den förste, som han skall ansätta, är just konungen, och hofmännen skola näppeligen länge uthärda slagen af det lika ovanliga som fruktansvärda vapen han valt; i alla händelser kunnen I vara säker om, att konungen stannar död eller fången på platsen."

"Det senare helst", sade junkern mörkt; "jag likar ej tanken på hans död, ty han är dock min broder. Men förslaget är för öfrigt ej illa, och jag tror, att om vi gå till väga med klokhet, så skola vi om sider lyckas bringa riddaren till den punkt vi önska. Han behöfver ju icke ana bevekelsegrunderna till den vänskap vi visa honom; för öfrigt skall han ju deraf draga betydlig vinst, och *om* han lyckas, är det vi, som hulpit honom till sina gods. Jag hyser följaktligen inga betänkligheter vid att biträda denna plan, hvadan det blott återstår att beräkna följderna. Jag står likväl fast i min tro, att hertigen skall ursäkta medlen sedan ändamålet

är vunnet, ja, jag åtager mig att blidka honom. Misslyckas mot förmodan anslaget, så skall ju ingen af oss varda blottställd för följderna, utan hela saken tillskrifvas den fredlöse riddarens hämdbegär."

"Allt detta är tydligt nog", sade herr Birger, "och jag fruktar ingalunda hertigens vrede beträffande utfallet. Men jag känner honom allt för väl för att icke veta, att den hemlighetsfullhet, som skulle komma att råda öfver anslaget, i hvilket ej ens hertigen skulle blifva invigd, skall förtörna honom. Hertigen, oaktadt han sjelf sveper alla sina handlingar i hemlighetsfullhet, hatar allt slags hemlighetsmakeri hos andra, och är misstrogen och långsint, Erik. Det duger icke för oss att ställa oss så att vi öfverstrålas af en Ingemar Nielsson, en Peder Porse eller andra utländska gunstlingar, som han, till stort men för sin sak, visar benägenhet att sätta oss svenskar öfver hufvudet. Vi måste noga betänka allt, grunda och sofva på saken och behandla ämnet igen när hjernan, vederqvickt, är mägtig af skärpa. Låtom oss således ej tala vidare härom i afton, ty jag hoppas att riddaren stannar här för en eller flera veckor, efter som både herren till Ymseborg och hertig Magnus äro borta, och i morgon hafva vi också en dag."

Efter ännu några ord af mindre vigt, skakade herrarne hand med hvar andra och skildes för att begifva sig till hvila.

"Om de, som kalla sig hertigens vänner", mumlade herr Birger för sig sjelf, i det han företrädd af en fackelbärare gick till sin sofkammare, "voro mindre rädda om sitt skinn, så skulle en annan ordning snart vara rådande här i landet, utan att slika medel som dessa måste tillgripas. "Alla vilja hafva björnens skinn, men ingen vill släppa till sitt eget", det är det vanliga. Men jag skall tala med den tappre riddaren och se hvad som kan göras. Må hända skall han blifva mindre förbehållsam när han fått tid på sig och fått höra hvad det gäller — ja ja; man kan icke veta hvad han fått i

sin hjerna; han är en man, som mera älskar handling än ord, och vore i stånd att i konungens eget hof begära upprättelse eller kräfva hämd. Ha; det vore ej illa. — Men jag skall höra i morgon, eller annars inom kort."

Under detta samtal med sig sjelf hade herr Birger hunnit till sitt rum, och tjenaren kastade just upp dörren för att låta sin herre träda in, då ett häftigt oväsen plötsligt kom honom att stanna och lyssna. Det lät som om någon sökte med våld bana sig väg uppför trappan; två, tre röster talade på en gång och hvar och en tycktes låta sin mening åtföljas af ett eftertryckligt svärdshugg, att döma af det vapenslammer, hvaraf hela hvalfgången genljöd, medan folk ilade till från alla sidor.

"Har kung Valdemars handtlangare brutit sig ut?" sade ändtligen herr Birger, "eller hvad gäller allt detta. Gå, sven, och — — —"

"Du skall icke gå upp på slikt sjelfrådigt vis", hördes här hofmästarens vreda stämma borta vid trappan. "I tornet skall du plikta för din närgångenhet, men värre skall hända dig om du stör borgherrns sömn."

"Undan — till baka der — undan säger jag — gif rum!" svarade en röst, som icke var svår att igenkänna, och herr Birger såg flatan af en klinga dansa i fackelskenet, i det mannen, som svängde henne, sprang upp i gången. "Ingen skall skilja mig från herr Erengisle så länge jag har armar och ben och hufvud nog att föra dem — undan dem — herr Erengisle! —"

"Skall jag hemta edert svärd, herre?" hviskade svennen till herr Birger; "han kommer hitåt!"

"Nej", svarade denne, och i samma ögonblick stod mannen fram för honom.

"Hvem är du, fridstörare, som så boldt vågar din nacke? Är du galen eller hvad? Eller är du drucken?"

"Intetdera, herre", svarade mannen oförskräckt. "Jag är Björn, riddar Erengisles vapendragare och dräng, och kommen för att söka min herre och tillbringa nat-

ten vid hans dörr, så som jag är van. Står jag inför den mägtige herren till Ydö, så är jag säker, att han vill öfverse med min djerfhet för riddarens skull, hvars tjenare jag är, och icke straffa en gammal hund för hans trohet."

"Du är en förvägen sälle", sade herr Birger strängt och kastade en skarp blick på karlen.

"Jag tog eder för att vara herr Erengisle", genmälde Björn oförsagd som förut. "I skolen tillgifva mig det, herre."

"Men det skall ej lända dig till men denna gången", fortfor herr Birger.

"Det var ärligt sagdt."

"Dock har du derför icke att tacka dig sjelf, karl, utan har jag öfversett med dig, så är det för herr Erengisles, din herres, skull."

"För någon annan herre skulle jag ej hafva gjort mig omak, herr Birger, än mindre vågat mitt skinn, huru groft det än är, eller äfventyrat eder nåd", genmälde Björn.

"Nå väl", sade borgherrn, "så mycket bättre för dig, men tag mitt råd, och sätt ej hela huset på ända nattetid dit du nästa gång kommer, ty andra skola må hända icke hafva den aktning och vänskap för din herre som jag. Hofmästare! Tagen honom till herr Erengisles sofrum och gifven honom ett rum der utanför."

"Utanför?" sade Björn. "Nej, inne i rummet, herr Birger. Skall jag sofva lugnt, så måste herr Erengisle och jag andas samma luft."

Borgherrn hade emellertid redan slutit dörren efter sig och hörde icke dessa Björns sista ord, men hofmästaren upptog samtalet under det han visade honom vägen.

"Så långt hade du kunnat komma utan allt bråk, du oroliga trindskalle", muttrade han, "men du kommer, gissar jag, att med ränta få till baka alla de kindpustar och flator som du utdelat, bara de få sigte på

dig i morgon. Och så vill du andas samma luft som herr Erengisle — du? — du, svin! — Ja, spörj den värdige riddaren sjelf, så får du väl slikt svar som du förtjenar, skälm."

"Frukta ej för det, hofmästare", genmälde Björn. "Tvärt om; I skolen se, att riddaren är artigare än I tänken — här kommer han sjelf!"

"Hvad är på färde", sporde herr Erengisle och visade sig i dörren till sitt rum, "är det herr Birger eller junker Erik eller hvem? — Ja så är det du, Björn; har något inträffat?"

"Ja *jag*", svarade svennen, "och det med buller och bång sedan de vägrade mig tillträde till eder, herre. I kunnen förstå, att jag icke gaf mig, utan slog mig fram till borgherrn sjelf och vann så mitt syfte, tack vare hofmästaren, som fört mig hit."

"Bra gjordt, hofmästare", sade herr Erengisle. "I skolen hafva tack. — Jag fruktar dock, Björn, att om du icke bragt en kärfve halm med dig, så skall du komma att ligga hårdt nog, ty här finnes intet annat bolster för dig än golfvet, så att för en natt eller två hade du bättre att njuta de beqvämligheter, som stå till buds i vaktstugan."

"Med förlof, herre, jag fann ej golfvet i vaktstugan mjukare än hvad det är här, och vill icke hafva all min möda spild, så att om I tillåten, stannar jag."

"Gör som du vill, men det är så godt att först som sist säga dig, att för alltid får detta icke fortfara, Björn."

"Så länge likväl, som det täckes eder att resa omkring i landet, riddare. När I sätten eder ner på edra arfvegods, så skall jag gerna uppgifva min plats. — God natt, hofmästare."

"Menar du din tjenst, så får det icke ske", svarade riddaren, "ty om du nödvändigt måste vara inom hörhåll såväl om natten som om dagen, så finnes det nog af rum för dig på Öja, och det nära mitt sofrum."

Björn stängde dörren.

"Nej", sade han, "icke uppgifver jag min tjenst af egen vilja, om det är så, att I viljen behålla mig. Dock är jag redan till åren, riddare, och skall innan I kommen till ro blifva för styf att göra min tjenst eder till nöjes."

"Åhå, Björn; så länge skall det väl icke dröja."

"Ja, jag vet intet mera än hvad som sades der nere i vaktstugan, herre, och förmodligen var det uppblandadt med lögn för att göra mig förtretad. Men i alla fall anser jag utsigterna ogynsamma, om Kjeldor Andersson skuggar dem, ty jag känner den räfven från den tid jag bodde på Östersjön, och minnes jag rätt, så hafven äfven I haft erfarenhet af honom.

"På hvad syftar du nu, Björn? Hvad har Kjeldor Andersson att göra med mina utsigter? Jag känner honom icke och vi hafva alls intet otaldt med hvar andra."

"Må väl vara, herre. Men, sen I, sedan han i förläning af konungen mottagit Öja och — — —"

"Öja!" ropade herr Erengisle och for upp ur sängen, hvarpå han kastat sig, "Öja, säger du. Kjeldor Andersson på Öja?!"

"Jag trodde, att det var eder bekant, herre."

"Det så djefvulen heller; hvad var det de sade der nere?"

"Att utom tvifvel skulle Kjeldor gifva sig på flykten så snart han hörde trampet af eder häst, och att I således ingen möda skulle hafva att sätta eder i besittning af godsen."

"Sade de slynglarne det?"

"Ja, och att om I lemnaden Ydö i morgon bittida, så kunden I utan ansträngning vara på Öja på aftonen af tredje dagen, det vill säga, samma afton som herr Kjeldor afreser."

"Och huru kommer det sig, att man har så noga reda på Kjeldor?"

"Han, utländingen, och hans folk äro sagesmännen — så är det sagdt mig åtminstone — utskickade som de voro af Kjeldor Andersson sjelf. De lära också hafva omtalat, att hela trakten är uppfyld af ströfvande beväpnade män."

"Men äro då de utskickade i full frihet att gå här ut och in efter behag?" sporde riddaren. "Då, synes det mig, är här föga gästfrihet att vidare vänta, och bättre vore det att i så fall få ut hästarne nu, sedan jag i alla fall i morgon skall resa härifrån."

"Nej", genmälde Björn, "för den saken kunnen I vara lugn. Den ärlige herr Birger fann, när de kommo inför honom, att de voro spejare lika mycket på honom som på eder, och så satte han dem utan krus under tornet att vänta på bättre dagar."

"Det kallar jag beslutsamt", sade herr Erengisle; "han är en riddersman, herr Birger, och har således sparat mig en hel del besvär. Men i morgon bittida stiga vi till häst med solen, Björn; se derför till att få en blund i dina ögon, och bättre hvila än din bädd skäligen bör kunna gifva dig.

"Med förlof, herre; ett högt pris är bjudet för edert hufvud."

"Ett pris — ah, verkligen!" utbrast herr Erengisle med ett leende af förakt och trots. "Jag tror, att jag har hört något derom; men hörde du summan?"

"Det är möjligt, att de hafva hört galet", svarade Björn; "men tio mark silfver är det sagdt att vara."

"Tio mark — vid svärd och bälte! högre värderar jag mig, och Kjeldor — är det Kjeldor Andersson, som har haft det der påfundet? — Kjeldor borde veta, att min högra hand allena väger mera än så. Pris, för sann, pris! — ha ha! — nej, Björn; låt oss sofva. I morgon, om tillfälle blifver, skall jag lära dem att rätt värdera mina tillhörigheter — pris! — ha! — en olycka öfver deras dristighet!"

Nionde skiftet.

Tidigt den följande morgonen lät herr Erengisle för sin värd tillkännagifva sin afresa från Ydö och omedelbart derefter uppsadla hästarne.

Herr Birger befann sig ännu i bädden när budet kom, och blef temligen öfverraskad af riddarens hastiga beslut, så mycket mer som det var ett slag åt de förhoppningar han hyste om att kunna värfva den unge äfventyraren. Fortare än vanligt kom han derför ur sängen; i badet dröjde han ej hälften så länge som han annars plägade, och i hast påkastade han kläderna, hvarpå han oförtöfvadt begaf sig till riddarsalen, der frukostbordet redan var iordningställdt, och herr Erengisle väntade.

"Det gör mig ledsen, riddare", sade han varmt bytande handslag med sin gäst, "att I ej ären bättre till freds med den gästfrihet jag bjudit. Hvad står på, herr Erengisle, sedan I under natten hafven fattat ett så raskt beslut?"

"Vigtiga ärenden, herr Birger, jag tackar eder", genmälde herr Erengisle. "Jag hör att Öja, mitt fädernegods, af konungen blifvit förlänadt till herr Kjeldor Andersson på Kalmar slott, och jag är nu betänkt på att äfventyra min sista blodsdroppe för att drifva främlingen ut från den borg jag nedärft från mina förfäder, och i hvars högsäte endast suttit män af Sveriges ädlaste blod."

"Menen I allvarligt, riddare?" sporde herr Birger.

"Fullkomligt. Jag är likväl ledsen att så snart vara nödsakad att afsäga mig all den glädje och beqvämlighet I så ädelt bjuden mig. Men, som sagdt, min faders hus får icke hysa vanbördingar, eller måste det jemnas med jorden."

"Men, ädle riddare, huru viljen I sätta edert beslut i verket? Hade det icke varit en dålig välkomma,

så skulle jag redan i går hafva underrättat eder, att Kjeldor vidtagit utomordentliga försigtighetsmått just för att icke blifva öfverraskad af eder. På två, tre dagsresors afstånd från Öja svärmar hans beväpnade knektar i hopar om tre, fyra man, somliga till fots, de flesta beridne, alla stadda i ett och samma ärende, nemligen att fånga, och, om det behöfs, äfven döda eder. Jag ser ingen möjlighet att slippa oantastad förbi dem alla, herr Erengisle, och stöten I på en — vid första vapengny skolen I hafva ett halft tjog öfver eder."

"Det är allt för sannolikt, herr Birger, allt för sannolikt", sade riddaren; "men det får ej vara något hinder. Jag har en god pansarskjorta, ett präktigt vapen samt en tung arm, och detta får uppväga öfvermagt och allt. Dessutom följer mig min tjenare, Björn, hvilken är en handfast kamrat."

"Och så utrustad viljen I då kasta eder i allsköns faror, riddare, — beträda en mark, af hvilken hvarje tumsbredd är uppfyld af faror och förräderi! I hafven förhastat eder, I hafven icke vid sunda vätskor öfvervägt hvad I stån i begrepp med att göra, I hafven ej sett saken på alla sidor, unge vän. Dröj här — stanna i dag på Ydö och tag den hvila, som I efter edra mödor behöfver. Jag bär flera år på nacken än I, och jag erinrar mig väl huru benägen jag vid edra år var att under inflytande af öfverretningar rusa åstad och begå handlingar, hvilka jag i sundare sinnestillstånd måste — icke ångra, ty sådant vore en man ovärdigt, — men erkänna vara öfverilade. Blif derför min gäst ännu ett dygn, ädle herre, och låt min erfarenhet råda eder, ty skada vore det, om I störtade eder sjelf i faror, som skulle leda raka vägen till fångenskap och död, ty så uppretad var konung Valdemar, att han dömde eder förlustig fred, gods och lif. Viljen I till fromma för eder sjelf och eder faders gård ligga ogild äfven om I blifven slagen af den råaste hand, som någonsin sudlades af menniskoblod? Ty en lif-

dömd kan köpa sig fri från straff genom mord på eder. Men dessutom, herr Erengisle, hvad nytta tillför det eder att just nu uppsöka Kjeldor. Så vida mina underrättelser äro rigtiga, så bryter han upp från Öja om trenne dagar. Vänta till dess, riddare, vänta till dess han dragit sitt folk från orten. Det är icke troligt, att han skall lemna Öja blottadt på försvar, men utom tvifvel drager han in de flesta af sina kringströfvande hopar, och således skall trakten varda öppnare för eder. Då skulle jag äfven vara villig till att lemna eder några rotar ryttare, så att I utan någon större fara kunde uppnå Öja."

"I skolen hafva mycken tack, ädle herr Birger", sade herr Erengisle förbindligt. "I skuld stannar jag hos eder för den del I tagen i min välgång och för de bekymmer om min framtid edra ord så väl uttrycka. Varen försäkrad att hade jag något val, ej skulle jag betänka mig, ej skulle jag visa mig så otacksam som jag må hända nu förefaller eder. Min pligt är att taga vara på det arf jag fått från min fader och se till, att vanära ej klibbar dervid. Mitt beslut är således orubbligt. Vore farorna än tio gånger så stora och hindren oöfverstigliga — till Öja måste jag."

"Ha! I sanning, riddare, det grämer mig, att I förkasten mitt råd. Tro mig, det är väl menadt, och — I kunden draga mycken vinst af min vänskap. Jag vet nemligen en väg, å hvilken I lätteligen kunde komma i fredlig besittning af eder gård igen, och i sammanhang dermed vill jag draga eder uppmärksamhet till den omständigheten, att så länge konung Valdemar är landets herre, skolen I aldrig få fred af honom."

"I menen, herr Birger, att, om jag stannade på Ydö, eder magt är stor nog att skydda mig mot konungens?"

"Ej alldeles så, herr Erengisle, men I veten, att aktningsvärda medel stå jarl Filips ättlingar till buds, och att min slägt alltid haft inflytande på landets öden,

— i många fall större än konungens egen. Jag kunde närmare förklara mig, om I villen gifva eder tid att lyssna."

"Det kunde ej hafva något inflytande på mitt beslut, herr Birger. Under andra omständigheter skulle jag vara benägen att höra edert förslag, men i dag kan jag, får jag det icke."

"Men besinna då, riddare, det fåfänga, det galna — I skolen tillgifva mig detta uttryck — i att ensam löpa till storms mot en obetvingelig, spjutspäckad mur af jern. Besinnen, att äfven om lyckan skulle gynna eder, så till vida, att I helbregda och fri anlände till Öja, åtta dagar ej skulle förflyta, förr än I med eld och svärd voren jagad ut ur eder faders sal. Betänken eder ännu en gång, tagen skäl och sägen åtminstone, att I icke hållen mig för en narr. Jag menar upprigtigt med eder i denna sak."

"Derom när jag intet tvifvel, ädle herre; tvärt om är jag eder förbunden och erkänner med mycket nöje, att edert råd må hända vore det bästa att följa, Icke desto mindre står jag fast vid hvad jag föresatt mig, och ber eder att icke misstycka. Har jag en gång satt foten på min egen tröskel, skall ingen förmå drifva mig ut, så länge min arm något förmår, utan skall jag försvara den så som jag bäst kan eller ock dö hjeltedöden såsom mången en riddersman före mig. Låt mig derför säga eder farväl, herr Birger, och tack för den gästfrihet jag rönt, och må vi så skiljas."

Sorgset och förebrående betraktade borgherrn sin gäst.

"Sannerligen", sade han ändtligen, "oböjligare man mötte jag aldrig, och synes det som ord här ej mycket nytta. Hafven I då slitit alla band med verlden sedan I så envist fasthållen vid att störta eder i dödens gap? Jag känner herr Johan Bååt väl och har hört att mycken vänskap rådde mellan eder."

"Det eger sin rigtighet, herr Birger", svarade herr Erengisle rodnande, och tillade hastigt: "men nu farväl."

"Dock vore det fåfängt att åberopa vänskap allena", fortfor borgherrn med blicken stadigt i riddarens öga. "Andra och ömmare känslor måste anslås om I skolen röras till eftertanke, men viken I icke för dem, herr Erengisle, så skall jag sörja för, att jungfru Anna Bååt icke skall fälla någon tår, när en gång I hafven brutit eder galna panna. Tänkten I på henne, som I hafven svurit trohet, så skullen I icke så vårdslöst blottställa eder, men I hafven glömt pligterna mot henne och — —"

"Svärd och bälte!" afbröt riddaren, nu så blek som han nyss var röd. "Menen I, att jag icke känner mina pligter mot min trolofvade?"

"Tillgif mig, tillgif", genmälde herr Birger; "utom tvifvel kännen I dem, och det gör eder lika stor heder som det är mig fägnesamt. Jag misstog mig; lugna eder, ädle vän. Sitt ned, gör mig till viljes häri, och låtom oss språka vänligen samman öfver bordet. Jag har mycket att säga eder, många förtroenden att göra. Först tillåt mig likväl att gifva befallning om att afsadla edra hästar."

"Nej", sade herr Erengisle häftigt och igen flammade hans kind, och brådskande drog han stålhandsken på: "Hafven I kommit mig att ändra mitt beslut en gång, så tänker jag, att dermed nog är vunnet. Farväl!"

Så sagdt, och stolt skred den unge riddaren förbi den förbluffade borgherrn ut ur salen. Han var upprörd och vred, derpå kunde man icke misstaga sig, och hans högra hand hvilade kanske afsigtligt på stridsyxan. Innan herr Birger kom sig före var han redan utför trappan. På borggården väntade Björn. Ett språng och riddaren satt i sadeln; på en vink öppnades portarne och långsamt red han ut från Ydö. I detsamma nedkommo på gården borgherrn sjelf och junker Erik, men herr Erengisle ville icke stanna, utan

fortfor att rida ned från slottet med Björn, mot vanan bakom sig. Herrarne voro begge förtretade, herr Birger dessutom en smula förnärmad.

"Det var en evinnerlig skada", yttrade junkern, "och en stor förlust för oss, frände. Må hända skall han dock vända om när han erfar, att farorna verkligen äro allvarligare än han tror sig veta."

"Det har jag ingen anledning att förmoda, så stolt som han är." svarade herr Birger, "utan skall han nog fortsätta sin väg. Han är, som jag sade, en sjelfrådig herre, som hvarken tager förnuft eller skäl, utan tror sig sjelf i stånd till allt. Måtte hans höga flygt ej stäckas på ett blodigt sätt innan han tröttnat på färden!"

"Det vore skada!" utropade junkern. "En vägvisare borde åtminstone sändas honom."

Emellertid red riddaren helt styf borgaleden nedåt. Han hade blifvit sårad på en ömtålig punkt, som man kan tänka, ty han var ej van att förehållas sina pligter, men hans vrede varade ej länge. Han kunde ej neka, att han ju, såsom herr Birger framhållit, skylde sin trolofvade mycket i gengäld, ej mindre för all hennes kärlek och hängifvenhet än den olycka hans anstiftningar dragit öfver hennes närmaste anhöriga jemte henne sjelf. Dessutom hade han lofvat henne att icke utan nytta eller der äran ej fordrade det blottställa sitt lif.

Han leddes till att i minnet genomgå hela sitt samtal med herr Birger. "Det var illa, att hans fädernegård skulle g:fva tak öfver hufvudet åt inkräktande vanbördingar; det var skam, att hans gods skulle befinna sig i främmande händer, och hårdt, att han sjelf fattig och arm måste draga land och rike omkring, utan hus, hem eller egodelar; och han hade svårt att erkänna sin vanmagt. Dock — för löftets skull, som han gifvit Anna, hade det kanske ändå varit bäst, att han uppgifvit sitt beslut att ensam rida till Öja, ja, han måste erkänna, att han icke begrundat saken, att han verkligen för-

hastat sig och handlat öfveriladt mot herr Birger. "Det vore illa", sade han till sig sjelf, "om jag stupade äfven i min faders sal, ej äldre än jag är och med framtiden, ehuru mörk och kulen, för mig, ty derhän kommer det väl att gå, när jag rätt betänker hvad jag skall hafva att bekämpa — ha! efter de löften jag gjort återstår mig intet annat än falla med svärd i hand. Sannerligen, jag gjorde herr Birger orätt! bättre lön kunde han hafva väntat för sin gästfrihet och sina vänliga råd, än jag bestod; jag var otidigt het. Men det står nu icke att ändra; jag är arm, ty konungen tog mina gods, och mitt rykte är sudladt. Sant är, att jag fullgörliga tränger hjelp och behöfver vänner för att återvinna hvad jag förlorat — men hvarken det ena eller det andra får köpas till ett sådant pris. Om herren af Ymseborg är borta, och jag mist vänner i herr Birger och junkern, så återstår mig ännu en, och dertill en mägtigare vän i hertig Magnus. Att utbedja sig hans råd är ingen förödmjukelse."

Hertig Magnus hade alltid varit hans vän och ofta uttalat sin önskan om att få räkna riddaren som sin gäst å Nyköpings hus. Till honom beslöt vår hjelte för den skull att resa. Han hoppades att genom hertigens bemedling kunna utverka lindring i domen öfver herr Johan, så att han återfinge sina gods. För sig sjelf vågade han visserligen icke hoppas något sådant, men möjligen skulle hertigen kunna förskaffa honom lejd, så att han blefve i tillfälle, dels att frånlägga sig de beskyllningar, som hvilade på honom, dels att bemöta konungens klagomål och försvara sig.

Åt Nyköping således vände han sin häst. Björn, som under oafbruten tystnad och utan aning om det, som tilldragit sig mellan Riddaren och herr Birger, följt sin herre, fick befallning att komma upp jemsides, och så gaf herr Erengisle hästen sporrarne till raskt traf.

I den nordliga rigtning riddaren nu färdades, var naturligtvis faran att stöta på Kjeldor Anderssons ut-

skickade mindre än om han tagit den väg, som genom Vedbo och Ekesjö, förbi Sundholm (herr Johan Bååts slott) ledde till Jönköping, men å andra sidan låg hans väg genom Söderköping, en vid denna tid mägtig och rik stad, å hvars slott, Stegeborg, satt en annan af konungens tillgifne, herr Rörek Birgersson, bekant för sin illvilja mot hertig Magnus (till hvilken han måste uppgifva sina anspråk å Helgas af Hästnäs hand) och densamme, som på sin tid företog herr Johan Filipssons häktning, för öfrigt en nagel i ögat på alla missnöjde. Utan tvifvel skulle Rörek göra sitt yttersta för att i sina händer få Erengisle, hvilken så oförsonligt förbrutit sig mot konungen, och allt för sannolikt vore det, att, då riddaren hela tiden var nödgad att följa stråkvägen och emellanåt tvungen att söka hvila och förfriskningar, man i sin ifver att förtjena det pris, som var satt på hans hufvud, skulle åtminstone hänleda Röreks uppmärksamhet på honom. Ännu så länge kunde han dock vara jemförelsevis säker, ty tvenne stora dagsresor skilde honom från staden, och årstiden var ej den, under hvilken man helst reste.

Lyckligt anlände han också för första natten till till en bondgård, liggande något på sidan om vägen, blef gästvänligt mottagen och fick husrum för sig sjelf och svennen samt stall och foder för hästarne. Det var ej sed den tiden att spörja resande om deras namn, men det var ej svårt att skilja mellan en riddersman och en bonde. Dock sörjde Björn så mycket han kunde, att icke riddarens namn blefve kändt, och hade för öfrigt öga för hans och hästarnes säkerhet. Några misstankar tyktes ej heller hafva uppstått beträffande hvilka de resande voro, åtminstone förblefvo de ostörda under natten och stego om morgonen vederqvickte i sadeln.

Men i det Björn satt foten i stigbygeln slog honom plötsligt en tanke. "Hvad", sade han, "hvad om I dröjden här öfver dagen, herre, och fortsatten resan vid

solnedgången? I morgon bittida vid denna tid kunden I vara vid Krokeks kloster och på aftonen i Nyköping."

"Hvarför sådant uppehåll?" genmälde riddaren. "Jag känner till ett herberge i Norrköping, der jag kan hvila så bra som någonsin här eller på Krokeksmunkarnes hårda bädd. Upp med dig och begifvom oss på väg!"

Björn tordes ej göra någon invändning just nu, emedan bonden stod inom hörhåll. Utan tidsutdrägt steg han derför till häst, hvarpå riddaren sade sin värd ett vänligt farväl. Snart befunno de sig åter på väg.

Dagen var otreflig, ruskig och gråkall, och en fuktig, genomträngande vind blåste rätt mot dem, medan marken till följe af ihållande töväder var bottenlös, och dyn stod hästarne upp på halfva skenbenet. Men dylikt afskräckte ej riddaren. Visserligen hade han ingen kappa, hvari han kunde skydda sig mot den isiga morgonluften, men det bekymrade honom icke. Han var van vid umbäranden och försakelser; dem hade han att tacka för sitt rykte som krigare, ty de hade för honom möjliggjort hvad de utvalde kämparne för den heliga grafvens försvar aldrig tilltrott sig.

Men flera gånger under dagens lopp sporde han Björn huru det stode till. Björn var dock väl utrustad, försedd med en tjock pels och ur stånd att erfara någon kyla, hvilket dock riddaren syntes hafva svårt för att tro, genomblåst och frusen som han sjelf var. För att hålla sitt blod någorlunda i rörelse begagnade han hvarje tillfälle som vägens oländighet tillät för att sätta hästen i traf; men ur dyn reste sig stora stenar, som blefvo allt talrikare i den mån de resande nalkades Söderköping, och hvilka gjorde en starkare eller längre fart särdeles ansträngande för djuren.

Ofta måste riddaren afvika från sin kosa, för att på omvägar inåt skogen omgå de moras, af hvilka vägen här och der tycktes bestå. Färden gick derför långsamt och

var på intet vis angenäm, helst på fyra hela raster icke en gård fans, hvarest de kunnat pusta ett ögonblick och uppmjuka sina stelnade lemmar.

Ändtligen vid middagstiden blef ett kyrktorn synligt i fjerran, bakom skogen, genom hvilken deras väg nästan utan afbrott gått, och efter ännu en rast öppnade sig denna för att släppa dem ut på Östgötaslätten, hvilken närmare Bråviken utbreder sig och ändar i det ansenliga fält, som är bekant under namnet Bråvalla hed. Vägen började här blifva torrare och jemnare, mellan kullarne framskymtade hus, och menniskor blefvo synliga, medan på längre afstånd ett och annat slott afteckнade sin mörka massa mot synkretsen. Ännu något längre, och vandrare till fots och häst förrådde en liflig eller åtminstone mindre ödslig trakt, än den man just lemnat. Riddaren såg sig om efter ett herberge. Strax borta till venster låg en bondgård jemte några smärre hus; klangen af jern under hamring lät honom veta, att der befunne sig en smedja.

"Dit vill jag rida", sade riddaren, "ty både jag och min häst behöfva något till lifs, och äfven du, Björn, skulle jag tänka."

"Först skulle jag vilja undersöka, hvilka de äro, som just nu stannat der", genmälde Björn, "ty jag ser hästar och folk röra sig utanför smedjan, riddare."

"Nej", svarade herr Erengisle, "dertill hafva vi icke tid, utan vilja vi äfventyra hvad som kan tillstöta och rida rakt dit ned. Visserligen finnes det många här i trakten, som sett mig förr, men alla skola väl ej derför vara fiender, ej heller skall den förste bäste, som igenkänner mig, våga störa min hvila."

"Men om det är herr Rörek Birgersson, stränge herre, så skall han åsidosätta all den aktning han skyller eder, och låta sina män utan vidare anfalla."

"*Om* det är han, hvilket vi skola veta innan vi sitta af, Björn, så vilja vi fortsätta vår väg."

"Men edra hästar äro trötta, stränge herre, och som det tör blifva för sent att, utan att uppväcka misstankar, draga sig undan, så fruktar jag, att I skolen få hela skaran i hälarne."

"Nåväl då, så få vi slåss."

"Ja ja, det lär väl ej blifva annat; men här till höger ligger ju äfven en gård. Om den icke är större, så kan dock hända, att I ej faren värre för det. Der synas inga resande, och I kunnen i fred njuta eder hvila. Mig synes det, med förlof, som vore det bättre om I afhöllen eder från handlingar, af hvilka I hvarken skörden ära eller något annat, i synnerhet då det gäller att komma till Nyköping så snart som möjligt."

"Det qvittar mig lika", sade herr Erengisle, "hvar jag tager in blott jag kan få hästarne under tak och föda för dem. Menar du den der gården? — Nåväl! vi vilja rida dit."

Med stor förnöjelse hörde Björn detta riddarens svar, och så anlände de på en sidoväg till gården. Egaren sjelf kom ut, i det han varseblef de resande, och bjöd riddaren fryntligt välkommen. Björn tog så hästarne och förde dem i stallet, och herr Erengisle steg, företrädd af sin värd, in i stugan.

En viss trefnad rådde här inne i trots af det urgamla bygnadssättet; allt var rent och snyggt; messing, koppar och jern sken, och golfvet var bestrött med enris. Detta var en ovanlig företeelse på hvardagen, men herr Erengisle blef rent af förvånad när han, i det hans blick flög öfver rummet, på väggen, ofvanför högsätet varseblef en rustning, en sköld, en hjelm och ett svärd.

Frågande såg han på bonden.

"Dessa saker tillhöra ej mig", sade denne. "Min fader fick dem som gåfva af en förnäm herre, hvilken han i slaget vid Herrevadsbro dragit upp ur ån, och allt sedan dess hafva de hängt på denna plats. Jag minnes, att de en gång voro blanka, men under årens lopp hafva rost och rök gifvit dem en annan färg, och deras tyngd

har gjort det allt för besvärligt för oss att vidmagthålla den glans de förr spredo, i synnerhet som landet nu under tjugutre år haft fred och vi bönder fått sitta i ro."

"Ah så", sade riddaren och betraktade likgiltigt rustningen. "Och du känner icke den herrns namn?"

"Det gör jag icke; men I, som utom tvifvel sjelf är förnäm och anboren, I skolen må hända igenkänna hans vapen. Det är ett egendomligt vapen, om I behagen att se, och vida skildt från de mägtige folkungarnes. Svart är det också, liksom rustningen i öfrigt, men förr såg man tydligt silfverrutan på både harnesket och skölden."

"Silfverrutan!" utropade herr Erengisle. "Huru kan det vara? — Låt mig se, vän, visa mig. Det vapnet bör jag känna."

Men nu inträdde Björn och störde herr Erengisle, ty i det han visade sitt ansigte i dörren märkte riddaren på hans mörka panna att någonting vore på färde, och dröjde derför icke att gå ned till honom och spörja hvad det vore.

"Bara det", svararade Björn, "att väl tio beväpnade män komma ridande hit ned, och att eder häst förlorat en sko."

"Hvad, bonde", sporde herr Erengisle, "väntar du främmande?"

"Det gör jag, herre", svarade den tillfrågade; "herr Rörek Birgersson har sändt mig bud att mottaga några af drottningens förelöpare och är det väl de, som komma, ehuru antalet är större än jag har rum för. Det är en svår tunga för oss, som bo nära farvägen, herre, ty slika följen pläga tömma ej mindre våra visthus än våra källare. Min gårds afskilda läge har hittills förskonat mig från konungens följeslagare, och jag har blott haft herrarne till Vinäs och Fogelvik att hysa och visa gästfrihet, fastän äfven detta är mycket nog, när aldrig en penning lemnas som godtgörelse, men nu synes det som om herr Rörek ansett, att pålagorna ej äro

stora nog, sedan han, för att sjelf icke betungas af drottningens följe, hvilket han icke kan underlåta att mottaga, sänder ett motsvarande antal af sina egna män ut på bygden för att misshandla oss och uppäta våra förråd. Men", tillade han och det godmodiga ögat fick ett annat uttryck, "väl hafva vi bönder ett långt tålamod, men en gräns finnes äfven för det. Dock, herre, tillgifven mig och var trygg; ingen skall våga inträng här mot eder befallning — — —"

"Det vet jag full väl", afbröt herr Erengisle med en afvisande åtbörd, "men frågan tyckes vara, huruvida du vill visa mig gästfrihet eller icke när jag säger dig, att jag icke tänker ersätta dig derför. Jag är icke den, som vill falla någon till last, icke ens en bonde, det skall du veta; så säg qvickt huru du behagar."

"Nej, herre, I skolen ej taga det värre än menadt var", sade bonden ifrigt, "befallen blott och I skolen få se. — Jag är en simpel man och förstår ej lägga mina ord såsom sig bör och derför skolen I tillgifva mig, om de stött edert öra; jag menade ej att förnärma eder."

"Väl så. Då, Björn, skall du se till att få min häst skodd medan vi dröja här, men väl, så att han kan stå ut en bättre fart än den vi hittills haft, ty vi hafva ej långt till Söderköping och när jag rätt tänker på saken, så är det kanske bättre att ej utsätta sig för onödiga besvär."

Björn gick och, riddaren blef ensam i stugan, ty bonden hade att mottaga Rörek Birgerssons ryttare, hvilka i det samma stormade in på gården, och lemnade rummet samtidigt med svennen.

Rustningen blef så åter föremålet för herr Erengisles tankar. Han steg fram, nedtog svärdet från väggen och undersökte det noga. Det var ett tungt vapen, bredt och kort, såsom bruket varit en mansålder förut. Kafveln var lindad med guldtråd, hufvudet väl arbetadt och förgyldt, hvilket också var händelsen med

den grofva korsstången. För öfrigt var slidan af trä med doppsko af jern och rörka af messing, men utan alla prydnader. Förgäfves letade herr Erengisle efter det omtalade vapnet, hans eget. Han hängde upp det i häftiga strider tandade svärdet och tog ned, vände och beskådade en efter annan de andra, svartnade vapnen, hjelmen, skölden. Allting var väl arbetadt, men af tjockt jern och så tungt, att det fordrades riddarens styrka för att utan svårighet lyfta och handtera det. På hjelmen hade otvifvelaktigt någon bild varit anbragt, men den hade tydligen under något slag blifvit borthuggen, att döma af åtskilliga skåror och märken på kammen. Å den fans således intet, hvaraf riddaren kunde sluta till den forne egarens slägtnamn. Skölden tillfredsställde honom ännu sämre. Den var slät och jemn, visade inga märken efter hugg, icke en gång en brusten nagel tydde på, att någonsin ett vapen prydt dess midt. Återstod således endast harnesket.

Riddaren tog ned och bar det fram i ljuset. Han kände med handen och forskade med blicken, ty han erinrade sig, att han hört, att hans fader på de upproriskes sida deltagit i slaget vid Herrevadsbro, der jarl Birger spände kronan på sitt hufvud, och att han endast genom en tillfällighet undgått sina vänners öde. Eja! der, just midt på bröstplåten var verkligen en upphöjning, en rutformig bild! Herr Erengisle gned stället med sin handske; en kant framträdde först, ytan antog en hvit färgton, derpå blef hela rutan synlig. Det led ej tvifvel mer. Lifligt berörd lät herr Erengisle dagsljuset falla fullt på vapnet. Det var hans faders — det var hans!

Tionde skiftet.

Riddaren hade sjunkit i djupa betraktelser, ty minnena från hans flydda barndomstid, den tid, då han ännu hade en fader, en moder, en syster, hade trängt sig på honom och anslagit djupt i hans själ liggande strängar. Han vände på harnesket och återkallade för sin blick sin faders ädla drag, hans godhet och kärlek; han betraktade svärdet, som så mången gång hvilat i hans faders kraftiga hand; tänkte på huru ofta, från denna hjelm, som nu hängde så rostig och svart på väggen, en kärleksfull blick sagt hans moders tårfylda ögon ett sista farväl innan de ömma känslorna veko i stridens brak för andra, motsatta, vilda. Och detta harnesk, hade icke derunder klappat ett hjerta, varmt och rikt!

Erengisle mindes väl, huru han som pilt hvilat deremot, huru ömt och kärleksfullt det varit, huru öfverseende, ädelt och godt. Det var multnadt nu med hans faders ben, och endast minnet återstod med sitt vemod och sin saknad.

Länge satt Erengisle försänkt i sina tankar från fjerran, svunnen tid och hörde hvarken ordvexlingen, som försiggick ute på gården mellan bonden och ryttarne, eller bullret af det handgemäng, som följde. Lika litet förnam han, huru flera gånger dörrarne öppnades, och qvinnor snyftande gingo ut och in eller förundrade stannade för att betrakta den drömmande riddaren.

Vid det ena minnet anknöt sig ett annat och detta blef igen källan till andra hågkomster, hvari hans länge sedan aflidna moder tog en framstående del, ty de rörde sig alla om hemmet, och med förkärlek dröjde riddaren vid minnet af hennes utomordentliga dygder, om hvilka hans fader efter hennes död så ofta talat, och vid minnet af hennes skönhet, hvilken ryktet beskrifvit i så lifliga färger. Sjelf hade riddaren endast ett mycket

oklart minne af henne, ty hon hade dött, medan han ännu var helt liten, men hennes röst hade rotfäst sig i hans själ, och dess klara silfvertoner genljödo ännu för hans öra.

Sålunda jagade minnena hvar andra. Riddaren njöt af den syn, som sväfvade för hans inbillning, af de taflor som rullades upp, och vaknade ej för en rund tid, ej förr, än det tunga trampet af stålklädda män störde honom, och en röst nämde hans namn.

"Herr Erengisle", sade man; "jag är sänd med tolf manhaftige ryttare att ledsaga eder förbi Söderköping."

Riddaren såg upp. Herr Birger Filipssons hofmästare stod framför honom.

"Och så", fortfor denne öfverlemnande till herr Erengisle en liten, men väl fyld, silkesstickad pung, "har jag borgherrns befallning att till eder återställa denna pung, som hittades på golfvet i edert rum å Ydö. Herr Birger trodde, att den innehöll sådana dyrbarheter, som möjligen kunna blifva eder till nytta, och dröjde för den skull icke med att sända mig åstad tillika med detta bref, herre, af hvilket herr Birger ber eder genast taga del."

Herr Erengisle var skäligen öfverraskad, ej mindre af att så plötsligt se sig omgifven af oväntade följeslagare, än att finna, det han förlorat sin pung, i hvilken han, i brist på tillfälle att annorlunda förvara det, nedlagt det smycke, som han mottagit af sin trolofvade. Den senare omständigheten var dock den, som slog honom mest, och så djup var hans blygsel öfver, att han kunnat glömma en sådan klenod och icke bättre aktat på jungfruns minnesgåfva, att han rodnade ända upp under hårfästet. — Men han hade ju haft armbandet i sin hand denna morgon! han hade ju beskådat det, kysst det! — Hans hand flög till den del af bältet, hvarest pungen plägade hänga. Mycket rigtigt; der var den ju; armbandet låg säkert nog deri. Hvad var då meningen med allt detta? — Han ryckte till sig brefvet, afslet silkestråden och läste.

Hofmästaren, som betraktade herr Erengisle, märkte, att denne skiftade färg, och gissade af vissa åtbörder, att brefvet var föga till hans behag. Men så småningom och i det han läste vidare eller om igen — svårt att säga hvilket — jemnades det veck ut, som lagt sig mellan hans ögonbryn, och han höjde hufvudet och lät en lugn blick flera gånger falla full på hofmästaren, liksom hade han velat säga något. Ändtligen bröt han ock tystnaden.

"Säg herr Birger", sade han, "att jag är honom tacksam för hans vänskap och skall ej glömma att ådagalägga det, när helst tillfälle yppar sig och jag så förmår. Säg äfven, att jag funnit hans råd godt, men att jag för närvarande anser mig icke böra värfva folk, såsom han föreslår. I skolen derför återföra alla edra män till Ydö slott, men såsom en ersättning för möda och besvär, som I hafven haft, så behållen denna pung och delen innehållet mellan edra män."

"Jag tackar eder, herr riddare", svarade hofmästaren bugande, "men är det så, att I icke hafven något för mina män att göra, så hafva de ej bruk för edert silfver. Herr Birgers män mottaga sold af honom allena, och jag är bemyndigad att strängt straffa den, som befinnes innehafva någon annans penningar."

"I kännen således innehållet af detta bref", sporde riddaren.

"Nej, riddare, det gör jag icke. Men herr Birgers befallningar lydde på, att jag skulle hålla mig beredd att hörsamma eder, eller, i händelse det icke skulle behaga eder att värfva hela skaran, utvälja så många deraf, som I sjelf måtten önska."

"Nå väl", sade riddaren. "I så fall behåller jag pungen och hoppas, att förr eller senare kunna underrätta herr Birger om eder omutlighet, hofmästare. Sådana män som I är det en rätt stor glädje att höra tala och en stolthet att hafva i sin tjenst. Låt mig trycka eder hand."

Björn, som emellertid varit till smedjan och fått hästarne skodda, inträdde nu, vid kragen ledande en yngling, som grät och jemrade sig och blef allt högljuddare och motsträfvigare i den mån han fördes närmare herr Erengisle. Björns stadiga tag och kraftiga arm omintetgjorde dock hvarje ynglingens försök att slita sig lös, och så stannade båda framför riddaren. På dennes fråga, hvad som stode på, meddelade Björn, att han vid smedjan fått höra, att i den närgränsande bondgården befunne sig ett helt nyss anländt bud, som aktade sig till herr Rörek i Söderköping med underrättelse, att en ryttare, som man misstänkte för att vara herr Erengisle, föregående natt gästat en bondgård. I följd häraf hade Björn, då han icke kunde tillåta ett sådant bud att fortsätta sin väg, gjort sig underrättad om, hvarifrån det hade kommit m. m., och fann på detta vis, att budet vore sonen till den bonde, som förra natten varit riddarens värd. Sedan han derpå fått hästskoningen omsedd, red han in i bondgården i akt och mening att till hvarje pris hindra budet och mötte detta just i grinden.

"Och så", tillade han kort, "gjorde jag honom till min fånge, och har han bekänt sig vara sänd af sin fader för att förtjena det pris, som är satt på edert hufvud."

"Med förlof, herr riddare", inföll hofmästaren; "han är icke den ende, som rest i samma ärende. Sex eller sju af herr Röreks egna ryttare bringa honom i denna stund, visserligen icke underrättelse om eder, men om sitt allvarsamma möte med mina män, hvilket skall hafva samma följder. I voren trött, riddare, och man lät mig veta, att I sof, annars skulle jag förr hafva meddelat eder detta. Emellertid är jag redo, när helst det behagar eder att stiga till häst."

"Och I hafven slagits, hofmästare!" utbrast herr Erengisle.

"En man död och två sårade å deras sida, herre; en sårad å min. De voro tio; vi äro tretton."

"Svärd och bälte! — Jag borde dock hafva hört, hvad som försiggick", mumlade herr Erengisle. "Men jag var midt upp i gamla, kära minnen, såsom aldrig tillförene, och glömde, hvar jag i verkligheten befann mig. — Dock, Björn", tillade han högt, "gif din fånge friheten åter, och du, gosse, se här —" han stack en örtug i fångens hand. "Tag denna och säg din fader, att nu skyller jag honom intet."

"Hörde jag rätt, herre?" sporde Björn utan att våga se upp af fruktan att förråda sitt sinne. "I menen dock icke att låta honom gå ostraffad?"

"Gör som jag sagt", sade riddaren strängt, "och utan dröjsmål; på barn lägger jag ej handen. Men hvar är bonden? Kalla honom hit. Jag har att tala med honom i en angelägenhet af vigt, innan jag begifver mig af."

"Ack ty värr, herre", svarade en af de närvarande, som tillhörde huset, "han ville ej låta kungsfolket tränga sig in, efter I voren här, och det är sedvänjo att icke gifva husrum åt två särskilda följen, och så blef han slagen."

"Död?" sporde Erengisle öfverraskad.

"Nej, men sårad, riddare, och medvetslös."

"Men huru är det, hofmästare? Jag trodde, att I drifvit dem på flykten."

"Så gjorde jag ock, herre; men ej förr än jag mött eder sven visste jag hvar I voren, och innan jag så hann hit, hade våldet föröfvats."

"Det var illa. Men för mig till honom, godt folk; jag har något, som jag gerna ville, att han skulle höra och samtycka till. Emellertid bereden eder att sitta upp, hofmästare."

Något senare trafvade skaran framåt och i spetsen för den samma red riddaren mot Söderköping. Hofmästaren hade föreslagit att taga en omväg öfver Vestra Husby,

hvarifrån vägen ledde rakt till Norrköping, men riddaren hade motsatt sig detta, synnerligen af det skäl, att Björn vid smedjan af i bondgården der bredvid inhysta ryttare hört, att herr Rörek, på grund af drottningens ankomst, bortsändt nästan allt sitt folk, hvadan han näppeligen kunde ställa större styrka emot dem än att de, femton man starka som de voro, väl kunde slå sig igenom. Dessutom beräknade riddaren, att från slottet, hvilket låg lika långt i öster från staden som han sjelf befann sig i söder från samma, skulle folk ej hinna fram i rätt tid för att afskära honom vägen, — om det nu vore så, att herr Rörek fått nys om hans ankomst — men var det väl sannolikt, att slottsherrn skulle sända sina män till det nyss lemnade qvarteret för att kräfva räkning af herr Birgers män. Följaktligen höll han stora vägen rakt fram och kom snart i sigte af staden.

En half rast från Söderköping förenade sig den allmänna vägen med den, som då förde från Stegeborgs slott, hvilken väg riddaren således måste korsa innan han nådde staden. Vägskälet var på alla sidor omgifvet af skog, och dessutom kunde man från det håll riddaren närmade sig, ej se en hästlängd in på bivägen.

Då Erengisle utan att att ana något äfventyr kom ridande dit fram, smattrade plötsligt ett horn. Ögonblickligen höll riddaren in sin häst och grep sitt vapen, och exemplet följdes så snart ske kunde af hofmästaren och hans folk.

"Halt der!" ropade i detsamma en myndig stämma, och trenne beväpnade män redo fram och afspärrade vägen. "Halt der!" upprepade den af dem, af hvars stolta hållning och rika drägt kunde ses, att han vore anföraren. "I konungens namn sägen mig, hvilka I ären och hvart färden gäller."

"Hvem spörjer, med förlof?" sporde Erengisle i sin ordning. "Hofmästare!" tillade han derpå i lägre ton

och vänd till denne; "här hafva vi herr Rörek, och det tör blifva nödvändigt att försäkra sig om ett ostördt tillbakatåg för eder; håll eder derför redo att på min vink kringränna dem."

"Jag är herr Rörek Birgersson", genmälde fogden på Stegeborg och sporrade sin springare upp jemsides riddarens, "och I herr Erengisle Plata?"

"Dertill nekar jag icke", svarade riddaren; "utan är jag tvärt om glad öfver, att I hafven känt igen mig, herr Rörek. Det är en rund tid, sedan vi sist möttes."

"Så skola vi icke så snart skiljas", sade herr Rörek käckt läggande sin hand på Erengisles skuldra, "ty jag förklarar eder härmed vara konungens laglige fånge."

"I skolen tillgifva mig det, ädle herre", genmälde herr Erengisle kallt; "för att säga sanningen, så har jag icke tid att just nu följa eder. Hvad sägen I, om jag låter mitt folk ledsaga eder i stället? — Hofmästare! viljen I föra herr Rörek och hans män i all aktning till baka och se, att han får ett godt herberge öfver natten; jag skiljes nemligen nu vid eder samt drager ensam vidare, och I återvänden till Ydö med många tacksägelser för gjorda tjenster."

"Hå, hå?!" utbrast bestört herr Rörek, låtande handen falla, i det hofmästarens män slogo en ring omkring honom och hans folk. "I viljen väl ej ytterligare trotsa konungens myndighet?"

"Konungens myndighet!" svarade riddaren bittert; "det synes mig, som om jag allaredan så förbrutit mig mot den, att en förbrytelse mer eller mindre icke torde tynga något i vågskålen. Farväl, herr Rörek!"

Riddaren helsade och ville fortsätta sin väg, men herr Rörek hejdade honom.

"Väl inser jag", sade han och hans läpp skalf, "att det blefve af lika liten nytta att vädja till herr Birger Filipssons män som att här vädja till vapen, men detta är ej ridderligt handladt, herr riddare, i betraktande af eder öfverlägsenhet."

"Jag har ej handlat på egna vägnar", svarade riddaren, "utan på mina följeslagares, hvarom jag väl skulle häfva alla tvifvel, om jag hade varit lycklig nog att ensam möta eder."

"Men det är i alla fall en skymf åt en vanmägtig fiende", sade herr Rörek.

"Nej icke så", genmälde herr Erengisle; "skymf kan det aldrig kallas. Men jag ser, att I illa fördragen att färdas sålunda, och jag är villig att ändra mitt beslut, om det är så, att I viljen på annat sätt tillfredsställa mina af omständigheterna påkallade fordringar. För mig sjelf önskar jag intet, men jag begär fritt återtåg för mina följesmän och glömska af det blod de spilt, dessutom att I icke tillfogen bonden någon skada, utan tvärt om ersätten honom, i händelse edert folk öfverfallit hans gård, sedan jag reste derifrån. Sådana äro mina vilkor; de synas mig billiga, och jag förelägger eder dem till antagande."

"För visso!" genmälde herr Rörek, och det blixtrade till i hans öga. "Jag antager och lofvar att redeligen fullgöra dem."

"Det är bra nog att lofva", svarade herr Erengisle, "men det gäller också att hålla, och I ären ej berömd för ordfasthet, herr Rörek."

"Jag har ej hvarje dag att göra med sådana män som I, deraf kommer det, herr Erengisle, men mellan riddersmän gäller hedersord, och jag lofvar eder vid min ära att uppfylla edra vilkor."

"Välan; jag vill lita derpå och för resten å modet hos herr Birgers män. — Hofmästare! Drag edert folk till baka; edert återtåg är tryggadt. Och nu, farväl!"

Vinkande Björn att följa sig och bugande djupt öfver sadelbågen för herr Rörek red dermed herr Erengisle ut. Samtidigt vände äfven slottsherrn och hofmästaren samt skildes åt, båda sättande sig i traf, den förre åt Stegeborg, den senare åt Ydö.

Riddaren sjelf färdades i sakta mak nedåt Söderköping, passerade lika lugnt genom staden, men stannade icke, förr än han anlände till Norrköping. Här fann han emellertid herberget fullt af resande och kunde icke få rum, och då detta var tillfället äfven i enskilda hus — de voro få den tiden — så måste han resa vidare och om möjligt till natten försöka uppnå Krokeks kloster.

Då herr Rörek ridit ett stycke på vägen till Stegeborg befann han sig till börja med i den sinnesstämning, att det kanske var en ödets skickelse, att riddaren icke kunde få herberge i Norrköping. Högeligen uppbragt, först öfver det nederlag herr Birgers män tillfogat hans folk, och vidare öfver att se sig urståndsatt till att tukta dem så som han ville, men framför allt öfver den förödmjukelse han lidit af riddaren, befalde han genast efter sin hemkomst tre par lansar att sitta upp och sätta efter den senare.

Erengisle hade, som vi veta, icke begärt lejd, hvadan herr Rörek icke behöfde göra sig samvete af att fånga eller döda honom.

Vi vilja härmed icke hafva sagt, att lejd var något, som synnerligen aktades. Tidsandan räknade ej så noga med heder och ära, och löften blefvo ofta gjorda blott för att med fördel kunna brytas. Bakslughet och trolöshet voro lika så allmänna egenskaper hos våra förfäder som illvilja och småsinne hos oss, och hvad Rörek Birgersson beträffar, hade han deraf sin dryga andel.

Men — last och dygd, ehuru tvenne ytterligheter, gå ofta hand i hand — herr Rörek saknade icke ridderlighet när han ville. Innan hans lansar hunnit stiga till häst, hade ett omslag inträffat i hans tänkesätt: "Skam", sade han till sig sjelf, "skam vore det att begagna sig af hans stolta tystnad med afseende å hans egen säkerhet. Han är fredlös och arm, och vi torde

mötas ännu en gång. Må han fara i fred, så kan jag på samma gång hålla mitt löfte. — Han har visserligen illa förgått sig mot konungen och trotsat hans myndighet — men det får jag hämnas en annan gång!"

Riddaren anlände följaktligen oantastad, ehuru något sent, till Krokeks kloster. Visserligen voro också här många resande, och det var ondt om plats, men bröderne, hvilka tillhörde Johanniterorden och väl kände riddaren, funno på råd och beredde honom ett godt läger, samt sörjde äfven för Björns beqvämlighet och att hästarne kommo i stall.

Det hade sina allvarliga orsaker, att klostret var så upptaget nattetid.

Kolmården, den ofantliga skog, som bildar Östergötlands gräns mot norr, var nemligen under medeltiden illa anfäktad af röfvare och stigmän, hvilka understundom i stora skaror anföllo de fredliga vägfarande, ja, när bytet var lockande, till och med beväpnade riddareföljen. Historien vet berätta, "att då de påfliga uppbördsmännen 1328 i Upsala mottagit påfvetionden af erkestiftet och skulle lemna staden", varnade erkebiskopen dem för försåt, hvarför en johanniterriddare med tolf ryttare ombetroddes att föra penningarne till Lödöse å vestra kusten. Anländ till Riseberga kloster vågade dock icke riddaren "af fruktan för röfvare" föra dem längre, "hvarför biskopen i Strengnäs måste förordna, att prosten i Nerike och riddaren herr Anund Sture (tre Sjöblad) med 40 beväpnade ryttare skulle skaffa dem vidare". Detta bevisar, att trakten var osäker ännu femtio år efter tiden för vår berättelse, och huru skulle han då vara på Valdemar Birgerssons tid!

I verkligheten var Krokeks kloster ett fäste, väl besatt med vapenföre riddare, och under deras och kyrkans skydd samlade sig de resande, när natten kom och farorna på skogen blefvo större. Klostret låg också ungefärligen midt mellan Norrköping och Nyköping, och var det enda herberget på Kolmården; det var

dessutom väl försedt och öppet för alla, hvarjemte bröderne voro vänliga, hjelpsamma och uppoffrande.

På morgonen, när herr Erengisle tog afsked af klostret, hade de flesta af dess gäster allaredan rest. Han hade sofvit länge, mycket längre än hans vana var, men så var han också vederqvickt och kände sig i stånd till att genom raskare fart återvinna den tid han förlorat. Till Nyköping hade han nu endast en liten dagsresa, sex raster, det vill säga tre mil, och han borde således kunna vara der innan eftermiddagen var halft liden.

Lätt rustad, medförande intet utom sina vapen, kunde han röra sig hastigt, och upphann derför snart dem, som före honom lemnat klostret. Men med kringvandrande prester, med bikarlar och bönder var riddaren ej sinnad att slå sig i följe, utan fortsatte sin väg och lade ännu ett par raster bakom sig.

Halfvägs mellan Krokek och Nyköping låg ett litet ovädersskjul eller sälohus, som det kallades, emedan det var uppfördt, ej mindre för resandes beqvämlighet, än för att tjena till andaktsställe vid deras böner om frälsning för en eller annan aflidens själ. Det hade fått sin plats i en kjusa mellan tvenne branta bergväggar, invid en liten bäck, som porlade ned från ett ofvanför, djupt inne i skogen liggande träsk. Platsen var afrödd och öppen från vägen, men bakåt och åt sidorna begränsades den af skogen, som hastigt och topp öfver topp steg uppåt till en svindlande höjd. Huset var bygdt af timmer, med tak af torf, och hade dörr med haspe; längs väggarne stodo grofhuggna bänkar; midt på golfvet, hvilket bestod af stampad lera, var eldstaden, och rätt öfver denna fans vindögat, som tillika var utlopp för röken.

Då riddaren nalkades detta ställe, saktade han farten för att låta sin häst dricka i den vesterifrån kommande Jäderån, hvilken framrinner genom den temligen djupa dalgång, som sträcker sig nästan rakt i öster och vester mellan Kila och Lunda kyrkor.

Denna dalgång begränsas i norr af en ända till hundra meter hög, med tät jetteskog bevuxen, understundom lodrätt nedstigande bergås, längs foten af hvilken vägen löper, sällskapad af Jäderån för mer än en mil, ända till dess markens stigning skiljer dem åt, och den senare tager sitt lopp mellan tvenne ansenliga höjder för att utgjuta sig i kärret, som ligger bakom dessa, och vidare i den lilla Hansjön, medan å högra brädden åter igen mindre regelbundet än på den venstra, den svarta bergskedjan med sin täta, mörka och dystra skog reser sig, famnande skyn och skymmande solen. Det är skumt der nere på dalens botten, ödsligt och kulet. Suckar man, så snyftar skogen, talar man, så svara tusen klagande röster. — Furan står som en sörjande bergtagen mö, trånande efter befriaren. Intrycket är mägtigt. Man vill dröja, fängslad af vemod; man vill fly, förskräckt af enslighet och vildhet. Men så småningom sänka sig bergen, och skogen glesnar; det blir ljusare; en frisk vind börjar spela öfver ens tunga panna; man kommer ut på slätten, ser sig om, ryser och drager en suck af lättnad; man vaknar, så att säga, från en förtrollning.

Riddaren hade emellertid vattnat sin häst och återtagit sin ridt framåt sälohuset, der han ämnade sitta af och göra ett uppehåll. Han färdades i sakta mak, och Björn följde så nära han kunde, begge naturligtvis med vapnen i skidan, då de hvarken förmärkt stigmän eller varsnat något annat, som kunnat gifva anledning till att resa med större försigtighet. Väl visste man, att stigmän höllo till i skogen, men hvad riddaren beträffade var det icke orsak till fyllest, ty han föraktade dessa halfnakna, obeväpnade uslingar, och i icke stort större aktning höll dem rustaren; dessutom var det endast en rast till Lunda, som just låg på skogsgränsen, och det var således föga sannolikt, att något äfventyr skulle inträffa.

Men både riddaren sjelf och Björn hade sedan en god stund till baka iakttagit ett besynnerligt ljud, ett

oredigt sorl, som de förgäfves sökte igenkänna, ty det var ej klangen af rustningar eller trampet af hästar allena, utan det lät, som om man långt borta, på andra sidan Hansjön eller der i närheten, skrattat, dansat, ropat, hvisslat, slamrat med vapen, hoppat, spelat och fört oljud af alla slag, allt på en gång. Än sjönk det i dälderna, än hördes det från backarne och närmade sig allt mer och mer.

Riddaren höll stilla. Till en början var det omöjligt att bestämma, hvad det vore, och man måste tvifla på, att det härrörde från menniskor. Men så småningom framträdde de olika ljuden hvar för sig, och snart hördes röster, uppsluppna glädjeyttringar och muntra sånger, mångdubblade af ekot, fortplanta sig från klippa till klippa på ett lustigt, orimligt, vansinnigt sätt, omöjligt att skildra, men på en gång skrattretande och ohyggligt.

Det var tydligt nog ett muntert resfölje, det der, som hördes på afstånd.

Plötsligt upphörde glammet — drunknade fröjden i ett hjertskärande ångestskri, och ett vapenbrak följde, som kom Björn att lägga handen på svärdsfästet — ett döfvande tjut uppfylde luften, varningsrop ljödo, förbittrade stridsrop skallade, stål klang mot stål så att skogen skalf dervid — en ursinnig strid rasade på kort afstånd från dem. Riddaren ryckte till; en solstråle — den första den dagen — kysste hans stridsyxa, i det han ryckte henne ut, hans stridskamp ökade farten, och i nästa andedrag hördes hans välkända:

"Svärd och bälte! En Plata, en Plata!!"

Stigmän till väl dubbla antalet hade vid sälohuset afvaktat de resande och öfverfallit dem, just som de stego af hästarne. De hade blifvit omringade på alla sidor; många voro dödade när riddaren nådde stridsplatsen, och ännu flera sårade, men de öfverlefvande försvarade sig med mycken tapperhet mot öfvermagten med ryggarne stödda på skjulets framsida för att skydda ingången. Lyckligtvis voro stigmännen till fots,

de flesta af dem utan försvarsvapen och dåligt beväpnade, men deremot fans i hela resföljet icke en enda arm, som herr Erengisle skulle kunnat kalla stadig, utan tycktes det uteslutande bestå af lätt folk, veka ynglingar och små svenner, som man oftare såg i frustugan än på slagfältet.

Oförtöfvadt högg riddaren, understödd af sin sven, in, sprängde likt en åskvigg stigmännens krets och sträckte i tvenne dödliga slag med stridsyxan lika många af skälmarne till jorden och gaf de hårdast ansatte andrum. Det var ett oväntadt angrepp, men ännu voro de tjugu mot åtta, och röfvarena kämpade med dödsförakt. Inifrån hyddan hördes jemmer och tårar — der suckade qvinnor i dödlig ångest — svaga, utan försvar, utan skydd, och riddaren var de värnlösas svurna kämpe.

Hans tapperhet, aldrig ifrågasatt, var denna dag lysande. Klufna pannor, krossade skallar, slagna fiender märkte hans väg. Hvarje slag han slog eldade de resandes mod, fylde deras slappa senor med ny styrka och slet bit för bit rofvet ur stigmännens våld. Bröst flämtade, svettdroppar föllo, armar segnade, hjertan tystnade, der han red fram. Stigmännens antal förminskades, och allt hårdare ansatte riddaren dem. De kastade sig i vildt raseri mot honom, men han undvek angreppen och anföll dem, när och der de minst väntade det. Ändtligen, inseende att intet stode att vinna genom fortsatt strid, öppnade de sina rotar och upplöste sig i vild flykt inåt skogen, lemnande halfva sitt antal på valplatsen och riddaren såsom herre öfver denna.

Marken tillät icke herr Erengisle att till häst förfölja, och att till fots söka upphinna de vid klättring i bergen vane stigmännen hade naturligtvis varit lika fåfängt som onyttigt, ty den seger han vunnit var så fullständig som den kunde vara, och all fara för vidare anfall förbi. Sedan han jagat den siste stigmannen från fältet, var således hans arbete slutadt, och han hade nu endast att mottaga de tacksägelser, hvaraf han gjort sig förtjent.

Men riddaren, — vare sig han anade, hvilka de resande voro eller, hvad lika troligt är, var nöjd med framgången allena, — närmade sig ej en gång de nyss så lustiga resenärerna, utan tog i dess ställe rustaren med sig och lemnade helt oförmodadt platsen. Det är sant, att han ett ögonblick tvekade, huruvida han icke borde erbjuda fruntimmerna sin hjelp, i händelse sådan vore af nöden, men, fruktande att hans anbud skulle tillskrifvas en annan bevekelsegrund än den rätta, uppgaf han denna tanke och fortsatte sin väg, tröstande sig med att om någon qvinna erhållit till kroppslig skada vid öfverfallet, så funnos följeslagare nog qvar för att bestrida allt som vore nödvändigt att göra.

Elfte skiftet.

Skymningen hade redan inträdt då riddaren red in öfver slottets vindbrygga*), och denna vindades upp

*) Inga beskrifningar finnas, som upplysa huru Nyköpings hus varit bygdt. Slottets historia slutar nemligen redan år 1318, den 15 augusti, då de härstädes afdagatagne' hertigarnes anhängare intogo och förstörde det samma i grund, och säger rimkrönikan allt för sant, att

— Thr stodh förra bade mwr ok tyna
thr ka ma nev ey en sten at fyna.

Allt hvad vi veta är att platsen för det äldsta slottet var den kulle söder om staden och på vestra sidan om ån, der sedermera nya befästningar anlades och slutligen det slott låg, som år 1719 jemnades med jorden af fiendehand. Ingen den ringaste ledning står oss i öfrigt till buds, ty skrifter och handlingar, som möjligen innehållit upplysningar om slottet och dess bygnadssätt, hafva ty värr försvunnit, tack vare unionskonungar och utländska roffare, brand, plundring och vandalism. Man skulle dock icke allt för mycket fela mot fornforskarens mening eller tiden, om man föreställde sig slottet bygt efter samma plan som t. ex. Helsingborgs

bakom honom för att icke mera fällas den dagen, så att han, om han kommit en stund senare, kanske fått se sig om efter herberge nere i staden. Han anlände således sent, och dock skummade hans springare af svett.

"Kärna." Visserligen kunde flera andra slott tjena till förebilder, såsom Skara, Axevall, Lödöse, Stegeborg, Stockholm, Kalmar m. fl., men af de fem första återstå inga ruiner, som härvidlag kunna tjena oss till ledning, emedan de, som finnas, tillhöra en yngre tid, och hvad Kalmar slott beträffar, äro meningarne delade med afseende å tiden för tillkomsten af vissa delar deraf.

Man har visserligen trott sig finna bevis för, att de runda tornen äro af samma ålder som det fyrkantiga s. k. Vattentornet, men konsten att bygga runda torn torde icke hafva varit känd i norden förr än efter jarl Birgers tid; möjligen började den tillämpas under den praktlystne Magnus Ladulås, men man ser den ej använd förr än i fjortonde århundradet, och äfven då mycket sparsamt.

Vår åsigt är derför, att Vattentornet i Kalmar slott är det äldsta af hela bygnaden, och ifrån början fästets kärna. Till stöd härför vilja vi anföra, att ingen enda ruin från denna tid tyder på, att runda torn funnits, men deremot påträffar man alltid långa, raka stenmurar och grundvalar. I Visby, der man just var i färd med att uppföra storartade fästningsverk, — och der man säkerligen hade framstående byggmästare — och ej hann sluta arbetet förr än 1299, finnes ej spår af något annat bygnadssätt än det vanliga.

Hvad man i allmänhet bygde, när det gälde att befästa en vigtig ort, var ett stort fyrkantigt torn i flera våningar. Detta förseddes med brunn, och inredningen för öfrigt beräknades noga för ett långvarigt försvar. Men af en eller annan anledning tillbygdes flyglar eller smärre hus; efter hand blef det nödvändigt att skydda dessa mot öfverrumpling och så uppfördes en ringmur, som omborgade det hela. Men nu fordrades större besättning, vårdtorn, svennestuga, och särskildt stekarehus, och så småningom blef den ursprungliga kärnan blott ett torn af borgen och fick på grund af brunnens dervaro till skilnad från de andra namnet Vattentornet, medan de smärre, å muren ridande befästningarne, fingo namn af tillfälliga orsaker och kallades Kikut, Blåsut, Silfverhättan o. s. v.

"Vallar", hvarom vissa författare tala, funnos naturligtvis icke, ty murarne gjorde tjenst på ett bättre sätt, och jordverk användes endast vid tillfälliga befästningar eller då tid och tillfälle ej saknades för att bygga med sten. Grafvar voro deremot

Saken var, att han icke genast fortsatt sin färd efter striden vid sälohuset, såsom han gifvit sig sken af att göra, utan stannat på ett ställe, der han sjelf osedd kunde se hvad de resande företogo sig samt öfvervaka "att frukterna af segern ej gingo förlorade", såsom han utlät sig åt Björn, hvilken icke kunde afhålla sig från att uttrycka sin förundran öfver detta riddarens egendomliga uppförande. Men hvad som ännu mera förvånade och förargade den gode rustaren var, de resandes otacksamma likgiltighet: ingen enda af dem gjorde det minsta försök att rida efter riddaren och tacka honom för sin räddning, utan läto de honom fara och stego efter någon tvekan till häst och drogo vidare i lika stor oordning som hast, men tystare än de kommit.

Och riddaren? — Ja, han följde dem på ej längre afstånd än att han, om nöden fordrat, kunnat i blinken ila till deras bistånd, och vände ej förr än Krokeks portar gått upp för dem. Häröfver brummade den gamle svennen, men riddaren bad honom hålla fred och förbjöd honom att nämna det ringaste om äfventyret. — Att han så sent anlände till Nyköpings hus var under sådana omständigheter lätt förklarligt, ty den

---

af mycken nytta, i synnerhet när terrängförhållandena medgåfvo deras fyllande med vatten, ty de försvårade murens bestigande och äfven begagnandet af murbräckor.

Så ungefärligen var väl också Nyköpings hus tillkommet och utvidgadt redan innan hertig Magnus Birgersson blef egare deraf, och derefter blef det säkerligen både ståtligare och starkare, ty denne praktälskande furste nöjde sig icke med sin faders tarflighet, och då Stockholms slott hade sitt "adelshus" och kapell, så kunna vi vara visse om, att Nyköpings hus hvarken saknade höghvälfda salar eller präktiga gemak. Hvad särskildt slottet, som fäste betraktadt, angår, så var det påtagligen det starkaste i riket.

Hertig Magnus uppträdande mot konungen bevisar detta, men ännu bättre framgår detta af den omständigheten, att då slottet år 1318 togs med stormande hand af hertigarnes folk, hade det uthärdat en sju månaders oafbruten och ihärdig belägring af en förbittrad och ansenlig här.

väg han tillryggalagt för dagen var ej mindre än elfva och en half rast, d. ä. fem och trefjerdedels mil!

Rätt glad var han också när färden nu var slutad och han stigit ur sadeln inne på borggården, men han glömde nästan sin trötthet, då unge Henrik Bååt, hvilken, som vi veta, tjenade i hertigens hird, kom ned från vårdtornet och helsade honom välkommen.

De voro nemligen goda vänner. Henrik hade varit behjelplig vid det raska dåd, för hvilket såväl herr Johan som Erengisle sjelf fått så dyrt plikta, och dessutom var han ju Annas broder. Hjertligt var mötet mellan dem och länge stodo de förenade genom ett trohjertadt handslag. I korthet berättade riddaren huru sakerna stodo och hvarför han kommit. Henrik visade ett lifligt deltagande.

"Vid min farmoders skugga!" sade han; "du medför dåliga nyheter, riddare. Att min faders gods blifvit indragna visste jag dock allaredan, men det kan hjelpas. Värre är det för dig: du har mist allt och dessutom, som du säger, på ditt rykte fått en fläck, som torde blifva svår nog att borttvätta. Dertill är du förvägrad Annas hand. Vid min farmoders skugga, Erengisle, det ser mörkt ut, ty huru kan du väl anskaffa de fordrade bevisen och ådagalägga din oskuld? — Men vi skola tänka derpå då vi talas i morgon eller en annan dag; i dag lemna vi bekymren åt glömskan — för öfrigt så är det ju Valdemar, som dömt dig — bah! frukta ej för honom, Erengisle, ty", här sänkte han rösten till en hviskning, "*hans* tid är snart förbi. Hertigen är borta i Örebro för att möta herr Johan Filipsson, hvilken just återkommit från Norge, och de höga andliga herrarne. Något är på färde, som du väl kan gissa; han har haft täta rådplägningar med de senare och blifvit än mera uppmärksam mot kyrkan än någonsin förr. Jag vet visserligen intet, men efter hvad Ingemar Nilsson, den danske riddaren, låtit undfalla

sig, så är en förändring i styrelsen att vänta i fall ej konungen ofördröjligen återkommer och öfverraskar oss.

Men på tal om danske riddare, Erengisle, säger jag dig, att det illa gagnar hertigen att så gynna dem som han gör", — å nyo talade väpnaren med hög röst och harmset. — "Nu har han gifvit sin systerdotter, jungfru Helena af Ljunom, till denne Ingemar, och gjort grefve Porse till sin kansler; Dysevald reste härifrån till Gotland och sannolikt är äfven han en gunstling, medan af svenske män endast herrar Birger och Johan Filipssöner samt hans tillkommande svärfader, herr Amund Turesson jemte Filip af Runby äro de enda, han värdigas hedra med sitt förtroende. Slik kärlek för utländningar lida vi icke. Vi äro ej vana att vid eget bord sitta lägre än dem, som äro under oss i börd och anseende, och du skall se, att mycken förtret kommer deraf.

Men lemnom äfven det. Biskoparne lära väl göra honom uppmärksam på hans vänners förtrytelse derutinnan, men illa är det, ty falskhet och svek och skinneri är hvad som kommer derutaf. — Kom nu och låtom oss gå upp i slottet; jag vill svära på, att du är törstig efter en så lång ridt, och så behöfver du något för att slå bort din sorgsenhet, ty jag finner, att du blifvit mägta bedröfvad efter din Gotlandsfärd (och Gud nåde oss har du icke skäl!) och så har du fått en rynka der, som illa pryder en älskares panna — ha, ha! — Denna väg, vän, om du vill dela mitt rum; eller kanske du hellre vill hafva din egen kammare? — Jag är herre och mästare i huset under hertigens frånvaro, och kan tillfredsställa alla dina önskningar hvad godt herberge angår, ty hertigen tog alla sina förtroendemän med sig.

"Hvad?" sporde riddaren, "är du fogde på slottet?"

"Ja visst. Här ser du min spira", svarade Henrik skämtsamt, svängande stafven, som han hittills burit under armen. "Jag befaller hundra käcka svenner, vän,

och innehar en vidsträckt myndighet, skall du veta. Men så behöfs det ock med slikt ansvar på sina skuldror!"

Och han suckade på ett lustigt sätt.

"Hvad menar du dermed", sporde Erengisle.

"Att herrarne glömde sina fruar, döttrar och systrar här hemma, vän, och — — —"

"Här, Henrik?"

"Här, just här på slottet, Erengisle, och i min vård. Hvad säger du om det?"

"Ett härligt förtroende", sade riddaren. "Och du beklagar dig öfver att hertigen sätter sina utländningar eder öfver hufvudet. Vid svärd och bälte, Henrik, hvad kan en svensk riddersman önska mera än vara de skönas beskyddare!"

"Jo, det skall jag säga dig, vän, och är jag säker om, att du genast biträder min mening", genmälde den glade väpnaren skämtsamt; "att vara alla deras herre, Erengisle, det vore behagligare."

"Visserligen", svarade herr Erengisle leende "måste jag erkänna, att du har rätt, Henrik, men hvilken ogudlig tanke, herr sven, skam få dig!"

"Ah, ser du, det är egentligen bara en, som fallit mig på läppen, ja, för att vara upprigtig, så vill jag hellre rymma af landet än taga någon af de öfriga och hellre blifva hängd än gifta mig med två. Men det är en i högen, som — ah! du skulle bara se henne. Hon bor der uppe i kärnan och hennes fönster ligger åt vakttornet och jag — jag är en erke narr, Erengisle, men — jag har, vid min farmoders skugga, gjort mig till åtlöje för hela slottet allt sedan i förgår, ty sedan dess har hon oftare än vanligt stått vid fönstret och blickat ut, jag vet ej hvart, — fördöme mig, om hon icke blickat öfver till vakttornet. Men du skall se henne, Erengisle, hon är värd det."

"Och du anser dig värdig henne, förmodar jag? Du är kär!"

"Sätt aldrig det i fråga", ropade Henrik, med en afvärjande rörelse, som mycket roade herr Erengisle. "Jag? — Nej! Men hon har en hvit, liten hand och en skön fot, ädla linier och yppiga former, mörkbrunt hår, eldiga ögon och ett par läppar, värdiga att kyssas. Jag beundrar allt det der emedan jag icke har något annat att göra, men att blifva betagen, — bah! så het är jag ändock icke."

"Du förvånar mig, Henrik", och riddaren såg spefullt åt sin vän. "Är det möjligt, att du kan vara kall för sådana behag? — Det tilltrodde jag aldrig ditt eldfängda sinne. Men hvem är hon då, denna jungfru, under hvars sol ditt hjerta förblifver is?"

"Hvad! sade jag icke det? — Mette Dysevald, den danske riddarens syster. —"

"Ja så!" utbrast herr Erengisle; "Mette Dysevald! —"

"Ja, hon tör blifva dig besvärligare att besegra än brodern", sade Henrik skrattande, "ty om Magnus är en jette i kroppslig måtto, så är jungfru Mette en väldigare jette i sin skönhet; tag dig till vara, riddare!"

"Nej, bekymra dig icke, vän", genmälde herr Erengisle. "Med jungfru Dysevald har jag lika litet otaldt som förr med hennes broder, och jag hoppas att icke allt för ofta möta henne medan jag är hertigens gäst. Och vill du taga mitt råd, så se ej för djupt i hennes yppiga barm eller trånande ögon, ty sucken, som stiger ur hennes bröst, är giftig, och satan lurar bakom den oskuldsfulla blicken."

"Talar du allvarsamt?" sporde Henrik lifligt.

"Det gör jag, Henrik. Du har väl hört hvad ryktet berättar om jungfrun?"

"Ah, Erengisle, ryktet är värre än gerningen; så är det med dig ock. Men hvad säger ryktet?"

"Nej, vet du det icke", sade riddaren, "icke vill jag göra mig till tolk för hvad jag blott hört, vän.

Dock kan den tid komma, då det blifver nödvändigt att säga dig det."

"Nåväl", svarade Henrik vårdslöst. "Jag tycker hvarken mycket om ditt råd eller hvad du låtit förstå, men icke desto mindre skall jag lägga både det ena och det andra på minnet. För djefvulen! i grunden är det bra dumt att tänka på henne, och jag menar ej heller någonting dermed. Det förargar mig bara, att Porsen skall hafva sitt äpple odeladt, i synnerhet som frukten är fullmogen och alls icke förbjuden. — Men kom, broder; det är tid att visa dig den gästfrihet jag kan bestå."

Sägande så förde Henrik riddaren upp i slottet, genom hvilket de vandrade under fortsättande af samtalet. Salarne voro rymliga och höga, gemaken talrika och rikt inredda, förgyllningar och mästerliga träsniderier mötte blicken öfverallt. Men icke desto mindre förkastade herr Erengisle all denna prakt och beslöt att, eftersom Henrik erbjudit det, dela dennes rum i vakttornet, och der gick han också till hvila när natten kom.

Tolfte skiftet.

Som man kan förstå, hade de båda vännerna mycket att säga hvar andra om aftonen. Riddaren var nödsakad att från början till slut förtälja förloppet af alla sina äfventyr, och Henrik underhöll å sin sida med en del muntra berättelser, dels sådana, hvari han sjelf var hjelten, dels hörsägner från konung Valdemars hof. Följden var den, att det led långt in på natten innan samtalet afstannade och att tiden redan var öfver midnatt när riddaren slöt sina ögon.

Men Henrik var mindre trött, än riddaren och somnade ej så snart. Hans bädd stod dessutom på ett sådant ställe, att han kunde se ut genom vindögat och tvärs öfver borggården till Vattentornet och — jungfru Mettes fönster, så man må förmoda, att äfven denna omständighet utöfvade något inflytande. Hans känslor för henne voro dock icke allvarligare än han sjelf bekänt för sin vän; män af hans sorglösa, glada väsen älska att fördrifva tiden med snick-snack och kärlekspjoller, med smicker och ridderliga artighetsbetydelser, och ynglingar vid hans ålder — ty han var blott en yngling ännu — tänka högt om en vacker blick eller en om än aldrig så svag handtryckning, och dessutom hörde det till tidsandan att hafva sin utvalda.

Om Henrik hade sin, så var detta således icke underligt; han var en väpnare, så god som någon annan, anboren, och dertill, som fogde på slottet, beklädd med en värdighet, hvars erhållande fordrade icke allenast ådagalagd pålitlighet utan också pröfvad skicklighet i vapen samt ett ej så ringa inflytande, och kunde fördenskull med all rätt uppträda som täflare äfven der hvarest riddersmän af stadgadt anseende giljade.

Men hans hufvudbetraktelse var af annat slag än älskog. Erengisles olyckor hade gjort ett djupt intryck på honom, och att afhjelpa dem var den fråga, med hvars lösning han sysselsatte sig. Vi veta redan, att detta icke var något lätt ämne. Hvad Henrik beträffar höll det honom förgäfves vaken till långt efter midnatt och ännu när posterna på muren för andra gången byttes om, var han icke kommen till någon som helst slutsats.

Ändtligen, trött att längre tänka på hvad han ansåg fullkomligt hopplöst, vände han sig på sidan samt tillslöt ögonen. En god stund efter det aflösningan egt rum hade då förflutit och allt var stilla inom slottet.

Plötsligt, liksom hade han glömt att sända jungfru Dysevald en önskan om god natt, satte han sig upp och blickade ut. Natten var så mörk, som en marsnatt

utan måne och stjernor kan vara, och han menade väl ej att med blicken nå den skönas bur. Men han fann en brygga för sin önskan, om en sådan varit orsaken till hans rörelse, men en brygga, som slog honom med förvåning. Från jungfruns fönster, eller rättare genom en springa mellan dess förhänge och karmen, utströmmade nemligen en fin, gulhvit ljusstråle.

Henrik sprang upp. Företeelsen var så mycket egendomligare, som skenet påtagligen icke härrörde från någon slocknande eld på härden, om en sådan, hvilket icke var tillfället, funnits i jungfruns rum. Vaxljus eller oljelampor voro följaktligen källan dertill, så ovanlig än stunden var, men hvad vore orsaken till att ljus brann? Henrik bråkade fåfängt sin hjerna härmed. Var jungfrun sjuk eller? — — Underliga rykten voro i omlopp rörande hennes förhållande till Peder Porse. Han stirrade och stirrade; ljuset fortfor att lysa — och var stadigt och klart; endast då och då förminskades dess styrka, liksom om ett pergament eller dylikt blifvit inskjutet framför det. Flera gånger tog Henrik efter sin kappa för att ila upp i tornet och se om det icke vore en synvilla, men han hejdade sig och ville noga tänka sig för innan han toge ett sådant steg. Hans myndighet sträckte sig ändå icke så vidt som att göra intrång hos jungfrun, helst det blott gälde att tillfredsställa sin egen nyfikenhet. Men ändå — det kunde kanske vara eld i slottet; hans pligt vore att göra sig förvissad om, att ingen våda vore på färde, ty slottet var honom anbetrodt och han hade att vaka öfver dess säkerhet mot ej mindre menskliga fiender än elementära. Dock behöfde han ju icke sjelf infinna sig; han ville icke blifva utsatt för åtlöje i händelse ingenting blefve utredt eller funnet, och han beslöt derför sända ett par knektar.

Påföljande morgon tycktes det som om Henriks nattliga företag haft en eller annan obehaglig utgång,

ty då han mötte riddaren, var han mulen och ordkarg, och ville alls icke nämna något om orsaken dertill.

Händelsen var nemligen den, att vår sorglöse fogde pinades af en misstanke om, att han hade medtäflare i jungfru Dysevalds gunst och, djupt sårad deraf, var han dels vred öfver att icke veta hvem af hans f. d. kamrater — ty af herrar funnos för tillfället inga andra än skutilsvenner på slottet, — som var den framför honom gynnade, dels missnöjd öfver, att han icke sjelf ledt undersökningen; dessutom skämdes han smått att rycka ut med hela sanningen. Allt hvad riddaren till börja med fick veta, var, att Henriks utsände på deras rund i Vattentornet stött på ett par äfventyrare, af hvilka den ene kastat sig ut genom en glugg och försvunnit, medan den andre, gripen, slitit sig lös och flyktat in i svennetornet, utan att å nyo kunna ertappas trots knektarnes ifriga förföljande och Henriks egna, omsorgsfulla spaningar efteråt. Detta var ej mycket fastän nog att förorsaka förvåning och undran öfver hela slottet, men mera fick riddaren i förtroende veta något senare.

Henrik var nemligen af naturen en smula förbehållsam — under hans glada väsen slumrade verkligen lidelser, som, så de blifvit väckta, ej voro att leka med — och meddelade sig ogerna till hvem som helst. Nu var visserligen Erengisle ingen främling för honom, men deremot var det ett ytterst ömtåligt ämne han bar på, och derjemte ett af det slag, hvaråt vänner gerna draga på läppen. Det fordrades således en viss grad af mod för att trotsa åtlöjet och öfvervinna sin obenägenhet, men efter att hafva sorgfälligt begrundat den hållning Erengisle sannolikast skulle intaga, och kommit till den slutsats, att riddaren näppeligen skulle förlöjliga hans förtroende utan tvärt om, fann han rättast att anförtro sin vän allt sammans. Han började sin bekännelse med att sätta upp ett mörkt ansigte och se dyster ut; men i den mån han kom in i omständigheterna och nödgades gifva sin vän de vinkar, som voro nödvändiga

för att stödja hans misstankar, klarnade hans panna och han råkade slutligen sjelf i så godt lynne, att riddaren, alls icke böjd att le, blef indragen i hans munterhet och de båda utbrusto i ett hjertligt skratt.

Vid middagsbordet gjorde Erengisle bekantskap med hofvets gäster, det vill säga de bortavarande herrarnes fruar, döttrar och systrar, och skulle äfven till utseendet lära känna den sköna Mette Dysevald. Bland de förnämsta fruntimren märktes fru Cecilia, hustru till hertigens då tilltänkta svärfader, herr Amund Turesson af Hästnäs, samt jungfru Helga, hertigens trolofvade.

Den förra var en vördnadsbjudande gestalt, med ädla, ännu sköna drag, och den senare en uppenbarelse af fru Cecilia i ungdomsåren, en tjusande, älsklig varelse, väl värd ett "halft kungarike."

Men utom dessa båda såg man Holmgers af Fånö unga fru, Elin, bekant för sitt intagande väsen, och Filips af Runby karlavulna maka, derjemte grefvinnan af Braunschweig, samt norska prinsessan Margareta,*) skön och ädel äfven hon. Erengisle lade dock ej märke till någon särskild, och önskade ej heller att inleda samtal med någon. Gästerna sutto för öfrigt efter rang och värdighet. Sålunda satt fru Cecilia, hvilken gjorde värdinnetjenst, vid bordets öfra ända, med prinsessan Margareta till höger och grefvinnan af Braunschweig till venster om sig, medan Henrik såsom slottets fogde satt vid den nedra ändan af bordet med Erengisle till höger. Efter prinsessan kom frun af Runby och dernäst grefvinnan af Halland. Mellan grefvinnan af Braunschweig och Holmger Carlssons (den egentlige slottsfogdens) syster Ingeborg var en tom plats för jungfrun af Dysevald, hvilken ännu icke infunnit sig, hvarefter följde en råd af svenska fruntimmer, som slutade med grefve Jakobs af Halland unga dotter, hvilken Erengisle

*) Sedermera drottning af Skottland.

således hade till höger om sig, medan Henrik åter fann på sin venstra sida en annan ung mö. Erengisle och Henrik voro således de enda herrar, som egde anseende tillfyllest för att sitta till bords med de förnäma fruntimmerna; de s. k. skutilsvennerna och öfriga unge män sutto lägre ned i salen vid ett särskildt bord, så också slottspresterna. För resten var salen full af uppvaktande småsvenner och "kämnära"*), hvilkas bestyr det var att

"sätia diisk ok bära kaar —
the skullo til thiänist wära."

Men måltiden började ej med det samma.

Den tomma platsen till venster om grefvinnan af Braunschweig väntade ännu på att upptagas, och jungfru Mette af Dysevald hade ej låtit underrätta om sitt uteblifvande. Dess bättre för fruns af Runby tålamod dröjde hon dock icke länge. Tvenne hennes småsvenner, klädda i rödt silke, slogo, såsom seden den tiden var, upp dörrarne till salen på vid gafvel och stannade der innanför för att invänta sin herskarinna. Ögonblicket derefter såg man dem buga sig till jorden; jungfrun inträdde, helsade stolt fruntimren, men med ett härligt småleende riddaren och fogden, hvilka begge artigt rest sig, och intog under tystnad det lediga sätet.

Hvad nu hennes skönhet beträffar, så känna vi allaredan grunddragen deraf genom Henriks beskrifning och gjorde visserligen bättre, om vi lemnade alla andra försök obegagnade, ty å henne kunde tillämpas en gammal författares mening om prinsessan Sofia, konung Sverkers den förste styfdotter, att "hvarken Tullii vältalighet eller Nasos poetiska åder eller Virgilii snille skulle varit tillräckliga att beskrifva denna jungfrus skönhet".**) Vi måste likväl säga, att Henrik icke öfverdrifvit. Hon tycktes ega alla medel för att förtrolla.

*) Kammarherrar.
**) Se Starbäcks ber. ur Sv. Hist. II. s. 96.

Hennes gång var sväfvande, hennes rörelser mjuka, hållningen drottninglik, och öfver hela hennes person låg något upphöjdt och helgjutet. Hennes blick var sammetslen, ögat såsom sommarmorgonens gryning innan solen springer upp, pannan mejslad i hvitaste marmor och de tjusande läpparne såsom gjutna af gud Amor sjelf i kärlekens rödaste guld. Hvad kunna vi mera säga? — Men öfver de regelbundna dragen låg ett visst uttryck, ej af vemod, ej af hån, men något obeskrifligt, något — på en gång tilldragande och frånstötande, hänryckande och hatfullt, himmelskt och helvetiskt — ett uttryck, som lockade och varnade.

Herr Erengisle höll under måltidens lopp sina ögon nästan oafvändt fästa på förtjuserskan, likväl utan att, så vidt han det kunde se, bevärdigas med en enda blick. Det tycktes nästan som om hon med afsigt undveke att se på honom, ty då och då stannade hennes blick, strålande och skön, på Henrik och tog ej en enda gång miste.

Hvilka betraktelser herr Erengisle gjorde och hvilka hans intryck voro skola vi i det följande se. Hvad Henrik beträffar, delade han sig ridderligt mellan de honom närmast sittande fruntimmerna och var så upptagen dervid, att ytterst få ord vexlades med vännen. Han syntes vara i bästa lynne, skrattade, skämtade, roade de unga jungfrurna och rodnade understundom såsom de, berättade glada händelser och skalkades på alla sätt. Äfven de äldre och allvarligare af sällskapet drogo muntrade på mun eller lyssnade på honom, ej minst fru Cecilia, hvilkens gunstling den unge fogden var. Fruarna sjelfva underhöllo ock samtal så väl sins emellan som med herr Erengisle. Prinsessan Margreta, frun af Runby och grefvinnan af Braunschweig drogo i synnerhet riddaren in i samtalet, som fördes mellan dem och jungfru Dysevald. Han hade mycken orsak att vara nöjd med måltiden, ty de voro alla angenäma och

älskvärda. Dock undvek jungfru Dysewald honom äfven här.

Efter måltidens slut, när alla stigit upp från bordet, drog Henrik sin vän med sig till ett hörn af salen och sporde honom med tindrande ifver, huru han funnit jungfru Dysevald.

"Är hon icke skön", sade han lifligt, "en rosenknopp, just stadd i utveckling, eller hvad? — Säg icke, att du har sett maken, der du varit, ty jag skall ej tro dig. Det är omöjligt att se en sådan qvinna och icke falla tillbedjande till hennes fötter."

"Sant nog", genmälde riddaren. "Oskuld, dygd och skönhet heter den gudom, för hvilken menniskans jordiska väsen böjer sig i stoftet, och för hvilka äfven jag har böjt mig."

"Hvad!" utropade Henrik och tog ofrivilligt ett steg till baka.

"Ja", återtog herr Erengisle. "Der dessa egenskaper uteslutande herska, vänta dig lycka och sällhet, och du kan offra ditt hjerta på deras altare. Der kan du älska, Henrik, med hela din själ, ty der är din kärlek säker om att en gång blifva emottagen. Din syster — —"

"Bah!" afbröt Henrik och trädde skrattande fram igen. "Min syster!"

"Än sedan", sade herr Erengisle, och nu blixtrade *hans* öga. "Det är för *henne* jag har böjt mig, ty i henne fann jag *min* gudom, och utan henne är jag endast en hand full stoft utan must och lif, en fåfäng varelse med förfelad bestämmelse. *Hon* är min själ och mitt allt, min styrka och kraft, min tillvaro, om du så vill, ty utan henne skulle jag sakna känslan af Guds allmagt och gå som en otrogen genom lifvet."

"Nej, fördöme mig", utbrast Henrik muntert, "har du icke blifvit så vis som Kullamannen*), ha ha. Men

*) En eremit, som bodde på Kullens topp; hans namn säges hafva varit Thord Bonde.

hjertligt gläder det mig, att Anna förstått att så säkert binda dig, och ännu gladare är jag att finna, att du icke skakar dina bojor. Men, det var nu ej om henne jag sporde dig, Erengisle. Jag ville höra, hvad du säger om jungfru Mette?"

"Hvad jag säger om henne?" genmälde riddaren allvarligt och dröjande. "Jag säger" — här tryckte han hårdt sin väns hand och närmade sina läppar till hans öra — "*akta dig!*"

"Bra, bra", skrek Henrik med ett skallande utbrott af glädtighet, "bra, bra! just så! — det säger allt! ha, ha, ha. Nej, Erengisle, kom du spjufver! aldrig trodde jag dig om slikt. Kom!"

Han tog riddaren, som icke kunde hålla sig från att le, hastigt under armen och ville släpa honom ut med sig, men i det han vände sig åt dörren stod jungfru Dysevald framför honom.

"Tillgif, herr fogde", sade hon med en engels röst, i det en blomma sprang upp på den gropiga kinden, och de vackraste små tänder perlade bakom de svällande läpparne, under det ett ljuft leende spelade på dem. "Tillgif, herr fogde, att jag uppehåller eder för ett ögonblick. Jag ville blott spörja, om I icke hafven fått reda på, hvilka de voro, som i natt störde oss i tornet, samt om I icke viljen hvarje afton göra en rund och se till, att inga skälmar der dölja sig, samt sätta väktare framför ingångarne eller stänga portarne, ty slik natt som den sista lyster mig icke utstå igen. Kunnen I tänka eder, att jag blef så skrämd, när bullret fortfor, att jag bitterligen grät och ej vågade röra mig i bädden; jag lofvade mig sjelf, att I skullen få umgälla det i dag, herr Henrik. Hvad hafven I nu att anföra till eder ursäkt?"

Henrik rodnade djupt inför jungfruns blick och blef så förvirrad, att han knappast kunde svara. "Ty värr, jungfru", stammade han ändtligen, "jag har ännu icke lyckats i mina efterspaningar, men hoppas det bästa.

Emellertid skolen I ej vidare hafva orsak till missnöje med mig. Jag skall sjelf gå runden och på allt sätt skydda eder person, om jag derigenom kan återvinna eder bevågenhet."

"Återvinna, herr Henrik?!" utbrast jungfrun skalkaktigt hotande. "Hafven I då någonsin egt den?"

"För visso, nej, derpå tör jag svära", svarade Henrik med återvunnen fattning och i skämtsam ton samt djupt bugande. "En stackars fogde utan sporrar och namn vågar ej drömma om en sådan gunst."

"Ah! ja, det låter bättre", återtog jungfrun och räckte honom den hvitaste hand, som någonsin hvilade i en älskares. "Då litar jag på eder, och vi skiljas som vänner."

Henrik böjde ett knä och kysste ridderligt hennes klädningsfåll, och jungfrun aflägsnade sig, helsande riddaren med nedslagna ögon.

Trettonde skiftet.

Tiden för hertigens återkomst till Nyköping var alldeles obestämd, enär ärendet, i hvilket han rest, varit af sådan beskaffenhet, att det var omöjligt att på förhand säga, hvad tid det skulle taga i anspråk. Han kunde komma i dag, han kunde komma i morgon, men med säkerhet visste ingen när, ty endast dagen före den, å hvilken han skulle inträffa, vore bud derom att vänta. Då skulle Henrik rida honom till mötes och i hans händer nedlägga sin fogdestaf; då skulle fruarna bereda sina kära hemvändande ett ömt välkommen, skutilsvenner och knektar putsa sina harnesk och vapen, och husfolket feja slottet både innan och utan.

Denna dag af uppståndelse afvaktades dock ej af alla med glada känslor. Det funnos personer, som längtade efter den, och andra, som endast af nöd trädt i hertigens stränga tjenst, och nu begagnade hans frånvaro och sin större frihet till att göra sig lustiga dagar, önskande att dagen för hans hemkomst måtte komma så sent som möjligt, samt slutligen ett tredje parti, som också önskade dagen aflägsen af andra bevekelsegrunder. Detta sistnämda parti bestod dock af endast tvenne personer; en af dessa var Henrik Bååt. För honom var hvarje dag, som förflöt, ett sällhetsrus, mot hvilket hertigens återkomst var en hotelse, ty trots förnuft och forna misstankar var hans böjelse för jungfru Dysevald vorden allt större och djupare.

Såsom vi torde påminna oss var Henriks uppförande omedelbart efter det i förra skiftet berörda, nattliga äfventyret sådant, att det ingalunda behöfdes skarpsinnighet för att se, att han för jungfru Dysevald hyste allvarligare känslor, än han sjelf tycktes veta af eller ville erkänna, och af Erengisles varnande ord lärde vi, att denne allaredan då sett, hvad som mognade på djupet af Henriks hjerta. Men Henriks böjelse var en naturlig följd af de garn, jungfrun i sin allsmägtiga skönhet utlagt för honom; hon kunde ju intaga och förtrolla; en blick var ju nog att förvrida en hjerna; en handtryckning tillräcklig att framkalla en passion; och hon slösade allt detta på honom.

Dock gick hon underligt till väga dervid. Allt sedan Henrik första gången brutit sin förbehållsamhet, kom allt, som passerade mellan honom och jungfrun, till Erengisles kunskap, tydligen tvärt mot hennes önskan, ty i hennes yttre uppförande mot Henrik låg ingenting, — riddaren såg det sjelf — hvaraf man kunnat sluta till ett ömmare förhållande mellan dem.

Denna omständighet gjorde emellertid, att en för honom — han kände ju jungfrun till rykte — naturlig misstro till hennes afsigter uppstod. Mot honom sjelf

var hon kall och tillbakadragen utan afbrott; om hennes bemötande af Henrik kunde man, sade vi, på sin höjd säga, att hon tålde honom. Men när hon var ensam med fogden eller annars obemärkt, då log det sällaste hopp i hennes öga, då tryckte hon rodnande hans hand och hviskade kärleksrika ord, liksom en jungfru, som är allt för blyg för att öppet visa sin hängifvenhet. Henrik berättade detta i djupaste förtroende och med en ej ringa stolthet, men naturligtvis visste han hvad det betydde, sade han ofta och skrattande.

Så förlöpte de första dagarne af riddarens vistelse på slottet. Henrik var derunder idel solsken, munter, språksam, sorglös som alltid, och riddaren hade stort nöje af hans sällskap. Men annorlunda skulle det blifva.

Jungfru Dysevald iakttog allt ifrån deras första möte, gent emot riddaren en köld, som om en oblidkelig fiendskap förefunnits mellan dem. Sällan föll hennes blick i hans väg, men när så hände, var det en blick, full af likgiltighet eller högmod; hon undvek att möta honom och aflägsnade sig, då han af en eller annan anledning närmade sig. Riddaren, som å sin sida beherskades af en stark motvilja för jungfrun och för den skull noga aktade sig att komma i beröring med henne, var härmed ingalunda illa till freds, men måste nödvändigtvis fråga sig sjelf om orsaken.

Han hade möjligen funnit skäl, om hofvets andra qvinliga gäster bemött honom på samma frånstötande sätt, men som dessa utan undantag lade i dagen, icke allenast en beundran, som gjorde riddaren nästan förlägen, utan äfven det vänligaste deltagande i anledning af hans olyckor, var det honom omöjligt att komma till någon lösning, om icke, som han slutligen tänkte, orsaken vore den, att hon funnit sig sårad af hans likgiltighet. Hon var van att se all verlden vid sina fötter; hon hade sin utomordentliga skönhet mera än sin ofantliga rikedom att tacka för, att hon var en gäst på Nyköpings hus hos den sedesstränge hertigen, och under

sådana omständigheter kunde någon näppeligen förundra sig öfver, om hon väntade att se en fattig riddare, låt vara, att han vore en berömd korsfarare — taga första steget och böja knä för den behagens drottning, som hon visste sig vara. Men må hända hade hennes köld andra driffjedrar; riddaren var trolofvad; kanske ville hon reta honom till att försöka ett eröfringståg och pröfva en storm mot en fästning, så utmanande och till utseendet så ointaglig. — Hvilken den rätta orsaken var, skulle framtiden utvisa; den hon sjelf om sider föregaf, var, som vi skola få se, mera löjlig än någon annan.

Riddarens kläder voro ej af bästa slag, ej goda nog för hans egen härd, än mindre för hofvets salar. Pansarskjortan, hvilken han fortfarande bar, emedan han ej hade någon annan, var rostig och ful, och hans benkläder och kjortel buro beklagliga spår af hård medfart och en aktningsvärd ålder, härjade som de voro af tiden. Nu buro hofmännen, alla utan undantag, präktiga kläder af det finaste tyg. Henrik, till exempel, bar öfver axlarne en kort kappa af s. k. skarlakanstyg (rödt sammet, fodrad med fint pelsverk), derunder en likaledes kort, svart, stickad silkeströja, benkläder af mörkbrunt kläde och hosor af svart, broderad sammet; och riddaren hade väl insett hvad som saknades honom. Men dels saknade han medel — han ville ogerna använda herr Birgers penningar till att kläda sig — dels älskade han den krigiska drägt, som han nu under flere år varit van att bära. Brynjan, ehuru sliten och bristfällig, hade troget värnat hans bröst och understundom gjort tjenst för både öfverkjortel och kappa. De andra persedlarne hade också en eller annan förtjenst, och riddaren betraktade derför deras brister med ungefär samma öfverseende som Björns friheter.

Den dag han infördes på hofvet, hade han likväl icke varit utan en viss fruktan för att deras privilegier icke skulle gillas af fruarna, men med lättnad fann han, att de sågo bristerna i förtjenstens ljus, ja, betraktade

hvar och en af dem med intresse, sedan de funnit, att hvarje öppning i pansarskjortan hade sin historia och der bakom en bragd, utförd på slagfältet under kamp för korset — något, som riddaren sjelf dock aldrig lät förstå, utan hvarom Henrik upplyste, — och yttrade sig slutligen på sådant sätt derom, att riddaren till och med intogs af stolthet öfver sin ärriga drägt.

Men den högt står, faller djupt. En dag, då han och Henrik samspråkande togo rörelse på muren, och talet efter vanligheten fallit på Mette Dysevald, öfverraskades han af att höra sig hafva varit föremål för samtal mellan jungfrun och fogden. Men döm om riddarens bestörtning, då Henrik vidare meddelade honom, att jungfrun förtrytsamt uttryckt sin förvåning öfver, att han, Erengisle, dag efter dag kunnat uppträda lik en tiggare, i lumpor, och göra anspråk på prinsessors och fruars sällskap. Hon hade funnit detta desto besynnerligare, som hon visste, att seden vore en annan der, hvarifrån riddaren kommit, och måste hon för den skull anse hans vårdslöshet rent ut som en uppsåtlig ringaktning för hofvet.

Erengisle trodde knappast sina öron; han kunde ej säga ett ord. Det hade ej förr inträffat, att man beskylt honom för slikt — honom! — riddaren! Med sorg och vrede synade han sina kläder; det var allt för sant, att de ej voro i det skick de borde; jungfrun hade nog rätt. Skulle han då nödgas skilja sig från sin kära brynja? — Skulle han då nödgas bruka herr Birgers penningar? — Ja, ty värr; det kostade på, men annat vore ej att göra, ty det gick icke an att ådraga sig en ny förebråelse.

Riddaren visade sig naturligtvis icke vid samqvämen under de dagar hertigens skräddare behöfde för att göra honom en passande hofdrägt, utan uppehöll sig mest i vårdtornet, vred på sig sjelf och harmsen öfver hvad han måst höra. Han skulle lättare hafva försonat sig dermed, om det varit någon annan, som gjort an-

märkningen, men jungfru Dysevald! — det var mera än han tålde — ha! han hade svårt att tro, att förebråelsen, som han fått uppbära, verkligen förestafvats af sårad värdighet; han ville hellre betrakta den som en af sårad egenkärlek dikterad skymf.

Henrik försäkrade honom likväl, att detta icke vore tillfället, och riddaren måste fortfarande erkänna, att anmärkningen ej varit helt och hållet obefogad. Men hårdt att smälta var det i alla fall. Märkligt var emellertid Henriks försvar af jungfrun; hon kunde icke hysa annat än ädla känslor, det kände och visste han; han hade urskuldat Erengisle hos henne, och hon hade till gensvar fält yttranden om honom, riddaren, som synnerligen voro egnade att bestyrka den skenbara orsaken till hennes uppförande, ja, till och med så smickrande, sade han, och hans konstlade skratt bevisade, att han ty värr talade allt för sant, att det nästan sved i hjertat att upprepa dem; och då riddaren ännu en gång uttalade sitt tvifvel, tillade han, att om något annat vore menadt än föregifvet, så inskränkte det sig säkerligen till en förevändning, som hade ett hennes närmande till riddaren till bevekelsegrund. Men härom ville icke Erengisle höra talas; han ville icke hafva något med jungfrun att skaffa; sjelfva hennes namn var honom förhatligt; han anade bara ondt af hennes ord och gerningar och varnade Henrik allvarligen. — Men så småningom lade sig likväl harmen. Ändtligen blef ock hans drägt färdig.

Grefvinnan af Braunschweig talade gerna med herr Erengisle. Hon var ett äldre fruntimmer; hade ofta vistats vid de utländska hofven och tyckte om att byta tankar med riddaren, enär han var en vidtberest herre, och när han nu å nyo visade sig, var hon ock den första som helsade honom. De voro snart införlifvade i ett lifligt samtal.

Oförmodadt kom derunder jungfrun af Dysevald fram till dem och strax derefter Henrik med ett på

läppen stelnadt leende, som om hon midt under ett hans skämt lemnat honom. Då riddaren stelt bugade sig, besvarade hon vänligt hans helsning, men hvarken hon eller Henrik blandade sig i hvad som sades, ehuru jungfrun med nöje tycktes lyssna dertill, åtminstone hängde hennes sköna blick med ett beundrande uttryck vid Erengisles läppar. Men liksom om hon endast velat pröfva sina vapen, drog hon sig åter efter en stund till baka och sysselsatte sig igen med Henrik.

Ifrån detta ögonblick blef hennes uppförande mot riddaren ett annat, liksom ville hon rättfärdiga sitt yttrande om honom, och hon tycktes hafva i sinne att öfverflytta å Erengisle den gunst hon hittills bestått åt Henrik, ty hennes bemötande mot den senare blef allt kyligare, och hon närmade sig allt mera och mera den förre, trängde sitt sällskap på honom och tvingade riddaren att mot hans vilja visa henne uppmärksamhet. Gradvis sökte hon tillvälla sig ensam rätt att underhålla sig med honom och förstod att på ett skickligt sätt aflägsna den ena efter den andra af dem, som plägade utgöra hans sällskap.

Men Erengisle var ej lätt att dåra. I hjertat hade han en sköld mot hennes bländande, farliga vapen, han var höjd öfver smicker, ty lof och beröm hade han allt för ofta skördat; och han kunde ej lära sig att se upp till Mette af Dysevald som till en qvinna utan fläck på sitt rykte. Höfligt, men kallt, bemötte han henne och begagnade hvarje möjlighet att undvika henne; men hon var ej lätt att undgå. För att ytterligare öka den leda han började erfara, begynte nu också Henrik visa tecken till svartsjuka öfver det företräde jungfrun visade Erengisle. Väl såg han sin väns likgiltighet, väl ville han tro på hans upprigtighet, men — Erengisle var onekligen orsaken till, att jungfrun öfvergaf honom, det var obestridligt.

Redan hade Henrik blifvit mindre öppen, fåordigare och mera stilla.

Så hände till slut, att när riddaren en dag kom ned från salen — väpnaren hade nyss i förtret lemnat den — fann han honom mörk i hågen vandra upp och ned i förstugan.

"Hör, Erengisle", sade Henrik, innan riddaren fått tid att tilltala honom, "jag kan ej längre stå ut med detta. Jag är afundsjuk, svartsjuk, galen öfver att se, att jungfrun föredrager dig; min egenkärlek är illa kränkt; det gror och kokar inom mig; jag känner mig som om jag vore en enda stor böld, färdig att spricka, och värken deri är groll mot dig — ja, kan du tro det. Jag svär dig, att jag pröfvat mina bästa krafter för att undertrycka denna känsla, men — illa har jag lyckats. Nu vill jag, att du skall hjelpa mig."

Herr Erengisle hade stannat, och något förbluffad men på samma gång road åhört sin väns utgjutelse. Formen och rösten, som var ostadig, kom honom först att tro, att hans gode vän beredt honom ett skämt, men så erinrade han sig, att i Henriks uppförande de senare dagarne legat något betryckt och nedslaget, och då han nu steg närmare, såg han på hans panna ett moln, mörkare och tyngre än han föreställt sig Henrik kunna bära, och han utbrast vänligt deltagande:

"Min stackars vän! huru kan jag vara dig till tjenst?"

"Lätt nog, broder", svarade Henrik. "Du måste — — —"

Han stannade midt i meningen och kastade obemärkt en blick på herr Erengisle, som om han varit rädd för, att denne skulle skratta åt honom.

"Hvad?" sporde riddaren.

"Slåss med mig", stammade Henrik och stannade plötsligt framför honom.

"Slåss med dig?!"

"Ja", — och han återtog sin vandring. "Tror du icke jag vet, att jag är en narr. Jag har sagt dig det förut, och här har du nu bevis. Men jag måste lätta

mig, ösa ut min galla öfver någon, och det är då bättre, att det sker på dig, sedan du ändå är orsaken till min galenskap. Gör mig derför den tjensten att draga på dig pansarskjortan och följa mig utanför muren."

"Gerna, gerna, gode vän", inföll herr Erengisle; "du kan förfoga öfver mig såsom dig lyster. Men har du betänkt följderna? — Hertigen straffar med strånghet envig inom sina landamären."

"Han tillåter dem icke, det är sant, utom när de utkämpas under trumpeternas klang, med pomp och ståt på rännarebanan, men — vägra icke!"

"Icke vägrar jag, Henrik; vid svärd och bälte, nej, ehuru jag väl kunde hafva skäl dertill. Men du är ung, vän, och om jag faller, skall du drabbas af lagens arm eller nödgas fly från slottet och svika hertigens förtroende, hvilket vore värre."

"Drif ej gäck, riddare, fastän du är den starkare. Du skulle falla, du, landets bästa klinga — och för min oöfvade arm? — Nej! allt hvad jag eftertraktar är en spräckt skalle och ro för alla dessa helvetesqval, ty jag är ej mägtig att bära dem."

"Nå väl då; jag är färdig", sade herr Erengisle. "Dock — ännu ett ord! Du vet, att jag måste begagna min stridsyxa?"

"Det är förutsedt", genmälde Henrik, blottande ett dylikt vapen under kappan; denna är lika fast som silfverblank, och tänker jag, att hon fullväl förmår mäta sig med din."

"Då finnes intet hinder, och har jag bara att rusta mig", sade riddaren.

"Jag tackar dig", genmälde Henrik.

När de något senare å nyo sammanträffade vid porten, fann Erengisle sin vän vid bästa lynne. Tvenne knektar stodo bakom honom.

"Jag har tagit ett par man med mig", sade Henrik, "för att hålla nyfikna på afstånd. Har du kanske något deremot?"

"Tvärt om", genmälde riddaren; det är alldeles i sin ordning."

"De äro pålitliga män", fortfor Henrik, "pålitliga, fastän danskar, och hafva bevisat mycken villighet samt gjort sig särdeles nyttiga, ehuru de kommit i hertigens tjenst bara sedan en eller två dagar före din ankomst. Dertill säger den ene, att han förstår sig en smula på att behandla ett sår, och kunna de kanske således blifva oss till någon nytta."

Herr Erengisle tackade sin vän för hans omtänksamhet och bemärkte efter en blick på männen, att han ofta sett dem på post i vakttornet så väl som i Henriks aftonrund, och att, sedan de sålunda måste vara pröfvade män, valet vore godt.

Derpå begåfvo de begge kämparne sig å stad. Henrik var obekymrad som hade han gått till en bröllopsfest i stället för ett envig, som efter all förmodan skulle kosta hans lif. Riddaren deremot var mindre nöjd än han syntes. Han stod inför en tilldragelse, som kunde blifva ödesdiger och der vigtiga intressen stodo på spel för honom. För sin ära hade han ej kunnat vägra att antaga utmaningen; vapnet, med hvilket enviget skulle utkämpas var det farligaste som hade kunnat väljas; motståndaren Anna Bååts broder; följderna förderfliga i fall blod spildes, sak samma å hvilken sida; och han kunde ej låta sig besegras. Dessa voro skälen till att han var allvarsam, och ingen vill väl kalla dem obetydliga. — Snart stodo de vid stället.

Detta var beläget under slottets södra mur å uppvallningen (terrassen) och var icke synligt från någon punkt af slottet utom från hufvudtornets tinnar samt sjelfva muren. Marken var fast och jemn, utrymmet alldeles tillräckligt och stället således i alla afseenden lämpligt. Herr Erengisle uttalade också sin tillfredsställelse och gjorde endast en anmärkning.

"Sedan så är", sade han nemligen, "att du och jag kommit att onaturligt nog stå emot hvar andra, så måste

jag erkänna, att platsen är god. Ett fel har jag likväl upptäckt, och det är, att den är synlig från kärnan. Jag missunnar jungfrun glädjen att se sitt kättjefulla verk bära frukt, och män sådana som vi gå i strid för hennes skull, ty hon är icke värd en stöt med ett spjutskaft, än mindre en droppe ädelt blod."

"Icke är det för hennes heder heller som jag kallat dig hit ut", svarade Henrik, "ty hennes förhållande till Porsen är litet bättre än en öppen hemlighet — hvad djefvulen lyssnar du på, karl!" (han skrek åt en af knektarne) — "utan, som sagdt, endast för att sjelf blifva afkyld."

"Nej, detta är lättsinne", sade herr Erengisle strängt. "Vi stå här tyngre rustade än för lek, och ditt skämt kan stå dig dyrt, broder."

"Och hvad mera om jag stupar, Erengisle? — Menar du jag fruktar döden?"

"Ditt mod sätter jag ej i fråga", genmälde riddaren, "men för annat än öfvermod synes mig vi borde hafva mötts. Men lika godt! — Ett ord har jag likväl att säga dig, innan vi börja. Erinrar du dig mitt löfte att berätta en händelse ur jungfruns lif? — Fall undan der I, knektar, och afvakten vidare befallningar! — Rätta stunden är nu inne att uppfylla det. Säg, vill du lyssna?"

"Jag vill lyssna med uppmärksamhet, vän."

"Nå väl. — I konung Erik Glippings hird tjenade — det är nu fem år till baka — en norrman af förnäm ätt, hans namn var Einar. Denne var en rask yngling, skicklig i vapen, artig, käck och trofast. Men han var landsflyktig. Konung Håkan hade fördrifvit hans fader; väpnaren hade derigenom förlorat en ansenlig förmögenhet och egde intet utom sina vapen. Hans förträffliga egenskaper lofvade dock godt för framtiden, och konungen, hvars ynnest han lyckats vinna, lofvade att vid tillfälle befordra honom till ett högre embete vid sitt hof. Men vid denna tid var herr Snyde

till Lyngåsa öfverste för konungens hird, och denne, en illasinnad man, upptäckte snart i herr Einar en farlig medtäflare till konungens gunst, hvilken äfven han i viss mån förvärfvat, hvarför planen lades till Einars rödjande ur vägen.

"Efter hvart annat misslyckades dock hans försök att tillfoga honom ondt. En sömndryck, som han låtit bereda för Einar, kom han genom en händelse att sjelf dricka. Meningen var, att Einar skulle somna på sin post vid det kungliga gemakets dörr och dymedelst icke allenast ådraga sig konungens onåd utan äfven berättiga till hans ögonblickliga häktning, hvarpå naturligtvis kunde följa en godtycklig behandling. Men just när herr Snyde satt sig att afvakta detta präktiga tillfälle att göra sig af med den hatade norrmannen, insomnade han sjelf och föll i sin egen snara, i det konungen, varnad för Einar och besluten att öfvertyga sig om, huru vida allt vore sant, som sades emot honom, öfverraskade Snyde i bädden och genast sände honom ned i tornet. Efter någon tid utsläppt, gjorde han ett annat försök att på slagfältet få honom dödad, men detta ändade dess bättre så, att en af de utsedde mördarne i sista stund rördes af medlidande med Einars ungdom och förrådde försåtet. Nya stämplingar lyckades ej bättre, och så beträdde Einar en dag första trappsteget till ära och anseende: han blef konungens 'kämnär' och herr Snydes jemlike.

"Emellertid hade till hofvet anländt herr Magnus af Dysevald, nyss vorden riddare, och hans adertonåriga syster, jungfru Mette, båda från tyske kejsar Rudolfs hof, der de vistats sedan barndomen för att lära sig tukt och goda seder. Magnus var egare af väldiga rikedomar; och hans syster blef snart den förnämsta ädelstenen i riket, ej mindre för sin skönhet än för sin rikedom och höga börd; ty Dysevald tillhör Danmarks förnämsta slägt. Prinsar och ädlingar med ofläckadt rykte, riddare, hvilkas lysande bedrifter höljt dem med

ovansklig ära, och andra högborna herrar af sällspord ryktbarhet kommo från när och fjerran för att tigga om en blick, ett ord, en handtryckning, ja, sjelfve konung Erik sades ej vara kall för hennes behag, och hvad herrar Einar och Snyde angår, voro de det minst af alla. Det är klart, att många af dessa herrar skulle låta sig dåra, ty derför voro de ju komna. Den ene efter den andre begärde hennes hand. Magnus hänvisade dem till jungfrun sjelf, hvilken dock återsände dem till brodern med den helsningen, att som hon afgifvit ett heligt löfte att icke taga någon annan till äkta än den, som vore hennes brors jemlike i ridderliga idrotter, så måste hon göra hans besegrande ett vilkor för sitt bifall. Härpå följde utmaningar, hvilka Dysevald utan tvekan mottog. Man möttes på rännarebanan med trubbiga lansar, priset var å ena sidan jungfruns hand, å den andra häst, rustning, vapen och fem hundrade till ett tusen marker silfver. Men ofta i första, alltid i andra dusten kastade Dysevald sin motståndare ur sadeln, och på en kort tid sände hans beundransvärda lans hvar enda friare hem igen. Dock — jungfrun var gladare än någonsin.

"Einar hade under tiden stigit ännu ett steg högre i sin konungs gunst och blifvit drots öfver Skåne och Bleking. Det var en förtroendepost och ett betydande embete han sålunda fått, och han var också, såsom sig borde, tacksam, ty sysslan öppnade för honom portarne till rikedom och anseende och dervid knöt sig hoppet om, att en gång hans upprigtiga tillgifvenhet för jungfrun skulle varda belönad. Svårt hade han likväl att slita sig från hofvet. Han lemnade henne bakom sig, och han hade sett, att Snyde brann för den sköna, ja, till och med för sin lidelse hade glömt agget mot honom sjelf. Men han reste, förlitande sig på jungfruns egen och Dysevalds obenägenhet för en förbindelse med en slägt, så oansenlig som herr Snydes, samt konung-

ens löfte, ty till honom hade han förtrott sig, att taga vara på hans bästa hos jungfrun.

"Ungefär ett halft år derefter fick herr Einar helt oväntadt till sin stora glädje höra, att jungfru Mette i sällskap med sin bror gästade på Hofdala hos herr Jens Lille. Han upptändes då af en liflig åtrå att rida å stad och framställa sitt frieri. Tack vare det rika län, med hvilket konungen förlänat honom, hade han i en hast blifvit en ansedd man; dessutom hade han, äfvenledes genom konungens bemedling, återfått en del af sina gods i Norge, så att han ansåg sig kunna med förtröstan våga begära den sköna jungfruns hand, och så red han till Hofdala.

"När han kom dit, fann han likväl före sig en man, som han minst väntat att finna der, nemligen herr Snyde. Mötet dem emellan var så kallt som det kunde vara, och herr Einar bådade sig föga godt af den hätske riddarens hänsynslöshet. Men då han såg jungfrun, och hon med ett härligt leende och ett tryck af sin liljehand besvarade hans ridderliga helsning — då glömde han grollet med herren af Lyngåsa; hans kärlek blommade och hoppet log, och redan såg han sig vandra i paradisets lustgård.

"Huru länge han dröjde med att framställa sitt frieri, vet jag icke, ej heller har det med saken att skaffa. Må det vara nog sagdt, att hans önskningar gynnades, och att en trolofning egde rum, sedan jungfrun med synbar fröjd, och Magnus såsom hennes giftoman, benägnast mottagit hans anbud; den senare endast fästande det vilkor vid förbindelsen, att, sedan herr Einar nu mera sjelf blifvit riktad genom att han återvunnit af sina norska gods, och enär jungfrun derjemte skulle föra en ansenlig förmögenhet i boet, han skulle afsäga sig uppdraget att längre vara konungens drots, ty slik befattning anstode ej den, som skulle blifva Magnus Dysevalds svåger.

"Herr Einar, lycklig och glad samt angelägen att genom tillmötesgående visa, huru högt han aktade hvarje jungfruns önskan, misstänkte ej det orimliga i denna begäran, utan biföll med ens. Det blef då beramadt, att herr Einar skulle resa till Norge för att der ordna sina angelägenheter och derefter med snaraste återvända för att i Danmark fira sitt bröllop med jungfrun.

"Med gladt mod lemnade herr Einar Hofdala. Han var säker om sin lycka och ilade att möta henne. Nådigt mottagen af konung Magnus Lagabæter i Norge var han i stånd att på några månader uträtta allt hvad han ärnat, och dock vidtog han utomordentliga förändringar för att bereda sin brud ett värdigt hem. Med gladt mod anträdde han återresan.

"Men dessa månader hade så väl Magnus Dysevald som Snyde begagnat för att hvar på sitt håll tillfredsställa, den ene sin vinningslystnad, den andre sin kärlek till jungfrun. När herr Einar anlände till Skåne för att enligt aftal träffa sin trolofvade, fann han således, att hans tillämnade svåger icke försmått att af konungens hand mottaga det förtroende han tvungit Einar att afsäga sig, och då han gick att besöka sin trolofvade, öfverraskade han henne, sade man, i herrns till Lyngåsa armar.

"Du kan tänka dig hvad som följde. De båda herrarne vädjade till vapnen; efter en kort, men skarp kamp dukade den silkesklädde Snyde under för sin rasande och i jern väpnade motståndare, och med bart svärd, ännu rykande af hans blod, gick herr Einar ut ur huset.

"Men någon hotelse mot Magnus Dysevald låg dock, mot förmodan, icke i detta öppna trots, åtminstone sökte herr Einar icke upp den fräcke bedragaren, den neslige ockraren med sin egen styrka och sin systers skönhet. Han visste fullväl, huru underlägsen han var, han såg sig vara ett offer för det eländigaste vinstbegär, ty genom det svartaste förräderi hade han förlorat allt, och

må hända var det hans mening att bida sin tid, att afvakta det tillfälle då han ofelbart skulle kunna taga sin hämd.

"Han smög sig undan, osedd, som han trodde, smög sig in i skogen och gick på måfå framåt, utan att en enda gång se sig om. En gångstig ledde honom på natten till en stuga. Trött af oupphörligt gående, sökte han der herberge. Han behöfde ej bulta; en vänlig flicka mötte honom på tröskeln, släppte honom in, erbjöd honom mat och dryck och en kärfve halm nere i stugan. På loftet hade nemligen en munk från Nydala kloster fått plats, och hon kunde derför ej bjuda bättre än hon hade det. Herr Einar svarade härtill intet, hvarken ja eller nej, ej heller gjorde han någon invändning, utan gick rakt till halmbädden, kastade sig derpå och somnade slutligen in, med svärdet fortfarande fastlåst i sin hand.

"Denna sömn var hans sista. Under sitt kringirrande i skogen hade han ofrivilligt närmat sig skådeplatsen för den rättvisa han nyss skipat. Jungfru Mette, kanske räddare om sitt lif än om sitt rykte, hade beslutat att tysta hans tunga och förekomma den så djupt förorättades hämd; hennes tjenare hade bespejat honom, och sjelf hade hon följt honom i spåren. Ej förr hade hon kommit in på fotstigen, än hon anade hvar hon skulle finna honom, och ilade på en omväg till stugan. Hennes tjenare öfverföllo värdfolket och släpade dem nakna ur vägen; munken deremot hade blifvit för sent upptäckt, och man tordes dessutom icke röra honom. Det var jungfruns kammarpiga, som mötte herr Einar i dörren och om han sett sig omkring, hade han må hända upptäckt jungfrun sjelf. Hvad vidare hände vet ingen utom de, som voro med den olycklige herren i stugan, men morgonen fann herr Einar, liflös, kall och stel på halmen, liggande på rygg. På hans kropp fans intet tecken till våld, utom att skinnet å näsvingarne

var något skadadt, anfrätt, liksom hade ett starkt gift blifvit pressadt mot dem."

"Således ändades ett lif, fullt af dygd och ädelhet. Sålunda belönades en trogen kärlek. — Nu säger jag: akta dig väl, Henrik! Visserligen kan ingen peka på jungfrun och säga: hon är en giftblanderska, men man eger rätt att göra sina egna slutledningar, och derför, Henrik, erinra dig ofta herr Einars öde. Tillika varnar jag dig, ty detta är både första och sista gången som du och jag stå emot hvar andra i envig; intet skall förmå mig att åter igen bevilja en dylik begäran, om vi båda komma härifrån denna gången. Tag dig derför till vara."

"Du skall ej behöfva varna mig vidare", svarade Henrik stolt, rodnande under riddarens förebråelse. "Men", tillade han, ångrande sin hetta, "hvad blef det af herren till Lyngåsa? —"

"Det har aldrig blifvit utredt", genmälde riddaren fattande sina vapen, "men förmodligen återkom han aldrig till lifvet, och hvad hans kropp beträffar — sjön var nära och jungfrun har tjenare, som äro stumma när det gäller. — Är du nu färdig?"

Henrik besvarade frågan med att intaga ställning. Han hade gerna velat framkasta ännu ett par spörsmål, ty han var icke alldeles tillfredsställd, och hade ej klart för sig, huru herr Erengisle kunde iakttaga sådan artighet mot jungfrun sedan han om henne visste så fula saker; men riddarens korthet afklippte och förtörnade honom, så att han ej gat att spörja på nytt.

"Nå väl", återtog riddaren, "då vilja vi börja. Första slaget är ditt."

"Nej", sade Henrik; "du är den utmanade och dig tillhör det första."

"Tiden är icke dyrbar, dess bättre", genmälde herr Erengisle, dock — länge nog hafva vi varit här ute och mig synes, att vi ej vinna stort genom fortsatt byte af artigheter. Pass derför på, vän!"

Han gaf Henrik god tid att möta anfallet, men när han föll ut, så var det med ett lejons hastighet. Stadigt emottog honom icke desto mindre Henrik. Förgäfves hade han ej uppfostrats vid hertigens hof; och med ovanlig beslutsamhet och oväntad raskhet gaf han, för den buckla riddaren slagit i hans, till baka ett hugg, som uppskar herr Erengisles sköld på längden och öppnade ett par ringar i pansarskjortan.

"Bra, bra!" skrek herr Erengisle med en blick blixtrande af förtjusning. "Vid svärd och bälte! slikt svar väntade jag icke af dig, fastän du är en Bååt. Det hugget var värdt ett riddarslag."

"Så låt mig då behålla den ära jag vunnit", svarade Henrik kastande stridsyxa och sköld ifrån sig, "och låt vår tvist sluta här. Jag erkänner, att jag utmanat dig på ett lättsinnigt sätt och lofvar dig, att det ej skall ske oftare. Vill du tillgifva — — —"

"Nej, håll, håll", afbröt herr Erengisle varmt, låtande äfven han sina vapen falla; "inga afböner höfvas för en så tapper yngling, om ej för att visa, att hans ädla hjerta förtjenar ännu högre pris än hans präktiga arm. Ha, Henrik" — här kramade han broderligt vännens händer — "du har i sanning afväpnat mig, och det skattar jag ej ringa."

En stund senare återkommo båda hand i hand till slottet.

Fjortonde skiftet.

Bland alla de sysslolösa dagdrifvare och utländske tjenare, hvaraf slottet vimlade, intogo jungfru Dysevalds småsvenner en framstående plats. Deras matmor var ansedd — ty den tiden var rikedomen måttet för an-

seende — de buro fina kläder, spelade tärning med utomordentlig skicklighet, slösade som riddersmän med silfver och guld, förde sig så obesväradt som endast hofmän kunna, och behandlade med öfverlägsenhet, för att icke säga förakt, icke allenast sina likar utan äfven de skutilsvenner, som deras ytterliga oförskämdhet öfverrumplat. Man fann dem öfverallt, och alltid med upptåg för sig. De sköto från sina gömställen lustpilar i ryggen på posterna, fångade råttor och släppte dem i kamraternas soppa, och smugglade hackadt tagel in bland tjenstfolkets sängkläder och så vidare.

En var egentligen upphofsmannen för skälmstyckena, och den andra blott hans medhjelpare. I motsats till sin tveksamme och godmodige kamrat, var Skryde — så hette han —, ehuru yngre till åren, en beslutsam och våghalsig slyngel. Han var mager och gänglig, hade ett smalt ansigte och lång näsa, tunna läppar och spetsig haka, tittade i allmänhet med blott ett öga, bar hatten på sned och sträckte på sig med en näsvis vårdslöshet.

Medan Henrik ännu var skutilsven, hade Skryde försökt att spela öfversittare också mot honom, men detta hade olyckligtvis ändat så, att han, Skryde, blifvit grundligt genompryglad. Detta verkade såsom en helsosam kur, ty Skryde lärde sig derefter icke allenast att med aktning bemöta Henrik utan äfven inse värdet af hans vänskap. Sådan var dock icke Henrik snar med att bestå; deras ställning skilde dem äfven; men Skryde trängde utan krus sitt sällskap på honom, Henrik tålde det, och äfven sedan han blifvit fogde såg man dem ofta till samman. Samtidigt märkte man kamraten mera sällan vid Skrydes sida, upptågen blefvo äfven färre och upphörde slutligen alldeles. Det sista af dem var dock så godt som tio af de föregående, hade ett så oförskämdt skaplynne och bar så otvetydigt prägeln af en öppen förolämpning mot herr Erengisle, att vi anse oss nästan skyldiga att berätta det.

Det var medan herr Erengisle lät skära sig nya kläder och han, hjertligt missnöjd med sig sjelf, en dag just börjat de vandringar i slottet, hvilka så småningom blifvit honom en vana. Han hade nyss nedkommit från svennetornet, och öfvervägde i sitt sinne hvart han dernäst skulle begifva sig, då en skallande skrattsalfva kom honom att blicka omkring sig och han såg en lång, skarpryggig, mager häst, brun till färgen, föras ur stallet. Djurets likhet med hans egen trogna gångare slog riddaren, men han kunde icke tro, att det vore hans häst, ty Björn var just nere i staden i ett ärende, och dessutom var djuret utstyrdt så, som icke ens Björn skulle hafva vågat. I det glesa mantaglet och den tunna svansen voro nemligen halmviskor inflätade, manken och korset voro försedda med hvar sin puckel, täckt med en omsnörd oxhud, och vid grimskaftet leddes djuret af den för riddaren välbekante Skryde, iklädd turban och för öfrigt utstyrd såsom en kamelförare från österlandet. En skara småsvenner svärmade under ihållande handklappningar och hurrarop före, bakom och på sidorna, och den muntra skaran drog borggården rundt till adelshuset, till hvars fönster glammet lockade fram fruarne, Henrik och hofmännen, medan skutilsvenner och andra skockade sig för att åse upptåget och höra ett föredrag, som hufvudsakligen gick ut på att visa, det korsfararne i det heliga landet redo på kameler i stället för på hästar, sedan det visat sig, att kameler hade ett mera skräckinjagande inflytande på de otrogne, såsom ock fruar och jungfrur kunde förstå af det mönster han, föraren, här förevisade. För öfrigt var föredraget rikt på qvicka anmärkningar och laddadt med löjligheter, som helsades med ideliga bifallsyttringar, men innehöll dessutom sådana anspelningar, som väckte herr Erengisles uppmärksamhet och öfvertygade honom om, att hvad han såg framför sig, var verkligen hans häst.

För ett ögonblick blossade han upp af rättmätig harm, icke derför, att han aktade en småsvens gyckel, utan eme-

dan man vågat taga hans kära stridskamrat ur stallet. Skratt och fnissande upphörde när han steg fram och hopen delade sig och gaf rum, alla stego åt sidan utom Skryde, som med oförskämd hållning och min qvarstod på sin plats, för stolt, kanske, att lemna den, ehuru fruktan lät hans läpp darra. Men hans makalösa fräckhet fick i det samma sitt straff: han tumlade som en boll in bland sina kamrater. Under tystnad upplöste riddaren derpå halmflätorna, borttog pucklarne och ledde egenhändigt fram sin häst för de åskådande fruarne. —

"Detta ädla djur", sade han derpå, "har visserligen inga yttre behag, ej ens en rund länd eller en skinande hårrem, och bland denna skara af småsvenner finnes tydligen ingen enda, som ej skulle anse det en skam att ega det och ännu värre att nödgas sitta gränsle på dess skarpa rygg. Dock — bjöde konung Valdemar mig mina indragna gods för denna knotiga best, eller hertigen ett län eller en välfrejdad riddare tusen mark — jag tog det icke. På slagfältet finnes ej klokare vän, på rännarebanan ej säkrare kamp, bland Arabiens lättfotade springare ingen qvickare. Troget har han fört mig genom hundra dödar, med mig delat brist liksom öfverflöd och aldrig någon enda gång svikit min tillit. Skam är det då, att han för en ruggig huds skull och för det han bär tydliga märken af en trogen tjenst, skall stå här till åtlöje för någon, och skam är det för mig, att jag låtit honom stå här så länge som han gjort, äfven om orsaken var den, att jag tänkte bättre om dessa ridderskapets telningar, småsvennerna, än hvad de visat sig värdiga. I skolen tillåta mig, fruar och jungfrur, att föra honom till baka. Han är för god att lida hån och förakt. Se blott på denna välformade bringa, och I skolen derom blifva öfvertygade. Det ligger bergfast säkerhet deri, värd att betraktas, en trygghet, vid hvilken jag stöder mig. — Ack ja, trogne, du har följt mig mången en god dag och ännu skola vi väl tillbringa

många år till sammans om du vårdar dig om att lefva och jag minnes dina dygder!"

Under ett lifligt sorl af bifall och beundran sprang herr Erengisle dermed öfver länden och red i en ståtlig galopp sin häst öfver borggården, och så slutade ett upptåg, som kunnat haft farligare följder för Skryde än några blånader och skråmor. Om någon förolämpning verkligen var menad är naturligtvis svårt att afgöra. Riddaren visste icke af någon ovän inom slottet och misstänkte intet. Säkert är dock, att det agg Skryde från denna stund hyste mot riddaren — eget nog sökte han icke dennes vänskap såsom han förut sökt Henriks — var särdeles gynsamt som täckmantel för en anläggning från en viss ort, om det icke rent ut var första inslaget i väfven.

Vi erinra oss, att denna händelse inträffade just när jungfrun befann sig på vändpunkten i sitt uppförande mot herr Erengisle. Det missförstånd, som i anledning deraf uppstod mellan denne och Henrik och som sedermera föranledde det i förra skiftet omtalade enviget, underblåstes af Skryde, hvars egenskap af småsven till den qvinna, för hvilken Henrik brann, gjorde honom trovärdig. Han framkastade vinkar om, att det icke alltid förhölle sig så som riddaren ville låta påskina, att herr Erengisle icke vore den vän, Henrik trodde, och mycket annat, som han, svennen, väl visste, men icke tordes yppa på grund af fruktan att blifva förrådd.

Nå — menniskohjertat är svagt; äfven den redligaste och fastaste karaktär kan under inflytande af olyckliga känslor föras vill; Henriks begär att få veta de underförstådda hemligheterna var rimligtvis stort, dertill var han ung och oerfaren och han lät förleda sig till att svärja Skryde obrottslig tystnad.

Den skörd, som Henrik höstade af sin ed, var till att börja med ringa, ja, minskades äfven, i det den sluge svennen märkte, att den eld, han tändt, utan

svårighet närde sig sjelf. Men enviget, som helt oförmodadt, ja, utan att Skryde fått veta något derom, inträffade, och ännu mera försoningen, som följde, gåfvo uppslaget till ett rikare utbyte.

Säkerligen ingick det icke i Skrydes plan att vänskap skulle bestå mellan de begge herrarne. Dessutom var Henrik sjelf ej till freds med den korthet, med hvilken herr Erengisle affärdat saken, och var derför lätt rörd, ty hvad som "grott på djupet", såsom han uttryckt sig, fans der ännu, ehuru för ögonblicket stilladt. Det dröjde för den skull ej heller länge förr än under Skrydes påverkan de gamla tecknen framträdde, och ju mottagligare Henrik blef för förtal, desto tydligare blefvo vinkarne.

Jungfru Dysevald sjelf gaf stöd åt dem, i det också hon nu började att allt djerfvare närma sig herr Erengisle. Vi känna väl hennes taktik och vapen. Sjelf kände hon sin skönhets magt och hon brukade den äfven med en för hvarje dag ökad kraft; ty hon ville med storm taga, hvad hon anade ej skulle komma till henne. Mot Henrik hade hon ändock uppträdt med en viss försigtighet, och han *allena* hade *sett*, att hon gynnade honom. Men mot herr Erengisle gick hon mera bröstgänges till väga och skydde ej att öppet visa honom företräde. Snart nog var det hon, som öppnade samtalen med honom, snart nog fann herr Erengisle, hvart han än gick, sig smekt af hennes balsamiska andedrägt, badad i hennes omotståndliga blick, omflödad af hennes förföriska tjusningskraft. Blek lemnade Henrik vid sådana tillfällen salen, stum, mörk och omöjlig att trösta fann riddaren honom när de träffades. Som en trollslända fortfor jungfrun likväl att sväfva omkring honom, hvars eröfring hon ville ernå och hvars synbara oöfvervinnerlighet retade och kostade henne ansträngningar.

Men riddaren aktade icke derpå; han undvek jungfrun så mycket som möjligt, lika mycket af naturlig

motvilja som af hänsyn till Henrik. Dock — oftast, då han trodde sig i säkerhet, stod hon framför honom, till hälften dold bakom tapeten eller lutad mot den kalla muren i fönstersmygen, och för höflighets skull kunde han ej undvika att besvara hennes helsning. Dessa tillfälliga möten undgingo naturligtvis icke Henriks spanande blick, och trots riddarens förklaringar och ihärdiga försök att underhålla ett godt förstånd, slapp Henrik ur hans händer, och förgäfves voro nu alla bemödanden att bringa honom till förnuft.

Svartsjukan bemägtigade sig den stackars fogden till en oroväckande grad. Han såg ej längre med en klar blick, tänkte ej med rediga sinnen, hörde intet utom de lögner, som Skryde tutade i hans öra, och de kärleksglödande ord, som strömmade öfver jungfruns läppar under hennes samtal med riddaren. Ej ett ögonblick föll det honom nu mera in, att herr Erengisle kunde vara kall för hennes hänförande skönhet, eller att annat än falskhet dikterade den ifver, hvarmed han sökte försvara sig, ehuru Henrik aldrig affordrat honom någon som helst förklaring. Nej, bedrägeri och list, se der, för hvad Henrik ansåg sig vara ett offer, men — han skulle hämnas!

Mellan Henrik och Skryde hade emellertid ett slags vänskap uppkommit, icke grundad på ömsesidig tillgifvenhet utan på det behof båda hade af hvar andras understöd. Regelmessigt kom Skryde ned till vakttornet om morgonen så snart herr Erengisle gått ut — denne delade fortfarande rum med Henrik — för att meddela vännen hvad nytt han inhemtat, och lika regelmessigt höllo de derpå rådpläpning.

En gång dröjde Skryde öfver tiden. "Han hade försofvit sig", sade han, när han kom, "och hade derför ej tid att stanna något längre; dock torde vigten af de uppdagelser han gjort uppväga förlusten af hans sällskap", hvarpå han hastigt meddelade följande:

Han hade, för flera dagar sedan, en afton, under det jungfrun var nere i förstugan, som vanligt sett efter, att allting vore i ordning i hennes rum, och gått sysslande omkring samt på grund af god tid tillfredsställt sin nyfikenhet i högre grad än hvad jungfrun kanske skulle hafva gillat. I en ask hade han då funnit ett hvitt mjöl, hvari han genast igenkänt ett sömngifvande pulver, och det hade fallit honom in, då han flera nätter å rad inne hos henne hört buller, som han icke kunnat förklara, att om möjligt utspana, huruvida det blefve begagnadt för att bedraga någon. Han hade följaktligen noga iakttagit sin matmor, men ända till förleden afton utan påföljd. Då hade han likväl märkt, att jungfrun smugit något i sin kammarpigas hand. Skryde hade genast misstänkt hvad det vore, men vore icke i tillfälle att se hvad denna gjorde med pulvret. Han hade likväl beslutat att vaka och hade äfven gjort så, samt vid midnatt märkt herr Erengisle komma in och qvarstanna i jungfruns rum till kort före dagbräckningen. Senare på morgonen, medan jungfrun varit nere till frukosten, hade Skryde smugit sig in och undersökt asken, hvarvid han funnit pulvret förbrukadt.

Henrik trodde hvarje svennens ord, erinrade sig, att han sofvit ovanligt väl och nu kände sitt hufvud något tungt. Ett raseri öfverföll honom, han ville ögonblickligen uppsöka riddaren och stöta ned honom som en hund. Men Skryde lugnade honom med försäkringar om snar hämd, om han ville öfverlemna anläggningen åt honom. Henrik samtyckte till allt i den sinnesstämning han var, och förnyade sin ed att icke yppa något för riddaren, än mindre bära våldsam hand å denne förr än den rätta stunden vore kommen. Och så gick svennen. "Bered dig", så lydde hans sista ord, "bered dig på att höra min plan när den blir mogen, men också att blindt följa den."

Femtonde skiftet.

Herr Erengisle hade, i och med det samma han och Henrik å envigesplatsen tryckte hvar andras händer i broderlig sämja, sett en evig vänskap mellan dem randas, och icke för ett ögonblick tänkt, att det nu inledda goda förhållandet kunde rubbas. Henrik hade intagit honom genom sin prisvärda öppenhet och gifvit prof på ett ridderligt sinnelag, de hade slagits, saken vore afgjord — allt groll vore uppryckt med rötterna. Derför hade han ock skänkt Henrik den aktning, som skulle befästa deras naturliga, gensidiga tillgifvenhet.

Men herr Erengisle fann ty värr allt för snart huru grymt han bedragit sig. Han misstänkte till att börja med ej hvad det var, som fattades hans vän, och brydde sig ej synnerligen om att utspörja honom, emedan han trodde, att Henriks dåliga lynne härrörde från någon af de dagliga förargelser, hvilka oskiljaktligt medföljde fogdesysslan. Men då vissa tecken tydde på, att så icke vore händelsen, anade riddaren slutligen oråd.

Oförhappandes fångade han Henriks blick en dag, då jungfru Dysevald indragit honom i ett samtal med sig. Denna upplyste honom om rätta orsaken. Erengisle kände både harm och sorg; harm, emedan Henriks spejeri och misstro sårat honom; sorg, ty han såg sina förhoppningar ramlade, och deras vänskap, den han så omsorgsfullt hägnat, stå på spel för jungfruns dårskaps skull. Genast vidtog han åtgärder för att begränsa den hotande faran. Hans försök voro ihärdiga, men såsom vi allaredan sett buro de ingen frukt — de omintetgjordes af krafter, hvilkas uppgift det var att i Henrik förskaffa sig ett vapen mot riddaren sjelf. Dock hoppades herr Erengisle allt framgent, ehuru molnet allt mera tätnade, att verkliga förhållandet om sider skulle blifva klart, och Henrik inse sin galenskap. Till detta ändamål undvek han sorgfälligt jungfrun och iakttog noga att

icke gifva anledning till något, som kunde misstydas af hans stackars vän.

Men hans möda kröntes ej med uppmuntran. Tvärt om märkte han med oro, huru sjukdomen utbredde sig, och slutligen började han sjelf misströsta. Dock tog han ännu ett steg och afsade sig plötsligt allt umgänge med hofvet, bevistade icke måltiderna och syntes ej mera i salen — allt för att icke träffa jungfru Dysevald — allt för Henriks skull.

Om det stått i hans magt skulle han hafva gått ännu längre, ty sådan var hans tillgifvenhet för Henrik; men utom att genast fly slottet, hvilket han icke kunde — ty ännu kärare än Henrik var honom Anna, och för Henriks dårskaper finge dyrbara angelägenheter ej äfventyras —, återstod intet annat än att invänta hertigens återkomst och, sedan han fått sitt ärende afgjordt, men först då, lemna Henrik att taga vara på sig sjelf. Med det knappa mått af tålamod, hvarmed riddaren var begåfvad, och med hans lust för verksamhet, blef dock tiden honom för lång och rent olidlig, sedan han dömt sig till ensamhet och ej längre kunde sällskapa med hofvets gäster. Bekymmer öfver utgången af hans ärende sällade sig härtill och gjorde hans vistelse på slottet bitter, och till råga på allt mötte hans uppoffringar intet erkännande från Henriks sida.

Naturligen uppstod under dessa omständigheter tanken på, att han möjligen ej ändå handlat alldeles klokt, att må hända alla hans försigtighetsmått haft en motsatt verkan till den åsyftade, att han obetänksamt uppgifvit det enda nöje, som stått till buds. Skulle han återtaga sina förra vanor; skulle han trotsa Henriks svartsjuka och låtsa, som om hvarken Henrik eller hans svaghet funnes? Må hända skulle ett sådant sätt att gå till väga medföra önskad påföljd. — Henrik skulle åtminstone komma till insigt om, hvad riddaren förut menat.

Men herr Erengisle hyste en stark motvilja för jungfrun. Hon hade förföljt honom liksom hans skugga,

han var trött på henne, hennes behagsjuka äcklade honom, och han kunde ej neka, att, fastän han leddes dödligen, luften, som han andades ute, vore friskare än den der inne. Nej, han skulle icke gå till baka. Det kunde ju hända, att Henrik ändå inom sig erkände eller dock hade en aning om hvad herr Erengisle gjort för hans lugn och sinnesro, och huru orättfärdigt hans uppförande varit. — Han ville vänta och se huru sig härmed förhölle.

Men i salen saknade man den artige riddaren och undrade och sporde Henrik, som tyst och dyster smög omkring jungfru Dysevald, hvad som blifvit af hans vän, herr Erengisle. Frun af Runby hade ingen, som vidare kunde berätta om korsfararnes äfventyr i det heliga landet; prinsessan Margreta kunde ej få sin vetgirighet om utländska seder och bruk tillfredsställd, och grefvinnan af Braunschweig suckade, medan fru Cecilia icke kunde förstå, hvad som kommit mellan herr Erengisle och Henrik. Korteligen, alla hade så vant sig vid att se och höra den vidtberömde och artige riddaren, att man icke utan saknad märkte hans frånvaro, när han nu under flera dagar uteblifvit.

Men ingen var dock synbarligen så ledsen som jungfrun af Dysevald, synbarligen, säga vi, ty om hennes böjelse för riddaren hviskades öfver allt i frustugan, och egenskapen att vara nyfiken var redan på i fråga varande tid en odygd hos det täcka könet, men på grund af tidehvarfvets råhet förlåtlig och icke ett afskyvärdt lyte, såsom hos den svenska qvinnan i det upplysta, nittonde århundradet.

Jungfrun vårdade sig ej heller om och kunde kanske till och med icke lägga band på sin sorgsenhet. Hon dolde icke, att hon var blek, att de sköna ögonen voro röda och vanstälda af nattvak, hon erkände sig icke vara illamående, hon var tvär och fjär, och hennes missnöje med allting befordrade ej en lyftning i stämningen vid samqvämen. Hela hofvet kom öfverens om, att hon vore kär, men

i hvem — derom voro meningarne delade. Somliga pekade på Henrik, andra höllo före, att det vore i riddaren, alla gåfvo skäl, men man enades icke, ehuru flertalet visade sig benäget för att antaga det senare vara fallet.

En och annan af fruarna satte sina småsvenner och kammarpigor i rörelse för att utforska jungfruns görande och låtande, men dessa iakttogo en försigtig tystnad, som gjorde saken rent af hemlighetsfull.

Hvad jungfrun tänkte och ville visste emellertid ingen. Hon nämde aldrig herr Erengisles namn, hon log föraktligt, då man tjenstvilligt till henne framförde hvad som sades och hviskades, och mot Henrik var hon såsom förut kall och afmätt i sitt uppförande. Må hända förestälde hon sig, att riddarens likgiltighet vore endast hycklad, kanske hoppades hon, att han åter skulle infinna sig, när han såge, att hon ej gjorde något vidare försök att närma sig. Vi veta likväl, att, om jungfrun hyste några förhoppningar i den vägen, hon storligen bedrog sig. Minst af allt skulle riddaren komma till baka för hennes skull, derom kunde hon vara förvissad, men tiden gick, och han återkom ej alls, och allt oftare såg man jungfruns öga blixtra, vid det hon från fönstret varseblef honom eller hörde hans namn nämnas i salen, och man ryggade vid hennes hotfulla blick som stungen af en orm. Ty det var hatets eld, som flammade i blicken.

Visst var det också så, att förödmjukelsen var för stor för hennes stolta själ. Hon hade som qvinna i känslan af sin aldrig felande magt blottat sig allt för mycket; hon hade föresatt sig att besegra den oböjlige, om ock blott för att tillfredsställa sin egenkärlek, om ock blott för nöjet att hånande få stöta honom till baka. Vare sig hon älskade honom eller icke, var missräkningen således stor, när riddarens ståndaktighet ändtligen öppnade hennes ögon, och det var naturligt, att *hon* skulle känna sig grymt och oförlåtligt sårad. Hatet tager så lätt kärlekens plats i dylika fall redan hos

vanliga menniskor, och ju varmare kärleken är, desto mer glödande blir hatet. Voro nu jungfru Dysevalds handlingar dikterade af kärlek till herr Erengisle, såsom man fann sig föranlåten att tänka, så måste framtiden bära något fasansfullt i sitt sköte, ty om någon vore mägtig att hata, så var det hon: hennes lif, hennes utseende och blick — allt förrådde det.

Dock märkte ingen, att hatet bar frukt, ty man förstod ej hvad eller hvilken det gälde. Dessutom — hvad kunde väl jungfrun göra? Hon var ju en gäst på hertigens slott och kunde ej här sätta några krafter i rörelse mot riddaren, och äfven om hon så kunnat, skulle det varit af ingen nytta. Jungfrun sjelf tycktes ock vara väl medveten härom, så stilla och lugn förhöll hon sig, ja, det syntes till och med som om hon beslutat sig för att lemna herr Erengisles kallsinnighet helt och hållet utan afseende, svälja sin förtret och betala hans förakt med förakt samt ersätta honom med Henrik. Åtminstone visade hon sig helt plötsligt glad, språksam och skämtande, förebrådde fogden hans dysterhet och kastade på honom hela skulden för den misstämning, som rådt, samt narrade hela hofvet att skratta.

Fruarna sågo frågande på hvar andra och sporde sig sjelfva hvad denna omkastning betydde. Henrik för sin del betraktade den med misstro. Må hända var det också blott en fint, en mask, under hvilken planer lades. Henrik var likväl härutinnan inskränkt till gissningar och slutledningar allena, hans inbillning var sjuk och hans misstänksamhet såg allting i svart. Än mindre visste någon annan huru sig rätteligen förhöll, ingen — utom jungfrun sjelf och hennes förtrogna.

Vid ett tillfälle kom jungfrun fram till Henrik (det var strax innan hofvet åtskildes om aftonen) och tog honom afsides med en förtrolighet, som om hon aldrig hade bemött honom annorlunda, och fogden lät sig ledas i första häpnaden öfver hennes förlamande oblyghet.

"Det är så", sade hon, "att jag är missnöjd med eder."

"Verkligen", sade Henrik med en gäckande krökning på läppen, icke utan fruktan för att Skryde förrådt honom. "Hvarmed har jag förtjent sådant?"

"Jo", genmälde jungfrun, "I gån eder rund med hela besättningen i följe, och det är opåkalladt. Hela tornet skakar under edra steg och orsakar mig ängslan och fruktan, och så ströfven I omkring der uppe långt in på natten. Jag vill hafva ro sedan jag gått till hvila, herr fogde, och jag fordrar såsom ädel jungfru och gäst härstädes, att I för framtiden härtill tagen hänsyn."

"I öfverdrifven, jungfru", svarade Henrik något förbluffad. "Det är icke sant hvad I sägen, jungfru."

"Ha, hvad?" utbrast jungfrun. "Ej sant? — Och I vågen yttra slikt till mig, Henrik! — Sannerligen, I hafven icke blifvit artigare, sedan hertigen satte eder till fogde på slottet och vid vårt bord, i förlitan på eder ridderlighet, I borden blygas!"

"För hvad", sporde Henrik kallt. "Jag är van att gifva uttryck för mina tankar, der mina pligter som fogde nagelfaras, och jag gör det utan afseende å person. Angripen I mig, så måsten I derför finna eder i, att jag försvarar mig, och jag upprepar, att edra ord ej voro med sanningen öfverensstämmande."

"Och på hvad grund, bålde väpnare?"

"Emedan jag går min rund med endast två män i följe, och hela mitt besvär inskränker sig till ett enda slag genom tornrummen en enda gång, innan mörkret knappast hunnit inträda. I torden dessutom påminna eder, att det var på grund af eder uttryckliga önskan som runden tillkom. Det var den natten, som jag såg ljus i edert rum — nej, blif icke blek, jungfru! — och de begge okände satte slottet i sådan rörelse."

"Ack ja, det är ju sant — ha! jag ryser ännu, när jag tänker på den natten och huru den underbara synvillan ledde eder till min hjelp, såsom I ofta haf-

ven berättat. Det var i sanning en underbar händelse — —"

"Nog derom", afbröt Henrik med ett betydelsefullt leende. "Jag var en galning den tiden, såsom I väl veten, jungfru, och trodde allt; men nu är det annorlunda. — Behagen I säga mig, hvad I önsken? Jag känner mig föga benägen att längre än hvad behöfves befinna mig i edert sällskap, ty jag har —" hans läpp darrade och hans stämma var halfqväfd af rörelse och vrede — "vid min farmoders skugga! jag har haft nog deraf allaredan!"

"Nå väl", sade jungfrun högdraget. "I mån icke tänka, att jag söker edert sällskap, herr fogde, utan har jag talat eder till endast för att meddela eder, att min bestämda önskan, ja, fordran är, att I upphören med eder rund och indragen alla de poster, hvilka I till följe af min anhållan på sin tid utstälde."

"Äro de besvärliga", sporde Henrik hånfullt, "spärra de vägen för riddaren?"

Blicken, som jungfrun slungade åt honom, var mindre förkrossande än han väntat, och hennes svar bröt förolämpningens udd.

"Må hända", sade hon, "må hända hafven I mera rätt än I tänken. Riddaren och jag äro goda vänner, men — hvad kommer det eder vid? — Gå, ovärdige! lemna mig! — Gör blott som jag befalt eder!"

"Hvad det beträffar", svarade Henrik, gifvande luft åt den vrede, som under hela tiden kokat i hans ådror, "så skolen I finna en drake, der I förut funnit endast män, och ve *den*, som kommer mig nära. Från detta ögonblick är jag eder öppne fiende, jungfru af Dysevald!"

Jungfrun såg efter honom med en halft föraktlig, halft medömksam blick, i det han brådskande lemnade salen. Derpå upplyste ett triumferande leende hennes bleka drag —

"Ha!" sade hon, "han gick blindt i garnet, och nu återstår endast att meddela Skryde mina slutliga befall-

ningar samt utse en för *honom* passande plats. Ha, ja, gå du, fogde; mitt verktyg skall du blifva mot din vilja, trots din barnsliga fiendskap. Du är i mitt våld. Mot dig, stolte riddare, är jag väpnad; du har tvingat mig att taga ett sällsamt steg, och du skall gifva dig eller — dö!"

Sextonde skiftet.

Dagen derpå ankom bud från hertigen.

Budet anlände, under det herr Erengisle var stadd på sin sedvanliga morgonvandring. Denna plägade upptaga en god del af förmiddagen, varade ibland ända till middagen, och som Henrik nu mera aldrig besvärade sig med att uppsöka och meddela honom de tidningar, som kommo, så är det sannolikt, att riddaren sent fått höra den glada underrättelsen, om icke, sedan han fördjupat sig i det inre af slottet, en mjuk hand lagt sig på hans arm och jungfru Dysevalds kammarpiga, en qvinna med klippska ögon och ett nätt ansigte, uppenbarat sig för honom. Hon stod der med ett finger på de kysstäcka läpparne, och herr Erengisles panna mulnade, ty han anade, att hennes ärende vore från jungfrun sjelf, från henne, hvilken han undflytt, med hvilken han icke ville hafva något vidare att göra. Barskt sporde han, hvad kammarpigan ville.

"Hvad utom att tala med eder, stolte riddare", svarade hon frankt, "och bringa eder jungfruns helsningar. Hon önskar se eder."

"Din matmor är mycket vänlig, flicka, men säg henne, att jag icke har tillfälle att nu efterkomma hennes önskan."

"Och hvarför icke?" invände kammarpigan, fullt beredd på svaret. "I, en tapper och artig riddersman, borden ej vägra en ädel jungfru hennes begäran."

"Bed jungfrun tillgifva mig, säg, att jag uppskattar hennes gunst, men att jag är förhindrad", svarade han och vände sig på hälen.

"Ärendet är af utomordentlig vigt; I fån ej vägra!"

"Det var ord", utbrast riddaren med ett kort skratt och en blick på flickan, hvars kind glödde af beslutsamhet. "Du är farlig, flicka!"

"Jag skämtar icke, ädle herre, och I gjorden bättre, om I gåfven edert samtycke strax, ty det möte, hvartill jungfrun sändt mig att kalla eder, rör eder, ej henne, och det är nödvändigt, att I sammanträffen innan hertigens återkomst. Edert ärende hit — —"

"Du förvånar mig", afbröt herr Erengisle gäckande. "Jag visste ej, att den ädla jungfrun deltog i mina angelägenheter, men sedan så är, är jag henne tacksamhet skyldig. Hvad mitt ärende angår, fruktar jag likväl, att hennes inblandning ej blefve till min fördel, så med tack för anbudet afslår jag hennes hjelp."

"I gören orätt i att förkasta jungfruns bemedling, riddare. Hon är mägtigare än I tänken, och kunde lätteligen vända allt till det bästa."

"Må väl vara", sade riddaren, "men icke bör jungfrun bekymra sig för min skull, utan tvärt om. Bed henne förlåta min oartighet, glöm ej, att jag känner mig förbunden för den ära hon velat visa mig, men säg, att jag beslutat lita på mig sjelf i mina egna angående och att ingenting skall förmå mig att ändra min föresats."

"Det trotsar jag", utbrast flickan lifligt, "det trotsar jag, och akta eder, stolte riddare, för så höga ord. Min matmor har i sina händer bref, som icke allenast kunna ådagalägga eder oskuld hvad angår mordet å härmästaren, utan äfven gifva eder de rätta gerningsmännen i händerna."

"Ha, hvad?!" skrek riddaren studsande.

"Det är sant!"

"Det är ett lockbete", tänkte herr Erengisle, i det han skarpt och länge betraktade kammarpigan, "en förevändning af jungfrun för att —"

Han visste ej hvad han skulle tänka.

"Flickan ser så upprigtig ut", sade han för sig sjelf. "Må hända känner hennes matmor ändock något om den der olyckliga händelsen med härmästaren? — Det är visserligen osannolikt. Men *om* något bevis skulle finnas? — Min lycka och min framtid bero af min förmåga att fritaga mig från dessa anklagelser, och bör jag då icke äfventyra äfven det värsta för att blifva i stånd dertill?"

Tveksam mätte han tiljorna af hundraårig ek, men stannade redan efter ett halft slag framför flickan.

"Säg mig", sade han, "hvad är jungfruns mening? — Vill hon till mig öfverlemna dessa bevis?"

"Det vill hon. Jungfrun har alltid hyst välvilja och deltagande för eder, herr riddare, och gör så fortfarande. 'Hittills', sade hon till mig i förtroende, och till eder allena förråder jag hennes ord, 'hittills har han med otacksamhet belönat min gunst, men säkerligen har han misskänt mina afsigter. Gå till honom nu; det gäller hans lycka, och jag har henne i mina händer. Erbjud honom min hjelp och se, om han af hänsyn till en erkenarr, som intet hopp, inga rättigheter har, afslår den samma. Säg honom tillika, att om han nu afvisar detta oförtjenta vedermäle af min vänskap, så skall han förgäfves en gång tigga derom'!"

Ett stolt leende krusade riddarens läpp och ett lika stolt svar sväfvade derpå, men han hejdade sig och sade kort:

"För mig till jungfrun!"

"Nej, håll!" ropade kammarpigan, "icke ännu, herr riddare. Först måste jag underrätta jungfrun om, att I

hafven samtyckt, det vill säga bära till henne edert ridderliga ord derpå."

"Och hvarför kan icke jungfrun mottaga mig genast?"

"Derom skall hon sjelf upplysa eder, men så mycket kan jag säga, att hon just nu är förhindrad. Säkerligen förutsåg hon icke, att jag skulle finna eder redo, annars hade hon utom tvifvel befalt mig att föra Eder till henne ofördröjligen. Är det likväl så, att eder tid är upptagen i eftermiddag eller i afton, så kunde jag lätt spörja jungfrun till råds. Dock skolen I veta, att jungfrun ännu icke lemnat sitt rum. Men, som sagdt, hafven I icke tid, så är jag säker på, att hon gerna gör ett undantag för att vara en vän till nöjes."

Riddaren var icke så oartig, att han ville störa hennes ro. "För intet pris vill jag falla jungfrun besvärlig, flicka, var säker derom", sade han. "Men detta ärende är vigtigt — af största vigt, såsom du ock tör hafva funnit af min beredvillighet, — det är det enda, som skulle kunna hafva bevekt mig att vika från mitt en gång fattade beslut att tvärt emot min föresats se jungfrun igen eller tala med henne. Deraf ock min ifver. Må hända skola mina förhoppningar dock gäckas. Jungfrun kan hafva öfverskattat bevisens värde — och jag skulle kanske göra bäst, om jag stannade der jag är. — Men — när och hvar skall jungfrun mottaga mig?"

"Är det då afgjordt, att hon kan vänta eder?"

"Jag skall komma, derpå gifver jag dig mitt löfte."

"Nå väl! Då vill jag underrätta eder, att som det är nödvändigt att I och jungfrun hafva kommit till ett godt förstånd, innan hertigen anländt, och som hertigen anländer om tvenne dagar — —"

"Om tvenne dagar?" utropade riddaren.

"Ja — så skolen I möta mig i denna sal just som månen går upp strax efter midnatt och — —"

"Vid midnattstid?" afbröt riddaren. "Redan i natt?!"

"Ja — och skall jag då vara eder till mötes för att föra eder till jungfruns rum — —"

"Jungfruns rum?" skrek riddaren ryggande. "Svärd och bälte! hör jag rätt! — Under allt detta ligger ett skälmstycke."

"Nej, frukta ej för det", skrattade kammarpigan. "Det var mitt påhitt, och öfverraskningen på förhand beräknad, ha, ha, ha", och medan herr Erengisle stod som fallen från skyarne, återföll hon i sitt hjertliga skratt, liksom hade det varit det bästa skämt i verlden. "Jungfrun förbjöd mig att våga det och befalde en omständlig förberedelse med angifvande af orsaker och dylikt, men nu är det gjordt" — och åter igen skrattade hon, så att hon kunnat kikna.

"Sansa dig", sade riddaren med rynkad panna. "Jag är ej böjd att skämta, ej heller är jag din matmors narr. Gif skäl för denna besynnerliga tid och denna egendomliga timme, och tro ej, att jag underkastar mig hvarje galet infall af en beryktad jungfru eller hennes slyna till kammarpiga."

Men kammarpigan skrattade ännu hejdlösare.

"Håll upp då en gång", ropade herr Erengisle och tog ett steg emot henne, "och kom mig ej att tro, det du är galen. Håll, säger jag, och tag ditt förnuft till vara eller, vid — —"

Han ville i sin vrede gripa henne och sträckte redan ut handen, men hon gled undan, och innan riddaren hann göra ett nytt försök, hade hon förflyttat sig till andra ändan af rummet, väggen öppnat sig, flickan försvunnit bakom en osynlig dörr och — der stod han ensam med sin upphetsning.

Herr Erengisle insåg snart, att det skulle gagna honom ringa att vara vred. Måtte följderna blifva hvilka de ville, sitt ord hade han gifvit och vore bunden deraf. Och, för resten — hvad hade han väl att frukta af ett ensamt fruntimmer! Hvad gjorde väl det, om han mötte henne vid middags- eller midnattstid, i hennes eget rum

eller annorstädes? — Men hvarför all denna hemlighetsfullhet, hvarför icke välja dagen, om allt vore ärligt menadt? — Antingen låge på botten af dessa omständigheter något elakt spratt, eller vore afsigten helt enkelt att skydda jungfruns rykte. — Herr Erengisle var nästan säker på, att han befunne sig i Peder Porses rum — eller ock doldes något lömskt anslag härunder.

Riddaren kom icke till någon slutsats i detta afseende, men i det han funderade på dem, föll det honom in, att, som Henrik nödvändigt måste märka hans nattliga utvandring, och hans handling i så fall icke allenast skulle bekräfta fogdens misstankar utan kasta ett sådant sken på herr Erengisle, att han i Henriks ögon ej skulle blifva bättre än den argaste bedragare, det kanske vore likaså godt att anförtro honom saken och låta honom lyssna till samtalet med jungfrun.

Denna tanke rotfäste sig hastigt och sysselsatte lifligt riddaren. På detta vis skulle han då åtminstone hösta en fördel af sitt möte med henne, om alla andra uteblefvo, den nemligen, att återvinna en vän, och vinsten häraf vore väl värd offret af hvilket äfventyr som helst. Hastigt svepte han kappan om sig och lemnade gemaket för att uppsöka fogden.

Men jungfru Dysevald hade sörjt för, att de icke skulle träffas.

Sjuttonde skiftet.

Henrik hade stigit upp temligen tidigt på morgonen samt begifvit sig ut utan att hafva bytt ett ord med herr Erengisle. Mörka tankar hade jagat honom upp, vilda känslor tumlade i hans bröst, och i morgonluften hade han sökt svalka för sin brännande själ. Men den upp-

hetsning, som natten ej kunnat dämpa, tilltog i stället med förnyad kraft ju längre det led på dagen. Ensam vandrade han fram och till baka på muren, rufvande på hämd. Dold bakom en tornvägg såg han med glödande blick riddaren långsamt och tankfullt passera öfver gården. Han knöt sin näfve och mumlade en fruktansvärd hotelse. Han lyfte sin hand mot jungfruns bur och förnyade sin grufliga ed, lade derpå armarne i kors öfver bröstet och njöt redan på förhand af den stund, då hämdens balsam skulle gjutas i hans sår och dess sötma skulle ligga utbredd öfver qvalen. Hertigens budbärare störde honom visserligen, men knappt hade denne gått, förr än han åter upptog tråden af sina tankar och med ökad ifver fördjupade sig i hatets och misstänksamhetens irrgångar. För att icke störas nedsteg han i de underjordiska hvalfven.

Hvalfvet, hvilket han valde för att i lugn få hängifva sig åt sina grubblerier, var ett litet kallt och fuktigt hål under hufvudtornet, och ett af dem, hvilka voro ämnade att vid påkommande tillfällen tjena som fängelse. Det var fyrkantigt och trångt, knappast sex fot vidt, på hvilket håll man än mätte. I den ofantligt tjocka muren var en öppning, knappast större än en springa, som lemnade väder och vind fritt tillträde utan att likväl insläppa så mycket dager, att det var möjligt att se alla föremål der inne. Under denna öppning stod en stenbänk, öfver hvilken en jernkedja var fäst i väggen, medan framför den samma "stocken" väntade på sin fånge. Midt emot denna hade man slutligen dörren med sitt trekantiga hål och en lång, mörk gång, som förband det ena fängelset med det andra och medelst en stentrappa äfven med tornets öfra våningar.

På stenbänken i denna förfärliga kula och således i mörkaste hörnet hade den olycklige fogden efter en lång och dyster vandring just hunnit taga plats, då, till hans förvåning och ytterligare harm, steg närmade sig, hvilka tycktes komma utför trappan. Han hade lemnat

dörren på glänt, då han stigit in, så han mycket väl hörde dem och märkte snart, att de ankommande voro två. Den enes gång var lätt, men bestämd, den andres tyngre och släpande, och härpå igenkände Henrik genast jungfru Dysevalds småsven. Hvad ville väl han här? hvem var i hans sällskap? voro de tankar, som korsade hans hjerna; hvad kunde de väl söka här nere? — Henrik ville rusa ut och se efter och sprang upp från bänken, men snafvade olyckligtvis i stocken och föll kapprak till marken. I det samma stannade de besökande.

"Hörde du något, sven?" sporde hviskande en röst, som kom Henrik att med ens hålla sig stilla; "hörde du något?"

"Jag tänker, att det var ofvanpå", svarade Skrydes. "Ingen hålles fången här för närvarande, så vidt jag vet."

"Är du säker på, att det var ofvanpå?" återtog den förra rösten. "Det lät som om något tungt fallit ned der inne."

"Kanske det vore bäst att gå upp igen", sade Skryde darrande på målet. "Jag kommer just nu i håg, att fogden berättat mig något om, att andar drifvit sitt spel här nere i forna dagar."

"Fogden? — den dåren! ha, ha! — Du, harhjerta, och han äro just två narrar, stora nog att tro och berätta sådant strunt. Öppna dörren!"

En dörr gnisslade på sina gångjern och ett ögonblicks tystnad inträdde, under hvilken Henrik begrep, att de belyste hålet, hvarpå de åter togo några steg, till följe hvaraf deras röster hördes allt svagare och otydligare. Henrik reste sig utan buller, öppnade ljudlöst sin dörr och smög sig förbi de besynnerliga vandrarena, snedt öfver gången till en fördjupning i muren bakom trappan, hvarifrån han kunde utan att ses öfverskåda hela hvalfvet och höra hvad som sades.

"Nej", sade igen den röst, som ådragit sig Henriks synnerliga uppmärksamhet, och en ståtlig qvinlig ge-

stalt, i handen bärande en hornlykta, skred ut ur hvalfvet." Detta är både för stort och för nära trappan; stanken skulle stiga uppåt samt snart gifva anledning till misstankar, och upptäckten af hans kropp i otid kunde lätt blifva mig besvärlig. Låt oss se, huru den nästa ser ut."

Svennen i sin röda kappa blef synlig och skyndade sig att öppna nästa cell eller den, som fogden nyss lemnat. Samma tystnad som nyss följde, under det qvinnan lät ljusskenet spela öfver golf, väggar och tak.

"Detta hål vore alldeles lagom", fortsatte hon derefter, "men här är åter igen stocken, och ho kan veta, när den behöfves. Vi måste välja ett annat."

Och så fortsatte de från det ena hvalfvet till det andra, utan att något var qvinnan till lags, ända till det femte och sista, för hvilket hon ändtligen tycktes bestämma sig. Efter en omsorgsfull undersökning af dess inre egde en lång rådplägning rum der utanför. De samtalande voro då så pass aflägsna, att Henrik ej längre kunde tydligen höra, hvad som sades, i synnerhet som de talade lågmäldt, men han urskilde dock flere gånger både sitt eget, herr Erengisles och ett par andra namn, som han icke kunde erinra sig hafva hört tillförene.

Jungfru Dysevald, ty ingen annan än hon var det, tycktes derunder gifva sin sven några föreskrifter; hon talade kort och befallande, men omständligt, och ledsagade sina ord med åtbörder, som om hon velat med handling så väl som med ord visa svennen, hvad han hade att göra. Än föll hon ut mot honom, som om hon haft ett svärd i sin hand, eller grep om hans hals bakifrån som för att hindra honom att ropa på hjelp, än synade hon noga den bultade, tjocka fängelsedörren och dess grofva lås, liksom beräknande deras motståndsförmåga, och derpå gjorde hon upprepade gånger en rörelse, som om hon vridit nyckeln om i dubbla slag och

kastat den genom vindögat i angränsande hvalfvet ut i den förbiflytande ån.

Allt detta iakttog Henrik med känslor, som lättare låta sig tänkas än beskrifvas.

Ändtligen upphörde samtalet. Jungfrun tycktes hafva talat till punkt och återvände genom gången, men stannade likväl då och då för att göra en rättelse eller påminnelse, eller tillägga en befallning. Svennen stannade äfven ofta för att framkasta ett ord, kanske en fråga om något, hvarmed han ej var på det klara. Tysta bestego de slutligen trappan. Hade jungfrun stannat längre qvar i källrarne, så hade det varit osäkert hvad följden blifvit, ty det sjöd inom Henrik, och han förmådde knappast beherska sitt raseri; må hända hade frestelsen att krossa fostret i dess skal blifvit honom för stor. Men hon dröjde icke. Lugnt och jemt steg hon uppåt, och först vid den hemliga dörren, som från hvalfven ledde ut i tornet, gaf hon sin följeslagare den sista förmaningen.

"Nu", sade hon, och Henrik hörde fullkomligt väl hvarje ord, "gå och sök upp honom, som jag sagt och glöm ej min lösen."

"Viljen I upprepa den igen, jungfru?" sporde svennen.

"Så dö då!"

Och så slöt sig dörren bakom dem.

"En härlig lösen!" ropade Henrik, i det han sprang fram från sitt gömställe och i vild förbittring ref sitt hår. "Ha! så långt har det nu kommit, att de funnit skäl vara att rödja mig ur vägen. — Men akta sig, Mette af Dysevald, bida min hämd, Erengisle Plata, rädda dig om du kan, du förrädiske orm till sven, du redskap för en afgrundslik sammansvärjning! Ha! hit skall min döda kropp släpas, sedan mordet väl blifvit föröfvadt. — Här skola råttorna slåss om mitt ruttnande lik och mina ben förmultna! — Död och förderf — död och förderf åt eder, säger jag, I förvägne,

I hafven skrifvit i löndom, men jag har läst eder skrift, och från denna stund är jag väpnad — från denna stund skolen I finna mig vuxen eder. — I skolen falla i den snara I hafven satt — eder lösen skall blifva min: 'Så dö då!' I skolen finna mitt öra villigt, jag skall biträda alla edra förslag, och I skolen göra eder glada på min bekostnad och kalla mig en dåre; jag skall insöfva eder i säkerhet, men jag skall emellertid taga mina mått och steg för min hämd, och så hjelpe mig Gud, när tillfället kommit, eller skall jag sätta lifvet till dervid!"

Adertonde skiftet.

Mellan hufvudtornet och åkanten var en gång gräfd under borggården för att i händelse af nöd möjliggöra en flykt. Denna gång började just bakom trappan, och i akt och mening att kunna undandraga sig upptäckt, hade Henrik sökt sitt gömställe der. Följde man gången, kunde man osedd uppkomma i vattentornet, hvarifrån igen utgångar ledde till muren, ned på gården och in i förrådshusen.

Henrik begagnade lägenheten. Han hade fattat sitt beslut att öfverlista jungfrun af Dysevald och icke glömt hennes till svennen ställda sista uppmaning, hvilken han antog hade afseende på honom sjelf, hvadan det var nödvändigt för honom att icke allenast förskaffa sig till ett annat ställe, der svennen kunde finna honom, utan också göra detta osedd, så vida icke misstankar skulle uppstå och omintetgöra allt. Ingen var i tornet, då han anlände dit, men hade han kommit ett ögonblick tidigare, så hade herr Erengisle träffat honom. Han kunde således i god ro slå af sig dammet och, medan han

väntade på småsvennen, utan fruktan att varda störd, umgås med sina hämdfunderingar.

Slutligen kom denne.

När Henrik varseblef honom, steg han genast upp och skyndade till hans möte. Han menade att vara så förtrolig, så nedlåtande och vänlig, och han hade beslutat att hyckla samma vänskap som svennen så länge låtsat hafva för honom. Men då han försökte gifva sitt anlete ett uttryck, som svarade häremot, och göra sin röst så mjuk som möjligt, så svek förmågan hans af naturen öppna och redliga väsen och det gemenaste grin vanställde hans drag.

Ej större var hans lycka, när han skulle tala. Han hade föresatt sig att öppna samtalet med några väl uttänkta lögner. I dess ställe flödade det af de renaste sanningar. "Hvad har jag väl att hämna?" sade han bland annat, som likväl icke förrådde honom för den klipske svennen. "Har icke riddaren lika stor rätt till jungfruns gunst som jag? Skall jag afundas honom, emedan han blifvit föredragen — jag, som ännu ej förvärfvat rykte eller annars kan skryta af mina förtjenster? Nej, det vore orätt, skamligt, lågt, och jag är ej stort bättre än en skälm, sedan jag kunnat stämpla mot honom — —"

Han stannade plötsligt, bleknade och kastade en förskräckt blick på Skryde.

"Nej, tvärt om", svarade denne, och till sin lättnad fann Henrik, att han icke förrådt sig. "Det är herr Erengisle, som stämplat mot din lycka, icke du mot hans. Men huru, fogde? Har du ändrat ditt sinne? Ännu i går talade du ur en annan ton. Har riddaren lyckats slå dig nya dunster i ögonen? Har du råkat honom?"

"I går — i går —" stammade Henrik; "ha! i går hoppades jag ännu om hämd."

"Och nu", inföll svennen med vigtig min — "har hämdens timme slagit."

Henrik for till.

"Ja, just nu", återtog Skryde, förtroligt läggande sin arm i hans. "Erinrar du dig mina ord: 'bered dig en dag att höra min plan och i enlighet med denna handla ofördröjligen!' — Är du fortfarande villig att höra den? har du beredt dig att handla med kraft — och utan gensaga låta dig *ledas* till målet?"

"Jag är redo till allt", mumlade Henrik; "det beslut jag fattat är orygglig."

"Svär mig det!"

"Vid min farmoders skugga!"

"Det var en riddares ed", sade svennen, "men lika godt. Låt oss endast gå någonstädes, hvarest vi kunna vara säkra för lyssnare, och du skall höra allt."

"Låtom oss gå högst upp under torntaket", hviskade Henrik lifligt, dragande svennen med sig uppför torntrappan. "Jag skall låsa dörren väl bakom oss — så der. Nu."

"Nå väl. Jungfrun och riddaren hafva beramat ett möte till natten. Denna sammankomst skall utan tvifvel blifva deras sista, ty sedan hertigen hemkommit, lär det näppeligen duga att råkas på detta sätt. I alla fall måste vi betrakta tillfället såsom ett, hvilket aldrig igen skall erbjuda sig, och om vår hämd skall svalas i annat än våra egna högtrafvande ord — så måste det ske nu. Mötet skall ega rum i jungfruns kammare, just som månen går upp. Det är mörkt der uppe i det ödsliga tornet, och du bör taga med dig ett par pålitliga män, som jag utvalt för detta syfte."

Henrik drog djupt efter andan och kastade på Skryde en genomträngande blick.

"Känner du dem då så väl?"

"Nej", svarade svennen och slog ned ögonen, "det vill säga, jag känner dem genom dig; du har ofta berömt deras raskhet och blinda lydnad och nämt dem med ovanligt erkännande."

Det klack till inom Henrik, vid det han märkte Skrydes förlägenhet, men han låtsade icke derom, utan genmälde blott, att det var så, som svennen hade sagt: de kunde användas till allt och voro just lämpliga biträden, der det gälde att gå oförväget till verket. Han hade icke tänkt derpå förr än nu, men nu var han verkligen sin vän tack skyldig.

Den upprigtighet, som uttryckte sig i Henriks stämma och min var synnerligen egnad att återbringa svennen till fattning, och han fortsatte också helt lugnt, långt ifrån anande hvad som försiggått i fogdens själ:

"Du vet, att trappan, som leder upp genom tornet, svänger sig tre gånger rundt mellan andra våningen och den, hvari jungfruns rum äro belägna. Vid trettonde trappsteget nedifrån finnes i muren en fördjupning och deri en väl dold dörr, som öppnar sig inåt en löngång, hvilken utmynnar i — —"

"Fängelsehvalfven, ja — jag vet det."

"Nej, i vapensalen", sade Skryde ifrigt — "i väggen midt mot jungfruns rum — åtminstone så vidt jag vet. Må vara, att den också leder dit du påstår, men derom vet jag intet. Emellertid är det sannolikt, att riddaren kommer den vägen till baka, hvadan hans mottagande måste förberedas. Du och jag skola med skärpta vapen der invänta honom, men då det likaså väl kan hända, att han kommer ned stora trappan, är det nödvändigt att på ett lämpligt ställe postera dina män så, att de med fördel kunna begagna sina spjut. Detta åtager jag mig. Lyckas de att stöta ned honom — nå, då kunna vi draga oss till baka och låtsa, som om vi aldrig varit der, och låta knektarne göra med herr Erengisles kropp hvad de vilja. Lyckas de deremot icke, så måste vi naturligtvis lägga vår hand vid verket och ränna ett stål genom honom. Det förra vore dock det bästa och säkraste, ty vi skulle i så fall icke alls behöfva synas, knektarne kunna rymma med bevisen, och våra hufvuden följaktligen icke blottställas så

som händelsen blefve, om vi sjelfva nödgades inskrida. Vi böra derför söka att lägga pilen på den bågen, men i det vi göra så, är det nödvändigt att också bereda våra handtlangare tillfälle att spårlöst försvinna. De äro utländingar och illa likta här, dessutom blefvo de värfvade vid hertigens afresa och blifva således öfverflödiga igen, när han återkommit. Dessa omständigheter äro gynsamma, ty genom dem skall mordet få en annan färg, än om man använde svenske män. Vill man vidare försäkra sig för alltid om deras tystnad och på samma gång häfva hvarje misstanke om vår medbrottslighet, så må du i morgon sända några ryttare att förfölja dem, och vi låta helt enkelt hugga ned dem."

"Ha", stönade Henrik med svårighet kufvande den vrede, som skummade på hans läppar, "ett präktigt anslag i sanning!"

"Och du biträder det?" sporde svennen.

"Utan tvekan. Säg blott, när och hvar vi skola mötas?" — Henrik steg upp; han kände, att han ej mycket längre skulle kunna styra sig.

"Ja, hvar?" svarade svennen. — "Hvarför icke här? — Men ännu en sak. Utan tvifvel skall jungfrun gifva dig något i maten eller det du dricker; du kan vara säker på, att hon skall göra sitt bästa och ej fela, om hon har satt sig i sinnet, att du skall sofva; hon har gjort så förr en gång."

Henrik svarade endast med en otålig åtbörd.

"Jag har tänkt", återtog svennen, "att det kanske vore bäst att korsa alla hennes planer i den vägen. Sättet är enkelt, och du gifver derigenom riddaren tillfälle att ostörd begifva sig till mötet."

"Hvad föreslår du?"

"Att du under förevändning af något ärende från hertigen passar på just nu, medan man sitter till bords uppe i salen och kanske undrar öfver ditt uteblifvande och rider bort, lemnande att förstå, det du icke åter vänder förr än med hertigen. När natten inbrutit, åter

vänder du emellertid i en båt öfver ån till vattentornet; du har nycklarne till porten, du inträder och vi mötas här. Jag har under tiden utstält dina män så, att vi härifrån endast skola hafva att gå genaste vägen till vårt bakhåll vid lönndörren."

Henrik kände en stor lust att på stället strypa den förslagne skälmen. Hans misstankar, en gång väckta, hade blifvit styrkta af den omständlighet, hvarmed Skryde antog sig knektarnes säkerhet. Han trodde sig nu vara temligen på det klara med hvilka jungfrun åsyftat med Skröne och Fant, hvilka namn han hört henne nämna vid besöket i fängelsehvalfven. Med ens blef den hittills oförklarliga händelsen med de begge männen, hvilka han öfverraskade i tornet samma natt, som herr Erengisle första gången sof i slottet, förklarad för honom. — Men list mot list, tänkte han, och han skulle öfverlista denne lismande usling till sven, den hycklande Erengisle Plata, den sataniska jungfrun — eja! Slottet hade en bakport; han kunde inkomma genom denna, så snart mörkret fallit på, och i tysthet träffa sina anstalter och med en öfverraskning, ej sämre än den, som som var tillärnad honom sjelf, skulle han möta den illistige fienden.

"Bra!" utbrast han, "bra!" och i känslan af att hafva hela anslaget i sin hand ljödo hans ord i en ton af glädtigt mod. "Det är förträffligt väl uttänkt, du har all heder deraf, och en djefvulens hämd skall blifva tagen. Jag skyndar att meddela de begge knektarne min befallning i enlighet med ditt förslag — befall dem derefter du och utställ dem fördelaktigt. Underrätta hofvet — du vet nog, på hvilken väg det bör ske — att jag fått sådana bud från hertigen, som tvingat mig att genast resa mot honom. Och så mötas vi här i all hemlighet som bestämdt är — men när?"

"Vid midnattstid — strax före midnatt, hör du! — Men glöm icke att lemna sjöporten på glänt eller

åtminstone oläst, så att de kunna komma ut utan att blifva varskodda — —"

"Och begagna sig af min båt? — Vid min farmoders skugga! du är skarpsinnig, gosse. Men naturligtvis måste alla vitnen bortskaffas, ha ha! — Jo, porten skall stå öppen för dem."

Deras samtal var slut, och Skryde ilade med lätta steg öfver borggården för att inberätta för sin matmor, huru väl hans uppdrag lyckats, och huru villigt fogden ingått på allt. Henrik förstod det och log deråt. "De tänka", sade han vid sig sjelf, "att nu är jag fången i nätet, som deras djefvulskap knutit; att jag snart skall hafva upphört att plåga dem; att de, innan året blifvit en dag äldre, skola kunna andas fritt och njuta af sin brottsliga förbindelse. Men låt dem stämpla! — Tillfället har gifvit mig ett vapen i händerna. Ve dem, när detta blottas. Ve dem, när det splittrar förlåten till lögnens och falskhetens paradis — ha! den stunden är min!"

Så sägande lemnade han hastigt tornet och tog vägen genom förrådshusen till stallet. Medan hans häst sadlades, hade han med de båda danskarne ett samtal, som uteslutande rörde sig om deras skyldigheter mot svennen, under hvilkens befäl han tills vidare ställde dem. Derpå utvalde han bland skutilsvennerna den äldste till städfogde och steg så till häst, tagande fyra ryttare med sig såsom om han verkligen ämnat begifva sig hertigen till möte. Nu öppnades portarne, och vindbryggan sänktes. Henrik satte sig ögonblickligen i rörelse, ty han önskade att snarast möjligt komma ut ur slottet, så att han ej vidare skulle behöfva råka den föraktlige Erengisle. Men just som han skulle passera porthvalfvet, slog ett klingande skratt mot honom, och jungfru Dysevald stod midt i hans väg. Hennes sköna läppar logo ännu, hennes ögon blixtrade af skalkaktighet, hon stod der lik förförelsen sjelf med armarne utslagna för att fånga honom. Men om hon var hänfö-

relsen förkroppsligad, så var Henrik vredens sanna afbild, der han satt på sin korpsvarta springare, och under de knutna ögonbrynen ljungade eld af en annan natur. Han höll likväl in sin häst, underrättade jungfrun höfligt men kort, att han nu icke hade tid att spilla samt bad henne i hertigens namn gifva rum.

"Ack, visst vill jag gifva rum", svarade jungfrun och steg åt sidan, men endast för att sjelfsvåldigt fatta hans häst i tygeln. "Den grymme hertigen måste man ju lyda, men nu har jag dig fast, herr fogde, och du skall ej få tillåtelse att smyga dig undan, förr än du lofvat att ordentligt framföra ett bref till min frände, grefve Porse."

"Eder frände, jungfru?" sade Henrik kallt, med en anstrykning af hån. "Nå väl; jag skall lemna det i eder frändes händer."

"Och så", fortfor jungfrun halft hviskande, och en blyg ros sprang upp på kinden; "och så skolen I icke vredgas, om jag varit mindre vänlig mot eder den senare tiden. Döm dock icke af hvad I hafven sett, misskännen icke mitt hjerta; jag hyser mycken tillgifvenhet för eder —"

"Fastän jag är en narr?" voro de ord, som darrade på Henriks bleka läpp, men han yttrade dem icke, svarade icke alls, ty han föraktade att spilla ord på denna genomdrifna lögnerska, som, medan hon lemnade honom ett bevis, brefvet, på, huru fullständigt hon önskade bedraga honom, vågade tala till honom om vänskap, om tillgifvenhet. Han sände henne en blick af det djupaste förakt och rodnade till ringkragen af vrede och vedervilja — af skam, att han någonsin tänkt på henne i älskog. Hastigt stoppade han brefvet, som hon gifvit honom, i barmen och drog dernäst tyglarne åt sig så hårdt och plötsligt, att springaren stegrade sig, och jungfrun förskräckt flydde in under muren.

I det samma hörde han sitt namn ropas; han såg sig om; herr Erengisle kom springande nedåt porten.

Då sprutade blodet för det sporrhugg Henrik tilldelade sin fåle, och som en pil sköt han öfver vindbryggan. "Fäll henne ej i dag, om du älskar ditt lif!" skrek han i det samma åt den vakthafvande, och hörsammande befallningen gingo bommarne i lås just som riddaren nådde porten.

Nittonde skiftet.

Med djupblå himmel och tindrande stjernor hade natten inträdt. Nere i staden hade handel och samfärdsel afstannat och mörkret gjort sitt välde gällande. Vinden var stilla; ån flöt lugn som en spegel; hafvet var stilla, och dess dyningar vältade sig trötta mot stranden för att der sjunka till samman, domna och ej sucka mer.

Hofvet hade länge sedan gått till hvila, och det var så tyst på Nyköpings hus, ja, en sådan dödlig stillhet herskade der, som om den Evige lagt sin hand der öfver. I svarta, hemska linier aftecknade sig slottets konturer mot den mörka skyn, det såg så dystert och liflöst ut i natten, och de många tornen, hvilka stödde muren eller redo derpå, liknade med sina växande massor fruktansvärda troll, medan man öfverst på kärnans tinnar tyckte sig se spöken tråda sin nattliga dans, och deras suckar, dessa egendomliga, klagande ljud, som gå genom öde hvalf vid midnattstid, svepte omkring tornets hjessa. Bäfvan grep ens hjerta i all denna dystra enslighet. Det var som om hertig Magnus' vålnad vakat öfver slottet.

Men det fans själar, som vågade trotsa troll och spöken, ty de voro sjelfva af för mycket djefvulsk natur för att frukta fränder eller sky natt och mörker. Skryde

var en af dessa. Han kom vid denna tid från svennetornet. Väl hade han försigtigt öppnat dörren, stuckit ut hufvudet, sett sig väl och ej utan rädsla omkring, innan han vågat träda ut, men det var icke af fruktan för öfvernaturliga uppenbarelser, utan af försigtighet, ty han ville ej blifva sedd af någon tillfällig vandrare. Midt på gården stannade han och lät ögat uppmärksamt fara öfver himlahvalfvet, liksom beräknande tiden för månens uppkomst vid synkretsen. Derpå kastade han ännu en blick omkring sig, svepte kappan tätt om sina af köld skakande lemmar och försvann i tornets förhall. Härifrån steg han trappan uppför, tills han nådde vapensalen, öfver hvilken han skred med säker och van gång och ljudlös fot. Man skulle hafva trott, att hans ärende gälde jungfru Dysevald, ty han gick snedt öfver golfvet till det hörn, invid hvilket jungfrun hade sin dörr. Detta var också händelsen. Men först uppsköt han en dörr nära der intill, i den angränsande väggen, på vid gafvel och nämde sakta tvenne namn:

"Skröne! Fant!"

Men antingen hörde de tilltalade icke eller sofvo de. Skryde förnyade sitt tillrop för andra och tredje gången utan verkan. Ändtligen vid det fjerde tillropet uppstod ett svagt buller, och ett par röster snörflade ett svar.

"Nu är det tid", sade då Skryde. "I mån ej sofva längre. Upp och stån vid edra vapen och glömmen ej tecknet. Så snart jungfrun kastar upp dörren, fällen I edra spjut, och när I hören henne ropa: 'Så dö då!', så dröjen ej att störta öfver honom. Felen I, är eder död lika så viss, som I ären säkre, om I stöten honom ned. Räknen ej på mig, ehuru jag blifver närvarande, gören tvärt om edert bästa, ty annars skall jag, vid Gud, vara den förste att taga till vapen mot eder. Hafven I förstått?"

"Det hafva vi", svarade en af de tilltalade, "och vi skola bruka vår yttersta förmåga, men det svär jag dig,

Skryde, att vid minsta tecken till förräderi skall ej mindre du än jungfrun sjelf blifva offer derför. Det är nu för sent att göra om det, men ve öfver den stund vi godtroget gåfvo oss här in och i fällan. Vore det icke derför, att snaran nu ligger oss om halsen och vi äro tvungna att köpa oss fria, aldrig skulle du våga föra slikt språk till oss, ty jag åtminstone är din jemlike och något äldre i tjensten äfven, skulle jag tänka."

"Jag har ingen skuld", sade Skryde kallt; "jag är ej mera än ett verktyg såsom du. Men din frihet och allt är ju tryggad, i fall I gören hvad eder åligger, och under sådana omständigheter synes det mig, som om I sjelfva rådden för eder lycka. Dock voro mina ord väl hårdsmälta, jag erkänner det, och du kan förstå, att äfven jag måste vara verksam, ty mitt äfventyr är just så stort som någonsin ditt, i händelse vi skulle misslyckas, ty då måste äfven jag fly i edert sällskap. Låt oss derför skaka hand, gode vän, och förstå hvar andra; stolta ord och hotelser äro mellan oss ej på sin plats."

"Kommer du då verkligen att deltaga i vår flykt?"

"Var icke dum, Skröne", inföll han, som lydde namnet Fant. "Kan du icke se, herr sven, att han dertill är tvungen, om han vill spara sitt eget skinn."

"Ja visst", sade Skryde. "Dessutom, hvem skulle visa eder vägen, om icke jag? — Men kommen nu i håg, hvad jag sagt, och glömmen ej, att eder säkerhet beror af edert nit. Jag skall vara hos eder, när ögonblicket är inne."

Med dessa ord lemnade han Dysevalds lönnmördare och steg in i jungfruns kammare. Ljus brann der inne, och jungfrun var vid bordet sysselsatt med att i en liten träask blanda och skaka om något. Hon stod med ryggen vänd åt dörren och såg sig ej ens om, när Skryde inträdde.

"På min ära", sade svennen undrande öfver hennes likgiltighet och med ett visst förtroligt tonfall. "På min

ära, jungfru, I akten föga, ehvem stiger hit in, synes det mig. Hvad hafven I der?"

"Hvad jag har här är icke för dig, småsven."

"Nej, nej, det vågar jag hoppas", genmälde Skryde skrattande. "Men huru, när och hvar skall det användas?"

"Ha", sade jungfrun. "Tror du kanske, att, om I felen, min hämd skulle vara om intet — nej! Detta", — här tog hon asken mellan tummen och pekfingret och visade dess innehåll för Skryde — "detta är mitt vapen och ett, som aldrig sviker. En nypa af detta pulver i ölbägaren, och han dör, innan dygnet är om; tio korn deraf i det salt han äter, och inom en vecka är det gjordt; dammet åstadkommer fallandesot under vissa omständigheter, och tager jag så mycket, som får rum under min lillfingersnagel, doppar det i vatten och sätter det intill din näsa, så dör du ögonblickligen."

"För djefvulen!" utbrast Skryde obehagligare berörd, än han ville låta se. "Skall kanske jag", tillade han skämtande, "göra bekantskap dermed en dag?"

"Hvem vet", genmälde jungfrun leende; "intet är omöjligt, hörde jag vise kejsar Rudolf mer än en gång yttra; men tills vidare så är det bättre att gifva dig af detta slaget — —"

Hon framtog ur en kista en pung, väl fyld med guld och lade den i svennens hand.

"Ej, ja", sade Skryde med ett kallt grin; "jag erkänner upprigtigt, att jag föredrager ett pund af detta för ett korn af edert pulver, och jag tackar eder, ädla jungfru, och skattar mig lycklig att kunna vara eder till nytta. Jag ber eder: låt mig alltid få tjena eder, och jag skall i framtiden såsom hittills försöka motsvara edert förtroende."

"Bra, bra", sade jungfrun. "Men nu till saken. Du skall möta fogden i vattentornet strax före midnatt — har du bestält om allt?"

"Efter bästa förstånd, jungfru. Jag har utfört hvarje eder befallning med omsorg och noggrannhet."

"Godt. Då återstår endast att finna en förevändning, under hvilken du kan skilja dig från fogden, så äro vi på det klara. Du måste hitta på något; jag litar på att finna dig utanför min dörr, när helst jag vill. Du har att derifrån noga lyssna till allt, hvad som säges mellan herr Erengisle och mig; jag skall tala tydligt. Lemna ej din post på grund af något skäl, vare hvad det vara må, och var beredd, när du hör det öfverenskomna ropet, eller när jag rör vid låset och skjuter för reglarne. Det senare är tecknet, att riddaren gifvit sig, och så snart du öfvertygat dig derom, så kalla dina medhjelpare och låt dem anfalla fogden, medan du sjelf ilar ned genom lönngången och springer i hans rygg samt sticker ned eller stryper honom. Sålunda", tillade hon för sig sjelf, "skall jag befrias från hans fiendskap, ha, ha!"

"Och så draga vi hans kropp ned i hvalfvet, kasta nyckeln i ån och fly. Är detta hvad I befallen, jungfru?"

"Så är det. Men förgät icke, Skryde", sade jungfrun med hot i blick och hållning: "en af dem måste i natt falla!"

"I kunnen vara lugn och förlita eder på mig; en af dem skall blifva rödd ur vägen. Men tiden lider, jungfru."

"Du har rätt. Min kammarpiga väntar redan på riddaren i Porsens rum, och fogden kan inträffa hvilket ögonblick som helst. Gå derför och gör din pligt; var vaksam, oförvägen och rask, och du kan vara förvissad om min framtida gunst, om rikedom och anseende."

Hon vinkade med handen, stolt äfven midt bland gift och försåt; svennen bugade sig med en ödmjukhet, föga enlig med hans förra ledighet och lemnade henne utan vidare dröjsmål.

"För djefvulen", tänkte Skryde, i det han gick trapporna utför för att begifva sig till vattentornet, och

den ena rysningen efter den andra gick som isböljor öfver honom. "Jag har aldrig känt mig så illa till mods förr, när jag samtalat med henne, ej heller så ödmjuk; och aldrig förr hörde jag henne tala med sådan kall beslutsamhet. På min ära, jag vet ej, hvaraf hon är gjord, eller är det jag, som är en känslolöm slyngel, utan erfarenhet eller menniskokännedom. Usch! djefvulstyg ligger i luften och trycker mig, som om jag befunne mig insvept i ett åskmoln. — Jag undrar, om jag skall säga farväl åt jungfrun, sedan detta är utfördt — ty förr lär jag väl icke få tillfälle — samt söka tjenst i främmande land? — Men hon betalar bra; denna pung är värd tre hundra marker — en ringa penning för henne, tack vare det silfver riddarnes lansar inbringade henne under friarespelen i Roeskilde — men en rikedom för mig. Ett dåd till sådant som det förestående, och jag väger sex hundra mark. Men det värsta är, att man icke vet, när satan hennes nåd är slut eller när man sjelf blifvit ett föremål för hennes missnöje, misstankar eller hat. Att tjena henne är som att vara fäst på en krok med hulling af guld, och det är svårt att hoppa af den. Och likväl — lyckas hon eröfra herr Erengisle, såsom jag väl kan förstå meningen är, så vill jag hålla hundra mot ett, att innan året har gått, är hon trött på honom, och så skall jag ut igen med dolk och stå på lönn nattetid med Porsen eller någon annan, på samma gång lifdömd, som bundsförvandt, såsom hennes sed är, och — en vacker dag så blir jag sjelf farlig, och så är det min tur att gå all verldens väg — om jag icke dessförinnan bitit i gräset. Nå ja; det är väl icke så förskräckligt heller; menniskan skall förr eller senare samlas till sina fäder; man får trösta sig dermed — men tyst! jag hör årslag; hvad! är han här så snart?"

Skryde, som under sina funderingar hunnit ned på muren, hvilade ett ögonblick på steget för att genom mörkret få sigte på båten.

"Det lider intet tvifvel, det är fogden", fortfor han, återtagande sin gång och sina filosofiska betraktelser, hvilka emellertid erhållit ett nytt hugskott. "Ha ha! Det är roligt ändå att se sitt arbete bära frukt. Hvarje lycklig handling smickrar ens egenkärlek; framgången ingifver mod; sinnet blifver smidigt och tankeförmågan skärpt; man tillegnar sig på en gång hyckleriet och listen; man blifver båld och hänsynslös, och innan man vet ordet af, är man en erkeskälm, redo till allt, fikande efter tillfällen att tillfredsställa sin törst efter vänners och själsfränders beundran och ju djerfvare, skickligare, våghalsigare man går till väga, desto större är den ära man skördar. Ha, ha, ha! Jag har rätt att vara stolt, äfven jag. Der kommer Henrik, litet anande huru snärjd han är i listens och lögnens garn. Jag har gycklat med honom; han har tagit sken för verklighet och låtit sig bedraga. Han tror, att jag har en blodig hämd att kräfva af riddaren, han inbillar sig på grund af min synbara vänskap, att jag arbetat för att utföra den, då mitt arbete i sjelfva verket varit att af honom sjelf förfärdiga ett slagträ. Min hämd — strunt! — den är icke värd en sträckning en gång. Magnus Dysevalds var det frågan om en gång — ja, fortfarande, ehuru jag tror, att jungfrun, sedan hon blef kär i herr Erengisle, äfven tänkt på sin egen, i fall riddaren ej fölle till föga, ty hvartill tjenade annars det der skämtet med hans häst och hennes ängsliga uppmaningar till mig att reta honom till våldsamheter mot mig för att gifva sken af rätt åt mina yttringar om hämd? — Nej, hon är en förslagen qvinna och har från början beredt sig på alla möjligheter; hon är djupsinnig och slug — ett vidunder, på min ära! Hon spelade kär i Henrik för att förvrida hans hjerna, och då hon lyckats, sadlade hon om för att bringa honom i harnesk mot riddaren, och trots all dennes vänskap, öfverseende och alla ansträngningar har hon icke allenast lyckats hålla dem åtskils, utan äfven vidgat klyftan mellan dem till

ett oöfverstigligt svalg. Jag är ingenting i jemförelse med henne. — Hon beherskar sig och sina känslor der hon vill; synes likgiltig och bekymmerslös under det hon i verkligheten samlar upp all sin kraft — drager sig till samman såsom ormen, innan han störtar öfver sitt rof — och när hon känner sig stark nog, griper hon liksom trollet med try par armar sin motståndare och qväfver honom. Ha, jag känner henne! Hon är förfärlig, men — hon betalar bra, och ännu en stund vill jag bida — —"

Den gode svennen fick icke tid till att sluta sina stilla betraktelser, ty just här sjönk en säck ned öfver hans hufvud, och ett rep ringlade sig om hans hals. Öfverraskad, bedöfvad, slagen af skräck gjorde han ett förtvifladt försök att befria sig, och hade kanske lyckats, hade det blott gält att afkasta säcken. Men vid den häftiga rörelsen blef repet stramt och snörde till hans strupe, så att han, för att icke blifva strypt, måste upphöra med motståndet, hvilket dessutom kunde blifva farligt, emedan ett felsteg derunder ofelbart skulle störta honom från muren ned på stenläggningen. Han gaf sig, framräckte villigt sina händer och lät sig med undergifvenhet fängslas, hvarpå hans angripare brådskande körde honom in i vattentornet, nedför en trappa och in i en lång gång, hvilken de halfspringande passerade, allt under iakttagande af en envis, hemlighetsfull tystnad. En fruktansvärd oro grep honom, ehuru han icke kunde förklara orsaken till öfverfallet, det svartnade för hans ögon, ty han visste, att jungfruns dom utan barmhertighet skulle gå i fullbordan. Ändtligen gnisslade gångjern, han skuffades in i ett fuktigt hål och med dån slog dörren igen.

Tjugonde skiftet.

Vid sitt inträde i Porsens rum fann herr Erengisle kammarpigan alla redan väntande. Allt sedan Henrik lemnat fästet var riddaren gramse och missnöjd, ej minst på grund af städfogdens vägran att släppa honom ut. Men han gaf ej fåfänga uttryck åt sin harm, utan höll den inom sig och nöjde sig med att förbanna sin lättsinnighet att lofva jungfrun ett möte, ty om nu intet blefve vunnet dermed eller de utlofvade bevisen vore blott en list att fånga honom — ja, äfven om deraf komme hvad som helst, så — hvad skulle Anna, hans egen älskade Anna, säga, om det komme för hennes öron, att han på slik tid besökt jungfru Dysevald. Han tröstade sig likväl med, att mötet snart skulle vara öfver, hvarefter han aldrig mera skulle låta förleda sig till slika förbindelser. Kort och tvär var han dock, och då kammarpigan ville taga honom vid handen för att vägleda honom, afvisade han buttert tillbudet.

"Gå för dig sjelf, flicka; jag behöfver ej din hjelp."

"Men det är mörkt inne i gången."

"Gå, säger jag dig, gå, och bry dig ej för min skull."

Kammarpigan svarade icke härtill, utan stötte upp en dörr och bad herr Erengisle stiga uppför. Öppningen var smal, ej mera än 2 fot i bredd och ej högre än en vanlig mans höjd. Följden var den, att riddaren vid första steget slog hufvudet mot muren och tappade sin hjelm, och då han med iakttagande af större försigtighet åter skulle stiga på, voro hans skuldror för breda, så att han måste på tvären draga sig in. Dessa små äfventyr tjenade ej till att förmildra hans harm, men ändtligen nådde han gångens öfversta trappsteg. Der stängde en tjock tapet vägen. Kammarpigan hade emellertid hunnit efter, och då gången upptill var något vidare, hade hon just rum nog att komma förbi honom och, i samma ögonblick han stannade, rycka tapeten åt sidan.

Ljus och ambradoft strömmade i det samma mot riddaren; bländad, häpen ryggade han. Väl hade han hört, att jungfrun omgaf sig med en oerhörd prakt och att hon ofta yttrat sig på ett föraktligt sätt om de beqvämligheter, af hvilka frustugan skröt, samt att hennes högmod och anspråk knappast voro tillfredsställda fastän hertigen på hennes fordran stält enskild kammare till hennes förfogande, men aldrig hade herr Erengisle föreställt sig, att prakten skulle vara till den grad öfverlägsen, som det nu visade sig för honom.

Taket och väggarne voro så väl behängda med dyrbar, ljusbrun damast, att den skrofliga muren var fullkomligt dold. Sängen, som stod på svarfvade och snidade fötter i kammarens ena hörn, hade omhängen af blommig baldakin, svälde af ejderdun och var försedd med täcke af rödt silke. Nedanför låg en matta af österländsk tillverkning, fullkomligt främmande äfven i hertigens lysande hof, och på den trebenta stolen, som fått sin plats vid sänggafveln, låg för beqvämlighets skull en fyrkantig kudde af det slag, som Visby-köpmännen plägade införa från Novgorod. Invid ena väggen stod en bänk, likaledes täckt med kuddar. På bordet af finarbetad ek brunno präktiga vaxljus i väldiga armstakar af silfver. Der såg man också om hvart annat en inuti förgyld silfverbägare, fyld med vatten, en träask med inläggningar af guld (den samma, som jungfrun visat för Skryde), en handspegel af poleradt silfver, prydnader för håret, smycken och stenar af utomordentligt värde. Östromerska kejsarrikets veklighet och sultanens bländande prakt såg riddaren för sina blickar — en utsväfning, oerhörd i norden, der man kände endast en måttlig beqvämlighet.

I en hög, med dynor klädd armstol med förgyld karm satt slutligen jungfru Dysevald sjelf. Hennes drägt, som på ett förträffligt sätt öfverensstämde med prakten i buren, var den då för tiden öfver hela kristna verlden brukliga och bestod till det yttre af en lång, fotsid, löst

sittande lifkjortel af hvitt, rosigt silkestyg, om medjan sammanhållen medelst ett bälte, hvari en större perlbeprydd väska hängde, och urringad så, att den blottade den sköna halsen och nådde tillräckligt långt ned för att, äfven då hon satt, skyla en fot, som kunde ej vara annat än välbildad. Öfver de runda skuldrorna och med ett smakfullt arbetadt spänne fäst öfver barmen låg i rika veck den för begge könen gemensamma manteln. För det täcka könet af herreklassen var manteln likväl icke af röd syndal ("skarlakan"), brämad med sobel eller mård; jungfruns var derför af mellanblått siden, fodrad med hermelin och nedtill försedd med ett bredt broderi i guld, samt för öfrigt så skuren, att den under hvilka omständigheter som helst icke kunde dölja klädningen derunder med dess linning af dyrbart guldbragararbete. Ärmarne, om de så få benämnas, voro icke såsom nu till dags anbragta från skuldran, utan i jemnhöjd med veka lifvet, mellan fodret och tyget, så att hon efter behag kunde blotta den blandhvita armen eller dölja den. På hufvudet bar hon den för fruar och mogna jungfrur vanliga klädseln, ett slags dok af svart silke, närmast liknande en baschlik. Under denna ringlade sig hennes glänsande, yppiga hår i nattsvarta lockar, mot hvilka pannans marmor var så ljus, som om dygden aldrig vikit derifrån, som om en mörk tanke aldrig gått der öfver.

Men herr Erengisle dröjde ej så länge på sin plats som det tagit oss tid att göra dessa anmärkningar; han stod der blott så lång tid, som det tog för jungfrun att lyfta blicken från en bok, innehållande sagan om Gawian och Percival, i hvilken läsning hon vid hans inträde varit fördjupad. Vid det jungfrun reste sig för att leende mottaga honom, bugade han sig och trädde henne till mötes. Dock var det med synbar köld han tog hennes erbjudna hand, och hade det varit jungfruns mening att genom sin prakt inverka på honom, så hade detta hennes försök alla redan slagit fel.

"I ären rätt välkommen, herr riddare", sade hon med en hjertlig älskvärdhet, som ingen utom herr Erengisle hade kunnat motstå; "det är en evighet, sedan jag såg eder sist; I hafven beröfvat hofvet nöjet af edert sällskap, och det utan antaglig ursäkt, skulle jag vilja säga."

"Nej, icke utan grund, jungfru", svarade riddaren. "Hörde jag rigtigt, så lät eder kammarpiga mig förstå, att I ären väl bekant med skälen för mitt uteblifvande. För öfrigt — tillgif mig, men — spar edra artigheter för någon annan, tillgängligare för smicker än jag, och låt mig utbedja en gunst af eder, den nemligen, att utan uppskof meddela mig, huru vida ändamålet med vårt sammanträffande vid en så egendomlig tid är, hvad I hafven låtit säga mig genom eder budbärerska."

"För visso, herr Erengisle, för visso! Hvad anledning hafven I att tvifla? — Eller har hon yttrat något, hvartill hon icke haft min befallning?"

"Huru kan jag veta det, jungfru. Hon nämde om, att I haden sådana bevis i edra händer, som kunna intyga min oskuld i den sak, hvari jag blifvit invecklad; är det så?"

"I hafven hört rätt; sådana bevis äro i min ego, och jag skulle skatta mig lycklig, om I haden lust att mottaga dem. Men låtom oss sitta ned —" hon förde honom vid handen till den beqväma, inbjudande bänken och tillade, i det hon sjelf satte sig: — "vårt samtal tör taga någon tid; viljen I ej taga plats?"

"Jag tackar eder, jungfru Dysevald", svarade riddaren kallt, "men detta är icke den kammare, i hvilken jag vill dela säte med inbon."

"Välan", sade jungfrun skrattande; "gören så som I behagen, gode riddare; I kunnen emellertid vara försäkrad om, att ingen skall störa oss, eller att edert rykte skall lida."

"Jag blygs ej att erkänna min fruktan derför, jungfru", genmälde herr Erengisle strängt; "mitt rykte är

det enda jag har att bjuda min trolofvade i morgongåfva, och när så är, så tör hennes minsta fordran vara, att det är fläckfritt."

"Alldeles rigtigt, riddare; jag förstår och värderar eder försigtighet. Dock — hvem skulle väl tvifla på eder ära, äfven om något lådde dervid! — I hafven gått eder väg allt för rakt, tänker jag, för att blifva i stånd till något annat än hvad som är ridderligt och ädelt."

"Ha, säg icke det, jungfru, ty verkligheten vederlägger edra ord. Vore det så, som I sägen, skulle jag icke stå här nu; men förtalet kan riddaren dess värre icke splittra med sin lans; mot förtalet skyddar ej hans sköld; solen sjelf kan skymmas af ett moln."

"Men jag hörde aldrig annat än godt om eder, herr Erengisle, och I hafven vänner ej allenast på Nyköpings hus utan äfven vidt och bredt omkring i landet. Hvad min egen öfvertygelse angår, har jag sökt lägga den i dagen, och att I stån i mitt rum nu — derför hafven I att tacka min upprigtiga, min varma vänskap" — här rodnade hon —, "och talen I en gång till om edert rykte, så skall jag svara, att eder ära, edert anseende och väl äro mig dyrbara — —"

"I ären allt för god, ädla jungfru; jag är eder sannerligen förbunden. Det gör mig ondt att icke kunna besvara så upphöjda känslor, i synnerhet när de äro så litet förtjenta."

Herr Erengisle talade utan hån, och jungfrun svarade med värma.

"Ja, hittills hafven I ej vårdat eder om min vänskap; jag har strött den på hälleberget; I hafven trampat den under fötterna. Men den sanna tillgifvenheten — jag följer edert ädla föredöme och erkänner det upprigtigt — qväfves ej så lätt, Erengisle. Ack! hvarför hafven I misskänt den, hvarför hafven I varit så kall, så hård, så frånstötande? Hvad har jag väl begått, som

skulle straffas med försmående af min vänskap och föraakt för mitt deltagande?"

"Nej, spörj icke", sade riddaren tillrättavisande. "I hafven grymt lekt med Henrik Bååts hjerta och edert uppförande mot mig, jungfru, har kostat mig förlusten af hans vänskap, ja, gifvit anledning till en fiendskap, som hvarje ögonblick hotar att bryta ut i någon vansinnig handling. I kännen fullväl de band, som fästa mig vid hans faders hus och huru kärt det är mig att undvika allt, som kunde ytterligare skada det redan rubbade goda förhållandet mellan herr Johan och mig. Undra då ej öfver min kallsinnighet, likgiltighet eller hvad I kallen det, och kom i håg, jungfru, att hvad än I gören för mig, så skall jag alltid vara tacksam, men andra känslor kan mitt hjerta aldrig inrymma för eder."

Jungfru Dysevald bet sig i läppen.

"Alltid den samme; alltid lika otillgänglig. Jag trodde dock, riddare, att min vänskap också vore något värd, om ej förr, så åtminstone nu, men i alla händelser för mera än Henrik Bååts. Men jag genomskådar eder; I viljen pröfva min vänskap, eller hvarför ären I här? Menen I kanske att kunna köpa eder lycka, hvilken jag här håller i min hand, för guld? Jag föraktar guld, riddare, det har intet värde för mig, ty jag har nog deraf för att om så vore köpa halfva Sveriges rike."

"Så har jag kommit förgäfves", sade riddaren torrt; "men jag väntade ej bättre. Behållen 'min lycka', I, jungfru, och njut henne bäst I viljen."

En blixt af öfverraskning och harm ljungade i jungfruns öga, och under tystnad betraktade hon den trotsige riddaren.

"Men kunnen I då icke", utbrast hon ändtligen, "böja eder stolta nacke, der det gäller eder välfärd och framtid? — I äfventyren mycket, riddar Erengisle, och ohjelpligt skulle eder sak vara fallen, om jag lät mig förleda till att behandla eder så strängt, som I ären oartig och bitter. Läs der och se — —"

Hon drog ur väskan, som hängde i gördeln, ett digert pergament och lade det i hans hand. Riddaren mottog brefvet med synbar köld och rullade långsamt upp det. I det samma föll något derutur ned på golfvet; det var Magnus Dysevalds sigill.

"Ha", ropade herr Erengisle, i det han upptog och lemnade det till jungfrun — "från eder broder! — Ett dåligt omen, om han stämplar mot mig", tillade han med ett föraktligt smil och ögnade genom brefvet. — "Ha! ett anslag!"

"Ty värr", svarade jungfrun, som emellertid vid bordet sysslat med några papper men derefter återtagit sin plats. "I hafven djupt förfördelat min broder och i honom förskaffat eder en oförsonlig fiende. Men, som I sen, lemnar hans skrifvelse klara och tydliga bevis på, att det var hans kammarsven och rustare, som föröfvade mordet på härmästaren, och dessa män kan jag gifva upp till eder, ty de afvakta i trakten mitt bud om när och hvar de med fördel kunna öfverfalla och slå eder."

"Vid svärd och bälte!" utbrast riddaren, men hans utrop var ett uttryck af både glädje och förvåning, och oväntadt öppenhjertigt, ridderligt förde han jungfruns hand till sina läppar. "Jag har gjort eder orätt, jungfru, och inser klart, att, som I sägen, min lycka är beroende af eder vänskap."

"Hon *var*", genmälde jungfrun med ett lif af ädelmod i sin sköna, smältande blick, "men är det ej längre, ty detta bref tillhör eder."

"Men jag förstår icke — —", stammade riddaren.

"Säg hellre", afbröt jungfrun, ömt tryckande hans hand; "säg hellre, att I icke viljen förstå mig!"

"Men, jungfru, hvad är det I gifven från eder?" sporde herr Erengisle sättande sig hos henne på bänken med handen fortfarande mellan hennes. "I veten väl, hvad bruk jag måste göra af detta bref; det måste kungöras å tingen öfver hela landet och spikas upp på rådhuset i Visby. — Eder broder skall drabbas af den

vanära*), som hittills häftat vid mig, och utom tvifvel skola de planer, som jag hört han hyser å hertigdömet öfver Finland, korsas, sedan hertigen nödvändigtvis måste för sitt eget anseendes skull förvisa honom från sitt hof. Det är en oerhörd uppoffring I hafven öfvertalat eder sjelf att göra, och jag skyller eder mera än jag någonsin kan gälla. Hvad kan jag göra för att förminska min skuld? — huru kan jag visa mig tacksam?"

Mette Dysevalds öga blixtrade.

"Med vänskap och tillgifvenhet", sade hon sakta, "är jag väl belönad, men ännu begär jag det icke. Ännu allvarsammare förtroenden har jag att göra, och jag bekänner öppet, att innan jag meddelat dem, skall jag hafva så ringa rätt till att af eder fordra belöning som I skolen finna eder — jag fruktar det — benägen att för någon tillstå."

"Sedan jag har *detta*", försäkrade herr Erengisle och höll upp Dysevalds bref, "aktar jag allt annat ringa."

"Nå väl, I skolen höra, Erengisle, I skolen höra", sade jungfrun, "och döma för eder sjelf. Så snart det bref, I der hafven, kom mig till handa, afsände jag till min broder en af mina småsvenner, Tus, med bud, att om han ville lönligen dräpa en berömd och ädel riddare, så finge han söka en annan medhjelpare — —"

"Förlåt mig, jungfru", afbröt herr Erengisle; "jag hörde aldrig, att något bud lemnat slottet för en så lång resa!"

"Det förundrar mig icke, herr riddare", svarade jungfrun leende; "I tillbringen eder dag der hvarken tidningar eller sällskap nå eder; och ej mera än I hörden talas om min svens afresa blef hans återkomst eder bekant, förmodar jag? — Nå väl; han återkom i förgår med bref, hvari herr Magnus hotar mig med kloster och fångenskap, om jag icke genast verkställer hans

*) Husbonden var på denna tid enligt lag ansvarig för brott, begånget af en tjenare.

förra befallning. Jag har det här — nej, detta är hans bref till hertigen;" sade hon, dragande ur barmen en pergamentsrulle, omlindad med en silkestråd; "utom tvifvel rör innehållet eder, men jag har ej vågat bryta det; tagen det I, om I viljen, och gören dermed hvad eder lyster. Detta här är emellertid det rätta; jag läste det med bestörtning, Erengisle, icke emedan jag fruktar min broder, bryr mig om hans vilda hotelser eller aktar hans lössläpta vrede, utan derför, att skälen, som dikterat denna hans skrifvelse, röra eder på ett sätt, lika smärtsamt för mig att yttra som fruktansvärdt för eder att höra. Men tag eder icke för nära deraf, kære Erengisle, låt icke besegra eder, I, den oöfvervinnerlige, utan anförtro eder till mig, lita på mig som på en pröfvad vän."

"Hvad är det", sporde riddaren skyggande, "som föregås af slika besvärjningar?"

"Det är bättre, att I läsen det, än att jag skulle säga hvad det är", sade jungfrun tveksamt. "Viljen I taga del af innehållet?"

"Jag vill", svarade riddaren och tog brefvet ur jungfruns hand; "jag vill se, hvad allt detta gäller."

Men ej förr hade hans blick fallit på brefvet, än jungfrun, som lutat till baka mot tapetens djupa veck och afvaktande höll sitt öga fäst på riddaren, såg honom skifta färg och en dödlig blekhet sprida sig öfver de ädla dragen. Brefvet var långt och omständligt, men herr Erengisle såg ej annat än det som angick honom — rörde hans svurna brud. Han stönade af vrede, suckade af sorg och slukade å nyo orden. Slaget var tungt, nog att krossa en jette. Anna Bååt hade af hänsyn till hans fattigdom öfvergifvit honom och utan påtryck af herr Johan, hennes fader, samtyckt att blifva herr Magnus' vif.

"Det är en lögn!" skrek han med flammande blick och kramade brefvet med skälfvande fingrar.

Men han läste vidare, under det vrede och smärta kämpade i hans anletsdrag, och han läste ännu en gång innan han tycktes fatta hvad der stod i brefvet, att bud hade afgått till Rom för att hos påfven utverka upplösning af jungfruns trolofning med honom, och att bröllopet skulle firas, så snart herrarne återkommit till fastlandet. Men något nytt utbrott blef icke följden; tvärt om sansade sig herr Erengisle och stod för ett ögonblick orörlig. Derpå färgade en högröd sky hans panna och kind, en vild beslutsamhet lästes i hans blick, han slängde brefvet bort från sig och grep sin hatt.

"Det är längre mellan Visby och Rom än härifrån till Gotland", mumlade han, "och jag har tid att kasta en tärning, innan spelet är slut. Tack och farväl, jungfru", sade han derpå, plötsligt erinrande sig och bjudande henne handen; "tack och farväl!"

"Hvad akten I att göra?" sporde jungfrun, och hennes öfverraskning förrådde, att hon väntat en annan utgång; "I tänken begifva eder dit öfver", tillade hon, ängsligt fasthållande hans hand.

"Jag har fattat mitt beslut", svarade riddaren, "och reser ännu i natt, om jag ock skall sätta i fyrsprång öfver muren. Anna Bååt har ej af fri vilja samtyckt till allt det, hvarom herr Magnus skrifver, men om hon så har, så vill jag höra det af hennes egen mun, och är detta min föresats."

"Men, riddare. — —" Jungfrun tystnade förlägen.

"Hvad", sporde herr Erengisle.

"Eder fattigdom", hviskade hon med nedslagna ögon; "han nämner, att Erengisle Platas fattigdom varit jungfruns bevekelsegrund."

"Ej heller det skall jag tro, innan jag hört henne", sade riddaren.

"Men om nu så är", invände Mette Dysevald, "så viljen I hämna skymfen, riddare, icke sant? Nå väl; betjenen eder af mitt guld, tagen deraf så mycket I önsken, och rättfärdigen eder hämd genom att infinna

eder hos den svekfulla med upprättadt rykte och ett glänsande följe. Sålunda visen I, att I hafven mer än uppfylt de förelagda vilkoren för eder förening med henne, och lag och rätt skola så vara på eder sida."

"Nej, jungfru, icke skall *jag* bedraga henne, derför att hon varit falsk", genmälde Erengisle, "och hvad min hämd beträffar, skall den, med sådana bevis på herr Magnus' fiendskap som detta, —" han pekade på tröjan, innanför hvilken han stoppat brefvet — "vara fullkomligt lagenlig och berättigad. Räkning och räfst skall jag hålla med herr Johan, om det är så, att han förnekat ett lif fullt af öppenhjertighet och heder och fört en hal tunga mot mig, men der utöfver går icke min hämd, ty, vare sig eländig magtlystnad förledt jungfrun eller andra orsaker varit skuld till hennes trolöshet, hennes person är helig för mig och skall så förblifva. Guld behöfver jag icke, jungfru, men I skolen hafva mycken tack för tillbudet."

"Ah, riddare, jag märker, att I hängen vid hoppet; det är ännu starkt inom eder. Men om I finnen det tillintetgjordt vid edert besök hos jungfrun, hvad viljen I göra, hvad skolen I företaga eder, sedan I hafven utkräft hämd?"

"Det är omöjligt att förutsäga, jungfru; jag kan ej tänka så långt; det beror på omständigheterna och ingifvelsen; men komme hvad som vill, alltid, jungfru, skall jag erinra mig den förbindelse, i hvilken jag står till eder för den sjelfuppoffrande vänskap I i dag hafven visat mig. Men låt mig nu säga eder farväl."

"O dröj ett ögonblick, Erengisle, lofva mig först — jag vill understödja dig och begagna mitt inflytande hos min broder, på det att så måtte gå dig som du hoppas, men om det icke dess mindre felar — lofva att ej förgäta mig; gif mig ditt ridderliga löfte att ännu en gång besöka mig."

Herr Erengisle spratt till och såg forskande på jungfrun.

"Jag kan ej lofva", sade han efter någon tystnad; "och hvad glädje vore det väl för eder att se mig igen! Ej ens *må hända* vill jag säga, jungfru, ty I skolen ej vänta mig till baka. Hvad jag hittills lidit är ej ringa; den ena olyckan efter den andra har drabbat mig, och om jag ännu står upprätt har jag derför att tacka det hopp jag satt till min älskades tro. Finner jag nu äfven detta krossadt, hvilket Gud förbjude! då, jungfru, är mitt mått fyldt, och intet verldsligt godt står mig åter att vinna. Derför, tillgif mig men — jag måste vägra."

"Nej, nej", utbrast jungfrun lifligt och kramade med otvetydig värma hans hand; "I misstagen eder! I tonsur och kåpa, radband och gissel, skolen I ej finna den hugsvalelse I söken; rustning och hjelm, lans och svärd, äro för eder, och äran, riddare, är det högsta af allt. Krig står för dörren. Välan! bryt ej med verlden för ett sveks skull; kasta med förakt från eder minnet af den ovärdiga, den trolösa, och blicka med tillförsigt omkring eder. Tröst, om I behöfven sådan, skall upprigtig vänskap skänka eder. Om du trängtar efter ett uppoffrande hjerta, Erengisle, — skall du finna kärlek i min famn."

Med ett hastigt kast på hufvudet föll härvid på en gång mantel och dok till baka och för den öfverraskade riddarens syn uppenbarade sig i all sin frestande magt de förtrollande behag, hvilkas omotståndliga verkan hon spart till det afgörande ögonblicket, då hon nu, mera lik en engel än en menniska, sträckte de mejslade, bildsköna armarne upp mot honom, i det hon sakta sjönk från bänken.

"Älskade, dyre Erengisle", fortfor hon, och hennes röst darrade af den lidelse, som genombäfvade den härliga gestalten, "stöt mig icke från dig, vägra ej min bön, skänk mig en gnista af hopp, låt mig blifva din brud, din älskarinna, din slaf! Mitt hjerta glöder, min barm försmäktar af kärlek, jag kan ej lefva utan dig,

eller utan att få vara der du är! Du kan ej, får ej vägra, ty du har sträfvat att se mig förödmjukad vid dina fötter — jag har läst det i din blick, märkt det i ditt handlingssätt, och du har segrat, du har vunnit ditt syfte, ty jag tillhör dig med kropp och själ och är din från nu och i all evighet. Dig allena älskar jag; för dig allena har jag brunnit! Lyft mig i dina armar; låt mig hvila ett ögonblick vid ditt bröst och lyssna, om ej ditt hjerta slår, om ej menskliga känslor svalla äfven i dina ådror och gifva hopp om ett gensvar af den eld, som brusar inom mig! Slut mig till ditt hjerta, kyss mig till ett tecken på, att du är min, och låt oss i sällhet och vällust glömma allt, all sorg och oro, och hviska blott om kärlek och älskog — —"

Hon slöt i en hviskning; hennes kraft var tömd, ty hon hade slösat den på detta enda, vådliga försök att öfvervältiga Erengisle, och med nedböjdt hufvud och knäppta händer låg hon på knä inför honom, och, till det yttre undergifvenheten sjelf, afvaktade hon hans svar.

Häpen hade riddaren trädt ett steg till baka; öfverraskad hade han lyssnat till hennes förföriska ord; beundrande, villrådig hade han stirrat på henne. Men hennes yppiga, bländande barm, hennes utomordentliga skönhet, hennes bönfallande ställning och härliga gestalt förmådde icke förrycka honom, ej ens komma honom att glömma, att denna behagens drottning var grefve Porses slagfredsvif. Allt efter som hennes ord mer och mer genomeldades af lidelse, gaf hans häpnad rum för ogillande, och hans beundran byttes i äckel och förakt. Hans panna mulnade och han såg sig om, liksom hade han erfarit en önskan att utan vidare draga sig ur den ytterst pinsamma ställning, hvari han så oförmodadt blifvit försatt. Men han följde sin bättre ingifvelse, och då hon slutat, steg han fram, lyfte medlidsamt upp jungfrun och förde henne vänligt till baka till bänken.

"Jungfru", sade han mildt, tryckande hennes händer; "behåll väldet öfver eder sjelf. Hvad I hafven sagt mig

borde jag aldrig hafva åhört, ty aldrig, jungfru Dysevald, kunna vi blifva mera för hvar andra än vi hittills varit. Jag kan ej besvara de känslor I hysen för mig; jag kan icke älska eder och utom min tacksamhet kunnen I — —"

Jungfrun for upp och ryckte sina händer ur hans, och riddaren såg med ej mindre förvåning än nyss att en motsatt känsla hade bemägtigat sig hennes hela väsen. En engel var hon fortfarande, men nu en *fallen*, en djefvulsk engel, med ögon sprutande af etter, fnysande näsborrar, blåblek hy och hvita läppar, skälfvande af raseri. Med ena handen stödd mot bordet pekade hon med en sjelfherskares åtbörd åt dörren, oförmögen att framstamma ett ord. Hennes hufvud var tillbakakastadt, och håret, som i rika lockar böljade om pannan, gaf åt de fruktansvärdt vanställda dragen ett afgrundslikt eller ännu hemskare uttryck.

Herr Erengisle stod tjusad inför denna spöklika yttring af ett härjande hat, hans ögon hängde vid hennes utan att en enda gång blinka, och instinktmessigt lindade han kappan om sin venstra arm. Knappt var detta gjordt, förrän jungfrun sprang fram, ej för att anfalla honom, utan för att kasta upp dörren till vapensalen på vid gafvel och stamma ett brutet och hest: "Gå!" Men riddaren ville ingalunda behandlas som en hund.

"Jag vill ej trotsa eder vrede, jungfru", sade han lugnt och fast, "och jag skall gå, ty från eder egen kammare hafven I rätt att förvisa både konungar och furstar. Dock går jag af fri vilja, låtande eder dessförinnan förstå, att jag är ledsen att sålunda skiljas vid eder. När I likväl ej viljen taga förnuft, är min skuld dertill liten nog. Tack emellertid en sista gång, jungfru, för det att I vänligt och välvilligt hafven försett mig med bevis om min oskuld i det mig pådiktade grymma dådet, och så — farväl!"

Han bugade sig djupt, men utan hån, och gick mot utgången utan att se sig om. Kommen till tröskeln och

med foten på denna hörde han fotsteg bakom sig, och då han vände på hufvudet såg han jungfrun med utsträckt, krampaktigt knuten hand komma efter sig. Han stannade för att invänta henne, vare sig hennes ärende var ondt eller godt, men i det samma stannade äfven hon och sträckande begge sina händer liksom förbannande öfver riddaren, brast hon ut i ett vildt skratt, och omedelbart derefter följde de ödesdigra orden:

"Så dö då!!"

Ögonblickligen uppstod ett buller i salen; män med vapen i händerna störtade fram, och herr Erengisle såg sig plötsligt omringad af väl ett halft tjog knektar. I blinken visste han hvad jungfrun menat, men i blinken handlade han ock; med märkvärdig sinnesnärvaro störtade han sig öfver den närmaste af dem, kastade karlen till marken, slet klingan ur hans hand, och i nästa ögonblick hade en själ varit förpassad till evigheten, om ej midt i hugget en sköld skjutit in under klingan och ett utrop hejdat honom —

"Håll, håll, Erengisle; det är en af mina män, och du får för ditt löftes skull ej svänga svärd!"

Rösten var Henriks. Riddaren studsade och släppte klingan. Fogden stod vid hans sida.

"Du här", sade han kallt; "tör jag spörja för hvad ändamål?"

"Jag kan ej förklara dig allt nu, men jag har lyssnat till ditt samtal med jungfrun", hviskade Henrik, hvarpå han högt tillade: "Jag har ej tid att nu säga dig i hvad ärende jag kommit, ty jag måste försäkra mig om jungfrun och utbedja din hjelp dervid; — ha! hvad nu — Björn?!"

"Hvad?!" utbrast riddaren och steg åt sidan, och då de nu stodo midt i dörren, föll ljusskenet rakt på så väl de begge herrarne som Björns skäggiga anlete, i det han, något döfvad af den våldsamhet, hvarmed riddaren slungat honom till marken, med svårighet kraflade sig upp.

"Det slår icke fel", muttrade han, "det *är* jag, och att detta är min herre, riddaren, det känner jag i både armar och ben."

"Men hvad gör du här", sporde riddaren uppbragt; "hvem har befalt dig hit?"

"Min tjenst", genmälde Björn med sin vanliga trygghet; "men frågan är hvad jag kunnat göra. Se eder omkring, stränge herre, om icke orsak fans för mig att följa eder. Der ligga tvenne af jungfruns legda lönmördare väl slagna i jern; spörjen I mig ännu? — Fogdens hemlighetsfulla återkomst och ännu besynnerligare rastlöshet väckte min uppmärksamhet och eder nattliga vandring mina misstankar, och så ilade jag hit, på det I icke måtten vara allena, i händelse något inträffade."

"Ha", sade riddaren vänligare; "är det så, då har jag gjort dig orätt, gamle skälm — jag bröt väl icke din rygg?"

"Ej alldeles, nådige herre, men deremot undrar jag, om icke min skalle är spräckt. Strunt samma gör det dock, bara jag ser eder ute af djefvulskapet. Men se dit, se dit!"

Han pekade inåt rummet, och både riddaren och fogden blickade dit in. Jungfrun hade stannat midt i sitt rasande hån och skräckslagen åsett, huru hennes män öfvermannades af Henrik, hennes förklarade fiende, medan på alla sidor fälda spjut slöto en värnande ring omkring föremålet för hennes blodiga hämd, herr Erengisle. Hon ryggade nu, ty hon begrep, att hennes djerfva plan störtat öfver ända och hon vacklade under tyngden deraf, ty i och med det samma kände hon, att hon vore förlorad. Med ett förtvifladt skri, i hvilket hvarje droppe af galla upplöste sig, gjorde hon våld på sig och återvann jemvigten, störtade fram till bordet, hvarpå träasken och vattenbägaren stodo till reds och krossade så häftigt den förra, att pulvret deri yrde i hennes ansigte. I samma ögonblick tycktes en förlamning träffa henne: hufvudet sjönk matt till baka; gestalten miste sin spän-

stighet; hennes armar föllo slappa ned; och med en hjertskärande rossling, som om hon, drabbad af Herrens hand, i sista andedraget bönfallit om Hans nåd, föll hon framstupa på golfvet och var *död*.

I det ögonblick af mållös tystnad, som följde på denna uppskakande scen, hördes nedifrån gården ett rop, som ingen hade väntat, och Henrik skiftade färg så fort som den ena känslan hann aflösa den andra. Den stackars fogden, utom sig af bestörtning, var så blek som den döda, när han ändtligen ryckte sig ur sin förstening och rusade fram till fönstret. Hans syfte var ej att lyfta upp jungfrun, lösa hennes klädningslif och lägga sin skälfvande hand öfver hennes mjellhvita barm för att lyssna till slagen af ett redan kallnadt hjerta, utan att rifva åt sidan de tjocka fönsteromhängena och kasta sin förvildade blick utåt. Men han behöfde ej se, att ett större följe väntade utanför porten, behöfde ej se, huru månen försilfrade hjelmar och rustningar, icke spana efter, hvem som kommit.

"Hertigen, hertigen!" ljöd det från alla håll — "hertigen, hertigen!"

Tjuguförsta skiftet.

Vi vilja gå två dagar till baka i tiden och se, hvad anledningen var till hertigens återkomst före bestämd tid.

Det möte, till hvilket hertig Magnus i Örebro kallat sina fränder och vänner, hade börjat med meningsstrider och missförstånd. Till det samma hade bland andra mindre betydande herrar infunnit sig Svantepolk Knutsson och Johan Filipsson, lagmännen Bengt från Öster- och Algot från Vestergötland, biskoparne i Vesterås och Strengnäs. I hertigens följe hade till mötet dessutom

anländt herrar Amund Turesson, Carl af Fånö, Lars af Runby, grefvarne af Halland och Braunschweig, herrar Ulf och Holmger Carlssöner, Ingemar Nilsson och Peder Porse. Alla dessa herrar voro storättade och ansedda män och inflytelserike, ej mindre som ledare af mägtiga partier än som hufvudmän för stora och betydande slägter. Så till exempel förde Johan af Ymseborg sina mägtiga bröder, herrar Birgers och Knuts talan, ehuru Tyrgils, den sistnämdes son, var närvarande; Amund af Hästnäs företrädde hela slägten Engel, ehuru den äldste af hans brorsöner, Johan Erlandsson, var tillstädes; och Svantepolk af Viby förestod sin hustrus, Bengta Folkesdotters, slägt d. v. s. konung Sverker den andres ättlingar. Hvad personlig rikedom beträffar var dock herr Svantepolk den förnämste af dessa tre, de mägtigaste herrarne i Sverige, och man sade om honom, att det var en lycka för landet, att han ej bråddes på sin farfader, konung Valdemar Seier. Från denne hade han nedärft ofantlig egendom, och genom sitt giftermål hade han, utom åtskilliga gårdar i Nerike, der han bodde, fått hela Söderköpings stad, näst Lödöse den vigtigaste handelsorten i landet, en besittning, som i vigt fullt motsvarade hertig Magnus' döme.

Men liksom en slägt förenat sig om en hufvudman, så hade hufvudmännen åter igen valt den mägtigaste af sina meningsfränder att föra ordet för sig, och af sådana herrar funnos der fem, hvar och en ledare af sitt eget parti, men med olika åsigter och syften. Herr Amund Turesson var höfding för ett, hvars syften voro temligen egennyttiga, sedan det föresatt sig att hålla Hästnäs under armarne och genom hans inflytande slå under sig de högre embetena. Ett annat leddes af herr Johan Filipsson och hade konungens bekrigande till yttre mål. I spetsen för det tredje och mägtigaste stod herr Svantepolk Knutsson. Om hans åsigter var man ej alldeles viss; det sades, att han vore vänligt stämd gent mot hertigens planer, men biskopen af Strengnäs, som å her-

tigens vägnar hört sig före, hvad hopp man kunde göra sig på det hållet, hade dock funnit ett dåligt öra, och ett rykte, att herr Svantepolk hade något i sinnet mot herr Amund Turesson, sin gamle fiende, vann just då mycket gehör.

Deras ovänskap daterade sig från den tid de begge voro unga, och herr Svantepolk var ännu herr Amund underlägsen i magt, och härrörde från en tvist om fiskerätten i Vibysjön. Viby, herr Svantepolks gods, och Köllingsborg, en gård, som herr Amund ärft efter sin fader, lågo nemligen på hvar sin sida om denna sjö, men Viby egor afstängde på alla håll Köllingsborg från vattnet. Så hade det likväl varit från urminnes tider, men likaså länge hade också herrarne af Köllingsborg mot en obetydlig, årlig afgift haft tillträde till sjön och äfven rätt att deri drifva fiske. När nu herr Amund blef egare till gården, så ville han icke veta utaf någon afgäld, utan fiska ändå, och då herr Svantepolk först vänligen påmint honom om hans skyldighet och sedermera, sedan detta visat sig fruktlöst, sökte hindra honom, bröt han sig med våld ned till vattnet. Herr Svantepolk, för svag att mäta sig med Hästnäs hade nu intet annat val än draga saken inför tinget. Men äfven här gick det honom emot, tack vare herr Amunds inflytande, och Köllingsborgs åtgångsrätt till Vibysjön förklarades häfdvunnen samt befriades från afgift, med hvilken tingets dom herr Svantepolk måste låta sig nöja.

Hans besök hos hertigen i Örebro hade dock en annan anledning än att söka hämd å Amund Turesson. Magnus, angelägen om att draga den mägtige mannen öfver på sin sida, ville åstadkomma försoning mellan de båda herrarne, och hade till den ändan och med herr Amunds samtycke äfven inbjudit Viby till Örebro, likväl utan att meddela denne för hvad ändamål, och denne hade sändt bud till baka, att han ville hörsamma kallelsen och komma, af hvilket svar hertigen väntade sig mycken tillfredsställelse. Men några dagar derefter och

strax före mötet fick herr Amund under ett tillfälligt besök på Köllingsborg nys om hvad han betraktade som fiendtliga stämplingar mot sig, och hastade högeligen förbittrad till hertigen med begäran, att återbud skulle sändas herr Svantepolk. Viby skulle nemligen hafva låtit undfalla sig, att hertigen borde förbinda sig med ett herskarehus hellre än med den opålitliga ätten Engel, och att ett godt förstånd mellan hertigen och honom sjelf berodde derpå, liksom det också vore vilkoret för en allmän anslutning. De skäl, herr Amund gaf för sin begäran, framställdes likväl icke i den form de här framträdt, utan i en tolkad och utlagd form, som hade föga gemensamt med sanningen, men väl mycket ordade om det svek och förräderi, som han tillskref Svantepolks syften.

Hertigen, vare sig han kände sin svärfader från denna sida förut eller af andra orsaker, visade sig emellertid ringa rörd af hvad han hörde, utan sökte afkyla Hästnäs, fortfarande fasthängande vid hoppet om att kunna åstadkomma ett godt förstånd mellan dem, hvaraf han hade välgrundade skäl att vänta sig stora fördelar. Under föreställningar förflöt så tiden och det blef för sent att sända återbud till Viby, hvadan denne, som han lofvat, infann sig. Men hertigen fann honom icke allenast obenägen, hvilket han väntat, utan orubblig gent emot åvägabringandet af en försoning. Väl kom det icke, tack vare de försigtighetsmått han vidtagit, till någon sammanstötning mellan de båda ädla herrarne, men så nära svepte de förbi hvar andra, att begge hade tillfälle att flamma upp och visa, att liden oförrätt ej vore glömd, och gammal fiendskap ej slocknad.

Hertigens motgångar voro härmed icke till ända. Det fans ett fjerde parti, för hvilket lagman Algot var hufvudman, som yrkade på fredliga och vänliga mått och steg, och lagman Bengt uppbjöd allt sitt inflytande och all sin vältalighet för att förmå herrarne dertill. Dessutom närde hertigen ormar vid sin egen barm, i

det de danska herrarne, för att främja sina egna planer, förtalade hans sak och afrådde dem, som tvekade, från att antaga sig den.

I stället för enighet och beslut uppkom sålunda af underhandlingarne vankelmod och tvehåga, och ju längre mötet framskred, desto skarpare delade sig meningarne och desto fiendtligare blefvo partierna inbördes, oaktadt hertigens ansträngningar att lugna sinnena och leda dem in på sin väg. Slutligen, otålig och inseende det fruktlösa i att fortsätta mötet, uppgaf Magnus gäckad det sista hopp han underhållit och beslöt att sluta ett möte, hvarigenom han icke ernått något utom förödmjukelse. Han afsände till Nyköping bud om sin hemkomst och beredde sig att följande dag bryta upp. Då, samma dag detta beslut fattades, sprängde plötsligt en ryttare in. Han var nedstänkt af smuts; blod och hår hängde vid hans sporrar; han hade ridit genom dag och natt för att på hertigens bord lägga den oväntade underrättelsen, att konungen landstigit i Kalmar!

Denna underrättelse, som man antagit skola komma först tre månader senare, åstadkom ett nytt uppslag i de pågående förhandlingarne och tvingade alla parter att i största hast bestämma sig. De mindre männen, som under mötets skiften och förvecklingar vacklat mellan partierna, vände också ofördröjligen hertigen ryggen, hvilket föredöme följdes af lagmännen och biskoparne, sedan de förre uppmanat till ytterligare hofsamhet och de senare — par nobile fratrum! — funnit klokast att icke i otid utsätta sig för fara. Deremot förklarade sig herrar Johan Filipsson och Amund Turesson å egna och anhängarnes vägnar för hertigen och lofvade med ord och hand sitt bistånd, Ymseborg likväl under förutsättning af allmännare resning. Hvad herr Svantepolk beträffar höll han långa rådplägningar med sina vänner. Gent emot herr Amund stod han på samma fot som första dagen, och hertigen hade han trots dennes ihärdiga sträfvan att vinna honom, icke närmat sig, utan

under hela tiden iakttagit en afvaktande hållning, endast då och då inläggande en gensaga mot eller nagelfarande herr Amunds yttranden. Man slöt emellertid, och med rätta, att något afhandlades vid hans täta sammankomster med sina anhängare och öfvervägdes i hans eget sinne, ty herr Amund meddelade till och med hertigen sådana upplysningar derom, som bekräftade hvad han förr lagt herr Svantepolk till last, men intill sista ögonblicket visste man ingenting om hvad han tänkte eller aktade göra.

Hertigen var i begrepp med att afresa, då ändtligen Viby till häst, omgifven af sina tillgifna och uppvaktad af en vacker skara svenner, svängde upp framför det hus, der hertigen hade sin tillfälliga bostad. Magnus erinrade sig herr Amunds varningar och på hans redan veckade panna lade sig ett veck mörkare än alla de andra, då han hörde vapenslamret och såg det välrustade följet stanna utanför sin port; men hans obehagliga öfverraskning lade sig betydligt, då herr Svantepolk genom vakthafvande skutilsvennen lät säga honom, att han kommit för att taga farväl; och det var äfven med vänlighet han helsade den mägtige mannen, när denne trädde inför tröskeln. Så vidt man kunde se var Magnus vid detta tillfälle ensam; herrarne af hans följe befunno sig i sina olika qvarter, och endast några svenner voro inom hörhåll.

"I ären allt för artig, herre af Viby", sade han förbindligt, "och rätt smickrad är jag af edert besök, ehuru jag måste erkänna, att det är lika oförmodadt, som I finnen mig oberedd på edert mottagande."

"Eja", genmälde herr Svantepolk, "jag förstår väl, att I litet väntade få se mig, men jag vet ändock ej. att sådant förekommit mellan oss, att jag skulle deraf taga mig anledning underlåta att betyga eder min aktning? — Ovänskap, hertig, är ingen nödvändig följd af de underhandlingar, som förts mellan oss, och jag kan

ej tro, att I tänken annorlunda, för det I hafven funnit mig ovillig att ingå på edra förslag?"

"Nej, tala icke derom, Viby", svarade Magnus; "låtom oss icke röra vid en sak, som är fallen; jag känner ju edra bevekelsegrunder och inser väl, huru svårt I hafven att handla i motsats till dem; så låt det fara."

"Jag tackar eder för dessa ord, min hertig", sade Viby, "och låten mig i gengäld försäkra, att jag är eder upprigtigare tillgifven, än I hafven anledning tänka och skall förblifva så, hvad som än inträffar. Men I förvånen mig. I talen om mina bevekelsegrunder och gifven skäl för de afslag, hvarmed jag hittills nödgats bemöta edra framställningar, liksom om jag verkligen meddelat mina vilkor?"

"Jag betänkte edert förhållande till herrn af Hästnäs, herr Svantepolk, och slöt af eder oförsonlighet till det fåfängliga uti att ställa några förväntningar på eder."

"Herr Amund har alla redan förorsakat mycket obehag och missförstånd och har han väl icke ändat än", genmälde Viby; "men jag skulle blifva illa till mods, om hans gräl med mig vore ett hinder för eder att antaga min tjenst. Jag har varit långsam med att erbjuda den, emedan jag icke obetingadt kan erbjuda den samma, och jag i det längsta hoppats att så många af Sveriges ärlige män skulle samla sig till edert banér, att mitt bistånd blefve obehöfligt. Det är endast sedan jag blifvit bedragen häri, som jag nu meddelar, att fem hundra fullt rustade *) lansar i morgon kunna stå till edert förfogande."

"Fem hundra?" utbrast hertigen.

"Fem hundra", svarade herr Svantepolk, "mina vänner icke räknade."

"Och edra vilkor, Viby?"

---

*) Med "fullt rustad" förstod man icke allenast väl beväpnad utan äfven väl beriden. *Förf:s anm.*

"Eh —" han blickade skyggt på hertigen — "jag vill icke bedraga eder, hertig, utan upprigtigt säga eder, att personligen önskar jag herr Amunds aflägsnande. Men mina vänner hafva också tankar, för hvilka jag är sagesman — nej, låten I mig tala ut! — och som gå åt samma led och visa, att jag icke är ensam om min mening. De vänta af eder, hertig Magnus, att I förbinden eder med ett sådant hus, att slägtskapen länder eder till heder och riket till nytta, och som skäl anföra de, att som konung skolen I varda i behof af yttre stöd —. Landet skulle också gerna se, tror jag, att I deladen eder tron med en jungfru, af hvars slägt det icke behöfde frukta förtryck — en prinsessa, det skulle stärka edert anseende och ställa eder i jembredd med konung Valdemar, hvars drottning är en konungadotter. Jag vet väl, att offret är påkostande, och — tro mig, hertig, — det gör mig ondt att vara dess förespråkare, men — sådant är vilkoret. Edert svar är icke nödvändigt att nu lemna, utan kunnen I låta mig veta det sedermera, när I hafven gjort eder reda för, huruvida edra fördelar gå upp mot våra kraf; och nu vill jag bjuda farväl —."

Hertigen hade emellertid, med ett uttryck, som gradvis spred sig i en gulaktig blekhet öfver hela hans anlete, åhört herr Svantepolk, och när denne slutat, sprutade en droppe blod från hans hvita läpp. Dock kufvade han sig mästerligt, och när han svarade, låg blott värdighet i hans röst.

"Mitt svar, herre af Viby, är snart gifvet; I skolen ej behöfva vänta derpå. Illa skulle jag handla om jag följde edert råd och bröte ett så heligt löfte, som det jag svurit Helga af Hästnäs. Nej; sådant föredöme skall jag icke gifva Sveriges ridderskap; hellre skall jag då rymma riket. Hafven tack för edert anbud; tacka äfven edra vänner och säg, att jag afsäger mig deras hjelp. Ingen klok man vet blott en utväg, Viby, och med Guds bistånd hoppas jag, att vinna målet ändå,

om det är hans vilja, att min sak skall hafva framgång. Farväl, herr Svantepolk."

"Nej", sade herr Svantepolk i det han mottog den hand, hertigen räckt honom, "nej, nu ären I vred; i vrede få vi icke skiljas. Tag mitt ord, hertig, att jag icke menade att förnärma eder. Jag är en rättfram man och mina afsigter mot eder äro så ärliga som mitt tal varit öppet. Tillgif mig och förgät mina ord, efter som de sårat eder. Sägen, att I så gören, och må vi så i Guds namn skiljas."

"Nå väl, herr Svantepolk, det är tillgifvet", genmälde Magnus, och deras händer hvilade ett ögonblick i hvar andras; "det är tillgifvet — och glömdt!"

"Då farväl, hertig", sade Viby, "till vi träffas igen, hvilket dock torde blifva under andra förhållanden. Kommen I någonsin nedåt min trakt, så erinren eder, att Viby har ett gästfritt bord och starka murar, om det gäller."

Strax derefter befann sig hertigen åter ensam och ett lifligt hästtramp gaf till känna, att herr Svantepolk i traf lemnade staden.

På detta sätt ändade mötet i Örebro, och af hvad der passerade kan man sluta sig till Magnus' lynne under hemfärden. På två dagar hade han vid sin ankomst till Nyköping tillryggalagt vägen från Örebro, som i allmänhet kräfde fem, och blott sällan delades i fyra dagsresor.

Tjuguandra skiftet.

Danske riddaren Ingemar var den mest gynnade af hertigens utländska gunstlingar. Hans ridderliga sätt och artiga tjenstfärdighet hade förskaffat honom herti-

gens ynnest, och ingen var så förekommande som han, ingen så hänsynsfull, i ingen fann Magnus sådant behag. Han förstod en vink, han visste hvad hertigen önskade, förrän denne yttrat en halfdragen ande, och afläste med ofelbar säkerhet förändringarne i hans lynne, väl förstående att rätta sig derefter. Då slottet kommit i sigte, hade han nu med vanligt förutseende ilat i förväg för att förbereda fogden samt slottet på hertigens ankomst och få vindbryggan sänkt i tid, så att hans herre och gynnare skulle finna allt färdigt för sitt mottagande. Olyckligtvis hade han gjort sig räkning på att finna fogden på sin plats i vårdtornet, och ej tagit större försprång än under vanliga omständigheter behöfdes. Kommen framför slottet fann han emellertid, att fogden icke allenast hade rest hertigen till möte, utan äfven uttryckligen befalt vakthafvanden att icke släppa någon hvarken in eller ut under hans frånvaro. Medan underhandlingarne härom pågingo, fick sålunda hertigen tid att komma upp och äfven lyssna — det var med ett onaturligt leende han gjorde det — till den ordvexling, som uppstått mellan den förbittrade riddaren och vakthafvanden, som å sin sida ingalunda skrädde ord, i det han gaf skäl för sin vägran att bryta mot fogdens befallning. Ändtligen, då böner och hotelser visat sig lika fruktlösa, sprängde herr Ulf Carlsson fram och ropade i den ledes namn åt vakthafvanden att öppna.

"Låt vindbryggan falla, karl, om du älskar Ulf Carlsson", sade han, "och det ögonblickligen, ty hertigen väntar!"

Och herr Ingemar hade den förödmjukelsen att höra herr Ulfs namn uträtta, hvad hertigens gunst och hans välkända stämma icke förmått.

"Hertigen!" ljöd det, "hertigen! hertigen!"

Liksom genom ett trollslag fyldes borggården. Skutilsvenner och tjenare störtade omedelbart ur fållarne, tumlande öfver hvar andra, kullbytterande, svärjande,

halfnakna, yrvakna, medan vindbryggan föll och portarne flögo upp.

I det samma syntes Henrik komma springande öfver gården med svärd i handen, utan hufvudbonad och med håret flygande i nattvinden. Men halfvägs till vårdtornet stannade han plötsligt, just som hertigen red in på gården. Gripen af en obeskriflig fruktan slog han sig med ett utrop af förtviflan för pannan och störtade till baka. Undrande vek man åt sidan för honom — nej, kastade sig förfärad undan, ty ingen visste, att han verkligen var på slottet, och vålnadernas timme var inne.

Erengisle hade emellertid fått fram den förskräckta kammarpigan och fått jungfrun lagd på sängen, hade dernäst kallat på sin förträfflige, gamle trotjenare och var i färd med att lemna rummet, då Henrik stormade in, grep hans händer, kramade dem och besvor honom att fly —

"Fly!" skrek han, — "det gäller frihet och lif — hertigen har inträffat och en olycka med honom — han har väntat — han är vred — något utomordentligt har jagat honom hem i förtid! — Kom, broder, — lemna slottet oförtöfvadt — låt mig icke få din död på mitt redan förkrossade samvete — kom! en båt väntar vid vattentornet — den, hvaruti jag återvände hit — hästar stå till reds på ett ställe, dit en af mina förtrogne skall föra dig. Fly, i Guds namn, fly, vän, — kom, följ mig!"

Men Erengisle kunde icke draga sig till minnes, hvad ondt han gjort.

"Skall jag fly", sade han lugnt, "så säg mig hvarför? — Du yrar, vän, och irrar dig. Jag har intet begått, för hvilket jag icke kan svara, utom — men det känner hertigen förut. Flyr gör jag således ej; det skulle just framhållas som en misstänklig handling och — —"

"Men du är här och det är nog", afbröt Henrik — "Porsens illvilja — hertigens sinnesstämning — det sken, som du har mot dig! Du skall blifva indragen i min

förbrytelse — fly, om du har en gnista qvar af vänskap för mig — fly, för min systers skull, om ej för annat!"

"Fly?" sporde riddaren — "för Annas skull? — Ha! det vore i sanning att ära henne! — Nej, vän. Men lyssnade du till hvad som afhandlades mellan jungfrun af Dysevald och mig, då hörde du kanske, att jag sade mig vilja resa? — Nå väl; jag reser, men jag flyr icke — jag behöfver det ej, ty här" — han pekade på Dysevalds bref — "håller jag beviset på min oskuld i det enda brott, hvarför jag kunde hafva anklagats."

"Väl, väl, Erengisle, res, men res ofördröjligen — ha! hör du? — man spörjer efter mig — man ropar mig vid namn, liksom vore jag en simpel husman, — man söker mig! — det betyder, att nu är det redt för mig. Hasta, vän, eller är du förlorad — hör du?"

En oväntlig förebråelse hade nära nog blifvit svaret på Henriks febersjuka uppmaningar, då fackelsken, rödt och rökigt, och steg af män, som under rop och buller kommo uppför vindeltrappan, ådrog sig hans uppmärksamhet.

"Det lider intet tvifvel", sade han ändtligen, "att det gäller dig; men aldrig hörde jag någon så högt varna den man tänkte fängsla."

"Ack, man såg hvart jag tog min tillflygt — ha! der äro de — spjut och svärd, hjelmhufvor — och hertigens gunstling är anföraren! Märker du än hvad det gäller? — Se här — här är nyckeln till vattentornet; i en lada på fältet, hinsidan ån, finner du hästarne — nej, vägra ej! jag anar hvad mig förestår — motstånd vore galenskap — farväl! det är bättre, att jag gifver mig sjelf. — Ännu ett ord: helsa min fader, helsa Anna, om du kommer här ifrån och — om du kan — tillgif hvad jag brutit mot dig!"

Han vände bort hufvudet, i det han på nytt kramade Erengisles händer. Riddarens hjerta veknade, då han märkte den stackars öfver sig gifne ynglingens rörelse, men mera blef ej sagdt mellan dem, ty Ingemar

Nilsson visade sig nu med vredgad min på tröskeln, åtföljd af tvenne knektar, hvilka på hans vink lade sina spjutspetsar mot städfogdens bröst. En fråga; ett svar; spjuten restes, och Ingemar lade sin hand på hans skuldra. Men i det samma gick hans blick rundt salen och han studsade synbarligen vid åsynen af ej mindre fångarne än deras bevakning, knektarne, hvilka, hvilande på sina spjut, afvaktat slutet på samtalet, likgiltiga såsom män, hvilka veta, att deras herre är ansvarig för deras handlingar. Rimligtvis hade han icke väntat sig en sådan syn, ej heller att finna en främmande riddersman der uppe. Han släppte städfogden och steg fram, mönstrande Erengisle.

"Hvem ären I?" sporde han, men i det samma igenkännande riddaren utbrast han — "hvad! herrn af Plåta?"

"Till eder tjenst, herre af Skialg", genmälde Erengisle kallt.

"Och törs man spörja, hvad meningen är med detta? — Guds död! här ligga män i bojor — en, två! — hvad vill detta säga? — hvad har händt här?"

"I sen det och tör vända eder till annor man för vidare upplysningar", svarade riddaren kort. "Så mycket förstår jag dock af ordning, herr Ingemar, att I haden bättre öfverlemna de fångslade i herr Ulf Karlssons vård — eller kanske ären I sjelf förordnad till fogde?"

"Min myndighet vet jag ej behöfva i fråga sättas, herr Ulf var just upptagen med folket. Men vore det förmätet att fråga om anledningen till äran af edert, en sådan hjeltes besök på Nyköpings hus" — herr Ingemars ton hade en anstrykning af hån — "mig synes detta högst besynnerligt."

"Ingen önskan att tillfredsställa eder nyfikenhet åtminstone", svarade Erengisle högdraget; "sörjen I för eder sjelf."

"Ej, ej; vi råkas väl, värde riddare", sade Skialg, återvändande till Henrik Bååt. "Vänten min tillbaka-

komst, I", tillade han, ställande sin uppmaning till knektarne, "ingen vike från sin plats."

Nästa ögonblick gnisslade dörren till fängelsehvalfvet nedanunder; med ett klagande dån for hon igen, och en kall pust trängde upp genom gången; knektarne sågo tysta på hvar andra och korsade sig.

Säkerligen har läsaren redan haft nog af det drama, hvars andra akt utspelades med Henrik Bååts fängslande, och gladeligen skulle vi vilja vända oss bort derifrån till ljusare eller åtminstone mindre hemska scener. Men att midt i skådespelet afbryta, lemnar, tro vi, intrycket ofullständigt, nej, origtigt, och vi skylla historien och oss sjelfva att, då vi framdragit politiska personligheter, gå något grundligare till väga än så. Ej heller är den sista akten på Nyköpings hus så fasansfull, som vi må hända äro böjda att föreställa oss. Han har sina ljuspunkter — icke blott onda lidelser och grymma slutföljder.

Väl var underrättelsen, som väntade hertigen, olja, gjuten på elden; väl var uppståndelsen den åstadkom stor nog att sätta hela slottet i uppror; men churu Magnus var gäckad i sina förhoppningar samt upprörd och öfverretad, var han ej den man, som tömde sina känslor öfver den minst skyldige, utan hans rättsbegrepp herskade äfven nu, hellre strängare än vanligt, det fingo äfven de erfara, som skröto af hans särskilda bevågenhet.

Herr Ingemar hade, då han verkställde Henriks fängslande, i brådskan och harmen öfver den sidovördnad, som den fredlöse Erengisle Plata visat honom, icke lagt märke till de snyftningar, som jungfruns af Dysevald kammarpiga uppstämt öfver sin matmoders lik, hade ej heller kastat en blick in genom den på glänt stående dörren till jungfruns kammare, och visste således, när han nedförde Henrik, intet i hufvudsak om

hvad som inträffat. Hans lust att se något närmare in i saken hade dock, väckt af det obestridligen sällsamma i den scen han sett, stegrats under frånvaron, och han hade hastat till baka dit upp.

Hans häpenhet var helt naturlig. Angelägen att vara den förste att underrätta hertigen så väl om den skakande tilldragelsen som alla dermed förknippade omständigheter, var hans nästa handling att först med kammarpigan och derefter med knektarne anställa ett genomgående förhör. Af den förra var han likväl icke i stånd att utdraga något förnuftigt ord, och de senares svar satte honom endast myror i hufvudet. Lyckligare blef utfallet, när han ändtligen vände sig till Fant och Skröne. De hade icke meddelat honom särdeles mycket, förr än han märkte bockfoten, och anande, att Magnus Dysevald hade en ful hand med i allt detta, ville han som dennes landsman icke blottställa hans rykte, utan afbröt plötsligt förhöret och lät nedföra de begge skälmarne. Men undersökningen var derför icke slut. Tvärt om. Han gaf Peder Porse en vink om hvad som händt, förmodligen emedan han hade skäl för att visa denne förtroende och nedsteg, åtföljd af honom, i hvalfvet för att fortsätta förhöret.

Peder Porse var en otämd sälle, inskränkt och vild, obändig, rå såsom sagans jette och hjertlös såsom han. Vinstlysten hade han hos hertigen infunnit sig för att ockra med sitt roffade guld, sedan han, trolös mot sin konung, jagats från sitt eget furstendöme, och Magnus, angelägen att stärka sig med nya vänskapsförbindelser hade med gästfrihet mottagit honom. Med Dysevald och en tredje själsfrände skulle han värdigt fylt klöfverbladet, men, ehuru Ingemar Nilsson visst icke var oklanderlig som riddare, var han likväl för god att ställas i jembredd med Porsen.

Ingemar hade både hjerta och hufvud; Porse intetdera. Ehuru gamla bekanta, synes Ingemar dock icke hafva afvetat Porses brist på det förra. Åtminstone

meddelade han honom på ett grannlaga sätt jungfruns död och yttrade sig på ett vis, som om han väntat ett allvarsamt utbrott af antingen sorg eller vrede. Grefven fnös ock, men en löjlig häpnad var hvad Ingemar samtidigt läste i hans drag, och då riddaren slutat sitt meddelande brast missfostret ut i ett skallande gapskratt.

"Ej, för djefvulen!" skrek han — "ej, ej! måtte den lede behålla skatten, Ingemar, ty, vid Gud, det var för min säkerhet en behaglig tid, att hon slutade — ha ha ha! präktigt, präktigt!"

"Och hvad föreslår du nu?" sporde Ingemar, sedan hans öfverraskning lagt sig; "skola vi underkasta oss besväret och utröna de närmare omständigheterna eller låta saken falla?" — han sade detta med det hemliga hopp att få ett nekande svar.

"Hvad? slik lustig händelse? — visserligen icke!" svarade herr Peder ovanligt lifvad — "men hvad blef det af riddaren?"

"Riddaren?" utbrast Ingemar. "Ja, hvart gick han?" sporde han sig sjelf — "ej! han eger hertigens vänskap — han är farlig — under förevändning af delaktighet kunde jag fängsla äfven honom? — Ej; jag skall skicka Porse åstad i det ärendet; det är bra att icke ensam bära ansvaret för egenmägtiga åtgärder, och på samma gång är det en ypperlig anledning att aflägsna Porsen."

"Hör, Peder! tag några spjut med dig och gå och fängsla honom!"

"Jag? — fängsla honom? — Hvad hafva vi för nytta deraf?"

"Efter hvad du redan hört, är Dysevald utom tvifvel invecklad i denna sak, och mig synes, att vi borde förhindra förklenliga rykten att framkomma till hertigen. Här —" han visade på fängelsedörrarne, utanför hvilka de stodo — "här hafva vi visserligen de farligaste foglarne, men Erengisle skall utom tvifvel utsprida hvad han vet, och det måste vara något vigtigt. Alltså hoppas jag, att du vill bistå mig och uträtta detta ärende."

"Nå ja", sade Porsen eftersinnande. "Men djefvulen vet, om jag någonsin skall vänta så god tjenst af Dysevald igen."

"Åh, derom äro vi väl försäkrade", mälde Ingemar; "du märker väl, att han på sätt och vis kommer i beroende af oss?"

"Ej, för djefvulen! rigtigt, rigtigt, uff! — nå ja; vänta mig här; jag skall snart hafva verkstält detta; dröj således här till dess jag kommer till baka, hör du! — Mig lyster höra, huru saken ligger."

Han beredde sig att gå, men Ingemar hejdade honom.

"Låt ej din ifver ränna åstad för långt med dig", sade han, "utan spörj den förste bäste du träffar på borggården, hvar riddaren har sin kammare, och du skall finna honom der hellre än annorstädes."

"Ej, just så", jakade Porse och hastade bort, "just så; jag tänkte just derpå."

"Det var en lögn, så god som någon", log Ingemar efter honom, "men — lika godt! jag lider ej deraf. — Låt mig nu öfverväga hvad som bör göras. Min ställning är ingalunda så fast, att jag utan bekymmer kan tåla försök att uttränga mig ur hertigens gunst. Följaktligen måste jag motarbeta alla planer som derå syfta, det är: kämpa för min tillvaro och aflägsna farliga medtäflare. Af Porsen har jag intet att befara; han är en björn så när som på vettet, och kan lätteligen beherskas. Hvad Dysevald beträffar, är ej heller han särdeles fruktansvärd efter hvad som inträffat, ty i värsta fall är det ett vapen mot honom; och hvad ändtligen Amund Turesson angår, så är han allt för upptagen med stämplingar och tvister för att lägga särskildt märke till mig. Erengisle är alltså den ende jag har att frukta; hans duglighet är höjd öfver all fråga, hans öfverlägsna tapperhet måste jag erkänna, och hans rättframma öppenhet är en borgen för hans pålitlighet. Ej! hertigen älskar slikt. — Erengisle är

onekligen min naturlige fiende, den ende att bekriga, men det fordras att vara rask i rörelserna och väpnad med skarpa vapen för att tillintetgöra honom — det fordras att vara verksam denna natt, om jag i morgon bittida skall stå beredd. Hvad är då att göra? — Riddaren är kanske i denna stund en fånge, och så till vida är allt bra; men vidare? — Hertigen har gått till hvila; han är uppbragt och tör kunna bringas ur fattningen med de medel, som stå mig till buds. Men skall jag kunna trygga mig dertill och leda slaget i den rigtning jag vill? — Jag bör kunna det; jungfruns sällsamma död, öfverfallet på Magnus Dysevald och mordet på härmästaren likna hvar andra allt för mycket för att jag icke skulle kunna betjena mig deraf. Emellertid skall jag taga tiden i akt och besöka Dysevalds svenner — —"

Han öppnade fängelsedörren och steg in derigenom.

Men besöket var helt kort; Skröne och Fant hade rimligtvis ej mycket att meddela; brådskande kom han ut ur hvalfvet, såg sig om åt begge sidor, liksom funderande, åt hvilket håll han skulle ställa stegen.

"Hvar var det jag satte honom? — Porsen höres ännu ej af och jag bör hafva tid. Skryde alltså! — Ingen utom han känner de närmare omständigheterna, sade de, och honom måste jag således hafva fatt på. — Ja, Henrik vet nog något om hans uteblifvande — Henrik har varit slug nog att besticka honom. — Och dock — jag kan ej se hvad nytta han skulle draga deraf; det framgår icke af hvad jag fått veta — Henriks inblandning i saken är mig obegriplig. Erengisle måste hafva fått nys om jungfruns anslag mot hans lif och försigtigtvis kallat Henrik till sin hjelp. — Men dermed är Skrydes uteblifvande icke förklaradt, om icke — ej! det är ej osannolikt — fogden gripit honom i något misstänkt förehafvande och — — det skulle kanske löna mödan att söka honom här i så fall. Men äfven denna förmodan är svag. — Väl kan man antaga, att fogden

låtit dåra sig af jungfrun af Dysevald, ja, detta är äfven ganska sannolikt, men lång har icke förbindelsen mellan honom och henne varit, det är tydligt och förklaras lätt af hennes kända obeständighet, som funnit ett nytt föremål i Erengisle. Om man sålunda låter Henrik ledas af en väl begriplig svartsjuka, så qvarstår alltid den frågan: *hvafför* önskade jungfrun taga den mans lif hon gynnat? — Hvarför tog icke Henrik den hämd, för hvilken han infunnit sig? — Skulle något missförstånd hafva uppkommit? — Var Erengisle otrogen eller hvad? — Djefvulen! huru jag vänder det finner jag ingen nöjaktig lösning på gåtan! — Men hvarför förspiller jag en dyrbar tid med att bry min hjerna med hvad Skryde i ett ögonblick kan meddela? — Dock! hvar finnes han? — ej! hvad? — skulle han — — det vore ett skälmstycke — — ett elakt svek — — hvad? — ej! den del han tagit i saken — — ha! vid Guds död! —" han slog förbittrad facklan mot muren, så att gnistorna vildt yrde omkring — "ha! de skulle fly — — han har flytt — —!"

"Nå väl!" utbrast han efter en kort tystnad; "så mycket bättre — blott jag icke bedrager mig, hvarom ännu återstår att öfvertyga sig. Har han verkligen flytt, så är dermed *den* borta, hvars vitnesmål — om jag icke förmått tillgodogöra mig hans kunskap om saken — kunnat blifva, — icke farligt? — nej; sådana äro icke mina vägar, men — besvärligt. — Hvar satte jag Henrik? — Det är tydligt, att jag kan bibringa hertigen en ofördelaktig tanke om riddaren — och kan låta Skröne och Fant undkomma, om det gäller. Hvad, om jag i all hemlighet skulle gifva Erengisle en vink om, att faror vänta honom här? — Han skulle möjligen lemna slottet och derigenom gifva mig friare händer. — Men Henrik? — Bah, jag trotsar honom, om alla andra vitnen äro undanskaffade. Dock, utan att veta hvad det blifvit af Skryde, om han flytt eller blott håller sig undan, kan jag icke känna mig trygg; jag måste till

Henrik — ej! der kommer nu Porsen med sin fångst. — Qvinnoskri? — Min sann, detta är icke — hvad hållning. — Hvem är det han bemägtigat sig en mans betyder detta — —"

Svärjande kom Porsen utför trappan, omildt släpande vid halsen en qvinna, hvilken halfdöd af ångest och fasa stretade emot af alla krafter under förskräckliga rop om barmhertighet och bedyranden om sin oskuld. Bakom grefven syntes hans spjutbeväpnade knektar och några fackelbärare, hvilka, en efter annan, uppmanade af sin husbondes föredöme, funno för godt att besvara qvinnans klagoskrin med smärtsamma slag af spjutskaften. — Det var ej sed på den tiden att lägga sig mellan, när våld eller grymheter föröfvades, emedan man då näppeligen hunnit göra något annat, och Ingemar afhöll sig visligen att vika från det allmänna bruket, desto mindre som han sjelf öfverrraskades af den roll grefven med en skur af ovett —

"Fördöme och bräcke dig djefvulen!" ropade han på långt håll mot riddaren. "Fördöme dig! Sända mig att uträtta dina ärenden — ej! gå sjelf, ränn åt helvetet, om du vill, och sänd icke mig, ty det är icke anständigt, att jag skulle gå dina bud. — Helvetes hår", röt han dernäst åt sitt hjelplösa rof, — "vill du spara din hals! Du skall ej hindra mitt inträde i Mettes kammare en gång till, det lofvar jag dig — ej! liksom jag icke hade varit der förr och det medan skökan ännu låg varmt — —"

"Men", sporde Ingemar förebrående, "har du icke försäkrat riddaren åt oss?"

"Ingalunda", genmälde Porse vredgad; "vill du hafva honom, så tag honom bäst du gitter. Jag går ej dina ärenden, säger jag dig. Hvad nu?" — kammarpigan hade emellertid bönfallande omfattat Ingemars knän — "till baka, slyna."

"Nej, besinna dig", sade Ingemar harmsen, i det Porsen ryckte pigan till baka; "hennes skrik väcker,

så hjelpe mig, hela slottet. — Stig upp, flicka, och sansa dig."

"Ej förr än jag befaller", inföll grefven och som han talade stötte han upp dörren till en af de talrika fängelsehålorna och kastade henne handlöst dit in. "Sansa dig nu och lär dig bättre seder; för en natt, så visst som jag står här, slipper du icke hän."

Ingemar ryckte på axlarne och vände sig om.

"Hvart går du?" sporde Porsen.

"Mina egna ärenden", svarade riddaren snäft och aflägsnade sig med snabba steg.

"En förbannelse följe dig då", mumlade Porsen ilsket och slängde igen dörren; "menar du jag icke begriper, hvart dina ben nu bära dig? Men du skall se, att jag kan vara hos hertigen likaså hastigt."

Ingemar hade emellertid uppstigit ur hvalfvet, men stannat utanför lönndörren afvaktande det ögonblick, då Porsen, beröfvad all anledning att uppehålla sig der nere (Ingemar hade ur Henriks bälte tillegnat sig de inre slottsnycklarne), skulle uppkomma. Så snart han nu förnam grefvens steg i trappan lemnade han sin plats och gick ned på gården.

I andra ändan af slottet var, påminna vi oss, hufvudnedgången till de hvalf han nyss lemnat. Dit styrde han kosan. På grund af att fängelset ända till denna natt varit obefolkadt, fans derstädes ingen vakt utsatt, hvadan tillträdet var fritt, efter som Henrik icke haft tid att ordna om sin fånges bevakning. Något hinder mötte alltså icke herr Ingemar, då han från denna sida åter igen inträngde i slottets underjordiska innandöme. Raskt gick han inåt gången och stod efter något sökande ändtligen framför den dörr, bakom hvilken jungfruns af Dysevald kammarpiga smäktade. Han öppnade och steg in.

Vi behöfva icke tala om anledningen till detta besök, utan vilja blott erinra, att han förut misslyckats i sitt förhör. När han åter kom ut, följde honom kam-

marpigan, och det kan antagas som säkert, att han denna gången af henne inhemtat bättre upplysningar, ehuru hon kysste hans mantel samt badade hans hand med tårar och han temligen omildt bemötte henne. Att han icke fått veta allt hvad han önskat var dock helt naturligt, ty hon kunde rimligen icke gifva honom upplysningar om Skryde, och sedan han, med en varning åt henne att snarast möjligt försvinna från slottet, affärdat henne, dröjde han ock, korsade gången och lade sin hand på regeln till Henriks förvaringsrum.

Men i detta ögonblick upplystes yttre delen af gången af facklor och bloss, och Ulf Carlsson med ett halft tjog knektar visade sig. Ingemar for till baka, liksom gripen i ett olofligt förehafvande, och alla de obehagliga känslor han i det samma erfor afspeglade sig i hans drag. Det var emellertid för sent att obemärkt draga sig undan; och han lade ej heller någon sådan tanke i dagen. Stolt trädde han fram, beredd att afgifva en förklaring öfver sina åtgärder, van att se sina handlingar utan tvekan mottagas och godkännas. Men Ulf Carlsson såg allvarsammare ut än vanligt, blef alls icke förundrad öfver att finna honom der, och helsade på ett knapphändigare sätt än han plägade.

"Jag har förgäfves sökt eder, herr Ingemar", sade han, utan de artiga omsvep, hvari han annars klädde sina ord; "I hafven, hör jag, tagit i förvar städfogden jemte några andra, och hafven, gissar jag, slottsnycklarne i edert förvar?"

"Hvad veten I derom?" sporde herr Ingemar, en smula förnärmad öfver herr Ulfs korta ton, till hvilken han likväl fann orsaken i missnöje öfver en fåfäng önskan, men då han med det samma insåg, att endast hans egna medhjelpare kunnat gifva herr Ulf meddelanden om hvad som förefallit, så återtog han: "ja, det har sin rigtighet, och är jag glad att få öfverlemna nycklarne i edra händer. Här strax bredvid sitter städfogden, der borta finnen I tvenne skälmar, om hvilkas

brottslighet jag ingen mening eger. Men I viljen väl öfvertyga eder och mottaga icke blott nycklarne utan äfven ansvaret?"

"Jag vill gladeligen tjena eder derutinnan. Dock är jag öfvertygad om, att allt är såsom I ansett det böra vara. Viljen I gå upp, så står sådant eder alltså fritt; jag får ej uppehålla eder."

"Rätt förbunden; men jag vill se mig i vanlig ordning aflöst."

"Ingen har sändt eder i ärendet", anmärkte herr Ulf torrt, — "men lika godt! jag har kommit för att lösgifva herrn af Plata, och I behagen visa mig, hvar I inspärrat honom."

"Hvad! jag inspärrat herr Erengisle?" utbrast Ingemar.

"Ja; är det ej så?"

"På min ära nej, herr Ulf; jag vet ej det minsta derom."

"Jag är stadd i utöfning af hertigens egen befallning", sade herr Ulf strängt; "och I må akta eder att föra mig bakom ljuset."

"Eh — ganska säkert förhåller det sig som jag sagt", svarade Ingemar under en stolt uppsyn döljande det oangenäma intryck, som fogdens ord gjorde å honom. — "Är hertigen annorlunda intalad, så har en belackare burit honom budet — —"

"Det kommer icke mig vid, herre af Skialg", genmälde herr Ulf i sin tur högdraget. "Föreställen icke eder, att I ensam veten hvad som försiggår omkring hertigen, och tagen I eder icke tillåtelse att utföra ärenden, med hvilka I intet hafven att skaffa. Låten varna eder; grefve Porse, hörde jag, var kallad till hertigen, och man hviskade om hans fångslande. Hertigen vet *allt* — vet äfven, huru vårdslöst I handhafvit mitt embete, i det en fånge undsluppit; se sjelf —" han uppkastade dörren till Henriks fängelse och lyste dit in — "han är borta!"

Ingemar såg tviflande och misstroget in i hvalfvet, men hans trotsiga min förbyttes hastigt till en förvåning, som han knappast hade magt att beherska, då han blott varseblef de nakna väggarne, ty hålan var verkligen tom.

"Nå, vid Guds död!" utropade han spotskt — "nu märker jag rigtigheten af edra ord och tackar för eder varning. Hertigen skall icke behöfva kalla mig till svars: jag går sjelf och inställer mig. Vi ses åter, herr Ulf!"

Han slog gnistorna från sitt knattrande bloss och lemnade i synbart vredesmod hvalfvet, beslutsamt tagande vägen till riddarsalen, hvarest han väntade att finna hertigen.

Tjugutredje skiftet.

Han bedrog sig icke.

Der inne befunno sig utom hertigen sjelf herrar Amund af Hästnäs, Lars af Runby, Peder Porse och, såsom Ingemar väntade, Henrik Bååt.

I Magnus' öga brann en dunkel eld, näsvingarne flögo otåligt fram och till baka, och på den vredt lyftade pannan hvilade ett mörker, djupare än den svartmuskiga hyn. Vid hans sida stodo de begge svenska herrarne jemte Henrik; framför honom deremot Porsen. Denne hade ordet, då Ingemar trädde in, och hertigen lyssnade till hans anförande med handen på skaftet af sin dolk.

"Ha!" afbröt Magnus, i det han varseblef Ingemar. "Vid helge Erik, åren I ändtligen här, Skialg, sedan jag efter eder sändt huru många bud, herr Amund?"

"Sju, hertig."

"Sju, då. Och nu lyster mig veta, hvar I hafven varit och hvad I hafven gjort? — Mig lyster spörja

med hvad rätt I företagen häktningar? — Menen I kanske, att jag icke ser, derför att jag sluter ett öga — menen I, att jag icke hör, derför att jag hvilar mitt öra — menen I jag icke vet hvad som försiggår rundt omkring mig? I misstagen eder, säger jag!"

Han höll upp, men hans glödande blick fortfor att tala till de begge danska herrarne på ett sätt, som qväste den obändige grefven och i sten förvandlade herr Ingemar. Efter en kort tystnad återtog han:

"Förmätet kallar jag det att handla mig oåtspord och så sjelfrådigt, som I hafven gjort, och rätteligen borde jag tillämpa sådan lag å eder, att andra blefvo betagna lusten att göra det om igen. — I, Ingemar Skialg, beröfven sjelfsvåldigt min städfogde friheten — jag spörjer, hvad myndighet I haden dertill? — I, Peder Porse, läggen hand å en qvinna, hvilken I icke hafven i tjenst stadt. Är icke slikt förtjent af sträng näpst? — Jag varnar eder för sådant ofog; i denna landsändan gäller min lag och ingen skall mig ohördan våldföra sig å någon min undersåtes lif, frihet eller egendom; läggen det på minnet."

Hans blick dröjde vid Ingemar Nilsson, liksom väntade han ett svar, och riddaren samlade äfven upp sitt mod samt svarade, i det han inledde sitt genmäle med en ödmjuk bugning och för öfrigt talade i en undergifven ton och med stämman aktningsfullt sänkt, såsom han visste att det behagade hertigen:

"Det grämer mig att höra eders nåde tala sålunda. Jag har handlat efter bästa öfvertygelse, ledd af det upprigtigaste nit och de renaste afsigter, och derför smärtar det mig så mycket djupare att blifva så hårdt bedömd. Att jag felat, medgifver jag dock gerna, men när jag nu öfverskridit min befogenhet är det min varma ifver, som hänfört mig, och måtte denna omständighet stämma eders nåde mildare, desto hellre som, om jag förut förgått mig, intet tadel låtit mig ana min förseelse,

hvadan denna sålunda är den första gången jag är medveten om min förbrytelse."

"Huru!" sade hertigen med rynkad panna, — "vill du säga, att vi sett genom fingrarne med dina förseelser?"

"Nej, hertig, I missförstån mig, med förlof. Om I förlåten min djerfhet — jag vet mig icke hafva begått något, för hvilket jag förtjent näpst, och kan således icke smickra mig med att något tillgifvits mig. Hvad min tillgifvenhet förestafvat mig, det har jag gjort, och i de välgerningar hvarmed I öfverhopat mig har jag varit fåfäng nog att se bevis på ett nådigt upptagande. Jag har alla redan nämt, huru äfven denna gång min tillgifvenhet förledt mig. Jag trodde mig läsa ett välgrundadt missnöje öfver städfogdens försumlighet i edra drag, och jag hastade att förekomma eder önskan, såsom jag gjort mången gång tillförene, men dess bättre med motsatta följder — —"

"Motsatt gerning ock", afbröt hertigen skarpt. "Spar dig all vidare förklaring", tillade han vändande sig till Jakob af Halland, som i det samma inkom i salen. "Nå, grefve, hvad bud fören I?"

"Riddaren står icke att finna, hertig; jag har fåfängt genomsökt hvarje vrå af slottet."

"Godt, grefve; jag tackar eder. — Men detta är galet. — Ingemar Skialg! sedan I varit så verksam denna natt, så hafven I väl då också tagit Erengisle af Plata i förvar? — Är herr Ulf ännu till baka? — Nej? — Nå väl; hvad sägen I, herr Ingemar?"

"Jag såg riddaren, eders nåde, och bytte äfven några ord med honom", genmälde Ingemar med mycken fattning; "men då jag alltid hört eder tala om honom i ordalag af vänligaste art, så föll det mig icke in att inskränka hans frihet, hvadan jag endast kan beklaga min okunnighet om hvar han nu uppehåller sig."

"Ha ja, det kunde jag tänka; våra vänner förföljen I, bålde riddare, men våra ovänner låten I undkomma

— ha! sen I detta bref, värde herre?" — han steg förskräckligt upphetsad ned från stolen och uppvecklade under Ingemars ögon en pergamentsrulle, som han hittills hålllit i venstra handen — "sen I från hvem det är? — kännen I Magnus Dysevalds sigill? — Så läs då!"

Ingemar bleknade, i det han genomögnade innehållet.

"Nå?"

"Jag inser hela vidden af min förbrytelse", stammade riddaren — "jag är till intet gjord der öfver -- —"

"Dock ej som jag", genmälde hertigen och kramade brefvet samman, "ty detta var sista slaget åt mina förhoppningar. Haden I icke begått edert olycksaliga missgrepp å min städfogde, så hade detta långt tidigare kommit egaren till handa, och jag skulle långt före detta icke allenast afvetat innehållet, utan kunnat till vederbörligt ansvar inställa Erengisle Plata. Vid helge Erik! — ha! icke nog med, att här alla vänner brista, och trolöshet och förräderi på alla håll omhvärfva mig, utan i mina sändebud förnärmas jag af eländiga landstrykare. — Gå, Ingemar! gå, Porse! — lemnen mig. — Sven!" — han vände sig plötsligt till Henrik — "bed herr Ulf föra in fångarne och återtag derefter din plats bland skutilsvennerne. I, herr Amund, och I, herr Lars, — grefve Jakob! stannen I här. Alla andra här ifrån — gå!"

Han ledsagade sina ord med en åtbörd, som icke kunde missförstås, och Henrik för sin del lydde ögonblickligen. Porsen såg stint på hertigen såsom en retad tjur, ovillig att vika, för feg att anfalla, tuggande sitt raseri och med all den råhet i ögat, af hvilken han var mägtig. Ingemar rörde emellertid vid hans arm och hviskade något i hans öra med den verkan, att han efter någon tvekan skarpt vände på hälen och vårdslöst gick ut. Ingemar sjelf deremot helsade hertigen med en vördnadsfull bugning, innan han följde.

"Uppkomling — tiggare", mumlade den uppretade grefven — "han kraxar, som om han sög blodet af ett kejsardöme i stället för af ett halft tjog eländiga slott och ett fattigt landskap. — Djefvulen! hörde du något liknande, herre af Skialg? — varning, sade han. — Och det blott för att jag ristade en uppstudsig kona vid håret — en kammarpiga hos mitt slagfredsvif! — Vid Kristi kors! jag vill näpsa slik otidig talträngdhet — ej! jag skall resa här ifrån — jag vill till konung Valdemar och få denne att ofördröjligen rycka i fält — jag vill för honom afslöja hertigens förräderi!"

"Ett präktigt förslag", genmälde Ingemar, "och förträffligt att kunna omfatta när tid blifver, men för hvad vi nu uppburit hafva vi att tacka andra än hertigen. — Säg mig, genom hvilka händer gick brefvet från Dysevald, innan det kom till hans nåde? — du bör veta något derom?"

"Genom mina; det var inneslutet i ett, som städfogden hade till mig från Mette, hvaruti hon ber mig, att, om, såsom hon har orsak att förmoda, riddaren rest före vår återkomst, framlemna brefvet till hertigen, men om han deremot är qvar återlemna det till henne. — Men hvad är det åt dig?"

"En fråga blott, genom hvilkens besvarande jag hoppades stadga vissa misstankar. — Hvem befriade fogden?"

"Huru kan jag veta det? — Men det lät på Amund Turesson, som om han varit dig i hälarne — ej! jag tror, att han sade det rent ut."

"Amund Turesson? — just så; han har varit tillställaren af allt detta, Porse!"

"Så hemte honom djefvulen, eller träffas vi väl. Men jag vill här ifrån!"

"Nej, håll, vän", sade Ingemar och drog honom in i en sidogång, hvarest tystnaden angaf att de utan lyssnare kunde samtala. "Bakom detta står icke rättfärdigt nit, utan afund och fiendskap. De svenska herrarne

frukta oss och hafva öfverenskommit om att störta oss — jag hörde det på Ulf Carlsson — och planen dertill har utgått från Amund. Jag genomskådar honom väl; han rädes, att nu, då hertigen är hänvisad till oss för bistånd, vi skola tränga honom ut ur hans beherskande ställning och tillegna oss magten. Nå väl. Han har begagnat sig af hertigens retlighet för att hetsa honom i vår rygg och dermed ämnat gifva ett dråpslag åt den vänskap, som hittills rådt mellan hans nåde och oss. Förstår du?"

"Fortsätt!" bjöd Porsen vresigt, förgäfves sökande att göra sig reda för nyttan med Ingemars förklaringar. "Fortsätt, ehuru jag icke kan fatta hvart du vill komma, eller ändamålet med så mycket tidsödande snack."

"Ej — du är blott för stolt att vilja inse det", genmälde Ingemar inställsamt, "men jag skall säga dig, att det är just på vår stolthet Hästnäs räknar. Genom att göra oss till föremål för öppen skymf menade han att så förnärma oss, att vi utan tvekan skulle taga hertigen på orden och lemna slottet — ej! det var en utvisning och intet annat."

"Nå väl?"

"Välan; om förolämpningen vore utgången från hertigen sjelf, så skulle jag ej dröja här längre än hvad som fordras att lägga sadeln på hästryggen, men då så icke är förhållandet, lyster det mig att trotsa den gamle räfven och draga ett streck öfver hans illvilliga beräkningar. Vi danske hålla ej så strängt på heder och ära, Porse, utan axla gerna kappan efter vinden. Att tiga och rida härut efter en sådan förolämpning, som Hästnäs gifvit oss, vore dessutom att draga öfver oss det hån och förakt, som fegheten förtjenar — men, stilla! — hvem är det? — här kommer någon."

Det var herr Amund Turesson sjelf, som störde de samtalande. Han kom från riddarsalen ledsagad af ett par små svenner med facklor, och hans väg låg rätt igenom den gång, i hvilken de båda herrarne stannat.

I det han varseblef dem helsade han, och de gåfvo plats för den myndige herren. Han gick också förbi dem, men då han gått några steg vände han plötsligt om, vinkade åt sina svenner att stanna, och gick fram till herrarne.

"Jag kan icke se eder igen, riddare", sade han obesväradt, tilltalande begge på en gång, "utan att beklaga hvad som händt och försäkra eder om mitt deltagande. I skolen emellertid tillgifva hans nåde; han är vid dåligt lynne och har, såsom I veten, varit det allt sedan vi redo från Örebro, och derpå är ej att undra. Viljen I taga mitt råd, så dröjen ej längre på slottet än I nödvändigtvis ären nödsakade till, och när I väl ären utanför, så riden skyndsamt. Underrättelsen om eder afresa skall då säkerligen afkyla hans nådes vrede, och ju längre han har att sända efter eder, desto försonligare skolen I finna honom, när I återvändt; till den ändan vill jag bruka det lilla inflytande öfver honom, som hans förestående förbindelse med mitt hus skänkt mig. Edra hästar äro redan under sadel — åtminstone hörde jag hertigens befallning derom — och jag vill ej längre uppehålla eder, derför, farväl! — Ett ord till likväl, herr Peder: I bören, när härnäst I råken hans nåde, kraftigt förneka att I hafven afhandlat något med herr Svantepolk af Viby. Hertigen har nemligen fått i sitt hufvud, att det skulle vara I, som intalat herrarne i Örebro att afhålla sig från anslutning till hans banér, och han synes äfven hafva kommit på det klara med orsakerna till detta eder tillagda bakspel."

"Ej! — hå nå? — hvad?" utbrast Porsen förbluffad.

Men herrn af Hästnäs hade redan bugat sig och skred vidare med all den värdighet, hans magt kräfde, samt var försvunnen, innan den bestörte grefven hunnit återkomma till besinning.

"Hörde du nu?" sporde Ingemar med kufvadt ursinne; "var hans tal tydligt nog? Förstod du hans

plumpa judastal; begriper du nu, att han är vår fiende — att han ville fästa en rödhet sporre på din flyende häl — att han ville hafva dig att visa ryggen för att få kalla dig feg?"

"Jag begriper, att jag vill hän", genmälde Porsen skummande af vrede, "och att jag vill gälda Hästnäs hans artighet; det är allt."

"Hvad!" utfor Ingemar; "skulle det vara sant, att du spelat under täcke med herrarne? — Det är således fruktan, som bevingar dina fötter, och icke sårad stolthet?"

"Drabbe dig en förbannelse för ditt eviga prat. Väl fälde jag ett oförsigtigt ord till någon der borta i Örebro, men att jag icke löper derför, så mycket kunde jag visa dig."

"Så gör det då, eller skall du, vid Gud, såsom vanärad föraktas af hvarje ärlig riddersman. Erinra dig, för öfrigt, att du är oense med konung Erik och i dödlig fejd med flere än en af de store, så att du hade bättre att icke begifva dig till Danmark, när du brutit med konung Valdemar, hvilket väl icke skulle dröja länge. — Stanna derför här! — Låtom oss stödja hvar andra med handske och harnesk, och icke resa härifrån förr än hertigen vägrat oss ytterligare företräde. Jag känner honom; han menade ej allt hvad han sade, ty han behöfver oss, och annorlunda skulle han hafva yttrat sig, om vi hade träffats i enrum. Ej heller befalde han, att vi skulle lemna *slottet*, utan blott rummet, och gissar jag nogsamt hvad det innebar. Lugna dig således och hör: Magnus Dysevald säger i sitt bref till honom, att han, lönligen öfverfallen och dödligt sårad af Erengisle af Plata, ligger på sitt yttersta, hvadan han nödgas uppmana hertigen att ej fästa några förhoppningar vid hans ärende, desto mindre som samme Erengisle låtit staden förstå, att det var med hertigens hemliga samtycke han tagit härmästarens lif, hvaröfver stark ovilja mot hans nåde i Visby uppstått. Nå väl; låt mig för-

säkra dig, att hertigen icke skall vägra mottaga oss, ty efter detta måste *vi* vara allt för honom. Resa vi deremot i häftigt mod härifrån, så skall Hästnäs' stämplingar och hans egen stolthet förhindra vårt återkallande, ty med fog kan ej väntas, att han, hertigen, skall först buga sig för oss. Vidare skall du veta, att jag åhörde samtalet mellan honom och herr Svantepolk. Viby föreslog hans nåde att skilja sig vid jungfru Helga, det vill säga vid Amund af Hästnäs sjelf. Detta tillbakavisade väl hertigen då med förtrytelse, men jag märkte under hemfärden, att förslaget icke desto mindre sysselsatte honom. Inser du ännu? — Herr Amund kan icke resa mera än några få tjog lansar, i alla fall allt för litet folk för att upptaga striden med Valdemar, och fullfölja vi derför med uthållighet den kamp mot honom, som jag föreslår, att vi efter denna tilldragelse öppna, så skall du se, att fett fläsk faller i vår kittel. Jag vill pröfva hvem af oss, som är den starkaste och klokaste, och underligt vore det, om han skulle lyckas hålla sadeln mot oss. — Vore det icke för Helena af Ljunom", fortfor han i tankarne, "icke skulle jag kasta min brand bland vargarne; men hon är — ack, en qvinna af sällsynt behag, rik och anboren, och för hennes skull vill jag äfventyra en dust på lif och död, må mitt öde blifva hvilket det vill. — Nå, grefve Peder, hvad svarar du?"

"Ej, nog är väl jag så stark som Hästnäs och så slug derjemte", genmälde Porse — "men slik förolämpning, som jag lidit — —"

"Eh", afbröt Ingemar, "anse det som en välkommen anledning att qvittera hvad din tunga bröt i Örebro."

Porsen mumlade något mellan de sammanbitna tänderna, ännu ovillig att biträda Ingemars förslag.

"Nej, bestäm dig", uppmanade denne, "ty är det så, att du vill åstad, så är det bättre, att du rider medan mörkret ännu varar."

"Du följer väl?" sporde grefven.

"Nej", svarade Ingemar med bestämdhet; "jag har icke kommit hit för att låta ränna mig öfver ända, utan bidar, min ära och värdighet likmätigt. Jag behöfde understödet af din vänskap, det skulle hafva underlättat min möda, men är det så, att du reser, så får jag väl vara den förutan och trösta mig med att frukten tillfaller mig odelad."

"Ej, så!" utbrast Porsen, och hans väckta snikenhet förmådde mera än besvärjelser angående stolthet och ära — "ej, ej, Ingemar, du tager allt så häftigt; jag stannar, vän, jag stannar; säg bara huru du vill, och jag är strax redo till allt. — Se här —"

Han räckte fram sin hand och Ingemar grep den.

"Nå", sade han, "detta förbund skall stå Hästnäs dyrt."

Tjugufjerde skiftet.

Sedan Henrik på hertigens befallning lemnat riddarsalen och nedkommit på gården, var hans första omsorg att personligen förvissa sig om, att hans vän icke vore qvar på slottet. Inför hertigen hade han aflagt en fullständig redogörelse och med blygsel erkänt sin anpart i tilldragelsen, rodnande nämt orsakerna, bleknande talt om verkningarne, flammande dröjt vid jungfruns af Dysevald dubbla planer och beundrande framhållit Erengisles vänskap och trofasthet. Han hade sin öppenhet jemte den reda och urskilning, hvarmed han, skärpt af sin fara, åskådliggjort tilldragelsen och afpassat sina uttryck att tacka för att han återvunnit sin frihet. Dock hade han icke undsluppit tillrättavisning. En ljungande förebråelse hade hertigen urladdat öfver honom, en sådan, att Henrik tio gånger hellre underkastat sig sträck-

bänk och skärseld, om det hade stått i hans val; ty hertigens ord krossade och förintade honom. Hans lättnad, när han ändtligen fick tillåtelse att lemna riddarsalen, kan sålunda fattas. Det var som om hvarje nerv å nyo sprungit upp till förnyad verksamhet, lifligare, spänstigare än förut — naturligen en följd af aflyftade bekymmer, ty all ängslan, oro och fruktan var nu slut och blott tvenne sorger återstodo: att man misstagit sig i fråga om orsakerna till Erengisles afresa och tvifvel om huru denne skulle kunna återupprätta sin ära. Det senare bekymret var emellertid för tillfället satt å sido och det förra förherskande.

Han hade rådt Erengisle att begagna sig af en lägenhet, som utan tvifvel var den gynsammaste för att obemärkt aflägsna sig, och han vände följaktligen stegen nedåt vattentornet för att se, om riddaren betjenat sig deraf. Det korta afståndet var snart tillryggalagdt och han nedsteg utför torntrappan till vattenporten. Utanför denna hade han fastgjort båten; vore båten borta, så kunde han alltså taga för gifvet, att riddaren rest. Men Henrik behöfde ej göra några slutledningar i detta fall: å trappafsatsen, som sprang ut ifrån porttröskeln, rörde sig nemligen en varelse, af hvars form Henrik i mörkret icke kunde bestämma om det var en menniska eller ett djur, desto mindre som ett missnöjt brummande bedrog hans öra; men kommen tätt intill såg han, att det var en karl, som satt der, orörligt nedhukad och utan att af hans närmande låta sig störas i sina otvifvelaktigt melankoliska betraktelser.

"Vid min farmoders skugga!" utbrast Henrik gifvande luft åt sin förundran i en ed, som han ej nyttjat på länge, "hvem är du?"

"Ingenting, ingenting", svarade mannen med en djup suck, "ingenting, väpnare; men är det verkligen I?" sporde han derpå en smula lifligare och vändande på hufvudet — "jag tyckte, att man förde Eder ned under tornet?"

"Nej, är det du, Björn! hvarför sitter du här? hvar är din herre?"

"Jag har ingen herre", genmälde Björn, ty ingen annan än riddarens rustare var det, "jag hade en, men han är borta."

Dessa ord åtföljdes af en ny suck och af en rörelse med afvigan af handen som Henrik icke rätt begrep.

"Du menar, att riddaren lemnat slottet?" sporde Henrik ifrigt.

"Hvad är det eljes fråga om, när I sen mig sitta här, väpnare, eller är jag en nattuggla, som flaxar omkring för ro skull? — ro! — för djefvulen! — jag skall aldrig finna någon ro mera!"

"Hvad menar du, karl", ropade Henrik, hans farhågor för riddarens öde återkom; "har riddaren rest, ja eller nej?"

"Hvarför skulle jag annars svärja," svarade Björn otåligt; "eja, han har farit och har lemnat mig qvar, väpnare, derför att jag är gammal och ovig."

"Nå, helgonen vare prisade!" utbrast Henrik och en tyngd vältade från hans bröst; "Gud vare lof, att han är gången!"

"Jag önskar, att I haden kunnat tillägga: och den gamle, djefla hunden också, väpnare, så stor fröjd som det hade gjort mig", muttrade Björn. "Men nu har han ensam rusat å stad igen och har ingen, som kan afstyra hans obetänksamma infall, och, så, hjelpe helgonen min syndiga själ! skolen I ej se att en olycka kommer deraf. Illa har han gjort sig sjelf och illa har han gjort mig, att han icke tog sin gamle — eh! gammal, men seg ändå! — och trogne rustare med sig. Bättre hade väl också jag, som intet högre begär än offra mina gråa hår för honom, förtjent, väpnare, än slängas å sido — lemnas efter, och med händerna fulla af helvetes silfver till, liksom vore jag en vanlig skälm."

Henrik kunde ej låta bli att le åt den trofaste gubbens förargelse och påtagliga förakt för belöning.

"Det var olikt riddaren att handla så mot dig", sade han, väl inseende, att riddaren haft vigtiga orsaker; "han gaf väl något skäl derför då, kan jag tänka?"

"Eh — för visso, väpnare, — att taga vara på hästen och till eder framföra ett afsked", brummade rustaren, "som det skall qväfva mig att upprepa, så mycket gör det mig harm och sorg —"

"Afsked!" sade Henrik, "han sade mig farväl innan vi skildes. Hvad anledning kunde han hafva att sända mig en särskild afskedshelsning?"

"Derpå undrade jag också, då han tillsade mig att stanna, och jag är ännu icke klok derpå, ehuru jag nog ser, att ett skört blåser honom till baka till Visby. Sedan han skilts vid eder befalde han mig att sadla upp och gick derpå till kammaren för att draga på sig pansarskjortan, utan hvilken han icke ville resa, och jemväl taga sitt vapen. Jag hade redan betslat upp, då han kom ned i stallet till mig och sade, att han ändrat sig och ville resa sjöledes, sedan han var stadd i ett ärende, som intet dröjsmål tålde, samt hade mig att följa sig hit ned. Under vägen sparde han mindre på ord än hans sed är, men han var lågmäld och kallade mig, gamle hund, upprepade gånger vän, hvilket stötte mig mest och lät mig ana, att något rackartyg vore å bane —"

Och å nyo märkte Henrik och med deltagande (ty nu begrep han hvad som fattades den gamle) att han förde näfven in under det buskiga ögonbrynet, medan han litade på, att mörkret var för djupt för att någon kunde se det. Henrik låtsade ej heller derom utan bad honom fortsätta.

"Eja, och så kom det då ändtligen fram, att jag skulle blifva qvar på slottet: 'du skall veta' (och här nyttjade han halftjoget fullt det der djefla 'vän') att jag haft elaka tidningar från Visby och måste resa dit öfver. Gerna skulle jag taga dig med, ty du har varit en trogen och pålitlig tjenare och utom tvifvel har jag anled-

ning att frukta något på denna färd, der din arm kunde vara till nytta eller ditt råd till gagn. Men mitt ärende är egendomligare än jag har tid att för dig yppa. Jag skall emellertid icke löpa någon fara, ty jag har nu förvärfvat mig hvad skall ådagalägga min oskuld i mordet å härmästaren och sålunda ställa mig till rätta med Visby borgare. Ej heller kan jag säga dig hvad som kan komma af denna färd utom det, att antingen skall du höra af mig igen och i så fall innan Pingst eller allra senast innan Midsommar, eller ock är denna gången den sista du ser mig i detta lifvet, ty går mig i hand såsom jag anar, så drager jag väl ut till det heliga landet, hvilket nu lär tränga till alla klingor, som erbjudas, eller ock försvinner jag på annat sätt för att aldrig mera träda i förbindelse med verlden, och just för den händelsen vill jag ej, att ens du skall veta hvart jag förlagt en ensamhet, som du icke får dela."

Rustaren tystnade halfqväfd af rörelse.

Henrik klappade deltagande den gamle på skuldran. Han hade hört samtalet mellan riddaren och jungfrun af Dysevald och var således alla redan underkunnig om den förres syfte. Dock var han ur stånd att tilltro sin syster den trolöshet, som i brefvet påbördats henne, och kunde följaktligen icke tillmäta riddarens i ett smärtsamt ögonblick fattade uppsåt någon större betydelse.

"Tag dig icke för nära", sade han vänligt, "utan var tröst, och du skall, det tör jag lofva, se riddaren igen vid den tid han nämt. Som jag förmodade, meddelade han dig skälen hvarför han icke kunde taga dig med, men hade han det icke, så skall jag säga dig, att, med den erfarenhet jag har af honom, endast yttersta tvång förbjöd honom att låta dig följa sig."

"Eh", inföll Björn buttert, "han kunde hafva tillåtit mig det ändå, så sant som jag alltid varit en ärlig dräng och följt honom genom vått och torrt hittills. Det var aldrig meningen att min skalle skulle rakas, det är säkert, och hellre ville jag sättas qvick i jorden än

släppa mina hår åt knifven, men hade min egen unge herre blott gjort det till vilkor, så — — eh, väpnare, han har gjort mycket illa!"

"För visso", genmälde Henrik, "sedan han ensam begifvit sig åstad. Sjön är ej lätt att öfversegla utan både mast och roder."

"Åh, för det", sade Björn, "äro bekymmer onödiga, ty i skärgården finnes både segel och sjövandt folk att få, och jag hörde, att riddaren ämnade söka båda delarne. För hästarne, som I anvisaden honom, sade han sig icke hafva bruk; skulle han rida, så måste hans egen häst bära honom och ingen annan, hvarom jag skulle underrätta eder. Men det likar mig illa att dröja längre vid detta, och I skolen höra slutet. Jag begärde att få ledsaga honom och stod på min rätt så mycket som jag trodde nog — tiden var för resten knapp —, men hvad han en gång fått i hufvudet, det, veten I, vill han skall ske, och så var det fast förgäfves. Slutligen, när han stod med ena foten i båten, kramade han min näfve. "Du skall bringa väpnaren min helsning', sade han, och jag märkte på hans korta andedrägt, att det kostade honom mycket. 'Du skall bringa väpnaren min helsning och mitt farväl, Björn, samt säga honom, att han är mig kär och att jag förstår allt och tyder allt till det bästa — han vet hvad jag dermed menar.' Han gjorde här ett kort uppehåll, hvarefter han fortfor: 'Skulle du förnimma, att man oskäligt länge håller honom i fängelse eller att han förevitas hafva förorsakat jungfruns död, hvilket icke är osannolikt, så laga, att du får träffa herr Birger Filipson — eja, begif dig ofördröjligen till Ydö — och gör honom tydligt hvad som händt samt säg honom från mig, att han begär en grundlig undersökning af saken och anbefaller väpnaren till hertigens nåd. Mera har jag icke att anförtro dig, utom att taga vara på min springare. Och nu far dig väl — vän — till vi träffas igen — om sådant någonsin sker!' Så kramade han mig åter igen vid

näfven och stötte ifrån, och här stod jag med vatten i skägget och händerna fulla af penningar."

De sista meningarne yttrades ingalunda i en sorgsen utan i en harmfull ton, och Henrik ville trots mörkret se en vredens rodnad fara öfver gubbens bryn. Huru som helst dermed — han slängde föraktligt myntet, som skramlat i hans händer, långt ifrån sig ut i ån, reste sig häftigt, snöt sig och gick in i tornet.

Men Henrik var icke mindre rörd än den gamle, ehuru rörelsen uttryckte sig på ett sätt, olika Björns.

"Ärlige, präktige vän", sade han tyst för sig sjelf, "du ökar min skuld och betalar den bitterhet jag öst öfver dig med hvad bättre är än guld. Måtte det gå dig väl, käre! måtte du finna din älskog trogen såsom min öfvertygelse är, och glad, lycklig och fri återvända! — dock icke hit, det vore en oväns önskan, nej, icke hit! —"

"Och likväl", tillade han efter en tankfull paus, "hade jag blott någon, som kunde vederlägga hvad som är lögn i Dysevalds bref, så — ha! jag har ju Björn! Björn!"

Han ilade efter rustaren och upphann honom på borggården.

"Björn, hör! en tanke har slagit mig, en lycklig tanke, karl, och helgonen hafva bestämt dig att tjena riddaren, ändock du är skild från honom. Stanna, gamle, och hör: ett bref från Dysevald, som nyss kommit inför hertigens ögon, innehåller något till din herres förfång, ja, hade icke riddaren begifvit sig å väg så snart som skedde, så hade det gått honom värre ännu. Välan, du åhörde ju ordvexlingen emellan riddaren och herrn af Dysevald?"

"Ja visst, men hvarför frågen I det, väpnare?" sporde rustaren dystert.

"Kan du svärja på, att Dysevald först började trätan?"

"Det kan jag."

"Och att herrn af Plata icke vände egg emot honom?"

"Egg? — nej, eggen begagnade han icke."

"Godt; du kan svära derpå?"

"Ja."

"Nåväl", sade Henrik med en vigtig min, som dock var återskenet af det raska beslut han fattat. "I morgon skall här utom tvifvel en fullständig undersökning och räfst föregå den straffdom, som icke lär uteblifva, och både jag och du skola kallas att afgifva vittnesbörd. Hertigen plägar sjelf sitta till doms och lär ej underlåta det i ett så utomordentligt fall som detta, hvadan vi skola få tillfälle att föra riddarens försvar omedelbart inför honom, ty att talet skall falla på herr Erengisle kan man taga för afgjordt, och en annan lika så gynsam lägenhet torde uteblifva. Bered dig derför på ditt vittnesmål och när du får tillåtelse att yttra dig, hvilket jag skall utverka, så låt dig icke tystas ned af herrarne eller af Dysevalds skälmar, utan tala ut hvad du har på hjertat, så kan det lätt hända, att, som sägen är, den danske djefvulen ramlar i sin egen grop. Gå nu till min kammare och låt din vresighet fara samt erinra dig, att riddaren ingalunda gifvit dig orlof och att du ej som sådant får betrakta hans farväl. Jag begifver mig emellertid att besöka Skryde för att af honom utforska hvad som kan vara oss nyttigt att veta."

"Väl, väl", muttrade Björn, "ung, som I ären, tagen I saken lätt och hafven knappast en sorg förrän den är förjagad. Jag skulle vilja ledas af ett stadigare sinne än edert der det angår min herre. Dock, fullständig brist på eftertanke hafven I icke visat, och derför skall jag ej heller vara sen. Men herr Erengisle hade aldrig beqvämat sig till att tåla slik behandling som I rönten af den danske riddaren herr Ingemar."

"Spar dig all omak och behåll dina slutsatser för dig sjelf", snäste Henrik. "Väl vet jag och blygs öfver att jag lät mig öfverrumplas, men mig lyster veta hvad

du gjort om du hade du varit i mina kläder, fastän ditt skägg är styft som svinborst? — Påminn dig, att mitt ännu ej spirat upp."

Tjugufemte skiftet.

En dag andra veckan efter nyss beskrifna händelser syntes på höjden af Visby tvenne seglare, gynnade af en frisk sunnan, men för olika halsar skära sig öfver den vänliga böljan. Den ena af dessa var en vanlig handelssnäcka, liten och lågbordad, bukig och bred, förande ett enda segel och med rodret, såsom det då ännu i allmänhet begagnades, på skrofvets högra sida. Tungt lastad, kommande från Visby, seglade hon blott trögt. I fram- och bakstammen lågo med mycken omsorg stufvade väldiga packor eller balar, som det heter på nutidens språk, utom tvifvel innehållande dyrbara varor från Nowgorod och Österlanden. Mellanrummet var fyldt med större och mindre tunnor, vinpipor, oljeankare, kryddsäckar, taljfat och torkad fisk, hvilket lika litet hvart och ett för sig som tillsamman utvecklade någon angenäm lukt. Öfver denna härlighet låg ett tjockt lager af torkade hudar och der ofvanpå var slutligen ett gammalt vadmalssegel utbredt för att tjena som mellandäck. Back eller skans fans naturligtvis icke.

Denna snäcka hade bland andra herr Johan Bååt och hans dotter ombord.

Herr Johans panna var klar; icke en flägt af bekymmer låg öfver de allvarliga dragen, nej, det tycktes som om allvaret sjelft var mindre djupt än det plägade, ty han drog då och då på läppen och språkade fryntligt med en ljuslockig sven, en ung riddare, som satt hos honom vid masten på en simpel hampväfsdyna, hvil-

ket säte äfven delades af jungfru Anna. Bakom dem, stödda emot relingen, sutto tvenne svenner, af hvilka vi i den ene igenkänna Tyrne Tryta; den andre var utom tvifvel den medresande riddarens vapendragare. På lasten sträckte sig, en här, en annan der, flere beväpnade män, och i aktern satt skepparen och gasten, medan längst fram i framstammen befraktaren, en borgare från Visby, satt ensam och tyst, vaktande med spanande öga hafvet, kanske just nu orolig öfver seglet, som stack upp vid synkretsen och fruktande för sin egendom, ty estländske sjöröfvare voro icke så sällsynta, ehuru sjön, sedan östersjöstäderna sammansvurit sig mot dem, ofta nog blifvit sopad ren.

Den seglare, som sysselsatte hans uppmärksamhet var tydligen ej heller någon snäcka, utan ett smäckert bygdt märsskepp, med något liknande en flagg flygande från toppen, dock icke ett märsskepp efter nutidens begrepp, utan en enmastad löpareskuta (krigsskepp), å hvars sadling man anbragt en korg, så pass stor, att en bågskytt uti den samma fick plats. För öfrigt förde ej heller hon flere än ett segel, men hade deremot rodret rätt akterut, på sätt bruket var i utlandet, d. v. s. ett ordentligt styre, med gångjern fästa vid kölen. Fartyget var heldäckadt, hade balk och krapperum (storlucka) samt invändigt roddbänkar för femton par åror, och kunde väl rymma omkring ett halft hundra män jemte fyra eller fem hästar. Så mycket folk fans dock icke för tillfället ombord, åtminstone icke ofvan däck, utan blott ett tjog och några till, ej heller märktes hästar, men deremot glimmade vapen och blanka rustningar, och om fartygets natur kunde man icke misstaga sig. Man hade sett det lofva upp mot vinden och sätta en kurs, som skar snäckans. Denna höll en stadig vestsydvestlig kurs — den vanliga för fartyg, som aktade sig söderut öfver åt Kalmarsund.

Jungfru Anna, der hon nu satt lyssnande till samtalet mellan sin far och den främmande, syntes dock icke

delaktig af herr Johans goda sinnesstämning — hon var blek och bedröfvad. De vackra ögonen voro matta och blicken sorgsen, hennes läppar hade förlorat sin friska, röda färg och hyn hade antagit ett sjukligt, lidande utseende; de få ord hon yttrade inskränkte sig till en enkel fråga eller ett matt svar. Sålunda satt hon tyst, nedslagen, bedröfvad, tankfull blickande ut öfver hafvet, drömmande, ängslig, och likgiltig för sin omgifning. Fåfängt hade riddaren sökt framkalla ett leende på hennes läppar och en rodnad på den lena kinden, förgäfves hade han slösat sitt skämt. Undrande, halft missnöjd, halft deltagande hvilade nu hans blick på henne, säkerligen utan att veta hvad det var, som låg så tungt på hennes sinne, men kan hända anande, att något smärtsamt rörde sig der, något, som han borde helighålla.

Han var blott en yngling, en adertonårig riddersman, en vacker gestalt, frimodig och käck tillika, med godlynta, lifliga drag, kanske redan väl djupt fårade af glada njutningar. Naturliga voro sålunda hans försök att närma sig, det ålåg honom som riddersman att visa henne all artighet, och ingen må derför förtänka honom att han väntat uppmuntran. Men jungfrun hade förblifvit afmätt och sluten, hennes tacksamhet kall och hennes dysterhet orubblig.

Herr Johan, jungfrun och riddaren sutto alla tre vända åt aktern, emedan hafvet erbjöd föga nöje för ögat, men deremot Visby, med sina höga, hvita hus, sina många, präktiga tempel och öfriga sevärdigheter, var väl värd beundran. Seglet, som var hårdt anskotadt i styrbord skymde också utsigten åt lä och till en del äfven öfver stäfven — så att den enda, som hade fri öfversigt, var Tyrne. Ingen utom han hade heller märkt den annalkande seglaren, hvilken nu befann sig omkring en half grad i lä, men han hade redan länge sett honom och hvarken släppt honom ur minne eller sigte, desto mindre, som han med växande förvåning iakttagit hans rörelser.

Att såsom seglaren gjorde, särskildt styra upp mot ett skepp midt i sjön var i de flesta fall liktydigt med anfall, och som vi sett fans det ytterligare skäl att här misstänka en dylik afsigt. Skepparen höll emellertid sin kurs oförändrad och då *han* icke lade i dagen någon oro, ville icke Tyrne säga något till herr Johan, utan lät löpareskutan, som gjorde skäl för benämningen, i det hon visade sig som en rigtig snällseglare, nalkas, tröstande sig med, att der voro så många män i snäckan, att ett angrepp väl kunde tillbakaslås, om det komme så långt.

Men utom Tyrne och skepparen bespejade andra med spänning krigsskeppet. Herr Johans båda husmän, hvilka gassat sig i solskenet framme i förskeppet, gasten, hvilken vräkt sig på lasten akterut gnolande en munter visa, och riddarens sven hade så småningom öfvergifvit sina angenäma lägen och från att ligga på ryggen och blicka upp i det oändliga under hvarjehanda sorglösa betraktelser, hade de kommit först på sidan, sedan på magen, så på knäna och slutligen sträckt sig efter armborst och pilkoger, hvilka blifvit ordentligt upphängda under relingen. Vid denna deras sista rörelse kunde ej Tyrne längre sitta stilla utan sprang upp och grep ett kastspjut.

"Nå nå?" utbrast herr Johan, störd af bullret han gjort och vändande på hufvudet; "hå nå? — vapen i hand — ha? — hvad står på, sven?"

Men Tyrne var alla redan för-ut och herr Johan reste sig hastigt, i det han blickande dit såg alla män trängande sig åt samma håll.

Löpareskutan hade bergat segel och arbetade sig upp ur lä med åror, tydligen i afsigt att komma tvärs för snäckan. Hon var nu så nära, att man kunde icke allenast se, att hennes besättning uteslutande bestod af beväpnade män, utan äfven urskilja de ombordvarandes anletsdrag. En bågskytt satt med spändt armborst i märsen, änterbilor och handpikar lågo i mängd vid de

höga, jernbeslagna borden, och på backen stodo spjutmän och äntergastar färdiga med fånglinor. Högt på nachterhustaket bredvid rormannen syntes tvenne män, den ene i rustning och hjelm, den andre i det slags drägt, som brukades af hofmän, och beväpnad med en liten stridsyxa, hvilken han vårdslöst stödde mot benet. Men herr Johan gaf sig icke tid att närmare betrakta dem, ty han hade blott en mening om deras ärende och grep efter sitt svärd, kallande alle man till vapen, ett rop som besvarades med ett samfäldt, trotsigt härskri. Den unge riddaren hade emellertid med ridderlig omtanke för jungfruns säkerhet skyndat till baka från framstammen, dit han följt herr Johan, och lyckats få henne att öfvergifva den farliga platsen vid masten samt taga sin tillflykt längst upp i akterskeppet, der faran att träffas af pilar och kastvapen var jemförelsevis mindre. För denna tjenst erhöll han ett vänligt tack och ett ljuft leende, hvilket, just emedan han hittills varit ur stånd att aflocka henne det, också var en belöning han skattade högst. Dock hade han hvarken orsak eller tillfälle att bida, ty jungfrun visade ingen rädsla, och han måste deltaga i försvaret, hvarför han lemnade henne med en artig bugning och ett uppmuntrande ord.

Borgaren hade emellertid äfvenledes stigit upp och stödd på armbågarne emot relingen, lika stilla och allvarligt som förut, blickade han öfver till löpareskutan, hvilken nu befann sig på knappt en half kabellängds afstånd i lofvart om snäckan. Han hade icke deltagit i det allmänna sorlet, utan blott för ett ögonblick vändt sig om och betraktat de krigiska förberedelserna, till utseendet likgiltig derför.

Herr Johan hade, angelägen om att göra fienden all möjlig skada, kastat en båge jemte ett koger pilar, hän till honom, ty han såg, att han var utan vapen och visste, att detta var ett vapen, som Visbybon bäst förstod sig på, och ropat åt honom att icke stå sysslolös; men, vare sig han icke märkte det eller var ovillig, han

upptog intetdera utan återtog sin förra ställning. Häröfver hade herr Johan intet skäl att vredgas; annat ställe och annan man hade berättigat honom att känna sig förnärmad, men han befann sig på snäckan allenast, på grund af köpmannens medgifvande, och under sådana omständigheter stod borgaren hvarken under hans myndighet, ej heller angick det herr Johan om han icke ville försvara sig, dessutom kom riddaren i det samma fram till honom och gjorde honom uppmärksam på, att löpareskutans märke blifvit oklart och att en gast äntrade upp i toppen. Herr Johan såg alltså ditåt. Från masten flög hans blick öfver skrofvet, gastarne och knektarne och stannade ändtligen på de begge männen på nachterhuset.

Riddaren såg honom studsa, gnida sig i ögat och anstränga sin blick. I det samma strömmade märket ut och ett sorl hördes: *märket är rödt.* Dock, vid närmare påseende syntes i midten på duken ett hvitt lam, krönt med en gloria och i ena frambenet hållande en kalk, hvaruti blod från dess bringa droppade, och ett nytt sorl, ett öfverraskningens, helsade denna upptäckt, ty det var Visby vapen och —

"Gert för Visby! Gert för Visby!" skallade det i samma stund från löpareskutan, "lägg bi! lägg bi!"

"Sundholm! Sundholm!" svarade herr Johan, vinkande med handen öfver åt hofmannen, som stod jemnsides Gert Silktop på hyttan — "lägg bi sjelf, kastellan; Sundholm! Sundholm!"

På grund af dessa ömsesidiga igenkänningsrop brassade snäckan hårdt back och löpareskutan kom långskepps roende intill. Gastarne hade emellertid låtit änterhakar och bilor falla och i stället tagit till båtshakarne. När fartygen nu kommo sida om sida grepo de fast. I samma ögonblick och, oaktadt afståndet mellan skeppen var väl två famnar långt, sprang från löpareskutans nachterhus ned på snäckans framstam — en rask och glad riddare.

Det var Erengisle af Plata, han och ingen annan.

Ett ögonblick hängde hans händer i herr Johans under mångfaldiga tillrop af glädje och kärlek, derpå slet han sig lös och ilade akter öfver. Anna hade lemnat sin plats, men stannat några steg derifrån. Den smärta gestalten darrade af fröjd, på kinden bytte liljor och rosor plats, ögat strålade och en blossande rodnad af den skönaste glöd som någonsin brann på en ungmös anlete sprang upp ända till hennes panna. Riddaren böjde knä för henne; hans lycka gjorde honom lidelsefull, och häftigt kramade han hennes lilla hand. Då lutade jungfrun sig ned; öfversäll, hänförd bjöd hon honom rodnande sina läppar, och i en kyss utandades alla de mägtiga, sköna känslor, hvaraf bådas pulsar i denna återseendets stund slogo. — —

Herr Johan, okunnig om hvad som timat riddaren och icke tillfredsställd med afseende å de vilkor han förelagt honom, ville störa denna scen, hvilken hvar enda man i aktningsfull tystnad bevitnade. Han trodde sig väl kunna taga för gifvet, att Erengisle uppfylt alla vilkor, sedan han så utan krus rusat att omfamna hans dotter, men för sin äras skull måste han hafva riddarens ord derpå, innan han kunde tåla slikt, och han var ej sen att sätta sin tanke i verket.

Gert Silktop, den förträfflige kastellanen, höll honom likväl till baka i rätt tid.

"Herr Johan", sade han, "tillgif, att jag sålunda uppehåller eder, men efter hvad jag hörde eder säga den natten, då herr Erengisle undkom mig och så väl I som jungfrun nära nog fått ett hårdt öde, om icke härmästarens husfru trädt emellan, så tror jag mig veta hvad I hafven i sinnet. — Låten I dem glädjas, ädle herre, låten dem glädjas! här har jag nemligen bref på riddarens oskuld, och i Nyköping, hvarifrån jag senast kommer, såg jag dessutom de rätte skyldiges afrättning. Veten I hvad, herr Johan, Dysevalds tjenare — just dem vi hörde hade afrest — hade utfört dådet och jag

återfick från en af skälmarne det svärd, som den mördade härmästaren vid tillfället bar. — Ja, skullen I kunnat ana något sådant! — Jag besökte hertig Magnus i en lycklig stund; han var mera än uppbragt på herr Erengisle för dennes öfvergrepp, och undersökning pågick just med Dysevalds tjenare i anledning af en händelse, hvari riddaren var inblandad på ett betänkligt vis och, så vidt jag förstod, genom dansken Ingemar Nilssons försorg. Eder son, unge herr Henrik, biträdd af riddarens rustare, förde hans runor, men försvaret hade, på grund af vissa fördomar mot herr Erengisle, blott en matt verkan, och unge Henrik syntes illa deran, ty skälmarne ville drifva både honom och rustaren till lögnare. I den saken var min hjelp likväl ingen, ty jag var lika främmande till den som för allt, som i denna stund är ogjordt; men Dysevald hade skrifvit ett lögnfullt bref till hertigen angående herr Erengisles förhållande i Visby, och de beskyllningar, han deri gjorde riddaren, kunde jag gendrifva, efter som de kommo på tal. Mitt vitnesmål var, kan jag tänka, oförmodadt och bragte skälmarne ur fattning. En, som varit jungfruns af Dysevald småsven, föll på knä och lofvade att bekänna allt, om han skonades till lifvet, och sedan han lättat sitt samvete och tagits till vitne mot de andra, aflade också dessa en bekännelse. Men jag har icke tid att för eder redogöra derom; jag gissar, att riddaren skall blifva tillräckligt utförlig — —. Vare det nog sagdt att innan Dysevalds svenner hängdes, visste jag mig hafva förföljt en oskyldig man i herrns af Plata person, och i stället för att jemte härmästarens lik i triumf få till Visby återföra riddaren, fick jag nöja mig med det rättas triumf — nå, jag klagar ej deröfver!"

"Vid min moders skugga!" utbrast herr Johan, hvilken icke ett ord undgått, fastän han esomoftast sneglat åt akterskeppet, likväl utan att göra någon rörelse ditåt — "I vorden sålunda riddarens befriare, kastellan, i stället för hans fängslare?"

"Nej, den äran hade jag ändå icke", genmälde Gert; "han hade före min ankomst, lockad af bedrägliga rykten om en eder förbindelse med riddaren af Dysevald, lemnat slottet för att resa till Visby och återfordra den brud han sig nu förvärfvat. Det var blott ett ödets kast, att han kom om bord i skeppet (och en lycklig tillfällighet — en helgonens vink, herr Johan, — att våra vägar möttes på hafvet). Halfvägs här emellan och fastlandet påträffade jag riddaren, ensam roende i en öppen och bräcklig farkost. Herr Erengisle drejade bi, och det dröjde ej länge, förr än vi förklarat allt för hvar andra och han kommit om bord."

"Och om han funnit, att ryktet sagt sant, var hans afsigt, förmodar jag, att hämna sig å mina grå hår?"

"Nej, herr Johan, I misstagen eder, ty sin hämd — och det väl berättigadt, så vidt hvad jag vet, — ämnade han riddaren af Dysevald. Hörde jag ej jungfru Anna yttra aningar, som voro nära förbundna med ändamålet med skälmarnes plötsliga afresa från Visby? — Nå väl — deras ärende var att taga herr Erengisles lif! — Det var till följd af riddarens yrkande, som jag styrde upp till eder, han fruktade, att det vore Dysevald, som seglade bort, och ville ej låta tillfället gå sig ur händerna att hindra det, ty blodig vedergällning har han svurit den ovärdige, och han är fast besluten att söka honom i verldens fyra hörn, för att råka honom."

"Det är honom likt", anmärkte herr Johan, och återtog efter ett ögonblick af tankfullhet: "Men jag ser ej, att det brådskar med fejden; både herr Erengisle och Dysevald äro unge män och hafva tid nog att mötas tillfälligtvis utan att behöfva söka hvar andra. — Herr Trotte!" — han vände sig plötsligt till den främmande riddaren; "tron I, att, sedan konungen icke kan återgifva herr Erengisle sin nåd och de indragna godsen, hans nåde äfven skulle vägra honom lejd för en kort tid?"

"Sannerligen jag kan svara derpå, ädle herre", genmälde herr Trotte; "men jag håller det ganska möjligt."

"Herr Trotte har fört bref till mig från konungen", sade herr Johan, i det han märkte någon förvåning i Gerts drag och gissade sig till orsaken, "och derför är det godt att höra hans mening. I skolen veta, kastellan, att jag återfått mitt slott, Sundholm; Erengisle har återförvärfvat det åt mig — eja, I må väl undra häröfver! Förhållandet är, att drottningen på resa ned till Kalmar på Kolmården öfverfölls af en skara stigmän och endast räddades genom riddarens utomordentliga tapperhet. För att visa sin tacksamhet derför, har hon af konungen utverkat min benådning, fastän hon felat i sina böner för honom, som denna nåd rätteligen bort tillkomma. Eh — jag skulle vilja göra Erengisle något godt igen, och det skall jag väl ock, sedan denne gode riddersman ej anser det omöjligt att förvärfva honom lejd. Men då måste Erengisle uppskjuta sina hämdplaner."

"I viljen då, att han följer eder?" sporde kastellanen lifligt.

Herr Johan jakade.

"Välan", sade Gert, förande herr Johan afsides; "är *detta* edert bekymmer, så gör jag mig intet samvete af att hviska eder i örat, att jag ogerna vill hafva nattron i Visby störd af deras gräl, utan helst ser att blifva begge qvitt. Vi krämare älska ej blodlukt och vapenklang, ehuru vi äro nödsakade att göra bekantskap med båda delarne, utan — ah!" — han log lustigt, i det han märkte den obehagliga lukten af lasten — "*detta* är just hvad vi tycka om, och silfrets rassel är långt angenämare än svärdens. Derför, om I så viljen, så skall jag lägga ifrån, innan riddaren afskakat sina fjettrar — —"

"Nej, vill du det, vän?" ropade herr Johan förtjust och skakade kastellanens hand; "vill du lägga ifrån? — I Guds namn gör det, vän, gör det! Vid min moders

skugga, Gert, I binden mig till mycken tacksamhet, men erkänsamhet skall ej tryta. — Ha! detta var en fröjd."

"Mig skyllen I intet", genmälde Gert, "utan är skulden på min sida, om I tillåten mig obemärkt göra mitt fartyg loss från edert. — Riddaren hoppas jag skall tillgifva, att jag lemnar honom, men — huru skulle jag kunna störa honom nu, herr Johan, med min brådska! — Så farväl då, och mycken tack, ädle herre — ha! vid Sanct Olof, de börja vakna upp der borta! — Då måste jag skynda!"

Herr Johan tryckte hans hand och hastade till baka in på sitt fartyg. På en vink af Gert släppte båtshakarne och buro ifrån. Samtidigt flög seglet upp och åror stuckos i vattnet; stolt började skeppet skjuta fart. Sjelf stod kastellanen vid rodret, lik en skeppshöfding, med värdig hållning och ädel blick, artigt helsande herr Johan. Denne stod orörlig och tyst, ängslig att Erengisle skulle springa upp och gäcka hans oskyldiga anslag, men när ändtligen löpareskutan hunnit en skeppslängd från hans fartyg for han upp och utbrast:

"Nu, vid min moders skugga! skall Erengisle ej på *ett* år lemna oss!"

Tjugusjette skiftet.

The fyre brödr toko een stempna
thn stadin vil jak for idr nepna
thy hooff thy war a tränonäss *)
um soman thn tiid löcff ok gräss
haffde sik wüth om wldena spreet!

Vi stå vid brödramötet i Strengnäs!

Dagen var qvalmig och het, vinden stilla, solen sken så strålande från det mattblå fästet som den någonsin gjort på en junidag, och naturen stod iförd sin rikaste skrud, leende och skön.

Ej dunder och blixt, ej regn, storm eller oväder bebådade för en ängslig åskådare att i dag skulle starkare band än jern slitas och i sina verkningar väldigare magter än åskans häfva sig till kamp mot hvar andra. Fred och lugn rådde på alla håll, och Mälarens våg låg slumrande och spegelblank. — Dock, der borta på vägen från Nyköping — ha! hvad synes der? — ett moln? — ett moln af dam? — Ja, visserligen var det blott ett moln af dam, men deruti befann sig den mörka "kettilbotaren" och den handledde "alls intet!"

Ja, hertig Magnus och junker Erik närmade sig, omgifna af en lysande riddarskara. Vapen glimmade, rustningar blänkte, utmanande flögo plymerna och högt fladdrade det hertigliga banéret, fördt af herr Ulf Carls-

*) I stora Rimkrönikan står "tränonäss", i hvilket namn man velat se Aranäs, Tranås o. s. v. Aranäs, Knut Filipssons gods, i Vestergötland, var likväl ingen stad, ehuru en på grund af sitt läge stark ort, och Rimkr. säger uttryckligen, att mötet egde rum i en *stad*. Lika litet som Aranäs kan Tranås anses varit stället, utan tala alla skäl för, att *Strengnäs* varit det. Då man ihågkommer, att i medeltidens handskrifter begynnelsebokstäfverna ofta utelemnades för att sedermera *målas* dit, så bör det icke förundra oss, att bokstafven S framför tränonäss saknas; att slängen från g bortfallit, och denna bokstaf sålunda fått utseende af o är påfallande. För öfrigt hade Strengnäs från hedenhös varit en betydande plats.
Förf:s anm.

son, understödd af tvenne väpnare. I spetsen redo tvenne trumpetare i den hertigliga drägten, med folkungavapnet broderadt på bröst och rygg; efter dem kommo ett dussin skutilsvenner i granna kläder; derpå några väpnare i glänsande harnesk och så hertigarne sjelfva, hvar och en åtföljd af tvenne vapendragare och lika många svenner, jemte deras broder herr Bengt med tvenne hans klerker. Bakom dessa såg man grefvarne af Halland och Braunschweig, grefve Porse, herrar Ingemar Nilsson, Johan och Birger Filipssöner, Filip af Runby, Carl af Fånö, Holmger Carlsson med flera framstående män, alla i de präktigaste rustningar och ledsagade af ståtliga, väl beväpnade följen; men ingenstädes märkte man den mägtige herr Amund af Hästnäs eller hans ansedde vän Lars af Runby. — Det var en präktig, lysande, krigisk syn, en sådan, som vår tid icke kan uppvisa. Svärd blänkte, sköldar blixtrade, eldiga springare frustade gladt vid de klingande vapnens musik, så att man hellre skulle hafva trott dem vara stadda på en bröllopsfärd än en så ödesdiger, som den de verkligen färdades.

Både Magnus och Erik voro klädda i stål från ringkragen till sporren — från ringkragen, säga vi, emedan de på hufvudet buro en hatt med stora brätten för att skydda sig mot de brännande solstrålarne; vapendragarne förde hjelmen jemte deras vapen, hvilka bestodo i lans, svärd och sköld, en kort dolk, som hertigarne buro i bältet, icke att räkna.

I Bengts drägt låg deremot intet som helst krigiskt. Hans rock af svart kläde var om höfterna sammanhållen medelst ett skärp af pressadt läder, i hvars högra sida en almosetaska af broderad sammet hängde, och på den venstra hängde radbandet jemte någon helig bok. Denna senare nedhängde från skärpet i ett mörkbrunt läderband, eller egentligen i en förlängning af permlädret. Detta var vid sjelfva permen lika bredt som denna, men afsmalnade uppåt och slutade i en boll, som, hvilande på

skärpets öfra kant, alltså höll boken qvar på sin plats. Lika enkelt klädda voro klerkerna, äfven de väpnade till strids för Guds herravälde allena. De redo för öfrigt på små hästar, hvilkas oansenlighet bjert afstack mot de ståtliga springare, som dansade under hertigarnes följeslagare. Sjelf red kaniken ett litet djur med silfverhvit man och skinande länd, sedig gång och mjuka rörelser, ett passgående vackert isabellfärgadt djur, som behagsjukt trippade mellan hertigarnes höga, pansarklädda stridskampar, kanske stolt öfver den frihet hon njöt under sin herres milda tygel.

Man kan lätt förstå hvarom brödernas samtal rörde sig, efter som de voro på väg till Strengnäs. Magnus och Erik voro kallade att stånda ansvar inför rikets domstol, som var samlad derstädes. Med hvilka tankar och beslut de begifvit sig å stad, såg man i det stora och lysande följet. Bengt deremot var kallad till domare. Man hörde på hans tal, att han icke enades med bröderna, och man såg i hans flärdlösa yttre, att han kom som en medlare, som en fridens och försoningens kämpe.

"Humanem est errare", sade han, ty talet var om konungen, "och han är syndig och oren. Men hvem vet herrans vägar, mina bröder? — hvem vet hans syften, hans afsigt med att gifva oss en sådan konung? — I talen om last och liderlighet, om oförbätterlighet och återfall för hans del, men har den allsmägtige månne ej sändt det, eder till varning? — Jag säger eder: sen in uti edra egna hjertan och ransaken eder sjelfva. Med orent hjerta skall ingen träda härin, säger herren Gud, dömen ej, så varden I icke dömde; döljen ej för honom edra rätta bevekelsegrunder, utan dragen edra afsigter fram i ljuset och gransken dem så, som prisdomarena granska tornerkämpens hjelm före spelets början; varen ödmjuke, så finnen I nåd inför Gud, och då skall han, så visst som han satt Valdemar eder till varning, med välbehag lyssna till eder klagan och taga bort alla hinder, som I icke kunnen öfverstiga. — Men

rädes, mina bröder, att sången är bättre än orden och edra afsigter behagligare för eder sjelfva än för Gud."

"Du är hård i ditt omdöme, käre broder", svarade Magnus saktmodigt, "men du misstager dig i fråga om våra bevekelsegrunder, emedan du vet, att vi *kunde* hafva skäl, som väl kunde berättiga oss att taga hämd. Vi harmas ej öfver kättjefulla yttranden — eh, vi tillgifva lättsinnigt hån och förlåta personliga oförrätter, vi öfverse ock med oförstånd, men med korslagda armar kunna vi icke åse rikets undergång, när vi af dygd och ära känna oss uppfordrade att hasta till dess räddning. Du, broder, vet bäst, huru nära riket står förderfvets rand, huru betänkligt vår fader jarlens skapelse lossnat i fogarne. Icke menar du väl, att Valdemar af egen drift skall bota det onda? — Menar du, att han har förmåga dertill? — Nej; om vår herre satt honom till konung, så menade han väl ock något med oss, sedan jag blef hertig och vi tre fingo hvar sitt landskap att råda öfver. — Min pligt anser jag det vara att handla i enlighet med min kallelse och äfven lägga hand på den druckne, som styrer skeppet i qvaf; rikets välfärd må ej spillas af hänsyn till en dåre."

"Alieni appetens, sui profusus", mumlade Bengt.

"Nej, nu är du orättvis", inföll Magnus, som uppsnappat sin broders enskilda betraktelse; "må vara, att jag slösar med mitt eget gods, jag erkänner det, men lysten är jag icke efter min broders. Eller är Sveriges krona så eftersträfvansvärd? — Hon har hvassa taggar insides, tänker jag, och är tung nog att bära *på hufvudet*. Det var ej heller något att förebrå Valdemar, så länge vår fader bar henne för honom, men när han sjelf hade att taga vara på henne, då visade det sig, att hans nacke var för vek, och så blef hon släpad efter honom i dårskap och utsväfningar och kom ej en enda gång till heders. Detta är ej sättet. Är man konung, så skall man bära kronan på hjessan och hålla henne väl blank, ty hennes glans är konungens gloria. Jag säger

dig öppet, att jag tror mig kunna bära henne värdigare än Valdemar, men derför är hon icke mitt hufvudmål, som väl också kan ses, ty hvarför skulle jag i så fall underkasta mig mödan att resa till konungens samtal, om jag hade i sinnet att störta honom? — hvad kunde jag väl vänta af detta möte? — Återupprättelse och förbättring är hvad jag vill åstadkomma; förvärf och ärelystnad sättes i andra rummet."

"Detta hade kunnat undvikas, käre broder, om du hade troget rådt och bistått Valdemar så, som du gjorde första året af hans välde. I all broderlig kärlek tror jag, att när Gud genom vår fader gjorde dig allena till hertig, så menade han, att du skulle blifva ett stöd för din svagare broder. Men du vek från hans sida i häftigt mod, och svek sålunda en bestämmelse, som bort tillfredsställa din menskliga fåfänga."

"Nå ja!" utropade Magnus, — "men *hvarför* öfvergaf jag honom? Hvad var orsaken, värdige broder? — Följde Valdemar någonsin mitt råd, huru ärligt det än var menadt? — Var han icke en lekboll i drottningens hand och tumlade rundt för hvarje hennes nyck? — Stämplade icke drottningen mot mig, var jag icke föremål för hån och lumpna anfall och på alla håll kringhvärfd af hat och — och — —. Jag har ingen skuld i den förändring, som inträffat."

"Välan, så låt det fara; men säg mig då, hvarför du i harnesk infinner dig till mötet, oaktadt du har kunglig lejd och färdas hit i så goda afsigter? — Mina bröder! akten eder väl, I, att edra gerningar ej ådraga eder Guds och helgonens missnöje. Jag fruktar det värsta, och fåfängt söken I med fagra ord bemantla eder oförsonlighet och edra högt sväfvande planer — —"

"Nej, håll! Väl kommer jag i harnesk och hjelm, men märk väl, broder, att det är till försvar (ty Valdemars lejd betyder ej mera än hans löften), ej till öfverfall. Vill konungen förlikning — nå väl! denna hand skall räckas honom i kärlek och vänskap. Emellertid

torde det vara godt att i stålhandskar frambära våra fordringar."

Bengt log.

"Du glömmer, käre", sade han, "att du är den, på hvilken konungen har fordringar; du sjelf har blott att ståndа till svars."

Magnus hade emellertid tagit sin hjelm från vapendragaren och väpnat sig, ty de skulle nu rida in i staden. "Välan", svarade han, "må konungen fordra hvad honom lyster; skäl mot skäl, *så* är det jag vill hafva det! men — —"

Hvad han vidare ämnade säga kunde icke höras, ty i det samma satte han på sig hjelmhufvan, och Bengt fick intet svar på sitt forskande ögonkast.

Tjugusjunde skiftet.

I biskopshuset hade riksrätten emellertid sammanträdt. Rummet der rätten satt kallades storstugan och var en låg, oansenlig sal med bjelkar i taket, nakna, hvitlimmade väggar och små fönster eller rättare vindögon, hvilka voro anbringade högt öfver det med tegelsten lagda golfvet och insläppte så ringa ljus, att föga mera än ett halfdunkel rådde der inne. Mörka och dystra syntes ock alla de närvarande, konungen ej undantagen.

Valdemar hade tagit plats på en förgyld, högkarmad stol i salens öfra ända. Han satt något framåtlutad, med högra armbågen stödd mot den ena stolsarmen, och den venstra handen hvilande på den högra, vred sig oroligt än hit än dit, och häftade då och då en blick full af vånda på dörren, bredvid hvilken tvenne hans portnärer afvaktade hertigens ankomst, samt spratt esom-

oftast till, när en häst gnäggade eller en rustning skramlade. På hufvudet bar han en svart sammetshatt med en örnfjäder; manteln var ljusblå och som vanligt brämad med fläckig mård; under den samma hade han en mörkgul, blommig silkeskjortel nående ned på halfva låret; benkläderna voro af ljusgrått kläde och hosorna slutligen af broderad svart sammet. Vid sidan hängde ett kort svärd, rikt siradt och inlagdt med guld. För öfrigt fans vid hans person intet anmärkningsvärdt, utom den stålgråa blekheten, som låg öfver de slappa dragen, och vankelmodet och fruktan, som lästes deri.

Till höger om honom sutto marsken och drotset jemte erkebiskopen, bakom tronen biskoparne i full presterlig skrud, och till venster vid ett bord kansleren Peder, sedermera biskop i Åbo, och fogden Kjeldor Andersson, den senare rustad och väpnad.

Dessa andliga och verldsliga stormän bildade hufvudgruppen. För öfrigt trängdes, ty salen var redan öfverfyld, andra mägtiga herrar om hvar andra. Lysande drägter, silfver och guld, sammet och silke mötte ögat öfver allt, men der emellan glittrade misstänksamt spegelblanka harnesk eller vippade högmodigt en fjäderbuske eller glänste som guld från en hjelmkam tvenne gyllene horn, hvart och ett prydt med ett större eller mindre antal flaggor af silfverplåt, å hvilka var ingraveradt åtskilliga bilder, såsom ett gumshufvud, en örnfot, ett lejon, en sparre, tre sjöblad, en ulf eller något annat slägtvapen. Längst ned i salen stodo ändtligen några man af konungens hird med dragna svärd och upptagna sköldar.

Kulna blickar och bekymmersamma miner voro emellertid lika allmänna som prakten. Man anade hvad som förestod och kände trycket af den annalkande åskan. Likväl intalade man hvar andra hopp om ett lyckligt slut på mötet och stred i det längsta mot den motsatta öfvertygelsen, som ville tränga sig på alla. Långsamt och högtidligt skredo stormännen omkring,

sökande sina vänner och öfverläggande med dem om, huru ovänskapen lättast skulle kunna biläggas — liksom om den olycka man anade kunde besvärjas!

En grann fanfar skallade nu, och portarne flögo upp. Dödstystnad rådde i salen, då hertigarne anmäldes.

Först inkommo trumpetarne och stannade på hvardera sidan om dörren, sida om sida med konungens härolder, derefter väpnarne i sina blanka rustningar, två och två, rotvis ordnande sig på samma sätt som de förra, så de utländska herrarne i deras präktiga, guldbroderade drägter, och ändtligen hertigarne sjelfva, följda af sina tillgifna svenska vänner, alla fullt och på ett lysande sätt rustade. Deras skutilsvenner och gemene bildande en eftertrupp, som upptog hela förstugan och, kanske med afsigt, spärrade dörröppningen. Hertig Magnus' hållning var värdig och uttrycksfull, högt lyfte han sin panna, fast och bestämd var hans gång, och lugnt helsade han sin krönte broder.

En lätt rodnad flög öfver konungens kinder, i det han reste sig för att besvara brödernas helsning. Han tog ett steg mot dem och räckte tafatt ut handen, men då Magnus dröjde, drog han sig genast till baka, satte sig igen utan att yttra något, och en ny rodnad, djupare än den förra, göt sig dervid öfver hela hans anlete, antingen af harm, förvirring eller fruktan, ty Magnus' blick var full af förebråelse och ovänskap.

Ett ögonblick af pinsam förlägenhet följde, hvarunder Magnus med en likgiltig blick mätte församlingen. Få voro de han icke kände; många hade varit närvarande vid hans öfverläggningar och möten — ej så få vid det i Örebro —; men hvarken lagmännen eller Svantepolk af Viby sågs bland de närvarande.

Tystnaden fick emellertid ett slut, som kunnat medföra oberäkneliga följder. Kjeldor Andersson hade, lågande af harm räknat hertigarnes talrika följe. Han var konungens personlige och trofaste vän, men en hetsig natur och bekant för hänsynslöshet i försvaret af den

sak han gjort till sin egen. I det hans öga nu gnistrande for mellan hertigen och hans följeslagare, särskildt herr Johan af Ymseborg, hvilken han en gång fängslat för upproriska stämplingar, kom Magnus' blick att möta hans. Det är ej osannolikt, att han deri såg mera än en loflig likgiltighet, men vare sig dermed huru som helst, hans sinne svallade öfver och han glömde sig derhän att ropa, det svenner och obehöriga skulle lemna salen: "ty detta är", dundrade han, "ett 'konungens samtal' och icke ett ting, till hvilket en hvar som det lyster kan komma, och till detta samtal är ingen utom hertig Magnus och junker Erik kallade, hvarken utländska herrar eller inhemska svenner, ännu mindre konungens uppenbara ovänner. Sägen, I rikets herrar", — han vände sig spörjande till herrarne, — "sägen, I rikets herrar, — om icke räddhåga gripit eder, sedan hertigen kommit hitin, eller, om här ännu fins ett hjerta, som icke är dubbelt — om icke det är ett brott mot lag och sedvänja att utländingar och förrädare närvara!"

Men Kjeldor var af låg börd — ett fel, som aldrig ursäktades — och hans utfall var allt för oförsynt för att vinna bifall af en församling, som till sina element var så egendomlig, och han fann strax, att han gifvit hugg på sig, ty en storm af ovilja var herrarnes svar. Hertigarne hade emellertid ryggat, och deras följeslagare flockade sig samman med till hälften blottade svärd och gjorde så mycket buller de kunde, såsom det syntes alls icke ledsna att taga anledning att afbryta sammankomsten.

Dock, Magnus stannade och vinkade sina utländska gunstlingar till baka. I det samma skyndade också den allmänt afhållne och aktade herr Bengt, som nyss intagit sin plats bland de andlige ned i salen, kallande till ordning och hofsamhet.

"Hvad?" sade han, "hvad? fränder och vänner, hvad? rikets herrar och män! icke skola vi sålunda börja ett fridens och försoningens möte! Låten ej på

besinningslösa ord obetänksamma handlingar följa, lugnen eder och hvilen edra händer i hvar andras i stället för på svärdskafveln. Träden utan fruktan fram, mina bröder; freden *kan* ej störas under sådana förhållanden som dem, under hvilka vi sammankommit, ty en hvar har konungens lejd, och konungens lejd är så orygglig, som jag är säker, att eder kunglige herres afsigter med afseende å framtiden äro upprigtiga och allvarliga. I kraft af ärendet är ock rummet heligt; den, som här drager svärd, är hemfallen till hvad lagen i thy fall stadgar, ty han bryter konungens edsöre. Glömmen derför eder vrede och minnens, att I befinnen eder i konungens, eder herres närvaro och att I skyllen denna kufvade lidelser och undersåtlig vördnad så väl som eder sjelfva inbördes aktning och undseende; här är icke rummet att slunga förolämpningar eller kräfva upprättelse. Split och tvedrägt borde ingenstädes hafva rum, mina fränder och vänner, split och tvedrägt är den säd satan sår och aldrig bär den lycka i axet, fast än stånden växa höga. — Fred och sämja hafva ostörda rådt i landet för lång tid, och om I hafven erfarit välsignelsen deraf, så äfventyren ej nu den lycka, som blifvit bofast i edra hem, som med sitt leende solbelyst edra tegar och fält samt med gyllene frukter belönat edra omsorger. Freden och friden äro ett tvillingpar, hvars förlust ej med ånger kan botas; fördrifven I med hastigt mod den ene, så går äfven den andra och djupa, blodiga falla skuggorna i deras spår. Betänken detta, I landets trygghet och värn, och leken ej med det armborst, å hvilket mensklig brist lagt en pil . . . Rätten eder sjelfva, erkännen en gång en svaghet, träden samman, mina fränder och vänner — mina barn, som jag i egenskap af Guds tjenare älskar kalla eder, träden samman till försoning och stån vid hvar andras sida så, som förr i den gode jarlens tid, i godt och ondt, enige, trofaste kämpar för rätt och heder. Lede för öfrigt den allsmägtige och hans himmel edra vägar och styre edra sinnen."

Så stort var väldet i hans tonfall och uttrycket i hans öga och åtbörder, att stormen lade sig vid dessa ord. Han hade talat på sitt varma, gripande sätt och öfver de vänliga dragen, i hvilka den renaste dygd afspeglade sig, låg ett ljust, fridfullt skimmer. Konungen och hertigen sågo på hvar andra, den förre, liksom väntade han Magnus att falla till föga, den senare med förlikningsvilkoren på sin tunga.

När Bengt slutat, vände sig hertigen till honom med en artig bugning:

"Min käre broder har talat som en rättskaffens herre", sade han, "och prisa skulle jag min lycka, om jag, så som han bjudit, kunde stiga fram och lägga min hand i konungens. Men jag kan ej hyckla känslor, hvilka jag i närvarande stund icke hyser gent mot min broder, och blind trohet kan jag ej, vill jag ej och skall jag ej svära, förr än jag förvärfvat visshet, först om konungens tänkesätt och sedan huru han vida eger förmåga att verkställa dem, d. v. s. åter upprätta riket ur dess iråkade förfall. Vill min kunglige broder göra sådana eftergifter, som jag anser mig böra för rikets säkerhet fordra, så äro vi, junker Erik och jag, beredda att å vår sida underkasta oss konungens myndighet såsom hittills och i allt befrämja hans väl och bästa, eller, med andra ord, rikets välfärd och anseende."

"Menen I dermed", inföll den mot Magnus fiendtligt sinnade Skarabiskopen, "att fortsätta edra stämplingar, hertig, så synes konungen ej kunna mycket vinna genom eftergifter och förbindelser, ty *hittills* hafven I visat eder vara allt annat än en laglydig och trogen undersåte?"

"Men" — tog konungen till orda, "vi kunna i alla händelser icke bestämma oss förr, än våra käre bröder hafva låtit oss veta deras fordringar, sedan det nu är så, att våra egna undersåtar vilja sätta sig öfver oss. Dock veta vi icke, att vi på något sätt illa bemött eller förfördelat våra bröder, ej heller tro vi, att någon här,

vare han vän eller ovän, kan lägga oss hat eller vrånghet till last. — Tvärt om synes det oss, som vore vi den mest berättigade att föreskrifva förlikningsvilkoren, om någon skall göra det, ty jag är väl den förnärmade. Det torde ännu lefva i friskt minne, hurusom vår broder Erik för fyra år sedan ansträngde sig att mot oss, landets valde konung och satte herre, uppegga sinnena; vi förläto honom den gången och läto allt vara godt. Huru vi lönades med otack kan hvar och en se. — Vi spörja nu alla rättskaffne män, om vi ingen rätt hafva att beklaga oss i det afseendet? — Och, sedan vi förgäfves väntat annat språk af hertigen, än det han nu fört, spörja vi ock, om hans stämplingar mot vår krona varit lagliga, vidare med hvad rätt våra bröder upphäfva sig till domare öfver oss och slutligen, om det var med rikets samtycke, som hertig Magnus tillvällade sig regeringen, sedan vi rest ur landet? — Ingen skyldighet hafva vi att stå till svars för våra handlingar inför verldslig domstol, och vi erkänna ingens befogenhet att göra oss förebråelser; ty riket hafva vi styrt i enlighet med vår uppfattning af pligt och konungaförsäkran samt med gode mäns råd, och Sveriges krona hafva vi under tjugu år med ära burit. Rätt förvånade äro vi derför nu, att vi, oaktadt vårt medvetande att hafva uppfylt våra åligganden, plötsligen höra, att sådana brister vidlådt vår styrelse, att vår egen broder, oförsonlig och väpnad, kommer till vårt samtal för att å rikets vägnar, såsom han föregifver, fordra upprättelse! — Men icke är jag någon tyrann: ehuru mitt samvete är lugnt, är jag ganska villig att tro, att jag felat, och som vår lifligaste önskan, såsom den alltid har varit, fortfarande är att befordra landets väl och råda bot för bristerna, så skall det glädja oss att höra våra upprigtige vänners råd, men synnerligast vår broders, hertig Magnus'. — Vårt enskilda lif tillåta vi likväl icke att här göras till föremål för betraktelser. Må man rätta sig derefter."

Hufvudintrycket af detta tal var godt. Fyndigt hade han försvarat sig genom att framhålla sina rättigheter, och den hofsamhet, hvarmed han yttrat sig om bröderne samt hans slutliga uppmaning till Magnus att yttra sig, stämde ej herrarne ogynsamt, ty de hörde deri de allvarliga föresatser och den upprigtiga vilja uttala sig, som hertigen nyss gjort till vilkor för sin underkastelse. Uppmärksamheten rigtades nu derför under ett sorl af godkännande på hertigen. Magnus beredde sig äfven att framkomma med ett lämpligt svar, då junker Erik tog ordet ur munnen på honom.

"Med hertigens samtycke, sedan han är den, som är uppmanad att tala, och med konungens, efter som han beklagat sig öfver mitt förhållande år 1271 och sålunda väntar ett svar, yttrar jag mig", sade han, icke utan häftighet, "och ber eder, andlige och verldslige herrar, och alla andre, som gitten lyssna, höra, att konungen icke har erbjudit mig någon tillgift, ej heller har jag sådan begärt, hvadan jag icke anser mig bunden, desto mindre som hans nåde genom ord och handlingar sjelf framkallade den upproriska rörelse, för hvilken jag slutligen måste rymma landet. Hans nåde har skymfat mig i tid och otid, smädelser och förolämpningar voro dagliga, så länge jag vistades vid hans hof, och den naturliga följden af detta obroderliga uppförande var ovänskap mellan oss. Skyller jag då hans nåde tacksamhet? — Jag återkastar konungens beskyllningar!"

Detta var ovanliga ord att komma från den saktmodige Erik, som i så mycket liknade Valdemar och ej minst i sin vekhet. Men Valdemar sjelf skulle i dag bryta mot vanan och ikläda sig lejonhud. På Erik lyssnade han likväl endast med ett medlidsamt, halft föraktligt leende. Också herrarne, angelägna att höra Magnus' svar på konungens lofvande tal, gjorde hans förklaring mindre ära än den förtjente, och utan bifall fick junkern, mindre käckt än han lemnat den, återtaga sin plats.

Under tiden hade hertig Magnus sakta vexlat några ord med herrarne af Ymseborg och Ydö. Nu steg han fram midt på salsgolfvet, så att han kunde ses från alla håll, aftog hjelmen, knäppte af sig svärdet och räckte båda till sina framskyndande vapendragare. Herrarne trodde, att han ämnade förlika sig med konungen, och denne lutade visserligen åt samma mening; men de bedrogo sig: en högtidlig bugning var allt hvad hertigen bestod Valdemar, och på stående fot afgaf han det väntade svaret:

"På det att ingen skall säga om mig, att jag stöder mig på vapen", sade han, "eller att jag der förutan icke skulle våga fullt ut säga hvad jag tänker, har jag aflagt svärd och hjelm och står här inför min konung och eder, rikets furstar och herrar, med blottadt hufvud och utan försvar. Att jag kommit hit med ett rustadt följe är den anklagades rätt, men jag skulle likväl icke hafva så gjort, om jag eljest hade kunnat känna mig säker på vägen. Ädlingar och riddersmän! I ären bekanta med den osäkerhet, som herskar öfver allt i landet; skogarne vimla af stigmän; vägarne korsas af annat löst folk, som öfverfalla och plundra fredligt folk i konungens namn, under än den ena, än den andra förevändningen — ja, icke ens drottningen sjelf, efter hvad som kommit för mina öron, kan oantastad rida i sina ärenden! — Det var ej så för tio år till baka; då herskade ordning i förvaltningen; lagväsendet var i bästa skick; den ene som den andre blef näpst, om han begick ett dråp, ett mord eller gjorde hemgång; och rättvisan höll vakt vid bondens lada. För tio år till baka egde ock hofvet anseende. Ansedde och ärlige män — I, rikets förnämste, — dvaldes då ständigt och gerna i de kungliga gemaken. Hvad mig angår satte jag en ära i att umgås med Sveriges konung, och tänker jag, att I ofta nog sågen oss till sammans? — Ty värr inträffade en förändring i dessa lyckliga förhållanden. Konungen

och jag uppfattade på olika sätt regentens pligt; jag sade honom min mening och han mig sin, och då vi, trots vänliga ansträngningar från min sida, icke kunde enas, så skildes vi åt. Anledningen till denna skilsmessa är nogsamt bekant, men är här någon, som har glömt hvad det var, så låt mig spörja honom om orsaken till att han sjelf öfvergifvit konungens hof och hvarför han nu utebliver, när hofvet drager genom hans marker, då han förr lade gyllene tygel på den snabbaste springaren, drog rödaste skarlakan på och spände den hvassaste sporren på hälen för att så mycket fortare upphinna kungsföljet? — Jag har kommit för att utan omsvep säga min mening, och jag gör det: anledningen var konungens enskilda lif. Narrar, pipare och dansare lemnade ingen ärlig man en plats öfrig, okyskhet och liderligt tal sårade edra öron, och I blefven nödsakade att fly det hof, som en gång var ett föremål för den äregiriges drömmar. Med eder flydde all ära och heder, och förnedring, elände, förfall intogo edra platser. Förslappning, likgiltighet, oordning, godtycke — se der driffjädrarne i riksstyrelsen; laglöshet, egenmägtighet, ärelöshet och våld — se der deras frukter! — Illa har konungen förvaltat den magt, som försynen lagt i hans händer; han har föraktat våra råd, då vi, angelägne om rikets välfärd, erbjudit sådana, han har nedsatt sig sjelf och bragt missaktning öfver sitt hof. Derigenom har han brutit sin konungaförsäkran och löst hvarje undersåte från sin ed; derigenom har han tvingat mig till den verksamhet, för hvilken jag nu ändtligen står anklagad."

Han gjorde ett kort uppehåll för att draga andan och se, hvad verkan hans anförande haft på konungen. Valdemar var blek; ett hånfullt leende spelade på hans läppar och feberaktigt hamrade hans ena tå på golfvet; ögonen voro slutna.

Magnus återtog:

"Efter att sålunda hafva gifvit skäl för så väl ett som annat, kommer jag nu till vilkoren för vår förlik-

ning, dertill uppmuntrad af konungens uttalade beredvillighet att göra de eftergifter, som jag måste fordra. En genomgripande förändring i styrelsen måste naturligtvis vidtagas i allmänhet, men särskildt fordrar jag, att konungen rensar från sitt hof de gyckelmakare och taskspelare, som utgöra hans omgifning; att han till umgänge tager välborne och ansedde män; att han åt mig uppdrager landets förvaltning; samt att Kalmar slott och stad jemte Tjust med fri förvaltningsrätt öfverlemnas åt junker Erik med skyldighet likväl att derför erlägga skatt. — Hvad jag här åsyftar är att taga den tyngsta delen af regeringsbördan från konungens skuldror; både junkern och jag skulle naturligtvis fortfara att stå under konungens öfverhöghet och äro vi villiga att i så fall med ed och borgen förbinda oss att vår krönte broder skulle intet hafva att frukta, utom för den händelse han skulle tredska eller vilja bryta sina ingångna förbindelser, i hvilket fall vi vilja hafva fria händer. — Sålunda äro i hufvuddrag de vilkor, på hvilka jag vill svära konungen trohetsed. Öfriga smärre bestämmelser kunna lätteligen öfverenskommas."

Konungen satt stilla för några ögonblick, under hvilka herrarne ifrigt hviskade mellan sig. Hans min var den samma som förut, men foten hade stannat, och han tycktes vänta, att hertigen skulle fortsätta. Ändtligen, då tystnaden fortfarit så länge, att biskoparne började blifva otåliga, spratt han till, såg med tillgjord förvåning upp, sökte fåfängt att dölja sin vrede och utbrast:

"Ha! min broder, hafven I slutat? — Är det verkligen så? — Vi trodde, att eder välvilja sträckte sig derhän att befria oss äfven från bördan af vår krona! — Nå", tillade han gäckande, "meningen är ju alltid lika god — eller hvad sägen I, mine herrar?"

Erkebiskopen reste sig.

"De andliges uppgift vid sådana tillfällen som detta", sade han, "är att bedja den allsmägtige böja de hård-

nackade och stämma sinnena till fridsamhet och försoning samt ingifva ej mindre visa och goda råd än skärpa i omdömet, på det vi måtte kunna skilja korn från hvete, när vår menskliga ofullkomlighet står som en visare vid splitens vägskäl. Under åkallan af Guds nåd är det sålunda vår mening delgifves. Vår lydige och kære son, hertigen, har i mycket haft rätt; hans nåde konungen har utom tvifvel haft allt för mycket sig anförtrodt för att kunna vaka öfver allting så, att på alla håll tillfredsställelse kunnat råda. Detta är också orsaken till, att förhållandet var ett annat för tio år sedan; konungen hade då en jarl, åt hvilken han kunde anförtro — och äfven anförtrodde — de tyngsta af hans många omsorger, och derför kunde riket styras i enlighet med dess tarf. Sedan åtta år är jarlsembetet afskaffadt; det var dock en vigtig syssla; och lika länge har konungen ensam burit en börda, som ofta knäat kraftigare man än han, och torde det vara en giltig ursäkt, om nu riket, såsom obestridligen är händelsen, råkat i oordning. Den store jarlens bevekelsegrund för upphäfvandet af det embete, hvars sista innehafvare han var, är af ingen dödlig känd; men säkerligen bidrog till hans beslut en farhåga, att, då han sjelf ej mera fans till, någon motståndare till hans åsigter eller någon fiende till hans ätt skulle komma till magten och förrädiskt omstörta hans stora fredsverk. Var denna tanke verkligen en hans driffjäder, så låg en faderlig mening deri, nemligen: omtanke för rikets inre lugn, och han visste, *han* bättre än någon annan, hvad lugn och fred äro för ett lands andliga utveckling och verldsliga förkofran. Följdrigtigt var då också hans testamente, att magten skulle stanna odelad hos konungen, men han, jarlen, var ju dock blott en menniska, — om ock en ovanlig — och begick med all sin visdom ett misstag, då han sålunda på konungens hufvud tryckte äfven jarlens tunga stålkrona, hvilken i alla tider burits af särskild man, och just detta misstag är orsak till de olyckor, som jarl

Birger ville förekomma och till det missförstånd, hvars biläggande vi i dag hafva att om möjligt åstadkomma. Jarl Birgers tanke var likväl rigtig; endast beräkningen var felaktig; ty hade han vid konungens sida stält en annan af sina söner med jarls myndighet, så hade hans ätt aldrig sväfvat i fara att störtas, ej heller denna stund behöft komma. Nu hafva vi emellertid att råda bot, och vi andlige tveka ej att biträda hertig Magnus' förslag, finnande det i hufvudsak både skäligt och billigt samt nödvändigt att antaga. Alltså tillstyrka vi bifall dertill och uttala med det samma vårt upprigtiga hopp, att konungen allvarligen må betänka sig, innan han svarar, i fall en så oklok tanke som att förkasta hertigens vilkor, möjligen just nu skulle beherska hans nåde. — Jag uppfordrar riksförsamlingen att yttra sig."

Men de verldslige herrarne, fastän flere gjorde min deraf, fingo ej tid att följa denna uppmaning; ty knappt hade erkebiskopen tystnat, förrän konungen i vredesmod sprang upp från stolen och slog sin knutna hand i bordet som ett rytande lejon och med brinnande blick ögnade herrarne:

"I talen här", skrek han, "hvar och en som vore jag den, der blifvit stämd till doms, och icke den, som har klagomål att framställa; nej, I behandlen eder konung så, som vore han beröfvad krona och land och beroende af eder nåd allena. Min broder Magnus står här framför eder efter att hafva stämplat mot mig och tadlat mig bakom min rygg, och I underlåten icke allenast att straffa honom, utan tillåten honom att förolämpa oss med oanständiga fordringar. I förenen eder mot mig, och jag ser väld stå innanför tröskeln; I viljen inskränka min magt och sätta vid min sida en myndighet, som är större än min egen; I viljen stycka landet ytterligare än min fader jarlen i ett obetänksamt ögonblick gjorde, och beröfva mig mina vigtigaste fästen och städer. — Men I skolen ej tro, att jag godvilligt gifver upp hvad Guds nåd förärat mig. På måttliga fordringar

hade jag kunnat ingå, ja, äfven på de framställda, om de hade kommit från någon af mina vänner, men för att tillfredsställa en ovänlig broders äregirighet afstår jag icke en tumsbredd mark. Jag anklagar hertigen för högförräderi; jag fordrar hans bestraffande. Han har gripit efter vår krona; han har förfördelat oss; han har sammanrotat sig med våra ovänner och traktat efter vårt lif; han har hemligen uppmuntrat till öfverträdelse af vår lag och ofta trotsat vår myndighet; med våld tillvälde han sig under vår bortavaro regeringen, och utan vårt samtycke har han pålagt och indrifvit skatter för att kunna fortsätta sitt slöseri och till fara för riket underhålla utländska lösdrifvare, som i landet införa dåliga seder, samt en hird, som är större än vår egen, hvarigenom vårt sparsamma hof blifvit fördunkladt, sedan vi af ömhet för bonden afskedat sådana hofmän, hvilkas underhåll nödgade oss att upptaga större afgälder.

Jag begär ransakning och dom, jag fordrar oväld, men jag varnar eder för att glömma hvem som är konungen, ty ännu är jag stark nog att straffa uppstudsighet. Gån således först till verket; afgören det ärende, hvarför I ären kallade hit, innan I befatten eder med att yrka på eftergifter. — Eftergifter! ha! det är *jag*, som fordrar eftergifter, *jag*, som begär, att hertigen må förklaras i akt; *jag* begär, att han frändömes den magt han missbrukat! — Dömen först, och sedan skall det visa sig, hvad vi i gengäld kunna gifva eder, ty innan hertigen och junkern blifvit fälda och jag fått mina väl berättigade klagomål afgjorda, skall jag icke göra något som helst medgifvande. Dock, *det* vill jag på förhand låta eder förstå, att jag aldrig skall dela min magt med mina bröder gemensamt eller någon viss af dem, och vare det mitt sista ord!"

Men denna ansträngning, hvartill han nyttjat sin yttersta kraft, var för mycket för hans veka nerver, och under krampaktiga snyftningar föll han utmattad ned i

stolen, döljande ansigtet i sina händer och gråtande som ett barn.

Herrarne, alla redan förvirrade af hans häpnadsväckande tal, tego bestörta; Magnus stod mörk som ett åskmoln och junkern likgiltig, medan af deras följeslagare många betraktade det ömkliga uppträdet med ett föraktligt småleende, ja, sjelfva den fromme herr Bengt såg upp med undran och ömkan, utan att komma sig för med att trösta den i tårar upplöste konungen, oaktadt han ilat fram med fridsamma ord på läppen, besluten att förekomma den fruktade brytningen. Men Kjeldor Andersson och konungens män — de voro få, emedan han varit nog försigtig att icke medföra sitt hof — skyndade deremot till under högljudt buller, såsom om en olycka inträffat, och Kjeldor särskildt uttryckte sina känslor i både blick och åtbörder, och slog hotande på sitt svärd, ehuru han väl aktade sig att i ord gifva luft åt sin harm. Ett ögonblick såg det ut, som om man haft lust att gå till ytterligheter, ty flere än en lossade på klingan; men hertigarne voro allt för öfverlägsna för att på allvar behöfva upptaga en strid, utan nöjde sig att med hånande förakt bemöta den hetsige fogdens utmaningar. Det var emellertid klart, att alla vidare försök att bilägga ovänskapen mellan bröderna skulle blifva fruktlösa. Ingen, som kände Magnus, hade ens för ett ögonblick trott derpå, men nu var det tydligt, och till yttermera visso lät hertigen alla veta sina tankar, ty han tilltalade församlingen utan afseende på om konungen vore förmögen att höra eller icke:

"I hafven hört", sade han, "hvad hans nåde konungen yttrat, och fåfängt torde det alltså vara, att jag här längre uppehåller mig; ty huru gerna jag erkänner riksrättens befogenhet att döma mellan min kunglige broder och mig, och huru villigt jag än skulle hafva rättat mig efter allmänna meningen — sådana förbrytelser anser jag mig icke hafva begått, som berättiga

konungen att anställa offentlig undersökning. För hvad jag gjort, vare det godt eller ej, har jag haft det stora, gemensamma bästa till mål; det har ledt och skall leda mig, och förr skall jag icke stanna, nu, sedan konungen förklarat mig sin oförsonliga fiendskap, än jag hunnit det. Jag säger eder alltså farväl, mine herrar, andlige och verldslige, och går baklänges härifrån — —"

Han afbröt sig sjelf och kastade en blick full af obeskrifligt förakt åt det håll, hvarest Valdemar satt.

Konungen hickade. Han hade hemtat sig något, men tårar perlade ännu på hans pussiga kinder, en och en droppande för hvarje hickning, som anföll honom. Kjeldor rynkade ögonbrynen, ty han märkte fullväl det löjliga i scenen, och konungens öfriga män voro förlägne och skamsne, men alla ifriga likväl att stoppa åkomman, och till den ändan skockade de sig omkring honom samt harklade och skrapade för att förtaga ljudet, men derigenom ökade de endast den munterhet, som alla redan blifvit framkallad hos den yngre och mindre allvarsamma delen af de närvarande. Den gode erkedjeknen skyndade då att afleda uppmärksamheten å sig och sålunda, smärtsamt berörd, komma konungen till hjelp. Han stod redan midt emellan bröderna:

"Nej", sade han, och under fortgången af talet vände han sig ömsom till bröderna, med det mest bevekliga uttryck i sin milda stämma — "nej, så får det icke blifva, mine bröder. Glömmen ej, att I ären kött af samma kött, blod af samma blod, att samma moder vårdat eder och samma fader fröjdat sig åt eder alla. Talen ej om att skiljas! Sägen ej: jag vill icke försoning! — Hand i hand hör det eder till att träda verlden till möte; af samma känslor böra edra hjertan klappa, och samma mål lysa eder på det rättas stråt! — I ären svage dödlige; I hafven fel. Öfversen med hvar andras ofullkomlighet och låten kärlek herska i eder barm. — Jag är eder rätte broder; hören mig! Jag beder eder i egenskap af prest i Guds rikes tempel: tagen vara på

edra känslor. Vänskap och fred må råda mellan bröder till ömsesidig lycka och förnöjsamhet och till det godas bestånd. Sluten förbund, hvar och en med sin bättre menniska, älsken hvar andra, stån sida vid sida i med och mot! — Tagen min del af riket och skiften den mellan eder; jag afstår gerna derifrån; härlig blefve min belöning, om jag såge eder förenade så, som jag älskar se eder och I bören vara. — Jag har nog af verldsligt gods ändå, och kyrkan förmår väl tillfredsställa mina små behof under den tid den allsmägtige unnar mig lefva. — Träden samman, mine bröder; gif mig din hand, kunglige broder, och din, Magnus, på det jag måtte lägga dem samman, och låten mig så böja knä och tacka herren för hans aldrig utsinande nåd. — Ack! du vill icke, högmodige konung! — du tvekar, stolte prins! — än du, broder Erik? — hvad! äfven du! — Så hjelpe då Gud oss alla — —"

Och han slog förtviflande händerna samman.

"Icke böjer jag — hick — mig för hans vilkor", rosslade konungen, som å nyo flammade upp.

"Och icke faller jag till fota", inföll Erik högmodigt med en ståtlig åtbörd af armen mot konungen.

"Min hand räckes ej i fåvitsko", utlät sig slutligen Magnus, och hans svarta ögon blixtrade och blodet flög till hans panna, och hastigt omgjordade han sig med svärdet och ryckte hjelmen från vapendragaren. "Vänlig vilja och goda ord hjelpa icke med dig, broder Valdemar, utan blott hård nödvändighet, stödd på skarpa vapen, och båda delarne skall du erfara, då vi råkas härnäst. Prelater och furstar!" ropade han och drog af handen stålhandsken, "ädlingar och riddersmän, hören mig! Jag uppsäger konung Valdemar vänskap och tro; och förklarar honom fiendskap, örlog och blodig fejd! — Jag skall stöta den ovärdige veklingen från tronen och med vapen i hand vräka honom ut ur hans förverkade magt. — Der ligger min handske!"

Vid dessa ord slängde han handsken ned för konungens fötter, och i samma ögonblick flög hvar enda klinga ur skidan hos alla män i hans följe.

Ett sorl af öfverraskning och bäfvan lopp genom församlingen; konungen for förskräckt upp och slutade hicka; biskoparne reste sig och ville tala, utan att dock kunna göra sig hörda, och herrarne ropade, den ene öfver den andre, att utmaningen skulle återtagas och konungen gifva efter. Men allt var förgäfves. Kjeldor Andersson hade redan skyndat fram och upptagit hertigens handske, i dess ställe lade han dit sin egen, emedan konungen icke sjelf hade någon stålhandske, och Ulf Carlsson hade fäst denna på spetsen af hertigens banérstång.

Fejden var sålunda ohjelpligt både förklarad och antagen. På bemedling var ej värdt att tänka. — Baklänges, med svärd i hand, drogo sig hertigarne under ett döfvande tumult ut ur salen, och några ögonblick derefter tågade de i stridsordning, under klingande spel ut ur staden.

Nära ett år hade gått till ända sedan mötet mellan bröderna egt rum.

Krönikan är sparsam med sina underrättelser och af henne lär man ej mera, än att konungen efter mötet i Strengnäs återvände till Stockholm och hertigarne till Nyköping och derpå till Danmark, hvarest de samlade en krigshär af utländskt manskap, med hvilken de foro in i Vestergötland.

Naturligtvis försatte Magnus före sin afresa Nyköpings hus i bästa försvarsskick, emedan han rimligtvis måste antaga, att konungen ofördröjligen skulle försöka att bemägtiga sig detta fäste, hvarjemte han säkerligen icke glömde att vidtaga alla andra försigtighetsmått, som för tillfället voro nödvändiga.

Valdemar deremot synes icke hafva haft någon tanke på krig, förr än hertigen redan infallit i hans landamären. Först när fejdebrefvet kom, samlade han sin magt, så säger rimkrönikan, och utom tvifvel säger hon sant, ty Valdemars makalösa liknöjdhet förklarar mycket lätt hans uraktlåtenhet dermed dessförinnan. Han ville hvila och lata sig, vakna upp, kyssa drottningens tärnor, jollra bort en stund med sina hofmän och åter igen somna vid ljudet af lutan eller en veklig sång. Besvärligheter, fälttåg och ansträngningar voro icke i hans håg; mellan pligten och nöjet vägde han aldrig. Dessutom hade han ju hört, huru hertigens upprorsförsök hemma i hans eget döme misslyckats på grund af folkets hängifvenhet, och derför trodde han sig kunna obekymradt le åt ryktet, som förkunnade, att Magnus i Danmark värfvade en här, ja, ännu när krigsförklaringen kom, ansåg han anständigt att besvara hertigens budskap — att han antingen ville vinna riket eller dö — med ett

han (hertigen) skulle mynna *),

d. v. s. få sig en oförgätlig minnesbeta, om han vågade infalla i landet med sina tyskar och danskar.

Den här han i hast kunde sammanrafsa var emellertid både oöfvad och svag, men, lättsinnig som alltid, drog han dermed ned åt Vestergötland för att med vapen i hand möta den föraktade brodern. Hvad som följde beskrifves af rimkrönikan sålunda:

"Een skogh, han heytr tiwidh,
Der lagde konugsins här sik nid
Widhr een by, han hetr howa
— — — — — — — — — — — —
Konugsins folk måtte der mynna *)
Ok hertoganom war thr ödith at wynna."

*) Betyder egent.: intet.

Ty, fortfar hon,

Konugen war mädhan i romudabodha
Ok haffde my sik häladha *) godha
The rikit haffde wäl my hoom wart
Ok thra liiff waar thm ospart
For konugsins äro ok hans hedr.
Tha lagde konugen sik nidhr
Ok ward thr swa lenge at soffwa
At striden ward ändad i hoffwa."

Men att längre anföra rimkrönikan vore att gå händelserna i förväg.

Tjuguåttonde skiftet.

Vid den vackra, af holmar och skär uppfylda sjön Nömmen i Småland ligger nu en herregård med namnet Rödjenäs. Reser man härifrån landsvägen, som går åt nordvest, så färdas man, på ungefärligen en och en half kms afstånd från gården öfver en å, som är sjöns enda utlopp och som är en arm af den stora Emmån, den enda flod Småland, ehuru så rikt af vatten och insjöar, eger. Fortsätter man derpå att färdas framåt, kröker vägen snart nästan vinkelrätt åt venster, går derefter en längd af omkring en km rätt fram och stryker tätt förbi en vik af Nömmen. Der upprullar sig en ljuflig idyll för våra blickar. Viken, famnad af en lummig, leende strand, kransad af löf och gräs i smekande, varma färger, liknar en daggdroppe i en blomkalk — nej, den är skönare än så. Rätt framför ligger en liten holme; der växa under björkens hägn vifvor och sippor, violer och konvaljer, en suckande förgät-mig-ej, eller en glad blåklocka. Åt venster springer en vik in; ditåt

*) Hjeltar.

strömmar vattnet, ty den ofvan nämda ån tömmer sig der i den så småningom afsmalnande viken. Vikens bortre strand har en mörk färgton; en bergrygg skjuter rätt ut från landet, reser sig der i vemodigt allvar samt blickar, klädd i furu, omkring sig lik vårdaren af en skatt, vaktande inloppet till viken. Den andra stranden, den till höger, böjer sig mjukt i en halfkrets inåt, går rundt om bergryggen och gifver sålunda viken utseende af att vara en insjö. Till höger är landet lägre; ett näs, rikt bevuxet med löf, sträcker sig långt ut i sjön. Dess strand kröker sig efter att hafva bildat sin bugt om bergudden i motsatt rigtning till baka. Snedt öfver näset går en temligen hög ås, från hvilken tusenåriga ekar och väldiga bokar öfverblicka nejden, nickande öfver till furorna på bergryggen eller till vännerna på andra sidan sjön, inbjudande den trötte till svalka under de väldiga kronorna och till att njuta af utsigten, som härifrån är särdeles präktig. Man har här utsigt öfver hela Nömmen och öfver de femtiofyra holmarne i sjön, lika många blomsterbuketter strödda öfver ett ofantligt spegelglas, med tjusande stränder och vänliga vikar; här, till venster, synes Rödjenäs och Björkö kyrka, der, till höger, herresätena Äpplaholm och Hårdanäs, öfver allt finner man den skönaste natur — man tjusas och njuter, njuter af den förryckande synen, berusas af blomsterdoftet och frågar sig sjelf, om man ej drömmer, hvarvid dock tusentals sälla qvittrare sjunga nej, nej!

Vill man svärma midt bland den sköna natur, som omgifver en, så bör man blott blicka dit bort. Der borta, på yttersta ändan af åsen ligger, bäddad i löfvet, en oansenlig stuga. Redan hennes läge är romantiskt; en skuggig stig, en lummig hvalfgång slingrar sig mellan träden dit bort, och när man står inför henne undrar man, om ej två hjertan här bygt ett bo, så djup är friden, som utbreder sig der öfver, så påtaglig lyckan, som herskar der inne. Men det är vid ställets namn

vi ville fästa oss; det heter Holmen. Detta namn, så betydelselöst för de flesta, är en källa till ljufva drömmar för den invigde. Det är det sista minnet af namnet *Sundholm*, som en gång varit bekant öfver hela Sverige. Just på den lilla holmen, som man ser der nedanför, ett stenkast från stranden, låg slottet. Nu är holmen omsqvalpad af ljumma vågor, grön och blomstersmyckad, ty mera än 400 år hafva gått, sedan den sista tinnen af Sundholms slott ramlade. Men fordomdags, under riddartiden, trånade mången jungfru i sin bur der borta på borgen; då genljöd ekskogen på åsen mången gång af vapenslammer; då klingade jägarens muntra horn på höjden och näset, och gladt gick det skallande drefvet öfver grunden, der nu stugan fått sin plats, eller rasslade vindbryggan ned för att insläppa ett glammande följe, eller lyssnade i en stilla sommarnatt ett klappande hjerta till de ömma orden i ett kärleksqväde eller till en lutas darrande slag, som kommo med bud öfver vattnet från den qvalde älskaren på andra sidan sundet.

Det var vid den tid ryktet om hertigens infall börjat sprida sig öfver landet, således om sommaren eller ungefärligen ett år efter brödramötet i Strengnäs, då Henrik Bååt en dag med tvenne mäns följe stannade å färjestället vid stranden, midt emot Sundholm. Det var åter den glade, bekymmerlöse Henrik, som vi lärde känna vid riddarens af Plata ankomst till Nyköpings hus; ingen sorg tryckte längre den öppna pannan, intet moln skuggade den ärliga blicken, men på läppen hade skägget börjat skjuta växt. Muntert ropade han öfver sundet åt väktaren, som gick af och an på borgmuren, att sända färjan och hemta honom, och han skrattade högt, när karlen af ren förvåning lät spjutet falla och derpå med ett ljudeligt rop försvann.

Kort derefter genljöd slottet af ett gladt sorl; en port i muren öppnades, och färjan flöt fram, rodd af fyra handfasta män. I det samma visade sig borgherrn sjelf jemte herrn af Plata i tornet, och herr Johan vin-

kade honom med vanlig liflighet välkommen. Knappt såg Henrik detta förr än han gaf efter för sin otålighet. Han gaf sig icke tid att invänta färjan, utan störtade sig i vattnet med häst, rustning och vapen. Nu är sundet uppgrundadt, men då var det betydligt djupt, och utan fara simmade man ej deröfver så tungt klädd som Henrik var. Herr Johan skrek också åt våghalsen att styra sig, och hans egna män sökte hålla honom till baka, men förgäfves. Färjan var emellertid så nära stranden, att en af roddarne kunde gripa hans häst i tygeln, innan denne hunnit väta manen, och återförde honom med halft våld till stranden.

"I skolen ej spilla edert unga lif, väpnare", utlät sig derunder den välmenande karlen, "ty stor sorg vore det för min ädle herre, eder fader. Sundet är dessutom djupt, och mycken möda skulle det kosta oss, innan vi vi finge upp liken efter eder och kampen."

"Skälm!" genmälde Henrik, under det han godvilligt lät sig föras till baka i land, sedan han funnit, att han icke utan allvarligt våld förmådde lösgöra sig; "kunde jag blifva vred i dag, så skulle du mäta djupet, så sant som jag lefver, och så finge du se, huru vida man gjorde sig någon möda att finna ditt lik, ha ha ha! — Förbanna mig! jag tror, att jag vätte mina hosor — —"

"Och var det ett under, herre? — Haden I fått råda eder sjelf, så tänker jag I haden vid detta laget icke kunnat nysa för bara väta, om jag rätt känner djupleken på sjön; lefvande haden I icke kommit öfver."

"Nöt", utbrast väpnaren, "nöt! jag hade på ett eller annat sätt nått botten, säger jag dig, ha ha! — För sju pocker! vill du ej släppa, fastän färjan står på land? — Nå, så kommer jag väl in till dig då — hej!"

Knappt hade färjmannen hunnit kasta sig undan, förr än väpnaren gjorde en ansats och sprängde ur vattnet in öfver bordläggningen. Lyckligtvis var färjan både ny och stark, annars hade väl bottnen brustit under häst och ryttares förenade tyngd; som det nu

var, sänkte hon sig endast, men så djupt likväl, att vattnet sköljde in öfver framstammen.

Det tycktes ej af detta, som hade Henrik blifvit mycket visare än han förr var; han gjorde intet annat än skrattade, medan herr Johan, från tornet åseende hans upptåg, småsvärjande, men ändå förtjust öfver sonens raskhet, muttrade något om okynne och dylikt. Slutligen kommo väpnarens män äfven in på färjan, och denna bar af; det smala sundet var snart passeradt; rätt nu lade hon i land vid vattenporten, hvarest Henrik mötte herr Johan och 'Erengisle. Väpnaren, som under öfverfarten förblifvit sittande i sadeln, sprang nu med behag derur och föll genast i sin faders famn. Man såg begge länge slutna i hvar andras armar. Derpå helsade han med broderlig hängifvenhet riddaren. I det samma syntes en skutilsven *) komma ut från slottet, bärande en bräddad välkomma.

I vanliga fall, såsom vi redan ett par gånger nämt, bjöds hon först i hallen från borgherrns hand, men ville denne visa sin gäst en synnerlig ära, så bjöd hans dotter, eller om han hade flera döttrar, en af dem, välkomstölet redan nere på borggården.

När nu helsningarna voro utbytta, och Henrik märkte att hans syster icke bringade honom bägaren, och att herr Johan dock önskade mottaga honom med en så högtidlig ärebetygelse, trängde sig naturligt nog den frågan på honom, hvarför hans fader afvikit från en sed, som blott kunde strängt iakttagas eller alldeles uraktlåtas, men aldrig förändras till sin form. Men herr Johan, som, samtidigt med att han varseblef munskänken, anade Henriks tankar, förekom hans fråga.

"Hon var ohågad, son, hon var ohågad", sade han, "ty", tillade han lägre, och Henrik varsnade en lätt

*) Skutilsvenner funnos vid alla hof, vare sig kungliga, furstliga eller blott adliga. Deras bestyr var att inbära maten och skänka i öl och vin — en syssla, som understundom bestriddes äfven af konungens söner. *Förf:s anm.*

skugga på pannan, "Erengisle trifs här ej längre, utan vill åter ut igen och komma i delo med konungen. Som du vet, har jag hållit honom dold här på Sundholm nu för ett år, så när som på en dag, eller allt sedan Valdemar vägrade honom lejd och försvar, men ett svärd, säger han, är för lätt för fyra händer, och en gård för liten för två herrar, och så vill han pröfva, om han på intet sätt kan återbekomma sina gods der uppe i Vestergötland."

"Ah så", genmälde Henrik med en skalkaktig sidoblick på riddaren; "ah så! — Nå, nå, så göra vi väl sällskap härifrån, Erengisle; jag reser i morgon igen härifrån och vet väl, hvar du skall blifva välkommen, om du har tröttnat på kärlekspjoller. Rätt nu skall ett slag slås -- —"

"Nej, töm bägaren, innan du fortsätter", afbröt herr Johan. "Vi hafva allaredan hört något om de rykten, af hvilka du utom tvifvel är en meddelare, så att vi kunna gifva oss tålamod och icke låta dig blifva hes för vår nyfikenhets skull. Drick, son! drick, käre! — du är rätt välkommen!"

"Till din välgång då, fader", svarade Henrik och fattade käckt bägaren; "och äfven till din, gode vän, och Annas — jag skall väl straffa henne för hennes oartighet —. Välgång och lycka!"

Och tappert såg han välkommans botten.

"Nå väl", sade herr Johan fryntligt, i det väpnaren åter räckte bägaren till svennen, "nu äro vi färdiga att höra dig, om det är så, att du har nyheter för oss. — Kommen ändock och låtom oss först gå upp i hallen. — Hertigen står väl vid Nydala, kan jag tänka?"

"Du är ej illa underrättad, fader. Dock, han *stod* der och är nu på tåg uppåt Jönköping igen, ty i går stötte herrn af Ydö till honom med en skara ryttare, och flere vänner väntade han ej här nere, sedan han visste, att I, fader, icke kunde komma; han bad mig helsa eder vänligen."

"Du skall bringa honom mina helsningar till baka", svarade herr Johan smickrad, "och det med mycken aktning och många tacksägelser."

"Men af hvem mera väntar han hjelp?" sporde riddaren af Plata.

"Af Johan Filipsson och Filip af Runby, vän, hvilka med två hundra lansar lofvat möta vid Jönköping. Herrar Ulf och Holmger Carlssöner hufva varit hertigen följaktige till Danmark och äro naturligtvis äfven nu med honom. Jag vet icke, att han gjort räkning på några andra svenska herrar — nå, vid min farmoders skugga!" utropade han, stannade plötsligt och grep vännens hand — "det finnes ju en lögn, som jag glömt vederlägga!"

Herrarne sporde med en mun hvad det vore.

"Det säges", svarade han, "att du omkommit — ha ha ha!"

"Huru!" ropade Erengisle.

"Nå, det förvånar mig icke", sade herr Johan, "efter all den möda vi gjort oss att hålla din vistelse här hemlig."

"Ja visst", återtog Henrik muntert. "Det var på Nydala i går; hertigen höll råd med de svenska herrarne, och talet var just om hvad utsigter han kunde hafva till en anslutning nu, sedan han stod med egen här i landet. Herrarne trodde saken mindre vigtig än förr, ty Svantepolk af Viby har mig veterligt förenat sig med konungen, och Amund af Hästnäs likaledes, sedan hertigen skilt sig vid hans hus, och hans föredöme har blifvit följdt af många hans vänner. 'Än Erengisle af Plata', sporde hertigen. 'Jag har behof af hans erfarenhet; han är krigsvan, oförskräckt och en skicklig ledare. Men honom träffar jag väl också i Valdemars här; han har väl af konungen för sin arm återköpt sina gods, kan jag tänka, och uppgifvit mig, sedan min vänskap icke inbringade honom något?' — — 'Nej, det hade varit olikt riddaren', genmälde härtill

herrn af Ydö; 'i Valdemars här haden I sent funnit honom, hertig. Men det ryktet går, att han omkommit på sin färd från Nyköpings hus till Visby, och, så vidt mina förfrågningar ledt, har det bekräftat sig; säkert är, att han aldrig framkom till Gotland.' 'Ären I viss derpå, Ydö!' utropade hertigen. 'I skolen veta, att då har jag lidit en förlust, mera värd än hundra rustade män, så tapper och insigtsfull var han — ha! hade jag honom här, skulle allt vara tillgifvet mellan oss'."

"Glad är jag att höra mig sålunda omtalad", genmälde riddaren, "och jag skall hålla herrn af Ydö räkning derför, att han tagit mitt försvar; men icke vet jag, att hertigen har något att tillgifva mig; jag har näppeligen kunnat förtörna honom."

"Eh, vän, han likte illa, att du reste från Nyköping utan att helsa honom, sedan du tagit hans gästfrihet i anspråk för en så lång tid; ursäkten, som jag förebar, var ej till fyllest."

"Nå, jag nekar ingalunda, att det var ohöfligt gjordt, utan erkänner gerna, att jag hade bort visa honom mera aktning, efter som den tid är gången, då jag med femtio hofmän bakom mig kunde rida ut och in på Nyköpings hus efter eget behag. Men jag liksom du var öfverretad den natten och tänkte mig föga före. Dock, för all hertigens nåd, jag ville ej hafva haft den resan ogjord, nej, icke för all hans vänskap."

Herr Johan log och kramade hans hand, och Henrik tog honom förtroligt under armen, såsom han plägat göra under deras första sammanvaro på Nyköping, i det de fortsatte vägen upp till hallen.

Trappan dit upp var smal och anbringad i sjelfva muren — slottet var bygdt till fäste — men äfven sjelfva salen, fastän det var det förnämsta rummet i slottet, saknade hvarje spår af prakt och beqvämlighet. Henrik, som kom från det praktfullaste hof i norden, studsade också vid sitt inträde. Taket var ej måladt, listerna icke förgylda, inga tapeter funnos, borden voro

icke polerade, bänkarne ej belagda med hyenden. Nej, väggarne voro nakna och utan prydnader, ekgolf fans icke, men väl ett golf af stampad lera, beströdt med halm, bänkarne voro grofhyflade och bordet var klumpigt.

Men slottet, med all sin brist på vekliga behag, var dock hans faders, och den dystra känsla, hvarmed han efter flere års bortavaro förnyade bekantskapen med dess inre, vek som en dimma, då han ihågkom, att här var han född och buren. Varmt fattade han den hand, herr Johan räckte för att leda honom upp till högsätet, och i stor förtrolighet sutto fader och son strax derefter vid hvar andras sida, hand i hand så som de kommit.

Erengisle hade emellertid tankfull gått uppåt salen.

"Ännu en gång välkommen", sade herr Johan. "Det är rätt länge nu sedan vi sutto sålunda, son; det gläder mitt gamla hjerta att se dig åter, en fullväxt yngling, rask och färdig — eh, när jag betraktar dig och ser ditt glada väsen, känner jag hvad jag var för tretio år till baka, en sorglös, munter sälle, en artig riddersman. Men ack! tiden går, son, och vintrarne bära snö, käre; min hjessa är nu grå och blodet sjuder ej mera. Nå ja, men vi gamle, ser du, ehuru vi sällan låta förleda oss till ungdomliga bedrifter, vi äro likväl unga i våra söner, ty i dem lefva vi ett nytt lif. Sålunda, son, gör du ej något, som jag icke med deltagande följer, glädjes åt eller tillgifver. Säg mig då, hvad som händt dig, sedan vi sågos sist: något har jag hört af Erengisle, så att du kan utesluta allt, som hände före hans afresa der ifrån, men låt mig höra det öfriga."

"Det är sagdt i få ord, fader", genmälde Henrik med en lätt rodnad på kinden, "så föga har händt mig. Hertigen tog mig till nåder, som I veten, och jag blef städfogde igen vid hans resa till Strengnäs, hvilket var en stor ära. När han afreste till Danmark satte han mig till anförare för sin lifvakt, i hvilken nya ställning jag hade att lyda endast honom sjelf och herr Ingemar,

och har jag utan afbrott innehaft den befattningen ända till i går, då den danske riddaren Bengt af Alnö aflöste mig. De svenske svennerne, af hvilka lifvakten bestod, stuckos då nemligen in bland Birger Filipssons ryttare, och en ny hird bildades af tretio utvalde svenske och danske riddersmän, hvilka jag var för ung att anföra. Hertigen önskade emellertid anförtro mig hofmästaresysslan, som dittills blifvit bestridd af herr Ulf Carlsson (hvilken skulle ingå i hirden), men jag vill hellre vara den förste på slagfältet än den störste i lägret, och trodde icke att jag passade för embetet, utan tackade hertigen och afböjde anbudet samt begärde tre dagars orlof för att helsa på eder, — sedan det är ovisst, om jag härefter skall se eder igen, — hvilket han biföll, med vilkor, att jag genast efter denna tids förlopp skulle inställa mig i Jönköping. — Det är allt, fader."

"Och litet nog, son, men det fröjdar mig, att hertigen är dig bevågen. Dock, säg! du var väl med vid hans sista besök på Hästnäs, då han så oförmodadt bröt med herr Amund och återgaf jungfrun hennes löfte?"

"Jag var så, men känner icke de närmare omständigheterna, ty Ingemar Nilsson var den, som vid det tillfället åtföljde hertigen, och han var följaktligen enda vitnet. Men icke var brytningen med Amund så oförmodad, som I synes tro, fader. I hafven väl hört om Svantepolk Knutsson och hans ställning till denna sak? — Nå väl, i hans ovänskap till Hästnäs hafven I *en* af häfkrafterna; flera finnas, såsom I skolen höra. Den der olyckliga natten, då hertigen återkom från Örebro, hade herrn af Hästnäs ett långt samtal med honom, och i min och flere herrars närvaro meddelade han, att Peder Porse afrådt herr Svantepolk från anslutning till hertigen och utspridt falska rykten om honom, hvarjemte han anklagade Ingemar för mitt fängslande med mera. Hertigen var vredare, än jag någonsin sett honom förut eller efteråt, och befalde de begge danske herrarne att lemna slottet, men de vägrade att efterkomma befall-

ningen, eller rättare uraktläto att göra så, förr än hertigen hört dem, och följande dag hade de också företräde. Hvad som afhandlades mellan dem kan icke jag förtälja, men herrarne stannade qvar, och tydligt kunde man se, att något kommit mellan hertigen och hans svärfader, ty fru Cecilia och jungfrun reste några dagar derefter sina färde, och strax före mötet i Strengnäs följde dem herr Amund. Förhållandet var således spändt allaredan före hertigens besök på Hästnäs, som I sen; dock talades blott om en öfvergående misshällighet, och för min del tror jag äfven, att det icke hade kommit vidare för den gången, om icke en omständighet, som ovilkorligen måste hafva åstadkommit en brytning, vare sig skäl dertill allaredan förelågo eller icke, med ens afgjort saken.

Vi inträffade på Hästnäs ett dygn tidigare än med herr Amund blifvit aftaladt. Det var fram mot midnatt. Herr Amund hade ridit bort i något ärende, om hvars beskaffenhet ingen upplysning gafs, men sedermera fingo vi veta, att det gälde ingenting mindre än att samla några förtrogne och nästa natt, när hertigen anländt, öfverfalla och slå herrar Ingemar och Porse jemte alla öfriga danskar i hans följe. Fru Cecilia mottog oss emellertid och förde hertigen upp i salen; hofmästaren välkomnade oss andra. Nu veten I, att herr Amunds trädgård ligger på en halfö bakom slottet och ej kan ses af dem, som anlända dit; ej heller kunna de, som i trädgården befinna sig, se eller höra, hvad som försiggår på borggården. Nå; just som jag satt vid bordet, njutande af undfägnaden, och hofmästaren undervisade grefven af Halland i bruket af en egendomlig tingest, som liknade en grepe och begagnades att sticka i köttet och hålla detta på tallriken, medan det skars, — hörde jag hertigen från trädgården ropa mig med en stämma, som skar genom märg och ben. Jag sprang upp, fick fatt i svärdet och rusade ut. Det första jag såg var hertigen; han höll i famnen jungfru Helga afsvimmad och gjorde en åtbörd i rigtning

mot stranden, dit jag i det samma varseblef Ingemar springa af alla krafter. Jag trodde, att den danske skälmen på något sätt hade förgått sig, och var ej sen att ila efter honom, rätt glad att få bruka klingan i hans nacke för gammalt grolls skull; men kommen till stranden märkte jag på vattnet en båt och i båten en enda man, som rodde utåt sjön med all magt.

Mannen var fogden på Stegeborg, herr Rörek af Eka, och nu begrep jag, huru det stod till. Det hade ej varit klokt att hafva kastat sig i vattnet och simmande förfölja honom, utan, då jag såg honom hålla inåt landet, så snart han såg sig ur skotthåll, så vände jag om i akt och mening att med mina män till häst genskjuta honom, efter som ingen båt fans till hands. Men när jag på tillbakavägen passerade hertigen, vinkade han åt mig.

Jungfrun hade då åter hemtat sig och vacklade in i huset, stödd af fru Cecilia, hvilken var illa till mods, ty hon hade icke haft någon aning om Röreks besök, utan förgäfves sökt jungfrun öfver hela slottet.

Hertigen befalde mig då att ögonblickligen få hästarne under sadel igen. Han var mycket blek och mycket upprörd; och jag dröjde ej med min hörsamhet. Förmodligen hade han sedan ett samtal med fru Cecilia, men jag vet intet derom. Från Roeskilde sände han emellertid herr Amund bref, som innehöll hans afsägelse af jungfruns hand, ty en månad derefter ankom ett svar från Hästnäs, affattadt i sådana ordalag, att han icke skulle kunna hafva afspeglat sin vrede och grämelse bättre eller uttryckt sitt fasta beslut att när och hvar helst tillfälle gafs taga hertigens lif och förderfva honom, om skriften varit i blod. — Denna hotelse har han också så till vida satt i verket, som han med fyratio lansar förenat sig med konungen och med hertigens dödsfiende, Rörek, samt den galne Kjeldor Andersson träffat ett hemligt aftal, sannolikt i syfte att befrämja hertigens ofärd."

"Jag har hört åtskilligt talas härom", sade herr Johan, "men jag finner, att du är bättre underrättad.

Nå nå, du har öst ur källan, jag blott ur rännilen. En märklig tilldragelse är det i alla fall, och man må väl gilla hertigens handlingssätt. Ett allvarsamt slag måste det likväl hafva varit för den stolte Hästnäs, men säg, sedan du har så väl reda på saken, Henrik, gälde hans aftal med Rörek af Eka jungfru Helga?"

"Sannerligen om jag det vet, fader; mina kunskaper sträcka sig icke längre än till det jag redan meddelat. Dock tror jag att så icke är, ty herr Amund lär hafva flyttat sitt hof till Köllingsborg, och jag skulle mycket bedraga mig, om det icke vore för att förekomma Röreks besök; åtminstone tviflar jag på, att han menar ärligt med fogden. I skolen se, att om hertigen blifver slagen af Hästnäs, hvilket Gud förbjude" — han korsade sig för bröst och panna — "så kommer herrn af Eka lika snart från hans råd som han nu kommit till det."

"För visso, för visso; jag drager det icke i tvifvelsmål, son, ingalunda, ty det är allt för likt honom att handla sålunda, eller hvad sägen I, herre af Plata?"

"Hvad?" sporde riddaren och vände sig om; ty han hade under samtalet varit stående vid fönstret, upptagen af egna tankar.

"I hafven ej hört oss?"

"Jag blyges att säga nej, men det är så", genmälde Erengisle, i det han gick och satte sig hos vännerna. "Mina tankar voro på Öja, herr Johan, och så begrundade jag mitt förhållande till hertigen jemte mycket annat."

"Och kom du till någon ny slutsats, vän?"

"Nej, men väl till insigt om, att om jag, såsom I viljen, stannar på Sundholm längre än mitt löfte binder mig, så skall Dysevald med allt fog tro mig vara både äreförgäten och rädd. Jag har redan allt för länge dröjt med att i hans blod aftvätta den skymf jag lidit genom de smädliga och falska rykten han satt i omlopp. Nu kommer han ostraffad med hertigen in i Sverige och skryter vidt och bredt, gissar jag, med sina bedrifter,

en ärelös skälm som han är, och sådant kan jag icke tåla, utan måste ut och hafva honom fatt; förr än jag böjt hans fräcka panna skall jag icke finna någon ro."

"Dysevald, alltid han!" utropade herr Johan.

"Men", inföll Henrik, "Dysevald är ingalunda med hertigen, Erengisle!"

"Icke?"

"Nej; kastellanen förde från hertigen till honom en underrättelse om hvad som händt på Nyköping och derjemte många tacksägelser, och följden var den, att riddaren fick förhinder att återvända till hofvet och begaf sig till Danmark, sedan han förgäfves lär hafva sökt beveka Visby borgare att taga honom till härmästare. Dessutom, vän, hvad tror du det hade blifvit af mig, i fall han fortfarande åtnjutit hertigens nåd? — Jag bidrog ju på sätt och vis till den ömkliga händelsen på Nyköping — ha! rodnaden stiger ännu till min kind."

"Så är han väl i Danmark då", invände riddaren. "En resa dit är icke lång nog för att ursäkta uppskof."

"Eh", anmärkte herr Johan, "sedan hertigen har behof af dig, vän, och du icke har någon orsak att längre undfly honom, så tänker jag, att det vore klokt gjordt af dig att sätta din hämd å sido för någon tid, och uppsöka honom samt med arm och insigt bidraga till hans seger. Derigenom betryggar du återvinnandet af dina gods, hvilket ju är ett annat ändamål med din afresa härifrån, och när du med väpnadt följe åter kan rida öfver landet, då är det tid att slänga din handske i riddarens af Dysevald ansigte, men icke förr."

"I talen så, som min egen fader skulle hafva gjort", genmälde Erengisle artigt, "och gerna skulle jag rätta mig efter edert råd, om jag blott kunde. Sen I, jag har skäl för att följa ett annat — skäl, som I skolen gilla. Hertig Magnus är sträng, det veten I; han har för sitt hertigdöme stiftat lagar, hvilka kunna betraktas såsom en fortsättning af dem, som jarl Birger skref efter slaget vid Herrevadsbro, ty de sträfva alle samman att

klämma all egenvilja ur oss, riddersmän, och — om han en gång kommer till styret — blifva vi, det skolen I se, — meningslösa leksaker i hans hand. En af hans nya lagbestämmelser förbjuder sålunda att taga sjelfhämd, innan saken blifvit hänskjuten till hans afgörande. Nå väl, om jag reser till honom nu, så har jag all orsak att tro, att han, kommen till magten, skall åter skänka mig mina gods, men i och med det samma detta sker, är jag till händer och fötter bunden af både tacksamhet och lag, och det finnes *då* blott tvenne ting att göra: antingen att göra mig ovän med honom eller ock att lemna min ära otillfredsställd, och i valet härimellan kan jag naturligtvis icke tveka."

"Ha så!" utbrast herr Johan; "jag begriper dig nu."

"Ja, Erengisle har rätt", sade väpnaren, "men om han ville vänta blott en månad eller så, skulle han icke behöfva resa till Danmark."

"En månad?" sporde riddaren. "Det skulle vara ett fullgodt skäl, som förmådde mig att stanna hemma så länge."

"Och så tror jag det är", svarade Henrik. "Det är öfverenskommet, att konung Erik och hertigen, sedan kriget är slut, skola mötas i Laholm för att enas om, hvilka slott, som skola sättas i pant hos den danske ockraren. I skolen veta, att konung Erik för ett lån å två tusen marker silfver tagit en förskrifning å sex tusen marker. Nå; till Laholm lär nog då Dysevald komma med pomp och ståt i Eriks följe, och der så många förnäma herrar sammanträffa, lär väl en lans brytas, hvadan tillfälle att af honom kräfva upprättelse då icke tör uteblifva, om du vill resa dit."

"Ha!" ropade herr Erengisle lifvad; — men herr Johan afbröt honom:

"Men under tiden skall hertigen sakna den tappre riddaren, och all möjlighet för denne att återvinna godsen förloras. — Huru låter det ena sig förenas med det andra?"

"Jo, det går för sig", genmälde Erengisle raskt. "Både svärd och erfarenhet skall jag låna hertigen ändå."

"Huru skall det gå till?" sporde herr Johan. "Misstog jag mig eller sade du icke just nyss, att du icke kunde erbjuda hertigen ditt bistånd?"

"Så gjorde jag, men jag vill ena båda förslagen. Henriks förslag var godt och jag vill invänta sammankomsten i Laholm. Under tiden vill jag uppträda okänd i hertigens här; jag vet, hvar jag skall finna en fullständig rustning, och min stridshäst — du vet väl, hvar Björn finnes, Henrik?"

"Han är med herrns af Ydö folk hos hertigen, vän. Det var ju din önskan, att han skulle begifva sig till Ydö?"

"Och min häst?"

"Den red han, på min ära!"

"Nå väl; du reser ju i morgon? — meddela då herr Birger i förtroende, hvad jag ämnar göra, och bed honom sända mig både rustare och häst dit, der hans hofmästare förra året upphann mig på min färd till Nyköping."

"Det skall jag."

"I glömmen", invände herr Johan, "att hela landet just nu genomströfvas af beväpnade följen. Huru din rustare, Erengisle, lyckligt skall taga sig igeuom utan att i bästa fall blifva fångad, ser jag icke."

"I kännen icke Björn eller min präktiga häst, herr Johan", svarade riddaren leende; "de taga sig fram, hvar ingen annan förmår det, och skola nog hjelpa hvar andra igenom."

"Månn tro det? — Nå, egentligen borde det icke förundra mig", skrattade herr Johan; "men ledsen skall jag blifva", tillade han allvarsammare, "att säga dig farväl, riddare, — och ännu ledsnare jungfrun, rädes jag."

"Henrik och jag vilja återkomma, käre svärfader, och då hoppas jag, skall intet hindra oss att stanna hos eder så länge oss lyster; nu råda vi oss icke sjelfva; och hvad

jungfrun beträffar, så skall hon då ej behöfva sucka. — Men hör, väpnare, är du viss om, att mötet verkligen skall ega rum?"

"Säkerligen; du kan lita derpå!"

"Och Dysevald; skall han infinna sig?"

"Om du ej på förhand skrämmer honom, så är derom intet tvifvel. Han skall komma; om ej för annat så för att trotsa hertigen."

"Välan, jag vill handla på grund af dessa underrättelser och skall ej uteblifva, när stunden är min. Okänd vill jag, som sagdt, emellertid bistå hertigen. Till den ändan är det nödvändigt, att han underhålles i tron på min död; jag behöfver ej säga mera för att låta dig förstå, hvad du har att göra, men i synnerhet önskar jag, att ryktet derom når Dysevald —"

"Men", afbröt Henrik. "Huru var det? — Funnos icke flere ögonvitnen till ditt sammanträffande med min fader och Anna? — En ung herre med sin sven var ju om bord på det skepp, —"

"Vi togo riddarens ord och löfte om tystlåtenhet, och mig synes, att han hållit det ärligt nog", sade herr Johan. "Dock, i sinom tid skall det blifva kändt, ty äfven andra tungor voro närvarande, och jag tviflar på deras eviga ro, ehuru jag icke sparde på silfret."

"De lofvade tystnad för ett år", vidtog Erengisle, "eller för just den tidsrymd, min kære värd ville få mig att gästa Sundholm, och då de hittills hållit tro och lofven, så torde rätta förhållandet ej komma i dagen ännu på någon tid."

"När det är så", svarade väpnaren, "skall jag nog sörja för, att Dysevald icke tvekar om hvad han bör tro."

"Bra, Henrik; men vill du dessutom uträtta ett ärende för mig? — Här är min dolk" — i stället för svärd eller annat vapen bar han en dolk i bältet, såsom bruket *) var hos borgarne, — "och tag derjemte detta

*) Borgare och bönder buro sina knifvar på samma sätt som adelsmännen sina dolkar. *Förf:s anm.*

smycke — det tillhör jungfrun, men jag skall återlösa det, — och lemna det till Dysevald. Han skall förstå, att med skänken af smycket menas en ära, som skall återvinnas, liksom dolken betyder, att striden blifver på lif och död. — Tag dem derför och se till, att de komma honom till handa. Jag tänker, att det skall blifva en öfverraskning för den fruktade kämpen — ha!"

"Eh", sade herr Johan, "tappert låter det talet, men tag dig i akt, Erengisle; Dysevald har ännu aldrig blifvit kastad ur sadeln, och hans grofva lans har aldrig blifvit bräckt. Hellre ville jag, att tvisten afgjordes med stridsyxa eller svärd, ty då visste jag väl, hvar segern stannade."

"Utgången beror af min rättfärdighet och helgonens nåd", genmälde Erengisle, "och vapnen, det veten I, har ringa inflytande. Det må väl vara, att jag icke desto mindre faller, ty jag erkänner mig hafva allaredan pröfvat helgonens tålamod, och hvem vet himlens beslut?"

"Nej, det är outransakligt, kære; ingen dödlig ser längre än ögat når. Men mig lyster skåda den leken, och tror du, att en vacker blick eller ett ljuft småleende — ha ha ha — förmår att väcka din dubbla kraft, så skall Anna följa med mig dit — Tyrne! kalla jungfrun."

"Vid min farmoders skugga!" utbrast Henrik; "det var en tanke så god som två. — Erengisle, hvad säger du dertill?"

Men Erengisle hade sprungit upp, blossande röd och med blixtrande öga; det var som hade hans hjertas innersta önskan blifvit förekommen.

"Vid svärd och bälte!" ropade han; "då skall jag segra."

Tjugunionde skiftet.

Slaget vid Hofva hade utkämpats.

Konungen hade dit framskickat tre tusen bönder under Rörek af Eka och Kjeldor Andersson för att besätta skogen mellan sjöarne Skagen och Unden, hvarjemte fyrtio ryttare under Amund af Hästnäs fått befallning att hindra fiendtliga ströfskaror att framtränga mellan den sist nämda sjön och Vettern. Planen, uppgjord af erfarna män, gick ut på att uppehålla hertigen, hvilken i iltåg ryckt uppåt landet, till dess uppbåden hunnit inkomma och ordnas, och meningen hade varit, att hela rytteriet ofördröjligen skulle understödja herr Amund, som var för svag att ensam hålla sig mot hertigens mångdubbelt öfverlägsna styrka. Men konungen, som trodde fienden vara längre borta än han verkligen var och dessutom såg sig omgifven af en talrik och lysande här, underlät att sända de nödvändiga förstärkningarne och blef liggande qvar i Ramundaboda i förlitan på, att han, i fall någon fara hotade, tids nog skulle blifva underrättad. Afståndet mellan honom och förtrupperna var också ej längre *), än att ett ilbud på omkring en och en half timme kunnat tillryggalägga det.

Och en ryttare kom äfven — det var tidigt på morgonen den 21 juli 1275 —

> "— — — renande fra thn strid
> illa huggen ok sara oblidh."

Det var herr Amund Turesson sjelf, som sprängde upp på gården. Han var blodig och blek, utan svärd och hjelm, kjorteln hängde i trasor, och ringbrynjan var sliten på flera ställen.

"Till vapen!" ropade han; "hertigen är segrare. Hvar är konungen?"

---

*) Mellan Ramundaboda eller, som det nu heter, Bodarne och Hofva är det omkring 20 kilometer.

Uppståndelsen blef stor, och i blinken kom hela lägret i rörelse. Bud afsändes till gårdarne, märken ryckte ut, herrarne samlade sig, och drottningen, som i allsköns lugn fördrifvit tiden vid schackbordet, ryckte till, då hon genom den öppna stugudörren träffades af detta så oväntade och derför desto mera förkrossande budskap, hvilkets vidd hennes ingifvelse mätte med sitt samvetes måttstock, ty i ett nu erinrade hon sig, icke allenast all oförrätt hon bevisat hertigen och den smälek, hvarför hon gjort honom till föremål, utan det slog henne äfven, att om hennes afundsjuka och stämplingar icke hade skilt hennes make och svågern åt, så skulle det nu hafva varit henne besparadt att skörda denna bittra frukt. Blek som döden störtade hon upp och ilade herr Amund till möte. Ett hjertskärande skri undföll henne vid hans åsyn; aldrig förr hade hon sett en så hemsk och olycksbådande syn; och hon vacklade, nära att falla, med en åtbörd af fasa, som mera än något annat förskräckte de framskyndande hofmännen och fruarna.

Men hon sansade sig snart. Skriket jemte bullret utifrån hade emellertid väckt konungen, som nu yrvaken tittade fram mellan sängomhängena, spörjande hvad som vore på färde. Då hans sömniga öga föll på herr Amund, tumlade han till baka, liksom tryckt af en fjeder, och hoppade ur paulunen ned på golfvet. Han var fullt påklädd och hade tydligen kastat sig på bädden så som han på aftonen lemnat gillet, ty kappan hängde tillskrynklad och snedt på axeln, hatten satt tillknölad bak i nacken, håret befann sig i vildaste oordning, hans benkläder voro duniga och dammet från gårdagen hade blott delvis blifvit afskrubbadt i sängen. Men härvid gjordes ingen anmärkning vid detta tillfälle, ty allas uppmärksamhet hvilade på herr Amund, hvilken just meddelade sin fruktansvärda nyhet.

"Hertigen angrep oss i natt med sitt jernklädda rytteri", mälde han, "och uppref samt slog oss fullkomligt."

Om häpnaden någonsin tagit mensklig form, så var Valdemar i detta ögonblick detta begrepp förkroppsligadt.

"Slog?" utbrast han.

"Slog oss, eders nåde. Folket flyr åt alla håll och råka dess värre i både myrar och kärr, med ett ord, hela hären är upplöst; herr Rörek lär vara fången, likaså Kjeldor Andersson; den ende, som var i stånd att bringa eder denna jobspost, är jag."

"Men hvarför i den ledes namn sänden I ej bud?" ropade Valdemar utom sig af förskräckelse. "Hvarför läten I mig icke veta, att fienden anföll, så hade vi kunnat sända vårt folk till eder hjelp?"

"Jag skulle icke hafva felat derutinnan, om det hade stått i min magt att underrätta eder; men dess värre var hertigens folk mitt så öfverlägset i antal och öfverfallet så oförmodadt, att största delen af min skara fallit, innan jag visste hvad det gälde, och resten blef nedhuggen eller tagen till fånga, så det icke fans en man att sända åstad. Sjelf undkom jag med möda, häftigt ansatt af Johan Filipsson, och endast min goda häst bar jag att tacka för, att jag icke delade de andras öde. Haden eders nåde stött till oss, såsom aftaladt var, så hade detta varit ogjordt, nej, I haden, det svär jag, haft hertigen i edra händer, ty så hade jag och Rörek af Eka redt för honom; men några tusen bönder mot två tusen harneskklädda ryttare är som en handfull dam i en hvirfvelvind. Dock icke vill jag förebrå eder; tiden får ej spillas med ord, om denna olycka skall botas, ty hertigen lär fullfölja sina framgångar och torde ej vara långt borta."

"Hvad? — är han i antågande? — ha! detta buller — —"

"Bullret betyder ingenting, eders nåde; det är blott ekot af det förlorade slaget; men utom tvifvel är hertigen på väg hitåt, och som I näppeligen med hopp om framgång kunnen invänta honom nu, sedan allt fotfolket

blifvit tillintetgjordt, råder jag, att I dragen eder inåt landet och förstärken eder med de väntade uppbåden innan I åter fatten stånd. Jag har ock ett par tjog lansar att samla, om jag icke skall rida ut utan att hafva ens en sven till följe, och behöfver en vecka eller två dertill, — —"

"Så låt blåsa till återtåg!" afbröt Valdemar, glömsk af värdighet och pligt, och icke en gång ifrågasättande det nesliga i en sådan befallning; "blås dertill ögonblickligen; vi vilja genast begifva oss härifrån."

Herr Svantepolk Knutsson, som med andra riddersmän inkommit i rummet, rynkade vid dessa ord ögonbrynen.

"Hederligare", sade han, "vore det, om eders nåde satte sig i spetsen för oss och nu, då fienden, uppblåst öfver sin seger, oaktsamt spridt sig för att plundra, angriper honom. Väl är en allvarsam skada liden, men värre kan det blifva, ty återtåg pläga hafva sorgliga följder, i synnerhet när fienden är klok och beslutsam, såsom tillfället är med hertig Magnus. Jag tillråder derför, att I oförtöfvadt vågen en ny drabbning. Kärnan af hären hafven I omkring eder, och gladeligen och med sådan oförvägenhet vilja vi rycka an, att den väl skall ersätta hvad som brister oss i antal."

Någon försoning hade icke egt rum mellan herrarne af Viby och Hästnäs, ehuru samma banér nu fladdrade öfver dem, och de hade icke vexlat ett ord sedan mötet i Örebro. Viby hade ryckt ut med konungen, emedan det var hans pligt, och sedan han så gjort, var det stridande både mot hans ära och sed att börja ett återtåg innan man ens sett fienden. Amund Turesson deremot hade förenat sig med svenska hären af hat till hertig Magnus, och helt naturligt var det derför en lifsfråga för honom att, sedan han förlorat sin sista man, få sig så stort andrum, att han å nyo kunde uppsätta ett anständigt följe. Herrarnes inbördes ställning var sålunda oförändradt den samma som förr. Väl hade

herr Amund efter händelsen med hans dotter och Rörek icke längre någon orsak att tillskrifva herr Svantepolk del i hans störtande, och herr Svantepolk å sin sida hade i sin oväns fall sett sin käraste tanke förverkligad; men det gamla tvisteämnet qvarstod ännu, och om förlikning drömde ingen. Likväl, svensk ridderlighet har aldrig ända in till innevarande århundrade förnekat sig — den enskildes lif och nationens historia bevisar det — och medeltidens män lyfte sig ofta ur gruset, hänförda af en ögonblickets ingifvelse. Knappt hade herr Svantepolk yttrat sig, och konungen vexlat en blick med sin gemål, och drottningen betecknande sett åt bädden, der den treårige prins Erik slumrade, än herr Amund strök ur pannan sitt blodiga hår och såg honom rätt i ögat.

"Vägde min klinga", sade han, "ännu fyrtio mans vigt såsom i går vid denna tiden, så skulle jag räcka herrn af Viby min hand för det ärliga talets skull och bjuda honom vederlag för gammal oförrätt och begära att få kämpa vid hans sida. Men jag är ensam och illa sårad, och dessa skäl förestafvade mitt råd."

Herr Svantepolk studsade och bligade öfverraskad på honom, synbarligen tvehågsen, huru han skulle upptaga herr Amunds yttrande. Men ju längre han såg, desto klarare blef hans blick; plötsligt steg han fram till Hästnäs och slog ut sin obeväpnade hand:

"Folk", genmälde han på sitt ädla, rättframma sätt, "folk skall ej tryta, herr Amund, och min vänskap ej heller, om det är så, att I biträden min mening. Länge hafva vi varit skilda, Köllingsborg, längre än grannar pläga, men hädanefter hoppas jag, skola vi se hvar andra så mycket oftare."

"Länge skilda händer slogo nu i hop", såsom skalden sjunger, och ett skallande bifallsrop helsade denna förlikning, hvarpå ingen trott, och hvilken af konungen och drottningen åskådades med en förvåning, som till och med trängde deras fruktan i bakgrunden.

Men Valdemars öfverraskning var endast ögonblicklig. Herr Amunds råd hade slagit an på honom, ty det stod i behaglig öfverensstämmelse med hans natur, och nu rodnade han af farhåga, att båda de mägtige stormännen skulle påyrka den framryckning, som herr Svantepolk föreslagit. Tanken på, att han skulle nödgas personligen möta fienden och blifva illa utsatt för farorna af ett fältslag, sporrade honom till att bruka sin myndighet för att afböja förslaget, och just som herr Amund vände sig till honom för att meddela, att han fullständigt vore af herr Svantepolks mening, förekom han denne genom att yttra sig med en häftighet, som nogsamt visade, att han var besluten att genomdrifva sin fega åstundan.

"Nej", utbrast han, och hans stämma skalf, "vi vilja icke följa edert råd, herr Svantepolk, ty vi skulle sätta både lif, krona och hus i våda. Innan vi förstärkt oss och äro jemstarka med hertigen, vilja vi icke möta honom på öppna fältet, utan befalla eder, herrar och svenner, att lemna oss och ofördröjligen sitta upp. — Nej; vi vilja icke höra någon invändning! Vi se bättre än I hvad detta ärendet fordrar, och veta bäst hvad säkrast är."

"Eh, eders nåde", invände icke desto mindre herr Svantepolk bistert, "mig synes det illa betänkt, att I fasthållen vid ett så oklokt sätt att bota skadan. I saknen med förlof tillräcklig erfarenhet för att inse följderna; men de skola icke uteblifva, eders nåde, I knnnen tro mig, och jag råder eder att för edert anseendes och eder äras skull åtminstone göra ett skenanfall."

"Vi hoppas, att I hafven hört oss? —" sporde Valdemar högdraget.

"Det har jag, min konung, men jag kan ej fatta, hvarför I framhärden i en så farlig föresats. Jag besvär eder att gifva efter; jag sätter mitt hufvud i pant på en lycklig utgång af ett raskt angrepp."

"Det vore dårskap att motsätta eder herr Svantepolk i denna sak, eders nåde", anmärkte Hästnäs.

"Hvad!" utfor Valdemar. "I glömmen, synes det mig, herr Amund, hvad I just nyss rådde mig, men jag är konungen, och vi låta oss icke snurras omkring så, som det faller eder in. I torden utan vidare åtlyda mina befallningar och göra som jag vill. — Hofmästare! låt sadla åt oss utan uppskof. — Herrar och svenner! vi hafva ej tid att längre se eder här."

Han vinkade nervöst åt höger och venster och vände sig bort för att dölja den rörelse han ej längre kunde mästra. Herr Svantepolk lade hastigt sin hand på herr Amunds arm, i det denne gjorde min af att gå sina färde, till tecken att han skulle vänta ett ögonblick, och slängde så en mörk blick dit, der Valdemar stod.

"Nå väl, konung", svarade han; "leden kriget så som I gitten, men glömmen ej, att efter detta ären I mindre säker än förr."

Utan att invänta något svar stötte han derpå upp dörren och gick med herr Amund ur rummet.

En timme senare var Ramunda by öfvergifven, och hela hären så när som på en herr Svantepolks slägting, riddaren Sverker Elinsson *), som jemte ett halft tjog ryttare qvarlemnats för att gifva akt på fienden, stadd på fullt återtåg. Främst red konungen utan att vara uppvaktad af någon, och kastade då och då en rädd blick bakåt; bakom honom färdades i klöfsadel, synbarligen djupt nedslagen, drottningen, och en kammarfru, som i sin vård fått prins Erik; derpå kom det talrika hofvet och dess musikanter och slutligen, på något afstånd, hären med hoprullade banér och obrutna lansar, skinande i sina osolkade rustningar liksom hjeltar, återvändande i triumftåg.

---

*) D. ä. Elins son. Då modern var förnämare än fadern, var det sed, att barnen kallade sig efter henne.

Förf:s anm.

Hvad herrarne beträffar, red hvar och en framför sitt märke, somliga slutna och allvarsamma, andra till utseendet mindre bekymrade. Sist af alla red herrn af Viby med ett halft hundra ryttare, fördjupad i ett vigtigt samtal med herr Amund Turesson. *Hans* märke var det enda, som flög fritt.

Vid middagstiden anlände hären efter en ansträngande marsch till Vibysjön och gjorde halt i en hage bredvid vägen. Här rådde herr Svantepolk, som tycktes ega ett icke ringa inflytande på allmänna meningen, att hären skulle sitta af, fodra och vattna samt rasta, till dess bud skulle inträffa med underrättelser om hertigens rörelser.

Den i Ramundaboda qvarlemnade väpnaren hade nemligen blifvit ålagd icke allenast att, vid minsta tecken till fara derom ofördröjligen underrätta, — så hade herrar Svantepolk och Amund mellan sig beslutat — utan äfven att oupphörligt med ett par timmars mellanrum till Viby affärda bud, på det man icke skulle sväfva i ovisshet om hans säkerhet. Tvenne sådana bud hade redan under förmiddagens lopp under tåget upphunnit hären och meddelat, att flyktingar, som inkommit till Ramundaboda, berättat, det hertigen åter slagit läger i Hofva by. Åtta raster, eller en stor dagsresa låg alltså mellan båda härarne, hvadan man kunde vara trygg mot öfverrumpling och unna sig hvila.

Läger slogs följaktligen, sadlarne aftogos, rustningar och vapen aflades. Konungen sjelf tycktes hafva öfvervunnit sin förskräckelse och lät, då på eftermiddagen nya budbärare bekräftat de förras uppgifter, och hertigen således fortfarande låg stilla, uppspänna sitt tält, dock i den från fienden fjermaste ändan af lägret och så långt utom det samma, att han, obesvärad af nyfikna blickar, kunde göra hvad han ville. Hans försigtighet misstroddes af ingen, ty hans räddhåga var ej någon hemlighet; herr Svantepolk för sin del log blott föraktligt deråt.

På aftonen lemnade både herr Amund och herr Svantepolk på skilda vägar lägret för att besöka, den förre Köllingsborg, den senare Viby. Det var ungefärligen lika långt till deras gårdar, omkring en half rasts väg, hvadan så väl den ene som den andre lätt kunde vara till baka i lägret, i fall deras närvaro der fordrades.

Från Köllingsborg hade några hofmän nedkommit för att ledsaga herr Amund dit upp.

Hvad herr Svantepolk beträffar, red han till Viby i sällskap med några af de förnämsta herrarne i hären, hvilka han inbjudit dit som gäster. Bland dessa märktes egendomligt nog likväl ingen enda af dem, som man visste vara hans förtroliga vänner, utan idel främmande män, de flesta från Upplanden, och endast sådana, som ej tillförene gästat Viby. Herr Svantepolk var ock artigheten sjelf och öfversvallade af ett godt lynne, fälde ett eller annat godt skämt och lockade herrarne i en glad sinnesstämning. Till att börja med tog icke samtalet någon bestämd vändning, oaktadt flere anspelade så väl å den timade olyckan som å konungens uppförande, hvilket var föremål för många bitande anmärkningar, men herr Svantepolk förde det åter och åter och för hvarje gång med mera allvar till baka till tal om följderna af nederlaget, så att, då Viby kom i sigte, detta var det enda och allmänna samtalsämnet. Utsigterna för ett lyckligt fälttåg syntes icke lofvande för någon; det berodde på hvad hertigen företoge och så vidare, och svagt var det försvar, som några få togo för konungens parti. Herr Amund, hvilkens uppförande äfven kom på tal, tycktes i herr Svantepolk hafva erhållit en varm vän.

"Herrn af Hästnäs och Köllingsborg gjorde förliden natt för konungens sak allt hvad i mensklig magt stod", så utlät han sig; "må allt vara glömdt, desto hellre, som han icke åstadkom någon skada med sin tillgifvenhet för hertigen, och nu, sedan han bytt om vänner, allra

sannolikast skall visa sig lika så nitisk *för* konungens sak som förut *mot* den. Dock känner jag icke tillräckligt väl hans åsigter för att uttala dem; konungen har uppfört sig annorlunda än både herr Amund och jag väntade och, — helgonen förbarme sig! — tror jag icke, att han skulle rymma, så långt som vägen räcker, om han icke allaredan hade tappat hufvudet för fullständigt för att tänka derpå."

"Dess värre", sade en ung herre, den ridderlige Sixten Nilsson af Tofta; "han är utom sig och gifver ett dåligt föredöme."

"Han frestar en och hvar till affall", genmälde herr Svantepolk. "Min sann, han är feg, jag säger det öppet. Hvart tänken I väl, mina herrar, att det skall bära hän?"

"Det torde vara svårt att förutsäga", mumlade den ålderstigne stormannen Ingemund Vase med ett bistert grin. "Men konungen sansar sig väl; det är naturligt, att han icke kunde vara likgiltig för olyckan."

"Nej, det kunde ingen vänta", svarade herr Svantepolk, en smula lugnare. "Dock, bättre hade det varit, om han beredt sig på så väl det ena som det andra; i alla fall höfves det en konung att bära sig värdigt åt vid dylika tillfällen, ty annars lofvar det icke godt! Med hvilka tankar skall man annars blicka framtiden till möte? — våra utsigter, derom äro vi redan eniga, lofva ej mycket — är det icke så, herr Sixten?"

"Så är det, men kanske skall verkligheten blifva ljusare. Allt beror, så vidt jag förstår, numera på vår fasthet och uthållighet, och till intet annat måste vi förtro oss. Förutsatt att förstärkningar hinna tillstöta, innan hertigen å nyo anfaller, torde bladet ännu kunna vända sig och fienden jagas ut ur landet."

"Ja, derpå hänger det; men redan i morgon skola vi sannolikt hafva honom i hälarne på oss, eller må hända skall han lägga sig stilla för någon tid och söka att med underhandlingar — —"

Ett hånligt skratt afbröt honom.

"Ingen lär väl", sade herr Ingemund, "utan att bedraga sig sjelf, kunna föreställa sig, att hertig Magnus ämnar ligga stilla längre, än han nätt och jemt behöfver för att låta sitt folk rasta, så — he he — I behöfven ej i fråga sätta det, herre af Viby. I skolen finna edert manskap vara skingradt i alla väderstreck, innan ett nytt månskifte gått förbi, det är min tanke, om I ej dessförinnan sjelfmant gifven eder öfver till hertigen."

"Vid mitt svärd!" utbrast herr Sixten af Tofta; "det var nytt att höra af eder!"

"Men det torde vara sanning, Tofta, och framtiden kommer nog att bevisa det, he he."

"Vi räkna dock åtta hundra lansar", invände den unge riddersmannen.

"Ja, men I sågen ej Herrevadsbro, herre, der ock hvar enda lansspets var så blank som nattgammal is."

"Låt vara, men Herrevad minner mig om händelser, som ligga längre bort i tiden, i Erik Knutssons och Sverker Carlssons tid. Båda dessa konungar flydde för hvar andra, Erik en gång, Sverker trenne, innan striden om kronan blef afgjord. Något liknande kunde väl ega rum under denna tvist, och Magnus lätteligen råkas af konung Sverkers öde — —"

"Så långt vill icke jag följa konungen", inföll här en annan af herrarne. "Väl är jag villig att ännu pröfva klingan, om derom blifver fråga, och våga henne för landets rätte konung; men att ligga i ständig härnad för ej bättre sak än denna, det gör jag icke, så vida icke konungen nästa gång får öfverhanden. Denna tanke vet jag delas af flere."

"Korteligen", sade herr Svantepolk hastigt, "om konungen förlorar nästa slag, så förklaren I eder för hertigen?"

"Hvad det angår, så vill jag icke hafva sagt det, min ädle värd; jag skall göra min pligt, så långt jag anser mig bunden."

"Nej, frukten eder ej, käre herre! I hafven hört mina egna yttranden. Denna angelägenhet är ock af sådan vigt, att vi göra väl uti att noga begrunda vår ställning, ty den tidpunkt är nu inne, då vi måste vara på det klara dermed."

"Hör du det, frände?" sporde Tofta afsides Nils Vase, herr Ingemunds son; "hvad menar du?"

"Jag delar min faders åsigter", svarade herr Nils.

"Det försigtigaste", sade herr Ingemund, som uppfattat både frågan och svaret, "är, att snarast möjligt handla i öfverensstämmelse med den anda, som här allaredan på olika sätt gifvit sig uttryck, och öfvergå till det motsatta lägret. I ären ung, herr Sixten, och jag skulle råda eder att bryta med konungens sak; det är intet förräderi deri, ty, svika ej gamla märken, så är han ohjelpligt störtad. Jag deremot har funnit mig i Valdemars regemente för tjugufyra år och är nu för gammal att byta herre. Hade det varit i mina unga dagar, så skulle jag icke hafva tvekat, ty jag aktar Magnus mycket högre än Valdemar."

"Nej", svarade herr Sixten stolt. "Är det så, att konungen vill stå, så skall jag stöda honom med hvarje lans jag kan skaffa samman, må han vara värdig eller icke, och hvarje annan öfvergifva honom."

"Ridderligt taladt", sade herr Svantepolk, "ridderligt taladt, herr Sixten; måtte blott eder trohet blifva lönad. — Men här äro vi nu —" sällskapet stannade framför slottet —; "jag önskar eder välkomna till Viby, mina ärade gäster!"

Vindbryggan föll och herrarne redo in. En mängd svenner och tjenare stodo färdiga att mottaga deras hästar, och de sutto af och stego upp i salen, företrädda af den förekommande värden. Herr Svantepolk hade genom bud på förhand underrättat fru Bengta om deras ankomst, så att allt det hans gästfrihet kunde bjuda väntade herrarne vid deras inträde i slottet.

Vi öfverhoppa gästabudet. Vare det nog sagdt, att samtalet derunder fortsattes och att hvars och ens mening blef vänd, granskad och bedömd, likväl utan att något egentligt beslut fattades eller rättare hann fattas, ty öfverläggningen blef störd genom bud från lägret.

Redan förut hade herr Svantepolk blifvit kallad från gästabudsbordet och hade återkommit med tankfull blick och bekymrad min; ingen hade likväl sport honom hvarför.

Det nu anlända budet var väpnaren Bo Mattisson. Han var varm och andfådd och hade till att börja med svårt att tala, men de afbrutna meningar han framstammade hade större verkan kanske än om hans tal varit ledigt och flytande: hertigen hade omringat lägret och sändt bud med yrkande om dagtingan, och hären visade benägenhet att bifalla hans fordringar!

Den förste, som hemtade sig, var Sixten Nilsson, och han for upp från bänken, kallade för sin häst och rusade till dörren. Efter honom reste sig den ena efter den andra, alla så när som på herr Ingemund, bestörta och villrådiga.

Herr Svantepolk hade emellertid under den allmänna förvirringen låst dörrbommarne. Tofta hade sett det, men i häpenheten likväl icke fäst sig dervid, men när han kom fram till dörren och fann den stängd, erinrade han sig det samma och såg sig om efter svärdet, hvilket han i likhet med de andra herrarne stält ifrån sig, slagen af det misstänkliga i borgherrns handling. Men herr Svantepolk bjöd med väldig stämma lugn och bad herrarne höra sig.

"Jag har icke tagit nycklarne till mig", sade han, sedan han ändtligen blifvit hörsammad, "för att begränsa någon af mina gäster frihet, utan blott för att förekomma oöfverlagda handlingar, det svär jag vid min själs salighet. I skolen rida härut, när helst I viljen, frie såsom I kommen; jag begär blott, att I först hören mig, ty jag har att lägga ytterligare en underrättelse till den I

hafven mottagit, och denna är af sådan art, att edra föresatser och beslut utom tvifvel skola omstörtas. Jag skulle hafva meddelat det förr, men dels ville jag icke störa samqvämet, dels betviflade jag budskapets sannfärdighet och ville icke förrän jag blifvit öfvertygad derom, meddela eder det samma, utan sände budet till baka till lägret och begärde bekräftelse. Nu är jag visserligen icke klokare, ty vidare derom har jag icke hört, men efter hvad som händt anser jag mig ej längre böra förhålla eder den bedröfliga nyheten. Först då skolen I veta, att jag, innan jag lemnade lägret, besökte konungen och uppsade honom min tro och meddelade honom mitt beslut att lemna hären, lofvande likväl att hemlighålla mitt affall, på det att icke alla skulle taga efterdöme deraf, hvarefter jag inkallade mina män till Ramundaboda. — I ären öfverraskade, mina herrar, men jag kunde ej med heder tjena honom längre efter hvad som timade i morse. — Förut förskrämd, tog honom utom tvifvel mitt affall ytterligare, och nu har han — —"

"Tagit sig af daga?" inföll Sixten Nilsson.

"He he he!" bukskrattade herr Ingemund.

"Nej, sådant skulle hafva varit förlåtligt", genmälde herr Svantepolk — "eja, jag skulle, helgonen förbarme sig, i så fall hafva ångrat min uppsägelse; men han har flytt, mina ädla gäster, nesligt flytt och ännu en gång dragit skam öfver sina vänner!"

"Omöjligt!" ropade herr Sixten. "Omöjligt!" ropade herrarne, oförmögna att tro något så eländigt.

"Ja, jag vet ej mera derom än I", genmälde herr Svantepolk; "men kanske herr Bo Mattisson, som senast kommer från lägret, kan säga, huru sig med saken rätteligen förhåller?"

"Är här någon som tviflar derpå?" utbrast väpnaren. "Herr Svantepolk är allt för väl underrättad!"

"Det är högst — —"

Herr Sixten tystnade tvärt. Hästtramp och vapenklang hade afbrutit honom. Han ilade till fönstret.

"Hören I något?" sporde en af herrarne.

"Det är det väntade budet", skyndade sig herr Svantepolk att svara, utan att egna någon vidare uppmärksamhet åt saken. "Herr Bo! viljen I upplåsa dörrarne samt gå ned och ofördröjligen föra honom hit upp."

"Något slags bud är det för visst", sade Tofta med undertryckt vrede. "Här kommer femtio ryttare så visst som en — —"

"He he, femtio?" sporde herr Ingemund.

"Femtio! nej hundra!" gnisslade herr Sixten; "och vindbryggan är nere!"

"I misstagen eder, herr Sixten, I misstagen eder!" ropade herr Svantepolk, hastande till riddarens sida. Men knappt framkommen studsade han till baka; borggården var allaredan full af folk. I det samma störtade Bo Mattisson hufvudstupa in i salen under ropet:

"Förräderi, förräderi! till vapen, till vapen!"

Men innan någon hunnit fatta vapen, gick dörren upp, och hertig Magnus, åtföljd af blott sin yngre broder, junker Erik, visade sig på tröskeln.

"Intet förräderi, fränder och vänner", sade han lugnt, trädande in midt bland de öfverraskade herrarne, "intet förräderi! — Herr Svantepolk bjöd mig hit, när vi skildes i Örebro i fjor, och ehuru omständigheterna sedan dess hafva förändrat sig, kommer jag som en vän blott kräfvande min ädle värds tillgift för det ohöfliga sätt, på hvilket jag infunnit mig" — han räckte honom handen — "och bjudande alla hans gäster fred och säkerhet — ah, Ingemund! Eder hand, ädle herre; I ären alltid vid godt lynne — ha, Sixten af Tofta! — barndomsvän! har du icke ett vänligt ord för mig efter en så lång skilsmessa?"

"Mera fordrar du väl af mig", genmälde herr Sixten, "än vänliga ord? — Här är min klinga; jag gifver mig!"

"Nej, derom är icke fråga", sade hertigen. "Blott en fånge önskar jag göra och det är herr Amund af Hästnäs."

"Och, med förlof, hvad öde ämnar du honom?"

"Du är mera tyrannisk med dina spörsmål än jag, vän, men spörj hvad jag gjort med Rörek af Eka och Kjeldor Andersson. Dessa äro i mitt följe just nu, Sixten, och lär väl Rörek, eller, om han skulle fela, jungfru Helga kunna beveka herr Amund till fred, synnerligen sedan hela hären med undantag af den del, för hvilken I, härvarande herrar, råden, öfvergått till mig."

"Du är således herre öfver lägret?"

"Det är jag."

"Och konungen har flytt?"

"Hans tält var åtminstone öfvergifvet, och ryktet derom är gängse i hären."

"Ännu en fråga", sade Tofta och ställde ifrån sig sitt svärd; "hänger ej minsta fara vid mitt svar?"

"Vid mitt ord, nej, det försäkrar jag dig", svarade Magnus, vänligt klappande honom på skuldran.

"Då är du ädlare, än jag trodde", utbrast herr Sixten och klämde hertigens händer mellan sina; "efter detta är jag din i med- och motgång, Magnus!"

"Det löftet skall du icke ångra, Tofta", genmälde hertigen, tagande herr Sixten i famn. "Ett präktigt hjerta är du, och vill du vara med mig, icke skall jag svika dig!"

Det öfverseende och den välvilja, som framlyste ur hertigens ord under detta samtal, gjorde ett mägtigt intryck på herrarne och bestämde dem afgjordt för honom. Äfven gamle herr Ingemund gaf efter, när Magnus sporde honom, men med det förbehåll, att han skulle få vara neutral, i fall ofreden förnyades. Hvad herr Svantepolk beträffar, var han angelägen att få veta hvem det varit, som inlåtit hertigen, men sporde ej frågan om igen, då denne meddelade honom, att fru Bengta hade gjort det, utan lade sina händer i hans och svor honom trohetsed jemte de öfriga herrarne.

Trettionde skiftet.

Det hade gått något längre om med afseende å mötet mellan Erik Glipping och Magnus Ladulås, än unge Henrik Bååt låtit Erengisle Plata förstå, och märkliga händelser hade under tiden inträffat.

Magnus hade å sitt hufvud tryckt Sveriges krona, gift sig med Hedvig af Holstein och utkämpat ett krig med Danmark i anledning af konung Eriks fordran.

Härmed förhöll sig så, att Magnus på grund af vissa plundringar och våldsgerningar, som utmärkt danska hjelphärens hemtåg, vägrat att betala mera än den summa han verkligen till låns af konung Erik bekommit, det vill säga två tusen mark silfver. Då emellertid förskrifningen lydt å sex tusen mark, så hade Erik ansett sig böra med vapen i hand understödja sin fordran och infallit i Sverige med en ansenlig här samt lägrat sig på Axevall. Vintern i förening med ett uttröttande småkrig hade dock tvungit honom att återvända, i synnerhet sedan han vid Ettak förlorat hela sitt rytteri så när som på en enda man, riddaren Bengt af Alnö. Utom tvifvel var dock Magnus' förevändning mindre befogad än han föregaf, och orsaken till att han sökt tillfälle att undandraga sig förpligtelsen låg väl dels uti oförmåga att uppdrifva den erforderliga summan, dels uti vilkoret sjelft, hvilket var tillräckligt oblygt att fresta ett helgon till uppresning. Till följe af allt detta hade sålunda både den tid förflutit, inom hvilken sammankomsten bort ega rum, och mera än två år dertill. Det var först i april 1278, som mötet egde rum.

Som vanligt hade Magnus kommit med stor stât och ett lysande följe. Med honom voro rikets förnämste, en Johan Filipsson, Svantepolk Knutsson, Amund Turesson, en Ingemar Nilsson, Peder Porse och många flera, hvar och en medförande sin särskilda uppvaktning, så att följet utgjordes af flera hundra personer.

Hvarken fruktan eller hot låg häruti; Magnus hade befalt, att ingen okallad finge komma till hans "samtal" *), och derför måste han föra alla dem med sig, af hvilkas råd eller hjelp han kunde blifva i behof.

Konung Erik af Danmark infann sig likaledes åtföljd af många riddare och herrar, bland hvilka märktes Johan Lille, lagman i Skåne, Magnus Dysevald, Bengt af Alnö, marsk David Torstensson med flere ansedde män, så att icke allenast slottet utan äfven hela staden var öfverfyld af herrar och svenner, och hvarje spilta, lada och bod upptagen af deras hästar. Med konung Erik var också den afsatte konung Valdemar; dock var dennes sak icke föremål för afhandling.

Redan på andra dagen hade förhandlingarne framskridit så långt, att en öfverenskommelse träffats, i kraft af hvilken Magnus' skuld till Erik skulle anses gulden så när som på de två tusen marker silfver han i klingande mynt uppburit, hvarjemte fred och vänskap skulle herska mellan de båda rikena. Det formliga, skriftligt upprättade fördraget skulle följande dag underskrifvas och vederbörligen med sigill befästas, och skulle derpå, i anledning af tvistens lyckliga biläggning, mötet afslutas med ett tornerspel.

På aftonen samma dag, temligen sent, red ett litet följe, bestående af till samman åtta personer, in i Laholm öster ifrån. I spetsen red en riddersman och vid hans sida en ung qvinna, förmodligen hans dotter, näst efter kommo trenne svenner och derpå fyra husmän, allesamman väl beväpnade, dock ingen i hjelm och harnesk. Att de icke hörde till någondera konungens följe eller ens ämnade deltaga i mötet, var häraf tydligt; tiden var också långt gången för att infinna sig dertill, men det säkraste beviset på, att de voro sjelfständige resande, låg dock i den omständigheten, att det var en qvinna med. Vare sig härmed huru som helst — följet

*) Vid mötet i Skeninge 1285 blef härå lag.

stannade vid ett af de första husen å gatan; en af svennerne steg af hästen och bultade på porten; och strax derefter sporde en manlig stämma, om det vore herr Johan Bååt af Sundholm, som sutte der utanför.

"Så är det", svarade den resande, "och är jag rätt glad att höra mig vara väntad."

"Eja, ädle herre", återtog rösten och porten frånbommades; "herr Henrik var här tidigt i går morgse och beställde gästning för eder, men jag fruktar, att I icke desto mindre skolen finna det illa ställdt; ty trenne danska herrar hafva sedan dess, trots alla mina föreställningar, tagit in, och i hela huset finnes ej en plats, som icke är upptagen, utom —" tillade han och trädde ut på förstuguqvisten — "för jungfrun, i fall hon skulle värdigas dela kammare med mina båda döttrar."

"Ha, det var lustigt!" utbrast herr Johan, som med tålamod, men med föga nöje åhört den gode borgaren. "Men lät du ej säga väpnaren detta och begära hans bistånd för att få saken ändrad?"

"För visso har jag gjort så; men de danska herrarne vände sig till konung Erik, och gent mot honom förmådde herr Henrik intet, sedan han icke kunde åberopa sig på annat än en enskild herres befallning, och staden dertill är full af folk."

"Och sålunda har jag att lik en tiggare söka mig herberge hvar bäst jag kan!" sade herr Johan vredt. "För djefvulen! vore det ej för att min son står så nära hertig... konungens person, menar jag, så skulle jag väl rödja huset från ditt danska pack. — Du ljuger väl icke, karl?"

"Slikt sporden I ej, när I sist gästaden mig, nådige herre; men det står eder fritt att undersöka — —"

"Åh nej, jag menade ej att förnärma dig, vän; men säg, vet du ej en borgare, som har en säng öfrig eller ett loft tomt?"

"Jag har ränt staden rundt och ur hus i hus, på herr Henriks begäran, men blott en plats här och en

der har jag funnit för edert folk, intet helt loft och ingen anständig kammare för jungfrun."

"Än för mig då?"

"För eder vet jag väl ett ställe, och det till och med hos en rik borgare, men bolstret var stoppadt med halm och sängen rankig. Skall jag visa eder dit?"

"Annan utväg finnes väl ej", sade herr Johan, "men jungfrun skall jag lemna i ditt hus, vän, tills i morgon eller till dess jag funnit ett bättre herberge. Säg derför till dina döttrar att komma ned och föra upp henne — Tyrne! — Knut! — hjelpen jungfrun ur sadeln!"

Båda befallningarne åtlyddes ögonblickligen.

"Och nu", fortsatte herr Johan, i det borgarens döttrar djupt nigande helsade på jungfrun, "nu skall du vara vid godt mod, Anna, och finna dig så godt du kan. Du spörjer väl, kan jag tänka, hvad tid tornerspelet begynner och bereder dig derpå. Emellertid skall jag i morgon bittida besöka Henrik och komma vi väl till sammans hit ned. Gud vare med dig till dess, barn! — Tagen väl vara på henne, flickor!"

Borgaren hade emellertid gjort sig i ordning att visa herr Johan vägen till hans herberge, och efter ännu några ord mellan far och dotter, satte sig följet åter i rörelse. Det var ej långt herr Johan hade att rida, ty staden var då af ringare omfång än nu, och skröt af blott tvenne långgator, en på hvardera sidan om ån. Anländ till stället ville borgaren bulta på, men herr Johan, angelägen att hans följeslagare och hästar utan uppskof skulle komma under tak, bjöd honom att lemna sig ensam med Tyrne och ledsaga de öfriga till hvars och ens nattqvarter. Herr Johans önskan var naturligtvis en befallning för mannen; han efterkom den genast; och så vardt det Tyrnes lott att kalla ut värden.

Denne sjelf med ett bloss i handen öppnade äfven genast samt trädde bugande och tyst åt sidan liksom för att lemna rum för en förnäm och väntad gäst. Tyrne studsade en smula och dröjde småleende, i det

han förstod, att ett misstag vore å färde, men i det han så gjorde, reste borgaren sin blick och — på kortare tid än Tyrne behöfde för att tänka, skuffade han igen dörren midt för den förbluffade svennens näsa.

"Narr", utbrast herr Johan; "narr! se till att få honom i tal igen, och det ofördröjligen."

Men Tyrnes stolthet var allaredan allt för mycket förnärmad för att behöfva en uppmaning dertill.

Han sparkade på dörren med sporrspänd fot, och ovettig var han med besked på den oförskämde borgaren. — "Öppna du, krämare, öppna, säger jag dig!" ropade han. "Vet, att en mägtig herre vill ära ditt hus och, om du vägrar honom herberge, skall du i morgon dyrt umgälla din oartighet! — Öppna derför, så vida du aktar frihet och lif, eller svär jag, att du nästa natt skall sofva i tornet. — Hvad? — dröjer du — nå ändtligen — —"

Men borgaren syntes besluten att förnärma Tyrne, ty ehuru han på grund af hotelserna åter öppnat dörren gick han förbi svennen utan att låtsa se honom och fram till herr Johan sjelf, der denne satt på sin trötte gångare, knappast urskiljbar i den djupa skuggan. För honom aftog han nu sin mössa, bugade sig ännu djupare än förut och visande med handen på sitt hus bjöd herr Johan välkommen.

"Du har således rum för mig och min sven", sade herr Johan, "och kan sörja för hästarne?"

"Utrymmet är endast knappt", svarade borgaren, "ty två riddare af konung Eriks följe gästa mig med sitt folk, och hvar enda kammare utom en är upptagen, så att jag icke kan gifva svennen särskildt rum. Men viljen I taga honom in till eder, så finnes väl plats för edra ök, nådige herre."

"Gäster, sade du!" sporde herr Johan förtrytsamt, "af konung Eriks följe? — ha! jag menar luften är skämd hvar helst man kommer. — Känner du deras namn eller hvarifrån de äro?"

"Jag känner dem begge väl nog, stränge herre, ty de hafva som riddare inlagt mycken ära både i allvar och lek, i fält så väl som på rännarebanan. Men viljen I ej stiga ur sadeln? — Svettig tröja och frostig natt trifvas ej väl tillhopa, hörde jag, och kan jag förstå, att I hafven ridit långt nog i dag, så varm som eder häst är."

"Du gissar rätt, vän, men säg mig nu först, hvilka dina gäster äro?"

"Peder Skåning, om I kännen honom, ädle herre, och Bengt af Alnö. De stå högt i konung Eriks gunst, säges det, och äro, så framt ryktet talar sant, väl berömda för tapperhet och dansk ridderlig dygd. De betala mig, dessa ädla herrar, för hvarje skäppa hafre deras hästar behöfva, och äro dertill vänliga som sanna riddersmän. — I skolen hafva stor förnöjelse af deras sällskap."

"Jag tackar dig och skall ej glömma att förvärfva ditt goda omdöme, vän", sade herr Johan, i det han steg af hästen. "Men hvad dina landsmän, de danska riddarne angår, så lägg det på minnet, att jag icke önskar göra deras bekantskap, än mindre behöfver deras sällskap, ty, ser du, karl, ärlighet är en riddares första dygd, och den, som saknar det — honom hjelper hvarken tapperhet eller konungagunst. — Förstår du mig? — Väl! Led mig nu oförtöfvadt in och se till, att hästarne icke lida nöd eller sakna vård."

Kastande tyglarne åt en framskyndande dräng gick herr Johan härmed in i huset, följd af Tyrne och borgaren.

Det rum, som anvisades honom och hvartill han begaf sig efter att hafva tillfredsställt hunger och törst, stötte intill den kammare, som innehades af de båda danska herrarne gemensamt. Det hade naturligtvis ingen eldstad och var lika fattigt på andra beqvämligheter. En grofarbetad säng, ett väggfast bord, en stol på tre ben, var allt hvad det innehöll, utom en kärfve halm i

ena hörnet, afsedd till nattläger för Tyrne. Men herr Johan, nöjd med att hafva fått qvarter för natten, fann allt förträffligt, och Tyrne satte sig utan tvekan i besittning af halmkärfven, och inom kort slumrade båda två så godt, som om fårskinsfällarne varit af syndal och halmknipporna bolster af ejder.

Länge hade dock icke herr Johan, som med åren blifvit lättsöfd, njutit af sin hvila, förr än han störtes af röster från rummet bredvid. Så tunn var väggen, att han kunde urskilja hvarje ord, som sades, och på tonfallet märkte han genast, att de samtalande voro inga andra än de danska herrar, hvilkas ridderlighet så intagit värden.

Herr Johan kände både Peder Skåning och Bengt Alesson till namn och utseende, ehuru hans ära, som han sade, skulle illa hafva lidit af att nödgas skaka hand med någon af Danmarks bästa män, bland hvilka desse så väl som Magnus Dysevald och flera andra räknades. Oridderliga rykten följde dem i spåren. Peder Skåning sades hafva afrättat en fången riddare, hvilken han tillsvurit säkerhet, och hvad Bengt af Alnö beträffar, så var han lika känd för att icke hålla ära och löften som för sin oförvägenhet och sitt dödsförakt.

När herr Johan anlände, hade de ännu icke återkommit från slottet, der välfägnaden förmodligen varit riklig och samqvämet gladt, ty deras stämmor voro en smula sluddriga, och samtalet förrådde, att både moral och förstånd fallit några steg lägre än vanligt. Herr Johan aktade dock icke att lyssna på hvad som icke var ämnadt för hans öron, men mot sin vilja hörde han hvad deras nattliga meningsbyte gälde, ty för lustiga skratt och höga utrop kunde han icke somna å nyo. Ämnet var dels konung Magnus' danska lån, dels svenska ridderskapet, och utom tvifvel redan länge afhandladt, ty herr Johan fick blott höra slutet.

"Eja", sade Peder Skåning med ett skadegladt skratt, "slikt ett rus skola de få, att sadeln skall blifva dem svår att hålla."

"Och lansen kinkig att rigta", tillade herr Bengt lika muntert; "en präktig dag skall det blifva, ha, ha, ha; ett ypperligt infall det der med sadelgjordarne ock!"

"Du borde hafva sett kung Eriks fröjd, när jag ryckte fram med förslaget! Eja, han ställde sig i början som om han alldeles icke ville höra talas om hvad han kallade ett fult streck. Likväl, när jag nämde de fyra tusen marken, då såg jag genast på ögonklippningen, att han med själ och hjerta biträdde min mening, ehuru han fortfarande gaf sig sken af annat och vände mig ryggen. — Lägg märke till hans glada lynne i morgon, när de svenska störta öfver ända i dammet med brutna lansar och spräckta skallar."

"Större nöje skall det göra mig att se konung Magnus' harm", genmälde Bengt. "Jag tänker, att hans själ skall svida, när hans stolta ridderskap visar sig så underlägset det danska, som morgondagen skall vittna, förutsatt att ingen djefvul kommer vårt förehafvande på spåren."

Herr Johan hade omedvetet satt sig upp i sängen. Vrede och förakt beherskade hans ärliga själ; han vämjdes vid hvad han hörde och frågade sig sjelf, om han icke uppfattat dem upprigtigt, ty vore det väl möjligt, att svurne riddare, låt vara att de voro druckna, kunde öfverlägga och berömma sig af ett så skamligt skälmstycke? Ha! detta var således dansk dygd! — En träl skulle hafva ryggat för slikt gement dåd; en slaf betänkt sig; en brottsling tvekat — —

"Syftet är ju att göra Magnus harm, Bengt; skall han få svälja de fyra tusen marken. Dysevald, som ännu aldrig blifvit öfvervunnen på rännarebanan, sätter upp summan, häst, rustning och hundra marker silfver dertill. — Jag tänker, att Magnus blifver vred då, ehuru han lär hafva svårt att blifva det annars, men trängtade han än, såsom mön efter älskaren, efter en kämpe, mägtig att fälla Dysevald, eller bjöde han än tio tusen marker

och vägde dem ned på stället — vinna dagens ära skall han icke."

"Rigtigt, rigtigt!" sade Bengt Alesson. "Men hvad pris tänker du sätta, Peder? — Du var alltid en tapper arm, och två tusen marker silfver vore för dig ett vackert och passande vad? Dock! hvad hindrar oss att sätta dubbelt så mycket! — tio gånger två tusen! — Det vore visserligen tio, femton gånger mera än vi ega, men hvad mera? — De svenska herrarne skola förundra sig öfver vår rikedom, och godt intryck skall det göra på åskådarne att höra så storartade vad ingås, ty säkerligen skola många af de mägtiga svenske under rusets inflytande bjuda oss spetsen, och en vacker vinst kunna vi sålunda utan möda göra oss."

"Fördöme mig! du har fullkomligt rätt, Bengt Alesson; det skadar ej att skryta, så sade vid hvarje tillfälle min salig fader, och det rådet har jag troget följt. Men händelsen kan göra, att lansstången springer, att stridskampen snafvar eller att djefvulen har någon annan konst för sig —"

"Nej, frukta aldrig för det; här är frågan icke allenast om att göra svenske konungen harm, utan äfven att gifva ett förkrossande slag åt svenska riddarenamnet. Min häst är så präktig en springare, som någonsin gått under sadel; han är allt hvad jag eger; men, komme väl eller ve, till pris sätter jag honom, och för öfrigt skall ingen anse mitt vad futtigt — —"

"Just så; jag väntade blott detta för att säga dig, att ditt förslag länge varit i mitt hufvud och delvis äfven legat till grund för det ärende, som i morgon skall uträttas, ehuru jag varit tystlåten dermed af fruktan för konung Eriks snikenhet. Jag sätter emellertid samma pris som Dysevald, häst, rustning och hundra marker; resten griper jag väl ur luften; och sålunda skola vi väl grundligt förhåna Magnus och hans hofmän samt på samma gång vinna oss ett ansenligt byte."

"Det skola vi se", mumlade herr Johan, i det han åter lade sig ned. "Så! är det spelet? — Skälmar! Att öfverlasta de svenska herrarne och göra eder seger på rännarebanan viss — att lossa sadelgjordarne, på det naturlig kraft ej skall gagna edra motståndare — ha! när hörde man slikt! — Vid min moders skugga! en gång i min lefnad har jag underlåtit att göra min närvaro känd, der jag icke bort lyssna, men derför vill jag bota med en riklig skärf till Sankt Erik, ty han och ingen annan ledde mig hit att blifva ett vittne till detta djefvulska förräderi. Han vare prisad! — Lefver jag tills dagen blifver ljus, som jag väl hoppas, — ha! så skall en lustig dans trådas på Laholms fäste!"

Han lyssnade ännu en gång, men endast få ord yttrades vidare mellan herrarne, och då ändtligen snarkningar läto höra sig inifrån deras kammare, slöt äfven herr Johan ögonen, föll slutligen efter lång vaka i sömn, och skakade i drömmen visst nog mera än en gång sin knutna hand.

Det är att förmoda, att om de danska herrarne afvetat eller blott haft en aning om, att någon i rummet bredvid afhört deras samtal, så hade de åtminstone varit mindre högljudda. Men de hade dröjt så länge på slottet, att det var öfver midnatt, när de nådde sitt herberge, och borgaren, antingen ohågad att längre vänta på dem eller oförmögen att motstå sömnen, hade uppdragit åt sin son att låta herrarne komma in och derjemte ålagt honom att underrätta dem om hvem det var, som upptagit den angränsande kammaren. Gossen hade också mycket rigtigt öppnat dörren, men i det de store herrarne trädt in, tappat hufvudet och glömt hvad han skulle säga. Sålunda voro de ovarnade, och, omtöcknade af vindunster samt trötta och slappa, hade de icke ens tänkt på att undersöka huruvida de voro ensamma.

Trettiondeförsta skiftet.

Rännarebanan hade redan förut blifvit utstakad och alla förberedelser till den stundande torneringen träffade. Hon upptog en fyrkant af omkring trettiofem hästlängders sida och var förlagd till högra stranden af Lagaån på en jemn äng. I brist på tid och då torneringen var blott en tillfällig festlighet, till hvilken hvarken fruar eller jungfrur väntades, hade inga skrank blifvit uppförda, utan voro banans fyra hörn utmärkta genom i marken stuckna banér, mellan hvilka man nedslagit pålar och sträckt linor för att hindra tillströmmande åskådare från att tränga sig in. Vid hvarje banér skulle trenne riddare vaka öfver ordningen samt vid hvarje påle en sven-af-vapen.

På banans venstra sida, d. v. s. åt staden, reste sig, obetydligt inskjutna i banan, de kungliga baldakinerna eller tronhimlarne sida om sida. De hvilade på en låg fotställning af trä, täckt med mörkblått tyg, hvarå konungarnes vapen öfver allt voro anbringade, dels i färg, dels i förgyllning, och voro stora nog att hvardera rymma tio personer. Bakom konungasätet voro två rader väl stoppade och dyrbart klädda säten ställda. Från baldakinernas silfversydda och befransade list föllo i rika veck kostbara tapeter. På framsidan voro dessa dragna åtskils och i präktiga snören bundna till de gyllene stängerna för att lemna utsigten öfver banan öppen, och de trenne, med hyenden bredda trappstegen dit ned, voro fria, enär spelets hjelte härifrån skulle mottaga segerbelöningen. Baldakinerna, hvilkas mellanhängen blifvit borttagna, bildade sålunda ett temligen rymligt, på tre sidor slutet, framtill öppet tält, till höger vajade svenska riksbanéret, till venster det danska. Midt emot, på andra sidan, var ingången till banan. På hvardera sidan om denna var ett mindre tält uppslaget, hvaraf det ena var afsedt till vapenhus och det andra att mottaga de kämpar, hvilka möjligen

sårades eller på annat sätt råkade i olycka vid sammandrabbningen.

Omkring skådeplatsen för de stundande högtidligheterna hade redan tidigt på morgonen en mängd helgdagsklädt folk infunnit sig. Bönder från Småland och Halland samt borgare från de omkringliggande städerna hade skyndat ned till Laholm och kommo fortfarande, det ena hushållet efter det andra, med hustrur, barn och tjenstehjon, för att tillfredsställa en helt naturlig nyfikenhet. Samlingen erbjöd en ganska liflig anblick; böndernas drägter voro särdeles färgrika; hvad som brast tyget i finhet, ersattes i dubbelt mått af silfversmycken och hängen, knappar och spännbucklor af glänsande malm; och hvad deras hästar angår, vitnade de beslagna sadlarne och präliga betslen, att rikedom icke var främmande bland dem.

Tiden för torneringen var icke utsatt, ehuru den soliga dagen väl tillåtit att på förhand bestämma timmen. Orsaken härtill behöfver näppeligen angifvas; det berodde på konungarnes godtycke, när spelet skulle taga sin början, och man gjorde således bäst uti att gifva sig tålamod, ty de hade så mycket att afhandla, och bordet var väl försedt, hvarjemte riddare och svenner ville dricka till hvar andras välgång. Glada skämt, fria ord och uppsluppna skratt hördes också inifrån borgstugan, och den, som trots sina olyckor icke gaf efter i hvarken qvicka infall eller djupa drag ur bägaren, var konung Valdemar.

Han och danske riddaren Dysevald trifdes väl, språkade och drucko till sammans, och den senare skrattade högljudt, när Valdemar hviskade i hans öra förloppet af de äfventyr, som han upplefvat.

Vapendragare och småsvenner gjorde sig också muntra, och öfverallt rådde fröjd och gamman; ty på öl, mjöd och vin var ingen ända, ej heller voro gäster någonsin bättre bespisade och plägade än på denna dag de svenska herrarne af de danska, och ej förde någonsin

artigare värdar en riddare till bords. Herrar Peder Skåning, Bengt Alesson, Magnus af Dysevald voro nemligen de mest uppmärksamma och förekommande värdar.

Erik Glipping sjelf var gladare än man på länge sett honom. I borgstugans öfra ända vid ett enskildt bord sutto han och konung Magnus med de förnämste ädlingarne. Han förstod att underhålla sin gäst, och denne var en ridderlig åhörare. Ofta tog Erik bägaren, hvilken flitigt påfyldes, och lika ofta drack han till Magnus' väl. Denne log förbindligt, svarade värdigt när så fordrades, men läppjade blott på den gnistrande musten. Då och då for hans blick forskande salen rundt, liksom vore han rädd, att hans män skulle taga sig allt för mycket till bästa. Deremellan gaf han sin kunglige värd en vink om, att det nu vore tid att stiga från bordet. Men Erik, hvilken utom tvifvel såg Peder Skånings anslag gå i verkställighet, erinrade, att det nu vore sista dagen de voro till samman, att lång tid skulle förflyta innan de möttes igen, om de någonsin vidare skulle råkas, och höll honom på detta vis till baka.

Magnus, som såg, att de danska herrarne ej voro mindre lifliga än de svenska och var utan aning om de förras förställning och eländiga list, dröjde för att icke förnärma sin fryntlige värd, men sänkte på sin broder en mörk, straffande blick, då denne, ehuru redan blossande af hetta och rus, ideligen ropade på mera vin. Men Valdemar märkte det icke, och skulle, i fall han så gjort, knappast hafva vårdat sig derom, ty han befann sig i konung Eriks följe och hade intet att skaffa med konung Magnus, med hvilken han för öfrigt ansåg sig jemgod i både värdighet och egenskaper. Derför drack han och skämtade, skröt med sina laster och drog halfva bordet med sig i dånande skrattsalfvor. Dock redde han sig ännu — han var tapper vid bägaren —; värmen i salen höll honom uppe; men huru det skulle gå, när han kommit ut och den kalla luften återkastade

på hjernan alla de vindunster, som nu spelade fritt genom de öppna porerna.

Dock, hvad angår konung Valdemar oss! — Vigtigare är det för oss att veta, huru det skulle gå de svenska unge herrarne!

Ändtligen fann dock konung Magnus anledning att afbryta det glada samqvämet. Vid rännarebanan hade de skådelystnes antal så betydligt ökats, att vakthafvanden derstädes med sin handfull folk ej längre kunde upprätthålla ordningen. Underrättelsen härom nådde Magnus' öra utan att vara ämnad derför, och han grep genast tillfället.

Klockan var då tre på eftermiddagen. Med mycken högtidlighet reste han sig, äskade ljud, tackade derpå i väl valda ordalag sin värd och hänvände äfven några vänliga ord till de danska herrarne i allmänhet, hvarpå han uppmanade hofmännen att bereda sig på tornerspelet. Ett bifallsrop besvarade hans tal och konung Erik tryckte upprepade gånger hans hand. Derpå lemnade han med sina riddare och svenner borgstugan.

Den siste svenske riddaren hade knappast hunnit öfver tröskeln och konung Erik dragit sig undan för att i annat rum iföras rustningen, förr än Magnus af Dysevald klef fram till Peder Skåning och med låg röst, för att icke blifva hörd af de om anslaget okunnige, sporde, om han vore tillfredsställd.

"Spelet är så till vida vunnet", hviskade herr Peder till baka, "att ingen af dem, som ämna ränna, utan hjelp skall stiga till häst."

"Och gjordarne, herr Peder, sadelgjordarne — —"

"Nej, det var ett vågspel, och konungen ville icke tillstädja det."

"Eh, och ett skälmstycke var det, det vill jag säga, och onda följder kunde det hafva haft. Att vi gifvit dem ett rus, derom kan intet sägas, ty det stod i deras magt att ställa bägaren ifrån sig; men — —"

"I medvind seglar man längst, det lider ej tvifvel", afbröt herr Peder kallt, syftande på Dysevalds förtrolighet med konungen. "Men I borden ej snacka så högt om skälmstycken, värde herre, i betraktande af den del I hafven tagit i de många dylika, af hvilka eder biktfader har kunskap."

"Hå!" utbrast riddaren. "Hut, herr Peder — —"

Men herr Peder hade blandat sig med de andra herrarne.

Solen stod ej mycket högt öfver synkretsen, när de båda konungarne redo ut från slottet, men tillräckligt klart brann hon ännu för att guldbelägga hvarje harnesk och förgylla hvarje hjelm i deras ståtliga följen. På springare, nästan fullkomligt täckta med rikt silfversydda täcken, rörde sig monarkerne såsom på lefvande troner. Hög och stolt, med konungslig hållning och värdiga rörelser, satt den svenske konungen, och vänlig och glad var hans blick. Upprymd och liflig red konung Erik vid hans sida.

Ett spefullt leende hvilade på hans läpp; då och då häftade han sitt ideligen klippande öga på Magnus, och när han talade, förrådde hans stämma ett sådant lynne, som längtar efter ett passande tillfälle att uttömma sig i ett gapskratt. Samma munterhet, som nyss vid bordet, rådde inom den bakom dem ridande riddarskaran. Der skrattades och glammades, skämtades och skreks; riddarne redo upp på hvar andra och hästarne slogo bakut; det var ett stoj och ett oväsen, som bättre anstått galningar och narrar än anborna män, och danskarne, hvilka, af fruktan att anslaget annars skulle blifva röjdt af den skarpsynte Magnus, fortfarande gåfvo sig sken af att vara lika druckna som de svenska herrarne, deltogo hjertligt deri.

Tack vare konung Erik Glippings ansträngningar att underhålla sin vän, samt sorlet från folket omkring

rännarebanan, visste heller icke konung Magnus hvad som försiggick bakom honom. Närmast efter honom kommo också hans rådsherrar, erkebiskopen och de stormän vi redan nämt, jemte de danske förtroendemännen, hvilka alla till samman upptogo en ansenlig vägsträcka och sålunda, dels genom afståndet dämpade oväsendets styrka, dels genom slamret af sina vapen förtog dess ljudlighet. Vid baldakinerna stego konungarne af sina hästar och trädde in i tältet samt intogo sina platser. Deras föredöme följdes naturligtvis af de uppvaktande, hvilka uppstälde sig bakom dem, medan de båda rikenas öfrige riddersmän och svenner-af-vapen svängde af till venster och genom folkmassan banade sig väg till rännarebommen, hvarest de gjorde halt för att, innan de redo in på banan, mottaga hvar sin lans, utan afseende på om de skulle blott tjenstgöra vid räcket eller deltaga i torneringen. Härolderna anvisade hvar och en den plats han borde intaga, och Ulf Carlsson, den ene af dem, hjelpte sina landsmän till rätta, så att de utan missöde kommo dit de skulle.

När allt var färdigt för att spelet kunde taga sin början, framträdde härolderna till det kungliga tältet och anmälde banan öppen, hvarpå konungarne förklarade sig villiga att tjenstgöra som domare, i händelse några riddare ville bryta en lans. I följd af detta svar vände sig härolderna till de herrar, hvilka allaredan anmält sig som kämpar och kallade på dem att göra sitt bästa. För ära, för lof och pris, sade de, för rykte och oförgänglighet är väl värdt att pröfva sin arm och offra lif och gods. Mannakraft och mannamod, styf lans och säkert öga, äro ärans stamådror och segerns grundval, och grönskande lager skulle belöna ridderlighet och ärlig kamp. Nesa och vanära skulle drabba den, som glömde detta.

När talet var slut, redo tvenne par kämpar med slutna hjelmar och fälda lansar sakta mot hvar andra,

och tvenne trumpetare stodo bredvid riksbanéren, färdiga att gifva tecknet.

Magnus Dysevald hade under det detta pågick, samtalat med Bengt Alesson och Peder Skåning, der dessa sutto afsides på banan, väntande sin tur, ty det var så öfverenskommet, att de mindre erfarne riddersmännen skulle kämpa först och de äldre och berömdaste efteråt. Han syntes hafva glömt herr Peders tillrättavisning eller gömt återgälden till lägligare tillfälle, och sysselsatte sig lifligt med deras gemensamma anslag, hvars verkningar nu på ett ömkligt sätt och allt tydligare började visa sig, i det de flesta svenska herrarne knappast förmådde hålla sig upprätta i sadeln.

"Kasta en blick på konung Magnus", sade under samtalets lopp Dysevald. "Min sann hans hjerta är lätt. — Jag håller tio mot ett, min silfverhjelm mot en bondehatt, att han väntar se oss rulla i sanden. — Eller hvad sägen I, herr Bengt?"

"Eja, han är van att se sina hofmän segra vid dylika tillfällen", genmälde Bengt, "så att han väl tör hysa slika tankar. Men, tack vare våra mägtiga bägare, skall han ändra åsigt innan qvällen — —"

"Och blifva tyngre på bekymmer än hans ridderskap på silfver!" inföll Peder Skåning med en blixt i ögat.

"Eja", återtog Magnus Dysevald, "men det tager mycken tid att sålunda rida två och två, i stället för alla på en gång, och äran blifver jemförelsevis liten. Jag skulle hafva lust att rida ned dessa der — eja, utan lans och utan anlopp."

"Så gör det då", sade Peder Skåning med ett drag på läppen, som stack den öfvermodige riddaren. "Skall jag kalla härolden att hålla kämparne till baka?"

"Det kan jag göra sjelf", svarade Dysevald barskt och lemnade sin lans till Bengt Alesson. "Håll denna för mig, riddare. — Och du, Peder", tillade han, beredd att sätta af och räckande Skåning sin jettenäfve — "se här, min hand på mitt ord!"

Godtroget lade herr Peder sin hand i hans. Det klang och krasade i stålhandsken under greppet, och, som stungen af en orm, ville han rycka handen till baka. Men Magnus Dysevald höll ett säkert tag och log, då herr Peder bleknade. När han släppte handen och red bort, sipprade blodet fram mellan jernringarne.

"Skälm och skurk", gnisslade herr Peder efter honom, vridande sig i smärta; "detta skall du ej hafva gjort för intet, så sant som jag bär en dolk i bältet."

"Hvad sade han åt dig?" spörde Bengt Alesson; "är något annat på färde, efter som Magnus Dysevald rider så segerstolt? — Han ämnar väl dock icke utan vapen möta de begge svenske."

En ed darrade på herr Peders läpp, men han kufvade sin vrede och svarade så lugnt han kunde, att detta vore herr Magnus' mening.

"För djefvulen!" skrattade Bengt vårdslöst, låtande sin blick följa Dysevald; "kommer han derifrån utan tagel i hjelmbusken, så är han på min ära i förbund med den lede."

Dysevald hade emellertid ridit fram till härolderne och begärt tillstånd att ensam möta de svenska kämparne på banan. Hans begäran blef med någon tvekan bifallen, sedan den danske härolden tillstyrkt det och de danske kämparne gifvit sitt samtycke, och under ett allmänt sorl intog den stormodige jetten deras plats. Dock var hans beslut på långt när ej så vågsamt som det ville synas. Han red en häst, i hvars storlek och vigt redan låg en nästan oemotståndlig kraft; sjelf egde han utomordentliga kroppskrafter; var stor, hög och tung; bar en rustning, tjockare än någon annans; och var dessutom beväpnad med en makalös sjelftillit. För honom kunde det icke innebära något så farligt att under sådana omständigheter möta tvenne redlöse män, vare sig de annars voro skicklige eller icke. För dem, som icke kände till allt detta, syntes fördelen likväl

vara på de svenska herrarnes sida, och man väntade följaktligen, att Dysevald skulle draga det kortaste strået.

Men härolderna hade glömt att tillfråga de svenska kämparne och dessa läto helt otvetydigt förstå, att de icke ville strida annorledes än en mot en och lans mot lans. En känsla af heder, hvarmed ruset ej fått magt, lyste alltså oväntadt fram.

Dysevald bet sig också i sin vederstyggliga läpp, men red upp till Bengt Alesson och hemtade sin lans. De båda bytte några ord med hvar andra, hörda af ingen, och trafvade till samman ned dit, hvarifrån Dysevald kommit, vände upp och lade in lansarne.

I det samma gafs tecknet.

Ett moln yrde upp, i det de frustande hästarne sprungo framåt, och de fyra kämparne störtade mot hvar andra. Efter den förstärkning, som Dysevald fått, var öfvervigten på hans sida, ty Bengt Alesson var, som nämdt, en af Danmarks käckaste män, och hans springare var, enligt *krönikan*, det ädlaste djur i norden. Konung Magnus misströstade ock, då han såg de fruktansvärde, men en eller annan måste ju falla och segern stanna på endera sidan.

Dysevald ville hopa smälek, skymf och vanära öfver sina motståndare, och han visste, huru han skulle fullborda sitt uppsåt. Såsom en stormvind flög han fram, jemsides följd af Bengt Alesson. Den grofva lansen hvilade i stödet så stadigt, som om den varit nitad till rustningen, och ingen tviflade på, att det ju vore hans mening att bruka honom. Men på tre hästlängders afstånd från sina motståndare, för att icke gifva dessa tid att tänka, slängde han lansen åt Bengt Alesson, hvilken grep den samma och plötsligt kastade sin häst åt sidan, lemnande Magnus åt sig sjelf. Tätt slutna anlupo i det samma de svenska kämparne. Man hörde ett häpet mummel, slammer af rustningar, som slogo mot hvar andra, lansar, som brötos, och tunga fall — och triumferande satt Magnus af Dysevald stilla på platsen,

sedan han med blotta handen kastat båda sina motståndare ur sadeln.

Så skallande som bifallet var, så mägtigt var det vapenbrak, som följde. Retade af Dysevalds öfvermod, förödmjukade, stuckna, sporrade nemligen på en gång hvar enda svensk riddare sin häst fram i galopp för att kasta stridshandsken för hans fötter. Men ack! följden var endast, att de fördubblade sin skam, endast framkallade ett hånskratt, och slogo sin ridderlige konung med blygsel!

Ruset hade haft tid att verka; viljan förmådde icke häfva dess inflytande; vreden ej stålsätta de vanmägtiga nerverna. Några stupade redan ur sadlarne ner från hästryggen, innan de hunnit tio språng från stället, andra hängde i manar och betsel, resten, det vill säga de, som kunde, togo återstoden af sitt förnuft till fånga och återvände eller höllo inne, i den mån de kommo underfund om sitt verkliga tillstånd, så att endast tvenne lyckades komma fram till Dysevald.

Konung Magnus reste sig nu. Svart som en åska stödde han sig med venstra handen mot baldakinstången; hans läpp skalf, men intet ord kom deröfver. Hans eldsprutande öga lät dock alla ana, att han med sitt konungarike, sitt lif hade velat återköpa den dödliga skymf, som drabbat hans ridderskap och honom sjelf — om det hade varit möjligt.

Dysevald, nöjd med den tvifvelaktiga ära han vunnit, hade emellertid afslagit de utmaningar, som blifvit en följd af hans seger. Hans svar voro, som man kan tänka, föraktfulla, och med ett retsamt leende bemötte han herrarnes raseri. Slutligen kom det dock till skarpa ord, hotelser och ärekränkande genmälen, men härolderna lade sig i behaglig tid emellan. De danska herrar, som nyss afstått sin plats åt Dysevald, kommo nu äfven upp och erbjödo sig att upptaga utmaningarne och uppbära de svenske herrarnes hämd, och efter någon medling antogo dessa tillbudet.

Och igen möttes svenskar och danskar midt framför baldakinerna. Konung Magnus följde dem med blicken och mästrade knappast sin harm. Trots jernvilja och blodiga sporrar, trots fast beslut att aftvå den lidna skymfen, tumlade de svenska herrarne hals öfver hufvud, både häst och karl öfver ända, med obrutna lansar men brutna ben och å nyo kunde Danmarks konung berömma sig af en seger.

De enda svenska herrar, som varit i stånd att styra sina hästar, hade alltså fallit och nu mera hade konung Magnus ingen, som kunde lägga in en lans för hans ära, än mindre med hopp om framgång möta den manhaftige Bengt af Alnö och den skicklige Peder Skåning, hvilkas tur det nu var — ty Dysevald skulle kämpa sist. — Väl fans i hans följe framstående män, men en hade mera erfarenhet från slagfältet än från rännarebanan, en annan var ej rustad, en tredje var för gammal — korteligen, alla hade lagliga förhinder. Det såg sålunda ut som skulle Peder Skånings anslag, så långt konung Eriks intresse angick, blifva till fullaste mål utfördt. Hvad hans eget och Bengt Alessons anslag beträffade, så förföll naturligtvis detta i och med det samma, som motståndare saknades.

Stolta redo nu herrar Bengt och Peder in på banan. Högt sutto de i sadeln, som om segerns krans redan klädt deras panna; ståtligt flöto plymerna öfver de glänsande hjelmkammarne, och i deras hållning och min låg allt det hån de önskade visa. På låret stödde de trotsigt lansen, och på armen hängde skölden med vapnet måladt i brokiga färger. Frustande, ystra, liksom medvetna om sina behag dansade springarne under tygeln, och Bengt Alessons ramsvarta stridskamp väckte allmän beundran för sina fina, men kraftiga ben, sin lätta, flytande gång, sina smidiga former och sin skinnande länd. Af ädel ras var den också, det spårade man dessutom i det torra, raka hufvudet, de väldiga näsborrarne och stora, klara ögonen, men ej mindre i

den smäckra halsen och de snedställda, kraftiga bogarne. Det var ett dyrbart djur, oupphunnet i snabbhet, ojemförligt i styrka och uthållighet och värdt sin vigt i silfver*), om icke i guld. Det var icke första gången Bengt Alesson red det på rännarebanan; ofta hade det fört honom till seger inom skrankorna och, menskligt att döma, skulle det äfven i dag föra sin herre till ära och pris.

De båda herrarnes ridt omkring banan skulle visa, att konung Erik ännu hade flera kämpar. De följde banan åt höger och visade dermed, att de ansågo sig herrar öfver henne (om en motståndare derunder uppträdde, hade han att hålla sig åt venster), och med stormande hyllningsrop helsades de af de dansksinnade bland åskådarne utanför skranket. Efter att hafva fullbordat ett hvarf skulle de vända upp och stanna samt låta härolderna utropa deras namn och vilkoren, på hvilka de ville kämpa. Svarade ingen härpå, skulle de rida ytterligare ett hvarf kring banan, och om efter dettas fullbordan ingen motståndare infunne sig, så skulle härolderna kasta sina stafvar och förklara spelet slutadt, hvarpå dagens ära, som här icke var oviss, skulle tillerkännas det ridderskap, till hvilka de hörde. Djupt bugade de sig och lågt sänkte de lansarne, i det de passerade förbi de kungliga baldakinerna på väg till sina platser, men genast de kommo förbi återtogo de sina förra ställningar och stannade slutligen utmanande i banans nedre ända.

Nu framstego härolderne på sedvanligt sätt. De båda herrarnes vilkor voro enliga med deras förut fattade beslut.

Då ingen svarade härpå, oaktadt riddarne ädelmodigt tillät en rund tid att gå förbi, så drogo sig härol-

---

*) Ett hundra marker silfver (= 30,000 kronor) var ett icke ovanligt pris på en god stridshäst den tiden.

Förf:s anm.

derna till baka, och kämparne började sin andra rund omkring banan.

"Men fins här ingen", sade konung Magnus, ursinnig, men med fullkomligt herravälde öfver sig sjelf, — "herr Svantepolk — herr Amund — vet ingen af er en sven, en rask karl, mägtig att bjuda dessa stolta herrar spetsen? — Är här ingen i hela mitt följe, som kan våga en stöt för Sveriges ära, för namn och rykte?"

Hans blick flög öfver de ädla herrarne, men alla voro tysta, och då han såg, att ingen svarade, krökte sig bittert hans bleka läpp, och han vände sig på hälen i en sinnesstämning, svår att skildra. I det samma passerade de danska kämparne för andra gången baldakinen. Magnus gjorde en rörelse, som ville han ropa på sin häst, men hejdade sig och sporde plötsligt, om någon hade mod — —

Frågan var så ovanlig, att herrarne studsade.

"Mod!" skreko de ändtligen och sprungo upp — "ha ha! — Mod!" ropade Holmger Carlsson, i det han skyndsamt fälde hjelmgallret. "Gif mig en häst, konung, och, vid himlens magter, du skall se, om sådant brister."

Konungen såg pröfvande och bistert på riddaren. Men Holmger Carlsson var icke den man, som ryggade för bistra ögonkast, och han blinkade ej heller nu.

"*En*", sade Magnus ändtligen. "Hvad båtar det? hvad båtar en lans, der trenne sticka så högt — en häst? — Tag min, om du vill å stad — —"

Herr Holmger steg upp för att lemna tältet.

I det samma böljade tapeten, som täckte ingången till baldakinen, och herr Johan af Sundholm trädde uppretad in. Han hade på morgonen af herrar Bengt och Peder mot all rätt blifvit fängslad och qvarhållen i sitt herberge på misstanke att hafva varit vittne till deras samtal.

Han hade återvunnit friheten sålunda:

Henrik hade på förmiddagen gått ned i staden för att höra, huruvida han anländt, och af den borgare, i

hvars hus jungfrun qvarlemnats, fått veta, hvar herr Johan tagit in. Herr Johans värd hade emellertid mottagit vissa befallningar och förnekade, att han fans der. Likväl, sedan Henrik förgäfves sökt sin fader öfver allt, återkom han igen för att begära närmare anvisning på hvart denne begifvit sig, och märkte då, i det dörren oförhappandes blef öppnad, att, oaktadt festligheterna på slottet, beväpnade män rörde sig i huset. Då han derjemte vägrades tillträde, väcktes hans misstankar. Oförtöfvadt begaf han sig till slottet för att till konungen inberätta saken, men fann, att Magnus och hofvet begifvit sig ut till rännarebanan. Utan tvekan tog han då sitt eget råd; samlade sina egna och herr Johans svenner och återvände. Nu vågade värden ej längre trotsa, utan föll till föga och lät honom in, och som den tillsatta vakten var för svag att göra motstånd, kunde han utan svårighet befria sin far.

Nu var herr Johan naturligtvis kommen för att personligen framföra sina välberättigade klagomål. — Dock — konungen var för upptagen att märka hans inträde, och sjelf stannade han som fastläst och stirrade ut öfver banan.

Herr Johans ärende till Laholm var det samma, som skulle hafva fört honom dit, om konungamötet inträffat två och ett halft år tidigare, såsom ursprungligen varit meningen.

Allt sedan slaget vid Hofva hade nemligen Erengisle af Plata varit osynlig så väl på Sundholm som annorstädes, och trots ifriga efterforskningar, som med ängslan afbidades af jungfru Anna, visste man icke det ringaste hvad det blifvit af honom. Okänd af alla utom Henrik och Birger Filipsson hade han ledt det nattliga angreppet på konung Valdemars förtrupper; han hade, utan att bönderna derom fått minsta aning, kringgått deras ställning och medelst ett anfall i ryggen jagat dem ur skogen ut på slätten, så att hertig Magnus, hvilken der afvaktade dem, kunde begagna hela sitt

rytteri och med ens afgöra segern; det var slutligen Erengisle, som framsändt herr Johan af Ymseborg till det lyckliga och öfverraskande anfallet på Amund af Hästnäs, hvarigenom fienden förhindrades, dels från att bruka sitt rytteri, dels från att meddela sig med hufvudstyrkan i Ramundaboda. Omedelbart efter det segern var viss, hade han emellertid försvunnit utan att lemna någon underrättelse och utan att hertigen kunnat tacka honom. Fallit hade han icke, ty man hade sett honom rida öfver fältet åt Elgarås till, och hvarken hans sven eller häst, ej heller han sjelf kunde dessutom återfinnas bland de slagna. Väl sade man, att han varit synlig så väl vid Rönnebro som Ettak, men ingen kunde säga sig hafva sett honom, hvadan ryktet icke förtjente något afseende. Förgäfves väntade honom jungfrun år efter år; trogen satt hon vid sitt fönster och blickade öfver till stranden på andra sidan sundet; men fåfäng var hennes väntan, fåfänga hennes suckar: han uteblef.

Slutligen kom herr Johan till den slutsats, att döden på ett eller annat sätt — kanske genom Dysevalds hand — vid något obekant tillfälle råkat honom och hans följeslagare, och en dag fann han, att jungfrun delade hans förmodan. När konungamötet i Laholm ändtligen skulle ega rum, ville han icke desto mindre dit. Intet hopp lyste honom, men han hade lofvat Erengisle att infinna sig der med Anna, och sitt löfte finge han icke bryta. Utan hopp att återse sitt hjertas utkorade ledsagade honom hans dotter.

Trettioandra skiftet.

"Der kommer ytterligare en kämpe, konungslige vän", sade konung Erik, klappande Magnus leende på

axeln och visande på en ryttare, som just nu inkom på banan. "Min sann, rider han icke din väg — åt venster."

"Åt venster!" ropade konung Magnus och blickade i den anvisade rigtningen — "ha! hvem kan det vara? — Känner någon honom? — Sådan torneringshäst, som han rider, kan näppeligen sakna ryktbarhet och bör hafva ådragit sin egare något slags uppmärksamhet."

"Eders nåde har rätt", genmälde herr Johan Filipsson ögnande ryttaren; "men han har för ringa ära att föra våra runor, synes det mig, och hans svarta rustning är väl dyster för ett så ystert sällskap. Utom tvifvel är han en främling, ty hans gångare är svettig; kanske är han en budbärare uppifrån Sverige — eller en resande på väg till det heliga landet, angelägen att, innan han byter öket mot en pilgrimsstaf eller rustningen mot en tagelskjorta, falla som en riddare för att uppstå som ett helgon."

"Eller en narr", sade Magnus hotande. "Men vi vilja icke hafva några gycklare här. — Fins här någon till hands? — Holmger Carlsson! rid och kalla honom inför oss!"

Föremålet för detta samtal trafvade emellertid under åskådarnes ohejdade munterhet lugnt banan rundt. Hans häst var en långhårig och ruggig krake, med en eländigt mager karprygg, tunn hals och höga knotor, tjockt hofskägg och gles man, grofva ben och ett ofantligt bredt kors — korteligen en den löjligaste företeelse, som någonsin gått på fyra ben. Ryttaren satt likväl så stolt i sadeln, som om den finaste arab dansat under honom. Högt bar han sitt hufvud, ännu högre sin lans, ståtlig var hans hållning, men fattig hans rustning. Harnesket var nästan svart af rost; hjelmen likaså. Svärdet med sitt korsfäste var det enda, som glittrade i solskenet, men äfven det var åverkadt af tiden. Äfven sadeln bar omisskänneliga spår af flitigt och mångårigt begagnande. Bakbommen var bucklig och kapporna voro lappade;

remtygen voro illa medtagna af svett och röta. — Det enda, som var nytt, var sadelgjorden; denna var af läder och ansenligt bred.

Han hade knappt hunnit upptaga Bengt Alessons utmaning, då konungens bud träffade honom. Genast gaf han sin skinkmärr sporrarne och skumpade å stad till baldakinen. Men han stannade icke, lät sig icke tilltalas, yttrade sjelf ej ett ord; utan passerade i traf tältet, bugade sig blott för konungarne, gjorde en helsande åtbörd åt herrn af Sundholm och red med ens genaste vägen till banans öfra ända, der Holmger Carlsson, hvilken emellertid antagit Peder Skånings vad, väntade.

Med förolämpad min vinkade konung Magnus, som om han önskat gripa den okände, men hejdade sig plötsligt, i det en svag hågkomst slog honom.

Men den tunge Dysevald hade gapskrattande trafvat upp till herrar Peder och Bengt.

"En härlig motståndare, din!" ropade han åt den sistnämde; "en silfvergrufva, ha ha ha!"

"Nej, hvad det beträffar", svarade herr Bengt, föga smickrad af sin motståndares usla skick och ej mera behagad af riddarens skämt — "hvad det beträffar, så får jag väl icke mera silfver ut af karlen än mina hundar af blod från hans kamp. Men af himlens ljus skall han se litet härefter."

"Men hvem djefvulen är han?" utbrast Dysevald. "Känner I rustningen, herr Peder? — Det är ju icke herr Johan?"

"Johan af Sundholm — eh?" — sporde Bengt Alesson uppsprittande. "Skulle han hafva undsluppit. — På min ära, då vore det bättre att draga sig ur spelet — —"

"Och lemna de fyra tusen marken i sticket — ha ha ha!" skrattade riddaren af Dysevald — "nej, det vore en för stor uppoffring."

"Narrar, erkenarrar", inföll herr Peder buttert. "Är den der väl af herr Johans kroppsbygnad, eller hvarpå byggen I eder förmodan?"

"Drag dig åt sidan, Magnus", sade Bengt af Alnö, "ty nu, ser jag, är det tid att lägga in lansen, och i alla fall så skall jag väl göra galningen den äran att sporra honom öfver ända. Vill du lyda ett godt råd, Peder, du, som varit lyckligare, och försäkra dig om silfret (ty Holmger vet jag har nog af gods), så håll din lansända intill sista ögonblicket i höjd med hästögat; stöt honom då för skallen, och du har honom."

"Tack", genmälde herr Peder, som under lugg mätte herr Holmger. "Jag har fått en styfvare motståndare än jag beräknat, men jag är väl man att kasta honom ur sadeln; så vidt jag vet räknas han icke som ofelbar lans?"

Nu ljöd en fanfar. I det samma fälde den okände vårdslöst sin lans, och de fyra kämparne störtade till hopa. Man hörde braket af bristande lansar, för ett ögonblick sveptes platsen i ett yrande moln, stridshästar stönade, harnesk brusto och skenor plattades — molnet sjönk, gruppen öppnade sig, en häst sprang upp, och i det trenne af kämparne voltade till baka, krälade i smutsen den stolte herr Bengt af Alnö.

"Bra!" skrek herr Johan Filipsson, och med hans stämma blandade sig tusens — "bra, käcke! bra, orädde! Ära vare dig!"

"Nej, håll der!" afbröt konung Erik; "den äran synes mig för tidig; ännu sitter herr Peder i sadeln. Döm ölet, när det är drucket."

"Åh, ölet var präktigt, hvilket många kan vittna", genmälde herr Johan spetsigt; "fördömt präktigt, eders nåde."

Erik af Danmark låtsade, som om han icke hört herrn af Ymseborg, utan vände sig till konung Magnus och, görande en dygd af nödvändigheten, lyckönskade honom i anledning af framgången.

"Ha, kunglige broder", svarade Magnus; "det var oväntad och odrömd framgång, och jag är slagen af förundran. Men hvad är en droppe i hafvet? hvad är en stjerna i en kolsvart natt? — Du har en kämpe ännu i riddaren af Dysevald; jag har ingen."

Han yttrade detta med afsigt, i förhoppning att Erik ridderligt skulle förklara sig nöjd med den ära hans ridderskap vunnit och följaktligen afhålla riddaren af Dysevald från att uppträda. Men han bedrog sig.

"Dysevald lär väl icke underlåta att begagna sig af sin rätt", genmälde Erik Glipping; "han trifves dertill allt för väl på rännarebanan. Men en ny kämpe tör uppträda för dig och göra honom banan stridig."

"Nej, det vore fåfängt att hoppas. Dessutom är Dysevald en så väldig kämpe, att få äro hans likar och ingen hans öfverman, det vill jag gerna erkänna — nej, maken till hans lans finnes icke! — Men kalla hit den okände — I, grefve Porse, viljen I göra mig det nöjet? — kalla honom hit. Vi vilja veta hans namn och tacka den tappre. Vi stå i stor skuld, i dubbel skuld till honom, och misstager jag mig icke allt för mycket, så äro vi säkerligen gamla bekanta. Men hvad betyder detta? — ha! — hvem vågar i vår närvaro afgöra gräl och draga vapen? — Vid helge Erik, en strid pågår midt för våra ögon! — Gå, herr Peder, gå! afstyr detta oväsen och låt oss veta hvad det angår."

"Det kan jag säga eder, konung Magnus", sade herr Johan Filipsson. "Jag såg herr Bengt Alesson draga svärdet och kasta efter den segerrike främlingen, och jag skulle högeligen bedraga mig, om han icke just nu söker dödlig hämd för den smälek, som, rigtad mot eder, återföll på — på honom sjelf."

"Hvad!" ropade konung Magnus. "På främlingen, sägen I? — Det är icke möjligt! — Ett sådant nidingsdåd är icke riddar Bengt värdigt. Men, Porse, låt oss veta, huru det hänger till samman!"

Grefve Peder ilade till stället och fann herr Johans utsago bekräfta sig. Den okände hade, i det han skildes vid Bengt Alesson, korsat banan och suttit af vid rännarebommen för att undersöka sin häst, medan herrar Peder Skåning och Holmger Carlsson, med olika begrepp om hvar andras förmåga beredde sig på en ny och afgörande dust. I det han nu, med ryggen vänd utåt banan, egnade hela sin uppmärksamhet åt det trogna djuret, klappade dess tunna hals och strök svetten från dess rykande flanker, hörde han plötsligt ett varningsrop och vände sig hastigt om, i det han förnam tunga, men snabba steg närma sig bakifrån. Der kom Bengt Alesson rusande mot honom med blankt svärd.

I en blink visste främlingen hvad det gälde, men innan han hunnit bereda sig på motstånd, föll Bengts klinga så tungt på hans hjelm, att denna sprack från kammen till ringkragen, och den okände sjelf segnade ned på knä. Ett ögonblick till, och det hade varit ute med honom, ty den af blygsel och vrede ursinnige Bengt Alessons klinga blixtrade å nyo öfver hans hufvud. Men qvick var den okände riddaren, och att han ej saknade styrka, det blef man i det samma varse. Med skrällen af ett åskslag drabbade hans stålknutna hand Bengt Alessons söndriga harnesk midt på bröstet, och för det slaget for riddaren till baka. Det andrum den okände härigenom erhöll, var tillräckligt; han sprang upp, hans slagsvärd brann i solen och med skölden på armen stod han beredd på försvar, der hans ära ej tillät honom att anfalla.

Bengt Alesson dröjde ej länge. Han brann af vrede och hämdbegär. I blod ville han aftvå sin lidna skymf och dränka den skuld, i hvilken han häftade till den okände, ty som läsaren känner hade han hållit ett högre vad, än hans tillgångar mägtade, och föredrog att, med åsidosättande af all ära, på sätt, som bäst lämpade sig, befria sig från sin fordringsegare hellre än bringas — icke till fattigdom, ty dervid var han van, och den kunde

han bära — men till att blifva utskrattad och förhånad som storskrytare — nej, då tycktes honom skarprättarens bila bättre. Och derför högg han in på den okände med yttersta kraft och stigande förbittring; som ljungeldar vandrade huggen; klingorna fräste, och gnistor sprakade.

Bengt Alesson förde sitt svärd mästerligt, men i den okände fann han sin like. Än vek den ene, än den andre, men trots Bengts raseri, trots hans arm af stål, bortplockade motståndaren fjädrarne ur hans hjelm, och för hvarje fjäder, som föll, dref främlingen honom en fotsbredd om ej mer till baka. Rytande i sitt raseri störtade Bengt med tigerns språng på sin fiende. Sköld mot sköld mötte honom den okände, dråpslag skiftades, det knakade i harnesk och klang i skenor, men orubblig såsom klippan, hvaremot hafvet bryter sig, fast såsom den tusenåriga eken — stod den väldige okände, och förgäfves löpte Bengt Alesson till storms.

Magnus Dysevald fängslades lifligt af skådespelet och var den förste, som red upp till dem. Honom följde efterhand flera herrar, dels till fots dels till häst, somliga för att endast åse striden, andra, mera känsliga för ärans fordringar, för att lägga sig emellan. De senares försök strandade dock genast, ty de stridande förde sina vapen med sådan hastighet, och huggen, som föllo, voro så fruktansvärda, att det hade varit stor våda att kasta sig emellan. Till föreställningar ville naturligtvis ingendera lyssna, desto mindre som de flesta med ord och åtbörder eggade dem till fortsatt strid. Förgäfves voro också de framskyndande härolderna befallningar och fåfänga Peder Porses uppmaningar, fastän de gjordes i konungarnes namn. Såsom förut kämpade Bengt Alesson, fradgande af ett raseri, som ej ens döden kunnat släcka, långt mindre något annat, och hvad främlingen beträffar, så var han nödsakad att försvara sig, det såg och visste en hvar. Denna strid kunde icke

sluta annorlunda än genom enderas död, det syntes klart och tydligt.

Riddaren af Dysevald, som, fullkomligt likgiltig för hvem af de två, som skulle segra, en stund stillatigande njutit af uppträdet, trodde sig emellertid böra uppmuntra Bengt Alesson. För ett beslutsamt angrepp af motståndaren hade nemligen denne blifvit nödsakad att vika och kämpade nu ursinnigt för att återvinna sin förlorade mark.

"Håll dig tapper, Bengt, håll dig tapper!" ropade han, ryggande sin väldiga stridskamp för att gifva de stridande rum. "Ej! det vore skam att således falla undan för en så rostig klinga, för en så okänd kämpe. — Vid alla helgon! du vet ju ej ens, riddare, om du viker för en jemlike eller vanbörding."

"*Jemlike*, Magnus Dysevald", sporde den okände vredgad. "Jemlike med slik en skälm som denne här? — Vid svärd och bälte! en vanbörding skulle besvara en sådan skymf med ett knytnäfslag."

"Säger du det, du riddare af det flygande benranglet", genmälde Magnus skrattande. "Men jag tilltalade icke dig, karl, håll derför fred. Dock håll! hvad skulle *du* göra?"

"Det skall jag visa dig, så snart jag kan", sade främlingen. "Kalla på min sven, medan du väntar; du finner honom vid lanstältet. Säg honom att hålla min häst i beredskap."

"Ämnar du visa ditt mod äfven på mig, sedan du begagnar slik hög stämma?" sporde Magnus. "Hvad! jag har dock icke förnärmat dig, eller huru? — Hvad hafva vi otaldt med hvar andra? Hvarför önskar du din häst? — Förklara dig, ty jag förstår ej, hvaråt du syftar."

"Tids nog skall du veta det, bered dig derpå, det är mitt råd. Låt binda dig med linor vid sadeln och bruka väl dina krafter, eller ock skall min lans straffa dig så, skräflare, att du skall minnas det."

"Hå hå!" skrek Magnus, och för första gången i sitt lif glömde han sin vrede för förvåning. "Hvad! du menar väl icke möta mig på banan?"

"För det och intet annat kom jag", genmälde den okände; "och förr skulle du hafva erfarit det, om jag hade varit i tillfälle. Som det är nu, är frågan endast, om du vågar bida?"

"Karlen är galen!" sade Magnus midt emellan tvifvel och öfvertygelse. "Vid alla helgon! han måste vara galen. Håll, — stanna, Bengt Alesson, och bruka icke din klinga på en vanvetting. Ha, ha, ha!" — här utbröt den gode riddaren i ett hjertligt skratt och vände till baka till sin plats vid hufvudbanéret. "Ha, ha, ha! sannerligen, jag tog honom för en man med vanligt förstånd."

Peder Skåning och Holmger Carlsson hade emellertid icke låtit sig hindra af hvad som försiggick vid rännarebommen.

Konung Magnus, seende tiden lida, hade nemligen tillåtit dem bryta ännu ett par lansar, och så hade de gjort, men äran hade icke förklarat sig för någon af dem, och herr Peder löpte stor fara att gå miste om sitt silfver. Med återvändande nöje beundrade konung Magnus den käcke herr Holmger; han hade aldrig ansett honom vara en så god arm, så styf, så sadelfast, som han nu visade sig, och han var glad att finna den goda tanke han hyste om sitt ridderskap bekräftadt i åtminstone en af dess medlemmar.

Konung Erik, som sett herr Peder förgäfves uppbjuda all sin skicklighet och göra bruk af den fint han lärt af Bengt Alesson, föreslog, af fruktan för att hans kämpe af mattighet skulle duka under i en tredje dust, att hålla inne, och anse äran delad mellan dem. Men kung Magnus, som såg sin häst lika liflig som förr och fann herr Holmger villig att pröfva en tredje täflan, yrkade på afgörande, och då herr Peder för sitt anseende ej kunde vägra, möttes kämparne för tredje gången.

De sista krafterna både hos hästar och ryttare pröfvades nu i anloppet. Icke desto mindre var stöten våldsam, och för tredje gången sprungo lansarne. Mot förmodan höllo ock begge riddarne sadeln och skildes från hvar andra i galopp. Magnus Dysevald, som just utkom från den de stridande omgifvande gruppen, märkte dock, så vant som hans öga var, att herr Peder vacklade och att han ansträngde sig för att icke falla. Att detta icke var en omedelbar följd af stöten, det var likväl alldeles klart, och genast gaf han derför sin häst sporrarne och red upp till herr Peder, spörjande hvad som fattades honom.

"Det skulle lända oss danskar till föga heder", tillade han, "om äfven du fölle, Peder. Säg, derför, om jag kan bistå dig, och låt mig föra dig ut af banan, om så är, att du kommit till skada."

"Min högra arm är bruten", svarade Peder Skåning mörkt; "hjelp mig derför härifrån. Förgät dock icke, att jag antager din erbjudna tjenst endast af hänsyn till Danmarks och konungens ära och ej af vänskapliga skäl."

"Det qvittar mig lika", genmälde Magnus, tagande tyglarne ur Peder Skånings hand. "Håll dig bara fast nu, och vi skola se till att rädda ditt silfver."

Så sagdt, vände han både sin och Peder Skånings häst åt rännarebommen och red midt öfver banan. Riddare och väpnare lemnade rum för honom då han närmade sig deras grupp, ty mellan främlingen och Bengt Alesson pågick striden med oförminskad häftighet. Utkommen öfverlemnade han den olycklige riddaren till läkaren i sjukvårdstältet och anbefalde honom till alla omsorger samt återvände in på banan för att ostraffadt, som han trodde, skryta med sitt namn och sin styrka, ty nu var hans tur kommen.

I likhet med sina föregångare följde han banan till höger, och det intryck han gjorde på mängden eftergaf ej någons. Iförd den dyrbaraste rustning, som någonsin burits inom skrankorna — hela rustningen ett mäster-

stycke från den berömda vapenfabriken i Toledo — ådrog han sig allmän beundran. Hans hjelm var af finaste stål, rikt belagd med silfver och försedd med dyrbara inläggningar i guld. Från hjessan böljade, på ömse sidor om en upprätt stående dolk, två ofantliga, röda strutsfjädrar — sällsynta i norden på denna tid och värda stora summor — medan en guldbroderad mantel af högt värde dolde det glänsande, bukiga harnesket med dess konstnärligt utförda arbeten, drifningar, ciseleringar och latinska ingraveringar. Sammanhållen öfver bröstet af ett digert guldspänne föll den samma i rika veck ned till knäet under det silfverbucklade bältet, hvilket, en tvärhand bredt, vid höften band hans guldsirade svärd och slutade i ett bredt bräm af guldmakeri med broderier i olika färger samt var derjemte här och der besatt med en turkos, rubin eller topas.

Rundt om halsen låg virad i fyra hvarf hans riddarkedja, å hvars ringlar den tunna, fina spiral af guld löpte, som, tillhörig Anna af Sundholm, enligt Erengisle af Platas önskan tillika med en dolk blifvit honom tillsänd af Henrik Bååt. På den blanka skölden, hvilken han förde med sin venstra arm, var i bjerta färger måladt hans vapen, ett tjurhufvud inom en ram af silfver, nitad till skölden med rödmålade stift. Lika präktig var hans väldiga lans. Hela stången var förgyld, men spetsen försilfrad, derjemte var han tung, grof, lång och stark — ett fruktansvärdt vapen. Hvad slutligen hans stridshäst beträffar, stod dennas utrustning i värdig harmoni till riddarens. Den klumpiga, oviga jettekampen, stolt öfver sitt glitter och prål, krånade sig under sin lysande herre och försökte att gifva ledighet och behag åt sina rörelser.

I utstyrsel skilde sig således Magnus af Dysevald betydligt från herr Bengt Alesson och Peder Skåning. Allenast i en sak öfverträffade han dem icke: hans uppförande på banan vittnade på samma gång om hans

öfverlägsna högmod och obegränsade inbilskhet. I stället för att låta härolderna utropa hans namn och utmaning vände han redan vid första hvarfvet upp, när han kom midt för de kungliga baldakinerna, red in på banan och stannade i dess medelpunkt. Här stötte han sin lans i marken, afdrog sin stålskenade handske och slängde honom utfordrande ned, kastade derefter tyglarne på hästhalsen, gaf hästen sporrarne och red fram i samlad galopp trenne slag rundt deromkring utan att lyfta lansen, hvilken han höll med ena handen, från marken, hvarpå han stannade i samma ställning som förut.

I det denna idrott blef fullbordad, skallade tvenne bifallsrop. Magnus räknade sig begge till godo. Men främlingen hade emellertid i ett afgörande slag fält sin fiende till marken, och det ena af ropen var för honom.

Efter att i handen hafva återsamlat tyglarne och kastat en sjelfkär blick på åskådarne, skred Dysevald derpå tvärt emot skick och bruk att förrätta härolдernas åliggande.

"Här", ropade han, och öfver hela slätten hördes hans mägtiga stämma — "här sitter jag, Magnus, herre af Dysevald och anboren dansk riddare, med lans och sköld, i hjelm och rustning, beredd att våga en dust med eho, som upptager min handske. Är här någon riddare i konung Magnus' följe, som vågar bryta en lans och kan sätta häst och rustning jemte fyra tusen ett hundra mark silfver som pris, träde han då fram. Finnes der flere, vill jag i den ordning de sig anmäla — —"

Den värde riddaren hann ej fullborda meningen, än mindre säga allt, som låg honom på hjertat, ty i detta ögonblick ilade den okände emot honom med fäld lans, och Magnus Dysevald fick brådt att fatta sin. Men det var icke främlingens mening att anfalla jetten, fastän han närmade sig i fullt galopp; han kom för att upptaga handsken. Med en ledighet och en säkerhet, som förvånade äfven Dysevald, fattade han handsken på lans-

spetsen, kastade den samma upp i luften och fångade honom igen på toppen af vapnet och stannade i samma ögonblick framför den danske riddaren.

"Jag skall lösa din vånda, riddare af Dysevald", sade han kort, "och nu är din timme slagen, ty vid svärd och bälte! jag skall ej spara dig. Det är *min dolk* du bär så högt på din hjelm! — Det är *jag*, som skall återlösa det armband, som hänger i din kedja!"

Magnus grep ofrivilligt om smycket och stirrade på den talande. Var det ett spöke? Rösten tillhörde en, som han länge räknat bland de döda.

"Hör, hvad jag säger dig", återtog den hemlighetsfulle, "jag utropar dig, Magnus af Dysevald, som eländig skälm, stigman och lönnmördare! — Bered dig; intag din plats; ty nu, sent omsider, har vedergällningens stund kommit!"

"Hvem djefvulen är du?" utbrast ändtligen Magnus förfärad; "hvem i den ledes namn är du?"

"Du må väl spörja", sade den okände, i det han lyfte på hjelmgallret. Hvart enda öga hvilade i denna stund på honom, och tystnaden var så djup, att man tydligt hörde hvarje deras ord. Konung Magnus lutade sig icke desto mindre framåt, och herr Johan Bååt glömde sig derhän att stiga framom alla andra. — "Känner du mig nu?" fortfor den okände; "det är länge sedan vi råkades. I åratal har jag väntat dig; men nu har du ändtligen kommit. — Jag är Erengisle af Plata!"

"Hell dig!" skrek midt igenom ett sorl af vidskeplig öfverraskning herrn af Sundholm lifligt; "jag såg, att det var du! jag visste det!"

"Hvad! ären I också här?" utbrast konungen, i det han varseblef herr Johan, och det tycktes, som om Erengisles blotta namn kommit hans bekymmer att vika, ty godlynt skakade han herr Johans hand. 'Nå väl, gamle vän, I ären välkommen. Sätten eder ned hos oss — men hvar är eder dotter? — Jag vill minnas,

att jag hörde något om eder hitkomst — säg, hvar är jungfrun?"

"Här", svarade Henriks röst från bakgrunden, och herrarne gåfvo plats för jungfrun, som rodnande, men med leende blick och mysande läppar, trädde fram vid sin broders hand.

Konungen spratt till, oberedd på hennes närvaro, men gick henne genast till mötes, helsade ridderligt och förde henne artigt till sitt eget säte. Jungfruns ömma förbindelse med Erengisle Plata var honom bekant allt sedan den ingicks, och det var väl mera riddarens förtjenster än herr Johans anseende, jungfruns skönhet eller vänskap för Henrik, som nu förorsakade hans vänlighet. Sätet var likväl ej stort nog att lemna plats åt två, och både herr Johan och jungfrun sjelf vägrade enträget att mottaga den ära, som konungen ville visa henne. Men det hjelpte icke.

"Är det ej så", sade han skämtande, "att din riddare, jungfru, har lofvat dig att segra i dag? Henrik, i den tanke, att han aldrig mera i detta lifvet skulle få se honom, förrådde för oss, att Erengisle dervid blott fäst det vilkor att vara följd af dina vackra ögon. Är det rigtigt?"

"Eders nåde — —" stammade jungfrun blygt.

"Nå, kära", återtog konungen skrattande; "vi vilja ej ansätta dig hvad beträffar den saken. Men säg oss en gång — tror du, att Erengisle skall gå segrande ur kampen?"

"För seger och lycka råda helgonen allena", svarade jungfru Anna sakta — "men jag hoppas det!"

"Då", sade Magnus enkelt, "hafva vi gjort väl i att vårda hans gods, hvilka sedan någon tid befunnit sig i vår ego, ty dem skall han hafva till baka med råmärken, fågel och fisk. Dessutom behöfva vi en herre med godt rykte om sig, för att taga vara på vårt fogdedöme under Skara slott, och Erengisle skall hafva det, fritt från all konungslig rätt. — Nu, mina herrar och

riddersmän, stån upp! — Det höfves att med vördnad bevittna en sådan dust som denna."

Riddaren af Dysevald ryggade så häftigt vid det han hörde Erengisles namn, att hästen stegrade sig och var nära att störta öfver ända, då, just som han vägde på bakbenen, Erengisle flög fram och grep honom i betslet. Detta besvarades af Magnus med ett slag af lansskaftet, och för ett väldigt sporrhugg sprang hans häst framåt. Erengisle var i blinken efter honom, och så lätt sprang hans förlöjligade märr, att hon upphann Dysevald, innan denne hunnit rännarebommen. Ridande upp jemsides med den flyende grep Erengisle honom i halskedjan så våldsamt, att riddaren vacklade och kanske hade fallit ur sadeln, om ej en länk brustit och han med förlust af kedjan återvunnit jemvigten. Men härmed var det icke ända, ty Erengisle var besluten att bringa honom till stånd med eller mot hans vilja. Begagnande sig af öfverlägsenheten hos sin häst och skakande från sig guldkedjan så när som på armbandet, kastade han sig tvärs för riddarens tunga kamp och trängde denne åter in på banan.

Ett dundrande bifallsrop skallade öfver fältet.

Bragt till det yttersta, retad till ursinne, utom sig af både vrede och förskräckelse kastade Dysevald ändtligen lansen i stödet och gjorde på fullt allvar ett anfall. Erengisle undvek likväl stöten. Qvick som tanken och under utvecklande af en skicklighet, som visade, att han fullkomligt var herre öfver sin häst, lemnade han riddaren och for af som en pil, pröfvande lansens styrka genom att kasta honom upp i luften och medelst en våldsam utsträckning af armen i hans fall gripa honom midt på. Plötsligt vände han. Såsom örnen skjuter ned på sitt rof, så störtade han mot den ursinnige Magnus Dysevald.

Efter ett ögonblick af andlös spänning möttes de. Stöten var förfärlig. Erengisle svigtade i sadeln, förbygeln på hans sadel brast; hans häst satte sig på ha-

sorna; man trodde, att det vore ute med riddaren af Plata, och konung Magnus knöt krampaktigt sin blodlösa hand. Men i det samma sågs Dysevald sväfva fritt i luften; lättad på sin börda trafvade hans väldiga stridskamp undan, och en hejdlös storm af hänförelse brakade lös. — Slående under sig den döende jetten galopperade riddaren af Plata vidare.

Nu kastade härolderna ned sina stafvar, och trumpeter smattrade och pukor dundrade, under det att torneringen förklarades slutad.

Erengisle steg af sin springare. Björn, den gamle trogne svennen, löste af honom rustningen och — der stod riddaren i samma rika drägt, som vi sågo honom bära på Nyköpings hus. Frimodigt trädde han fram till baldakinen, å hvars trappsteg konung Magnus, vid handen hållande jungfrun, med ett soligt leende väntade honom. Här böjde han knä och nedlade lans och sköld.

"Vid helge Erik!" sade Magnus rörd. "Bättre lans böjde aldrig knä för en drottning; ej lades käckare klinga för en konungs fot; ej blankare sköld på hyende! Hell dig, tappre! Du har kämpat som en riddersman och vunnit ovansklig ära — en ära, som skall lysa genom slägten och åldrar, ty i dag har du lagt ett hjeltedåd till dina bragders tal, och förnyat ett ridderskaps glans samt gjort oss en tjenst, som icke kan betalas med guld eller värdigheter. Stig då upp, ädle kämpe, att jag må omfamna dig! Dock —" hans ton blef mindre högtidlig, och han tog sin tunga, präktiga guldkedja från bröstet och lade henne i jungfruns hand — "vid Hofva rymde du från oss. På det att du icke skall svika oss en gång till, vilja vi nu binda dig vid oss — jungfru! fängsla Erengisle Plata!"

Och Anna Bååt kastade guldkedjan om hans hals.

—Slut—

6000207186
Göteborgs universitetsbibliotek